

T.C.
KONYA TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

KADINHANI GELENEKSEL KONUT
MİMARİSİ

Gülşen ÇIRAY

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mimarlık Anabilim Dalı

Ağustos-2019
KONYA
Her Hakkı Saklıdır

TEZ KABUL VE ONAYI

Glсен ÇIRAY tarafından hazırlanan “KADINHANI GELENEKSEL KONUT MİMARİSİ” adlı tez çalışması 20/08/2019 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Konya Teknik Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı’nda YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Jüri yeleri

Başkan

Prof. Dr. Mine ULUSOY

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Bahtiyar EROĞLU

ye

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Ergün HATIR

İmza

Yukarıdaki sonucu onaylarım.

Prof. Dr. Hakan KARABÖRK
Enstitü Müdürü

TEZ BİLDİRİMİ

Bu tezdeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edildiğini ve tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını bildiririm.

DECLARATION PAGE

I hereby declare that all information in this document has been obtained and presented in accordance with academic rules and ethical conduct. I also declare that, as required by these rules and conduct, I have fully cited and referenced all material and results that are not original to this work.

Gülsen ÇIRAY
Tarih:20/08/2019

ÖZET

YÜKSEK LİSANS

KADINHANI GELENEKSEL KONUT MİMARİSİ

Gülşen ÇIRAY

Konya Teknik Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Mimarlık Anabilim Dalı

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Bahtiyar EROĞLU

2019, 233 Sayfa

Jüri

Prof. Dr. Mine ULUSOY
Dr. Öğr. Üyesi Bahtiyar EROĞLU
Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Ergün HATIR

İnsan yaşamının en önemli ve bir o kadar da özel mekanı olarak değerlendirilen mimari yapılar; içerisinde yüzlerce yılın birikimini, sosyal yaşamışlıklarını, dönemlerin ekonomik ve teknolojik gelişimlerine ait izleri barındırmaktadır. Bu yönüyle tarihi bir birikime sahip olan bu eşsiz değerler, insanlığın nereden geldiğini, ne tür değişimler yaşadığını ve ileride de ne tür oluşumlara maruz kalacağı hakkında bilgiler vermektedir. Her coğrafya, iklim ve kültür kendine göre bir mimari anlayış ortaya koymaktadır.

Yedi bölümden oluşan bu tezde Kadınhanı'nın sivil mimarisi araştırılmıştır. Giriş bölümünde çalışmanın amaç ve kapsamı anlatılarak, tezin hangi materyal ve yöntem kullanılarak oluşturulduğu anlatılmıştır. İkinci bölümde geleneksel Türk Evinden, üçüncü bölümde ise Kadınhanı'nın genel özelliklerinden bahsedilmiştir. Dördüncü bölümde Kadınhanı'nda öne çıkan sekiz adet özgün evin mimari özellikleri incelenmiştir. Beşinci bölümde ise girilemeyen veya teknik ölçüsü alınamayan örneklerle yer verilmiştir. Altıncı bölümde incelenen evler doğrultusunda geleneksel Kadınhanı evlerinin mimari özellikleri plan, cephe, süsleme özellikleri ile yapı malzemesi ve tekniği bakımından değerlendirilmiştir. Yedinci bölümde ise bu değerlendirmeler ışığında sonuç ve öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Ev, Geleneksel, Halk, Kadınhanı, Mimari

ABSTRACT

MS THESIS

KADINHANI TRADITIONAL HOUSE ARCHITECTURE

Gülsen ÇIRAY
Konya Technical University
Institute of Graduate Studies
Department of Architecture

Advisor: Asst Prof. Dr. Bahtiyar EROĞLU

2019, 233 Pages

Jury
Prof. Dr. Mine ULUSOY
Asst Prof. Dr. Bahtiyar EROĞLU
Asst Prof. Dr. Mehmet Ergün HATIR

Architectural structures that are assessed the most important and special venues of human life include accumulation of hundreds years, social life experiences, traces on economical and technological developments of their periods. Therefore, those unique structures have historical accumulation; they provide information on where humanity comes from and what kind of changes lived and what kind of compositions will be exposed in future. Each geography, climate and culture set forts their special architectural understanding.

In this thesis, which consists of seven chapters, the civil architecture of Kadınhanı was investigated. In the introductory part, the purpose and scope of the study is explained and the material and method which the thesis is formed is explained. In the second part, the traditional Turkish House is mentioned and in the third part, the general characteristics of Kadınhanı are mentioned. In the fourth section, the architectural features of the eight original houses in Kadınhanı are examined. In the fifth section, the samples that cannot be entered or whose technical measurements cannot be taken are given. In the sixth section, the architectural features of traditional Kadınhanı houses were evaluated in terms of plan, facade, decoration features, construction materials and techniques. In the seventh section, conclusions and recommendations are presented in the light of these evaluations.

Keywords: Architectural, House, Kadınhanı, Public, Traditional

ÖNSÖZ

Kültürümüzün değişmez bir parçası olan, mimarlık tarihimizin önemli bir bölümünü kapsayan evlerimiz, gün geçtikçe yıkılıp yerlerini yeni yapılara bırakmakta veya kendi kaderlerine terk edilmektedir.

Gelecek kuşaklara aktarmak zorunda olduğumuz evlerimizin korunması ve yaşatılması, geçmişimizi bir parça olsun görebilmemiz açısından oldukça önemlidir. Konya İlinin büyük ilçelerinden biri olan Kadınhanı İlçesi'nde " Geleneksel Türk Konut Mimarisi " açısından özellik arz eden konutlar olmasına rağmen, bu yöre hakkında detaylı ve geniş kapsamlı bir araştırmaya bugüne kadar rastlanmamıştır. Bu anlamda bu çalışmanın Geleneksel Kadınhanı Evlerinin karakteristik özelliklerinin detaylı bir şekilde ortaya konulması açısından faydalı olacağı düşünülmektedir.

Çalışmam sırasında bana her zaman destek olan, yardımını esirgemeyen, beni yönlendiren, eleştirileri, fikirleri ile çalışmalarına ışık tutan değerli danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Bahtiyar Eroğlu'na, mevcut çizimlerini benden esirgemeyen Mimar Ramazan Demir'e, her zaman yanımda olduğunu hissettiğim eşim Fahrettin Çıray'a, arazi çalışmalarım ve çizimlerimde bana yardımcı olan annem Hasibe Kütükcü'ye, tüm hayatım boyunca beni maddi ve manevi olarak destekleyen aileme, çalışmamda konu aldığım evleri tespit ederken bana yardımcı olan Fatma Rabia Karaca ve Karış Karış Kadınhanı Derneği Başkanı Mustafa Topkafa'ya, incelediğim evlerin sahiplerine teşekkürlerimi sunarım.

Gülsen ÇIRAY
KONYA-2019

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
ÖNSÖZ	vi
İÇİNDEKİLER	vii
1. GİRİŞ	1
1.1. Çalışmanın Amacı.....	2
1.2. Çalışmanın Kapsamı	3
1.3. Materyal ve Yöntem	3
1.4. Kaynak Araştırması	3
2. GELENEKSEL TÜRK EVİ	6
2.1. Türk Evinin Tanımı	6
2.2. Türk Evi Plan Şemasının Ana Unsurları.....	6
2.2.1. Türk evinde oda	7
2.2.2. Türk evinde sofa	9
2.2.3. Türk evinde geçit ve merdivenler	10
2.3. Türk Evi Plan Tipleri	10
2.3.1. Sofasız plan tipi	11
2.3.2. Dış sofalı plan tipi.....	12
2.3.3. İç sofalı plan tipi	13
2.3.4. Orta sofalı plan tipi	14
3. KADINHANI İLÇESİ GENEL ÖZELLİKLERİ.....	16
3.1. Kadınhanı İlçesinin Coğrafi, Ekonomik ve Demografik Özellikleri.....	16
3.2. Kadınhanı Tarihi	17
3.2.1. İlk çağlarda Kadınhanı	17
3.2.2. Selçuklular döneminde Kadınhanı	19
3.2.3. Karamanoğulları döneminde Kadınhanı	20
3.2.4. Osmanlılar döneminde Kadınhanı	20
3.2.5. Cumhuriyet döneminde Kadınhanı	21
3.2.6. Kadınhanı'ndaki günümüze ulaşmış başlıca tarihi eserler	21
4. KADINHANI GELENEKSEL KONUT MİMARİSİ	22
4.1. Taykayalar Evi	22
4.1.1. Yapının yeri ve genel tanımı.....	22
4.2. Salih Acar Evi	31
4.2.1. Yapının yeri ve genel tanımı.....	31
4.3. Süreyya Acar Evi	41
4.3.1. Yapının yeri ve genel tanımı.....	41
4.3.2. Mimarisi ve tezyinatı	42

4.3.3. Cephe özellikleri	51
4.3.4. Yapım malzemesi ve tekniği.....	54
4.4. Yumurtacılar Evi.....	65
4.4.1. Yapının yeri ve genel tanımı.....	65
4.4.2. Mimarisi ve tezyinatı	66
4.4.3. Cephe özellikleri	82
4.4.4. Yapım malzemesi ve tekniği.....	84
4.5. Ali Koçak Evi	92
4.5.1. Yapının yeri ve genel tanımı.....	92
4.5.2. Mimarisi ve tezyinatı	93
4.5.3. Cephe özellikleri	105
4.5.4. Yapım malzemesi ve tekniği.....	108
4.6. Abdül Mümin Evi (Hacı Ali'nin Köy Odası)	118
4.6.1. Yapının yeri ve genel tanımı.....	118
4.6.2. Mimarisi ve tezyinatı	119
4.6.3. Cephe özellikleri	131
4.6.4. Yapım malzemesi ve tekniği.....	134
4.7. Mevlüt Karaca Evi	141
4.7.1. Yapının yeri ve genel tanımı.....	141
4.7.2. Mimarisi ve tezyinatı	142
4.7.3. Cephe özellikleri	159
4.7.4. Yapım malzemesi ve tekniği.....	162
4.8. Hacı Hafız Konağı	171
4.8.1. Yapının yeri ve genel tanımı.....	171
4.8.2. Mimarisi ve tezyinatı	172
4.8.3. Cephe özellikleri	190
4.8.4. Yapım malzemesi ve tekniği.....	194
5. GİRİLEMEYEN veya TEKNİK ÖLÇÜSÜ ALINAMAYAN KONUT ÖRNEKLERİ	205
5.1. Koyuncular Evi	205
5.2. Altındağ Evi	208
5.3. Mehmet Güven Evi	211
5.4. Musa Uğur Evi	212
5.5. İspirler Evi	213
5.6. Mustafa Özdil Evi	214
6. DEĞERLENDİRME	215
6.1. Geleneksel Kadınhanı Evlerinin Mimari Özellikleri	215
6.1.1. Plan özellikleri	215
6.1.2. Yapım malzemesi ve tekniği.....	217
6.1.3. Cephe özellikleri	218
6.1.4. Süsleme özellikleri.....	219
7. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	222
7.1. Sonuç	222
7.2. Öneriler	223

KAYNAKLAR	224
EKLER	226
ÖZGEÇMİŞ	233

1. GİRİŞ

İnsan varlığından bu yana, çevresiyle ilişkilerinde farklı aşamaların yaşandığı bir süreci devam ettirmiş, çevreyi kontrol altına almaya çalışmış daha ileri aşamalarda ise çevre üzerinde bir hakimiyet kurmaya çalışmıştır. Neolitik çağın sonunda kent oluşumunun ortaya çıkması ve daha öncesinde yaşamlarını sürdürecekleri özel mekanlar olarak konut oluşturma anlayışı, insanın çevresini denetleme ve ona biçim verme çabasının göstergesidir. (Keleş ve Hamamcı, 2002). İşte insanoğlunun en doğal ve temel içgüdüleri olan korunma ve barınma ihtiyacına yanıt olarak başlayan mimari, tüm canlılarda var olan sığınma, örtülü bir yere girme, saklanma ve bir yuva yapma gibi evrensel ve doğal olguların insan nezdinde yansıması olarak değerlendirilir. Bu korunma içgüdülerine ait yapılanma sadece insanoğluna has bir olay olmayıp, diğer birçok canlıda da kendini gösteren bir durum arz etmektedir (Kuban, 1992).

Yerleşme birimleri, hangi çağda olurlarsa olsunlar, onları kuran toplumların ruhsal ve maddi hayatlarını yansıtır. Toplumsal örgütlenme, politik yapı, ekonomik sınırlar, sanatsal ve teknik olanaklar, üretim-tüketim biçimleri ve ulaşım türü, insan yerleşmelerinin niteliklerini ve biçimini tanımlarlar (Günay ve Selman, 1994). İnsan yaşamının en önemli ve bir o kadar da özel mekanı olarak değerlendirilen mimari yapılar; içerisinde, asırların birikimini, sosyal yaşamışlıkları, dönemlerin ekonomik ve teknolojik gelişmelerine ait izleri bulundurmaktadırlar. Bu yönüyle tarihi bir birikime sahip olan bu eşsiz değerler, insanlığın nereden geldiğini ne tür değişimler yaşadığını ve ileride de ne tür oluşumlara maruz kalacağı hakkında bilgiler vermektedir. Her coğrafya, iklim ve kültür kendine göre bir mimari anlayış ortaya koymaktadır (Gögebakan,2015).

Kadınhanı ilçesi ve çevresi, antikçağlardan bu yana önemli yolların güzergâhında bulunması sebebiyle önem arz eden bir bölgedir. İlçe sınırları içerisinde bulunan farklı çağlara ait höyükler ve antik yerleşimler de bu durumu doğrular nitelikteki tarihi kanıtlardır. Köklü tarihi ile birlikte kültürel bakımından da oldukça zengin bir yelpazeyi bünyesinde barındıran Kadınhanı, sahip olduğu bu çeşitlilik ile medeniyetler beşiği Anadolu Yarımadası'nın göçler ve kaynaşmalar ile oluşan mozağinin küçük bir örneğini oluşturmaktadır. Kadınhanı aynı zamanda; tarihin toprağın altında olduğu, toprağın da mimarinin köşe taşı olduğu Konya bölgesinin geleneksel mimari mirasına ilişkin canlı örneklerin bulunduğu bir yerleşkedir. Günümüzde her ne kadar bu örnekler, değişen yaşam koşulları ve ihtiyaçları karşısında giderek kullanım dışı kalarak kaybolmaya yüz tutmuşlarsa da; bu eserlerin kaybolmadan önceki son izlerini sürmek ve bulunabilen izleri

belgelemek çağımız insanının en temel görevlerinden olmalıdır. Bu amaç doğrultusunda ilçede ki sivil mimari örnekleri konu alan bir çalışma günümüze kadar yapılmamakla birlikte, hiçbir sivil mimari örnek restorasyon görmemiştir.

Günümüze az sayıda örneği kalmış olan geleneksel Kadınhanı evlerinde kullanılan malzeme taş ve kerpiçtir. İlçede genellikle tek veya iki katlı yapılar bulunmaktadır. Ortalama yüksekliği iki metre olan dış avlu duvarları ile çevrili evlerde zemin katlar klasik Osmanlı geleneği örneklerinde olduğu gibi mümkün olduğunca sağır tutulmuş, birinci katlar ise mekan çözümlemesine bağlı kalarak pencere ve çıkıntılarla sokaklara açılmıştır.

1.1. Çalışmanın Amacı

Kadınhanı'nın mimari eserleri ve kültürel değerleri konusundaki çalışmalar, son yıllarda belirli bir yoğunluğa ulaşmış olmasına rağmen henüz yeterli seviyeye gelememiştir. Sanat tarihçileri tarafından kısmen araştırılan bölge evlerine dair bilgiler oldukça yüzeysel kalmıştır. Üzerinde yeterince durulmadığı için bu mimari eserler her geçen gün yok olmaktadır.

Hızlı ve çarpık yapılaşma eski ilçe dokusunu bozarak şehrin yozlaşmasına neden olmuştur. Bu sebeple ilçe içerisinde çok az miktarda tarihi konut günümüze ulaşabilmiştir. Kalan eserlerin tescili bulunmamakla birlikte yine birçoğu ekonomik ve toplumsal nedenlerden dolayı kullanılmamaktadır. Kullanılmadığı için bu kültür varlıkları yok olmaktadır. Bunların bir bölümü, önemine uygun bir araştırmaya konu olmadan, değişik nedenlerle kimliğini yitirmiş durumdadır.

Geleneksel Türk evleri içerisinde Kadınhanı evlerinin mimarlık tarihi ve sanat tarihi açısından incelemeye değer yapılar olduğu yapılan incelemeler neticesinde tespit edilmiştir. Bu nedenle terk edilerek yıkılmaya yüz tutmuş ve özgünlüğünü kaybetmeye başlamış bu yapıların rölöveleri alınarak ve fotoğraflarla tespit çalışması yapılarak, bu kültür değerlerimizin günümüzden geleceğe aktarılmasında kaynak olacak bir çalışma hazırlanmıştır.

1.2. Çalışmanın Kapsamı

Bu çalışma kapsamında Kadınhanı'nın ilk yerleşim merkezlerinden olan Kayabaşı ve Ünveren mahallelerinde araştırmaya konu olabilecek konutlar tespit edilmiştir. Konutlardan bugün ayakta olanların hiçbirinin tescili yoktur.

Yapılan incelemeler ve rölöve çalışmaları sonucu Kadınhanı'ndaki tarihi, sivil mimari örneklerinin plan tiplerinin, cephe özelliklerinin, süslemelerinin yapım malzemesi ve tekniklerinin genel tespiti yapılmaya, konut karakteristiği belirlenmeye çalışılmaktadır.

1.3. Materyal ve Yöntem

İlk olarak Kadınhanı ve Kadınhanı evleri hakkında kaynak taraması yapılmıştır. Geleneksel Türk evi içinde Kadınhanı evlerinin yerini saptayabilmek için Türk evi ile ilgili makale ve kitaplar incelenmiştir. Elde edilen bilgiler doğrultusunda tez çalışması için nitelikli geleneksel evlerin tespitleri yapılmıştır.

Sonraki aşamada belirlenen bu evlerin fotoğrafları çekilmiş ve ölçüleri alınarak projeleri hazırlanmıştır. Evlerin plan ölçüleri alınırken önce dış cephe ölçüleri alınarak, daha sonra iç hacim ölçüleri (üç kenarı bilinen üçgenin çizilebileceği ilkesine dayanan) köşegen yöntemi ile belirlenmiştir. Binaların mevcut ölçü krokisinde belirlenen poligon noktaları ile irtibat kurularak binaların konumlandırılması sağlanmıştır. Kot ve gabariler alınırken projede de belirtilen bir sıfır noktası tespit edilmiş ve bu kot binanın tüm gabari alınan bölümlerine taşınmıştır. Alınan ölçüler, bilgisayar ortamında önce noktasal koordinatlara ve sonra çizgisel değerlere çevrilerek binaya ait plan, kesit ve görünüşler çıkarılmıştır. Yapı içerisindeki özgünlüğünü koruyan dolap, çiçeklik gibi elemanlar belirlenip detaylandırılmıştır.

1.4. Kaynak Araştırması

Kadınhanı çevresindeki evlerle ilgili yapılmış kapsamlı bir çalışma veya kaynağa ulaşılamamıştır. Yapılan çalışmalar, Hasan Maden Lisans Tezi ile sınırlı kalmıştır. Kadınhanı bölgesi ve Geleneksel Türk Evi incelemeleri yapılırken kullanılan kaynaklar şunlardır.

BEKTAŞ Cengiz. 1996. Türk Evi: Kitabın girişinde geçmiş dönemlere ait yerleşmelerin özellikleri ve gelişimi konusuna yer verilmiştir. Ev yapım teknikleri ve kullanılan hacimlerden bahsedilir. Evlerin mahalle ve sokak içerisinde duruşuna değinilerek bahçe ve hayat kavramlarının öneminden bahsedilmektedir. Daha sonra rölöve çizimleri ve fotoğraflarla Türk evi plan tipleri hakkında detaylı bilgi verilir. Son bölümde ise Türk evi oda sistemi ve odanın özellikleri anlatılmaktadır.

BERK Celile. 1951. Konya evleri: Kitabın girişinde Konya'nın coğrafyası, iklimi, jeolojik durumu ve Konya tarihi hakkında bilgiler verilmektedir. Sonrasında Konya'da tespiti yapılan evlerin plan tipleri, mimari özellikleri, yapım teknikleri ve malzemeleri hakkında açıklama yapılarak, evi oluşturan kısımlar detaylı bir şekilde anlatılmaktadır. Tespiti yapılan evlerin plan , görünüş ve detayları fotoğraflarıyla birlikte anlatılmıştır.

ELDEM Sedad Hakkı. 1954. Türk Evi Plan Tipleri: Bu kitapta yazar Türk evi planını oluşturan elemanları odalar, sofalar ve merdivenler şeklinde gruplara ayırmış, sofayı esas alarak dört ana plan şeması oluşturmuştur. Bu plan tipleri yurdun çeşitli bölgelerindeki evlerle örneklendirilmiştir.

ELDEM Sedad Hakkı. 1984. Türk Evi Osmanlı Dönemi: Eserin girişinde Osmanlı dönemi ev tanımı ve kapsamı hakkında geniş bilgilere yer verilmiştir. Türk Osmanlı evinin benzeri ev tipleri kapsamlı olarak tanımlanmış sonrasında Osmanlı evinin oluşmasında Bizans etkileri anlatılmıştır. Bölgelere göre oluşan ev tipleri belirlenerek bu bölgelere ait ev tipleri hakkında genel açıklamalar yapılmıştır. Bölgelere göre değişiklik gösteren bu ev tiplerinin oluşması ve geleneksel Türk evi plan tipleri plan ve fotoğraflarla desteklenerek geniş bir şekilde anlatılmaktadır. Son bölümde devirlere göre ev tipleri gelişimi ayrı ayrı evler tespit edilerek anlatılmıştır.

GÜNAY Reha. 1999. Türk Ev Geleneği ve Safranbolu Evleri: Kitabın girişinde Türk evi tanımı ve plan tipleri hakkında çizim ve fotoğraflarla geniş bir açıklama yapılmış sonrasında, Türk evi oluşumundaki etkenler anlatılmıştır. Bu başlığın altında oda kavramı plan tipleri üzerinde durulmuştur. İkinci bölümde ise Türk ev geleneğinin en güzel örneklerinden biri olan Safranbolu evlerinin oluşumundaki bütün etkenler ayrı ayrı başlıklar altında incelenerek bu etkiler sonunda evlerin gelişimi anlatılmıştır. Evlerin biçimlenişinde etkiler ve malzeme ve yapım teknikleri konusunda çok detaylı bilgi verilmiştir.

KARPUZ Prof. Dr. Haşim. 1993. Türk İslam mimarisinde Erzurum evleri: Kitabın genel konusu Erzurum evlerinin Türk İslam mesken mimarisindeki yeridir. İklim ve malzeme etkisiyle meydana gelen Türk evi tipleri belirlenerek bu ev tiplerinin Türk

İslam hayatındaki özellikleri anlatılmıştır. Türk evi genel olarak tanımlandıktan sonra evlerin tarihi süreç içinde dönemlere göre mimari özelliklerinden bahsedilmiştir. İkinci bölümde Erzurum evlerini oluşturan etkenlere değinilerek, tespit edilen Erzurum evleri röleve çizimleri ve fotoğraflarıyla desteklenerek detaylı şekilde evlerin süsleme özellikleri anlatılmıştır. Son bölümde ise Erzurum evlerine ait genel özellikler plan, malzeme gibi yapım teknikleri belirtilerek genel bir değerlendirme yapılmıştır.

KESER Osman. 1987. Tarihi Sosyal ve Kültürel Yönleriyle Kadınhanı: Bu kitapta Kadınhanı'nın yeri, iklimi, bitki örtüsü, nüfusu, yaşayış biçimi ve dönemsel olarak tarihi ile ilgili bilgiler ve sayısal veriler bulunmaktadır.

KÜÇÜKERMEN Doç. Dr. Önder. 1973. Anadolu'daki Geleneksel Türk Evinde odalar, Türk evi kökenleri ve yerleşik döneme geçiş zamanlarına ait gelişmeler belirtilerek giriş yapılmıştır. Sonrasında evi oluşturan sofa ve odalar hakkında detaylı bilgi verilmiştir. Türk evi kavram ve biçimleri hakkında köy, kasaba ve yönetici evleri ayrı ayrı ele alınarak genel bir araştırma yapılarak bu evlerin genel özellikleri tanımlanmıştır. Son bölümde ise odanın, iç ve dış etkilere karşı şekillenışı ve yapım teknikleri belirtilerek tanımlaması yapılmıştır.

KÜÇÜKERMEN Doç. Dr. Önder. 1995. Anadolu Mirasında Türk evi: Girişinde Türk evi kökenleri ve yerleşik döneme geçiş zamanına ait gelişmeler belirtilmiştir. Evin oluşmasındaki etkenler temel alınarak gelişimi anlatılmıştır. Sonrasında evi oluşturan sofa ve odalar hakkında geniş bilgiler verilmektedir. Son bölümde odaların iç ve dış etkiler altında biçimlenışı ve yapım teknikleri belirtilerek tanımlaması yapılmıştır.

MADEN Hasan. 2004. Kadınhanı Ev Mimarisi: Bu lisans tezinde Kadınhanı ilçesi ve evleri ile ilgili genel bilgiler verilmiş ve bölgedeki beş ev yüzeysel bir şekilde incelenmiştir.

ÖZGÜR YILDIZ, Ş. 2013. Prof. Dr. Hakkı Önkal'a Armağan: Kitabın belirli bir bölümünde Haşim Karpuz'un Kadınhanı bölgesinde çalıştığı eserlere yer verilmiştir. Eserlerin kroki şeklinde planları çizilmiş ve kısaca bilgileri verilmiştir.

SARIKÖSE, B. 2014. Konya Vilayet Salnamelerine Göre Saidili Nahiyesi'nin İdari ve Sosyo – Ekonomik Yapısı: Makalede, geçmişte Kadınhanı merkezli Saidili Nahiyesi'nin sosyo – ekonomik yapısı ve demografisine ilişkin bilgilerin edinildiği referans bir kaynak olarak kullanılmıştır.

2. GELENEKSEL TÜRK EVİ

2.1. Türk Evinin Tanımı

Eski Türkçe'de 'ev' den gelen ev sözcüğü; İnsanların oturması için yapılmış mesken anlamındadır (Meydan Larousse,1990) .

Başka bir tanımlamaya göre ev; Yalnızca bir ailenin oturabileceği şekilde ve büyüklükte yapılmış konut anlamındadır (Hasol,2017) .

Doğan Kuban Türk evini, geleneksel Türk ailesinin törelerine ve yaşam kültürüne uygun şekil ve plan özellikleri gösteren, asırlardır Türk insanının ihtiyaç ve gereksinimlerine karşılık vermiş bir konut tipi olarak tanımlanmaktadır (Kuban 1976).

Ev, insanın barınma ve diğer ihtiyaçlarının karşılandığı çok amaçlı bir mekândır. Toplumların yapı taşı olan aileyi koruyan, barındıran ve eğiten bir mekandır. Mekân düzenlemesinin yanı sıra estetik değerleri ve yapı özellikleri vardır. İnsanoğlu asırlardır devamlı olarak bulunduğu fiziksel çevreyi değiştirmekte, evini de sahip olduğu çevre ve kültür ortamına göre uyarlamaktadır (Karpuz,1993).

S. H. Eldem ise konuyu daha dar bir bakış açısıyla ele almış, Osmanlı devletinin sahip olduğu sınırlar içinde, eski anlatımla Rumeli ve Anadolu Bölgelerinde yerleşmiş, gelişmiş ve beş asır kadar tutunmuş kendi özellikleriyle oluşmuş bir ev tipidir şeklinde tanımlamıştır (Eldem,1984).

Türk toplumunda ev; vatan, devlet, aile gibi kutsal bir kavramdır. Uygurlar ve Göktürkler ev kelimesi ile bark kelimesini bugünkü Türkçemizdeki gibi aynı anlamda kullanmaktaydılar. Türk ev adetleriyle birlikte İslam dininin getirdiği hayat tarzı asırlarca değişmeden Türk evinde yaşatılmıştır (Karpuz,1993).

Tüm bunların doğrultusunda Türk evi, tarih boyunca Türklerin içinde oturdukları ev tipleri olarak tanımlanabilir (Günay,1999).

2.2. Türk Evi Plan Şemasının Ana Unsurları

Osmanlı Türk evi, Osmanlı sınırları içinde Rumeli ve Anadolu bölgelerinde oluşmuş ve beş asır yaşamını devam ettirmiş, kendi özellikleriyle belirginleşmiş bir ev tipidir. Bu süre içinde büyük gelişmeler geçirmiş ve yayılıp kök saldıği iklim, doğa ve gelenek bakımından birbirinden uzak memleketlerde çeşitlenmiştir. Bu çeşitliliğin ortaya koyduğu farklar yöresel malzeme ve iklim koşullarına uymak zorunluluğundan ve yerli

geleneklerin benimsenmesinden doğmuştur. Fakat bütün bu ev tiplerine özgü bazı temel karakterler vardır ki bunlar her yerde kendini gösterir. Birbirinden yüzlerce kilometre mesafede ve çok farklı şartlar içinde de inşa edilmiş olsalar bile planın ana ilkeleri hep aynıdır (Eldem,1984).

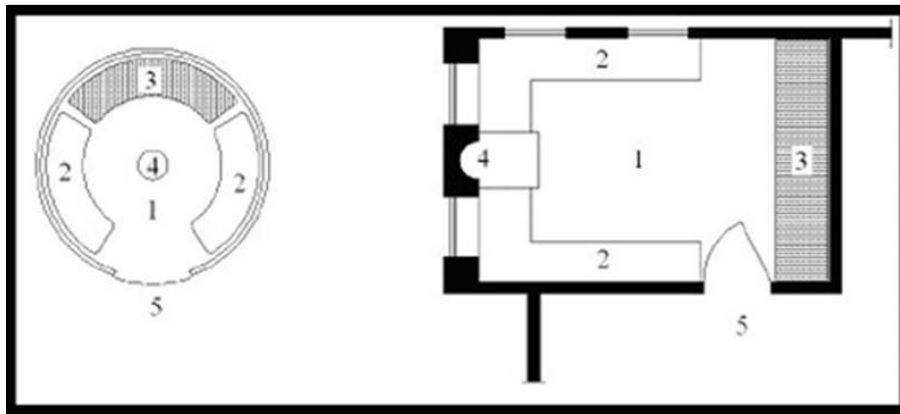
Sedat Hakkı Elden planı oluşturan başlıca elemanları;

- 1.Odalar
2. Sofalar ve Müştemilatları
- 3.Geçit ve Merdivenler şeklinde sınıflandırmıştır (Eldem,1954).

2.2.1. Türk evinde oda

Türk evi geçmişten günümüze araştırıldığında temel ilkelerinin değişmediği görülmektedir. Türk evlerinin mekânsal düzenlenişinde ana birim ve en önemli öge odalardır. Her oda çadırdaki gibi çok fonksiyonlu bir plan sistemine sahiptir. Oda içerisinde oturulabilir, yatılabilir, yemek yenebilir ve yıkanılabilir (Günay,1999).

Oda ile çadır incelendiğinde işlev olarak birbirlerine çok benzedikleri görülmektedir. Çadır ile oda arasındaki temel benzerlikler, Türk odasını şekillendiren ilkelerin, çadır yaşamından kaynaklandığını açıkça göstermektedir (Şekil 2.2.1.) (Küçükerman,1973).

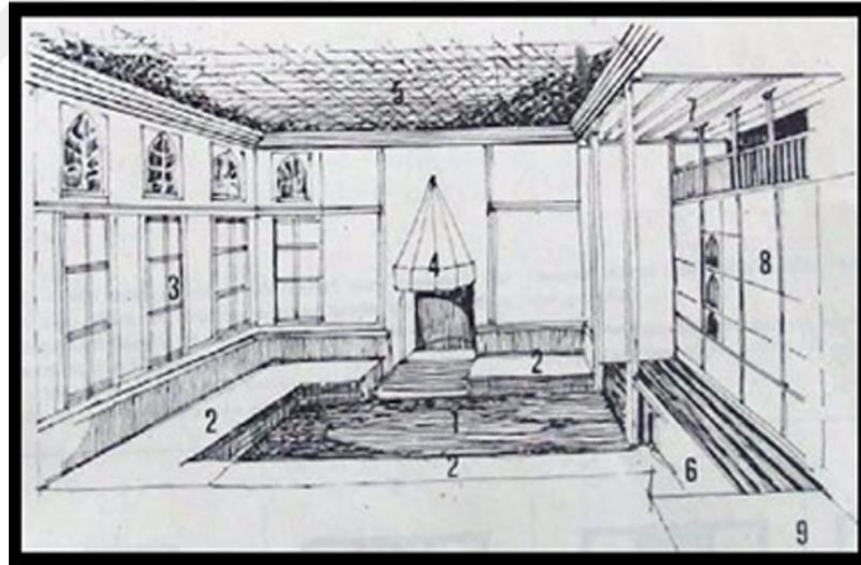

Şekil 2.2.1. Topak ev ve odanın, genel düzen ve kullanma biçimleri açısından kıyaslanması
1- Çok amaçlı orta alan, 2- Oturma için yapılmış alan, 3- Kapalı kullanma alanı, 4- Isıtma amaçlı alan,
5- Hizmet alanı (Küçükerman, 1973)

Türk evini biçimlendiren en önemli öge şüphesiz ki odadır. Çünkü Türk evi plan tiplerinde oda, tek başına bir yaşam birimi olabilmekte iken olmaması evin varlık

nedenini ortadan kaldırmaktadır. Oda daima kendi başına bir bütün ve varlıktır (Eldem,1987).

Odaların en büyük özelliği, çok amaçlı olmaları ve sürekli kullanıma imkan verebilmeleridir. Bu esnekliği sağlayan mekansal çözümler, çok amaçlı kullanıma uygun sabit mobilyalarla ya da tek amaç için kullanılabilen hareketli elemanlarla sağlanmıştır. Misal, sedir oturulabilen, uzanılabilen, yatılabilen sabit bir mobilya, buna karşılık sofra, yalnızca yemek yenirken kurulan ve kullandıktan sonra kaldırılan hareketli bir elemandır. Odada bu esnekliğin gerçekleşmesine imkan veren başka bir çözüm ise düşey kullanımdır. Mangal, sofra, leğen, gibi hareketli elemanlardan, yatak, yorgan, yastık gibi eşyalara, yemek yemek için kullanılan çeşitli kap kacaklara, giysilere ve süs eşyalarına kadar her şeyin konulup saklanması amacıyla, bir duvar boyunca çeşitli bölümleri içinde barındıran dolaplar yerleştirilmiştir. Bu dolapların bir özelliği de, yıkanılabilen bir bölüme sahip olmalarıdır. Odanın ısıtılması için yapılmış ocak, aynı zamanda yemek pişirme görevi de görür. Tüm bunların dışında yalnızca hela için, oda dışındaki hizmet alanına bağlı ayrı bir mekan kullanılmaktadır (Şekil 2.2.2) (Küçükerman,1973).

Şekil.2.2.2. Türk evi odasında mekanı oluşturan elemanların birbiriyle ilişkileri (Küçükerman, 1973)

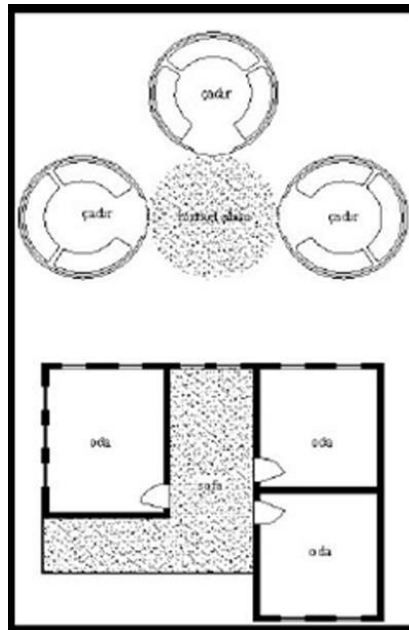
Oda duvarlarının bir veya ikisinde yüklük ve dolaplar, bahçeye veya sokağa bakan kısmında sıra pencereler bulunmaktadır. Manzaraya hakim yöne doğru yapılan pencereler alçak ve mahremiyeti sağlamak için kepenkli yapılmaktadır. Oda duvarlarını boydan boya dolaşan yerden 1,5 ila 2 m yükseklikte olan “terek” veya “sergen” ise odanın kullanım alanının üst sınırını belirler. Oturma elemanı olan sedirler dışa dönük duvar ve pencere kenarlarına yapılarak odanın ortası boş bırakılmaktadır. Ocak mekanın ısıtılması

ve yemek pişirilmesi için yapılmış olup, odanın bir duvarında yer almaktadır (Bozkurt,2012).

Odanın genişliği karşılıklı oturan insanların hal ve hareketlerini görüp, seslerini rahatça duyabilecekleri bir mesafe olan 3-5 m sınırını aşmamaktadır. Mekan da yer alan kapı, raf ve pencere gibi elemanlar ise insan boyutlarını geçmemektedir. Odaların en görkemli kısımları tavan, halı, döşeme ve yüklük kısımlarıdır. Tavan ve yüklük kısmı süslemeleri ahşap işçiliğinin en güzel örnekleridir. Odaların döşemesi ise oldukça renkli ve zengindir. Odayı oluşturan donatı elemanları ve mekan öğeleri; Kapı, dolap ve yüklükler, ocaklar, pencereler, tavanlar, sedir ve döşeme olarak sıralanabilir (Bozkurt,2012).

2.2.2. Türk evinde sofa

Türk evinin kuruluş düzeninde sofanın önemi çok büyüktür. Sofalar bireylerin toplandığı ve odalar arası bağlantının sağlandığı ortak alandır. Sergah, sergi, sayvan, çardak, divanhane, hayat gibi isimler almıştır. Bu ortak alan zamanla gelişerek eyvan, sekilik, köşk, taht gibi kavramlar ortaya çıkmıştır. Sofa en eski örneklerde az görülür. Odalar sadece çadırların görevlerini yüklenmişlerdir. Sonra bu odalar arası ortak alan kurulmuştur. Bu bölümün üstü örtülerek, görüşü kontrol eden kafes gibi tedbirler alınmış, en sonunda da etrafı camekanlarla sınırlandırılarak sofanın oluşmasını sağlamıştır (Şekil 2.2.3.) (Eldem,1984) .

Şekil 2.2.3. Çadır ve odanın fonksiyon yönünden ilişkisi (Küçükerman,1973)

Sofanın zaman içerisindeki gelişimine bakılırsa, Anadolu'daki ilk yerleşme dönemindeki yapılarda sofa mekanının az kullanıldığı anlaşılmaktadır. Ancak zaman içindeki uygulamalarda, odaların arasındaki ortak alanların da üstü örtülerek sofaya yani odalar arası ortak alan mekanına ulaşıldığı anlaşıyor. Üstü örtülü olan bir orta mekanın, çeşitli yorumları sonucunda yer yer bölünmeler, kafesle ayrılan özel bölümler gibi değişik aşamalarını, günümüze ulaşmış bazı eski yapılarda görebiliyoruz. Bu eski geleneğin yakın tarihlerdeki uygulamalarında ise sofanın camekânlarla örtülerek korunmuş olduğu görülmektedir (Küçükerman,1995).

Bütün bu gelişim çizgisi içinde sofanın, odalar arası bir ortak alan olma özelliğinin hemen hiçbir şekilde değişmeden sürdürülmüş bulunması Türk evi sisteminin ortaya çıkardığı mekan kimliğinin en önemli özelliği olarak kabul edilmelidir (Küçükerman,1995).

2.2.3. Türk evinde geçit ve merdivenler

Geçitler başlangıçta iki odayı birbirine bağlayan kısımlardır. Bunlar yüklük bölmeleri içinde gizli kapılı irtibatlar vaziyetinde, yani ancak bir kapı aralığından ibarettirler. Zamanla geçitler için planda yer ayrılmış ve koridorlar meydana gelmiştir. Başlangıçta koridorlar dar ve ışıksızken zamanla aydınlanıp genişlemiş ve plan içinde yer almışlardır. Koridor sofaları birbirine bağlar ve planın esaslı elemanları vaziyetine girerler (Eldem,1954).

Merdivenler sofa içinde olduklarında plan üzerine tesir etmezken, sofanın dışında ve kendilerine ayrılmış bir yerde oldukları zaman, ev planına etki ederler. Bu yolda ilk adımlar merdiveni bir yanda ara veya merdiven sofası içine almakla atılmıştır. Zamanla özellikle 19. yy sonlarına doğru merdiven sofası çok önemli bir hale gelir. Etrafı galerilerle çevrilir, ışığını tavandan alırlar (Eldem,1954).

2.3. Türk Evi Plan Tipleri

Yerleşik düzene geçildikten sonraki en basit Türk evi, tıpkı çadır gibi tek mekanlı ve sofasızdı. Zamanla yan yana iki oda gelmiş ve aralarında bağlantılar oluşmuş, kat sayısı iki ve üçe çıkmış, sofa gelişmiş ve oda sayıları da çoğalmıştır. Odaların gerek temel ilkeler, gerek mekan örgütlenmesi açısından birbirine benzemeleri, plan şemalarının tiplenmesinde sofa biçimine ve etrafındaki odaların dizilişine göre sınıflandırma

getirilmesini gerektirmiş, başta Sedad Hakkı Eldem olmak üzere bu konuya eğilenler, bir dizi öneri geliştirmişlerdir (Sözen,2001).

Sofanın sınıflamanın temel ögesi olduğu bakış açısı S. Hakkı Eldem tarafından ortaya konulmuştur. Türk Evi'nin tanımlanmasını amaçlayan bu görüş, geleneksel konut biriminin yalnızca ana yapısı olan "Ev" ile ilgilenmektedir (Asatekin,1994).

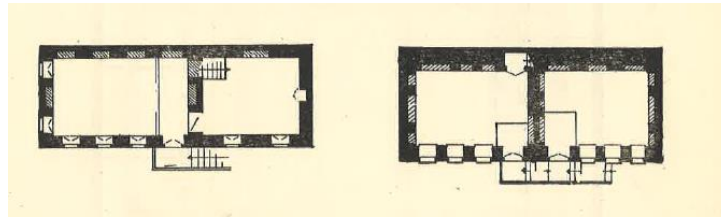
Türk evlerini dört ana bölüme ayırmak mümkündür.

1. Sofasız plan tipi,
2. Dış sofalı plan tipi
3. İç sofalı plan tipi
4. Orta sofalı plan tipi

Üstte belirtilen tiplerin hiçbirine uymayan ev tiplerine de rastlanmıştır. Fakat bunlar için ayrı sınıflamalar yapılmamıştır. Sınıflama plan şekil ve kompozisyonlarına göre yapılmıştır (Eldem,1984).

2.3.1. Sofasız plan tipi

Evlerin en ilkeli olan bu tipte odalar, yan yana dizilerek plan şemasını oluştururlar. Odaların arasındaki bağlantı, önündeki bir kaldırım, tretuvar veya avlu ile sağlanmıştır. Odalar üst katta oldukları zaman geçit bir balkon karakterini alır. Bu tip genellikle sıcak iklimin hakim olduğu güney bölgelerinde benimsenmiştir. Bu açık geçişlerin soğuk yerlerde çıkardığı zorluklardan dolayı geçitlerin üzeri örtülmüş ve bu tip daha fazla kullanılmamıştır. Anadolu da en çok güney ve doğu bölgelerinde rastlanan bu tipin, Irak ve özellikle Suriye ev tipleri ile yakınlıkları vardır. En basit şekli tek hücreli ev şeklindedir ve oda avlu üzerine açılır. İki veya daha fazla odalı örneklerinde genellikle kapı ve pencereler aynı yüzde konumlanır (Şekil 2.3.1.). Oda sayısı çok arttığında odalar aynı sırada olmayıp kollar şeklinde uzanırlar ve bazen odalar arasında eyvanlar kullanılır. Eyvan doğrudan avlu ile bağlantılıdır. Köşk ilavesiyle ev planı zenginleşir. Köşk iki tarafı direkli veya kısmen pencereli olabilir. Köşkler havadar oturma yerleridir (Eldem,1984).

Şekil 2.3.1. Sofasız plan tipi örneği (Eldem, 1954)

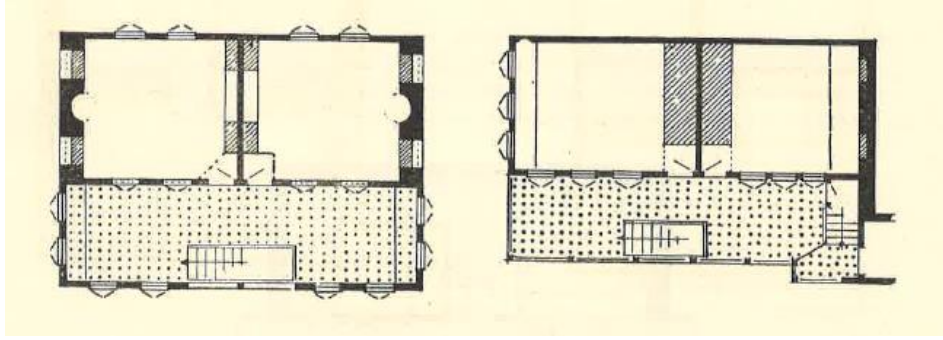
2.3.2. Dış sofalı plan tipi

Dış sofalı evler, sofasız plan tipini izleyen aşamadır. Üstü örtülü olarak kullanım alanı, odaların dizilişlerine göre üç yüzü açık, iki yüzü açık dış sofa olabilmektedir. Dış sofalı evlerde simetrik plan çözümlerine sık rastlanmaz. Genellikle daha serbest bir düzende gelişir. Araya eyvan girmesi, oda dizilerine farklı bir estetik kazandırır. Dış sofalı evlerin, Türklerden önce Anadolu'da uygulandığına dair bilgiler vardır. Ancak Horasan dolaylarında da izlerine rastlanması, Türk evindeki dış sofanın doğu kökenli olduğunu ortaya koymaktadır (Sözen,2001).

Dış sofalı plan tipi yerine göre ön sofalı, köşe sofalı olabilir. Açık sofalı, hayatlı, sergahlı ev olarak da adlandırılabilir. İklimin elverişli olduğu bölgelerde bu plan tipi günümüze kadar uygulanmıştır. Dış sofalı plan tipi Anadolu da daha çok Ege ve Akdeniz bölgelerinde görülmektedir. Kendi aralarında şöyle sınıflandırılabilir;

- Dış sofalı, tek odalı plan tipi,
- Dış sofalı, iki odalı plan tipi,
- Dış sofalı, eyvanlı plan tipi,
- Dış sofalı, iki odalı ve köşklü plan tipi,
- Dış sofalı, köşklü ve eyvanlı plan tipi,
- Dış sofalı, bir ucu odalı plan tipi,
- Dış ve köşe sofalı plan tipi,
- Bir veya iki kollu oda sırasıyla çevrilmiş dış sofalı plan tipi

Dış sofalı evlerde simetri ve aksiyaliteye fazla önem verilmez, plan genellikle serbesttir. Dış sofalı plan en basit ve orijinal şekliyle, bir oda sırası ve önündeki sofadan oluşmuştur. Bu sade plana zenginlik veren ise eyvan ve köşklerdir. Eyvanlar oda sıralarını kesmeye ve sofayı genişletmeye yarararken, köşkler plana büyük değişiklik veren etkenlerdir. Köşkerin köşk oda şeklinde gelişmesiyle sofanın bir veya iki yüzünün oda ile çevrilmesi yolunda ilk adım atılmıştır. Oda sıralarının L veya U şeklinde sofanın etrafında toplanmasıyla daha toplu ve ekonomik planlar oluşturulmuştur. Köşe sofalı planlar ise genellikle üç oda ile elde edilmiştir. Dış sofanın cephenin ortasına getirilip, arkadaki oda sırasına iki yanda ve cephe ile aynı yüzde odalar eklenmesi ile sofa kısalarak iç sofalı plan tipine büyük benzerlik göstermiştir (Şekil 2.3.2.) (Eldem,1984).

Şekil 2.3.2. Dış Sofalı Plan Tipi Örneği (Eldem, 1954)

2.3.3. İç sofalı plan tipi

Türk toprakları dahilinde, ve özellikle şehirlerde en çok rastlanan ev tiplerinden biridir. Karnıyarık ismi de verilen bu tipte sofanın iki yanı odalarla çevrilmiştir. Bu tipi kendi arasında şöyle sınıflayabiliriz;

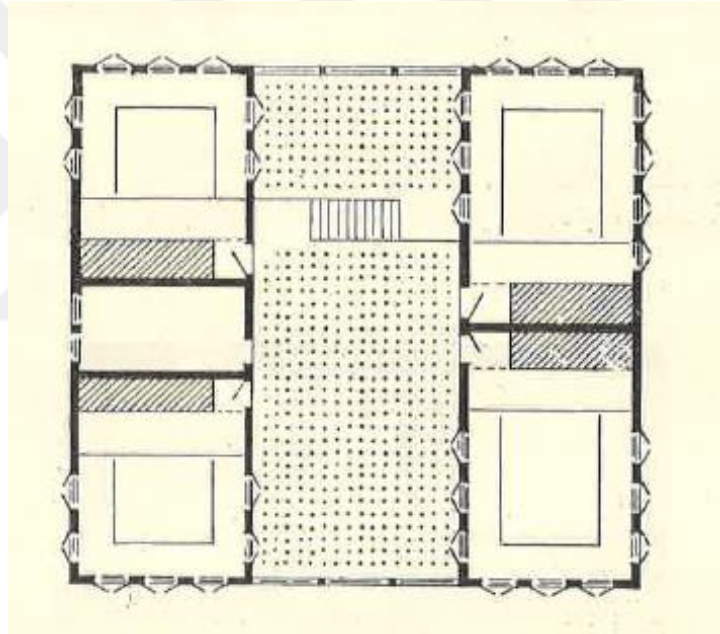
- İki yüzlü, iç sofalı, iki odalı plan tipi,
- İki yüzlü, ikiden fazla odalı, iç sofalı plan tipi,
- Bir yüzlü, iç sofalı plan tipi,
- Eyvanlı ve yan sofalı plan tipi

Bu tipte sofa içeridedir. Yani, iki tarafında mutlaka odalar bulunmaktadır. İki tarafındaki odalar, genellikle karşılıklı olarak aynı uzunlukta birer sıra teşkil ederler. Fakat bazen bir oda sırasının karşısındakinden daha kısa olduğu örneklerde vardır. O zaman, sofa biraz dışarıya çıkar, normal tipte azami iki karşılıklı yüzünde penceresi olabildiği halde, bu sefer bir üçüncü veya dördüncü yüzünde de pencere kazanabilmektedir. Bununla beraber, bu şekilde yapılmış planlara fazla denk gelinmemektedir. Çünkü sofanın iki iç duvarından da daima aynı derecede istifadeye bakılmıştır (Eldem,1984).

Sofa, tercihen iyi istikamete yani güneşli veya manzaralı tarafa gelecek şekilde yapılır ve bu istikamette oda sırası oluşturulmaz, böylelikle sofa esas cephenin ortasına getirilmiş olur İç sofalı evlerde genellikle iki yüzlü sofa yani iki cephesi açık veya pencereli olan sofa tercih edilmiştir. Sofa cephelerinden birinin sağır olması, genellikle kullanma ve tomografik nedenlerden dolayı yapılmıştır. İç sofa ihtiyaca göre yan sofa, eyvan veya merdiven sofası ilave edilerek yer yer genişletilmiştir. 19. yy. da geniş ve ferah merdiven merakı neticesinde merdivenler sofanın içinde üç kollu merdivenler şeklinde yapılmıştır. İç sofalı plan tipinin tercihine sebep daha sıhhi ve ekonomik

olmasındandır. Odaların sofanın iki tarafına dizilmesiyle sofa sahasından ve dış duvarlardan tasarruf edilmiştir. Odalar arasındaki irtibatta kolaylaşmıştır. Bununla birlikte sofanın tabiat ve bahçe ile yakınlığı azalmıştır. Bu tip daha ziyade şehir evi karakterini taşır. Oda kapılarının pahlanmış oda köşelerine yerleştirilerek açılması ve dolayısıyla sofa orta kısmında bir genişleme oluşturulması ile bu tipin orta sofalı plan tipine yaklaşması sağlanmıştır (Eldem,1984).

İç sofalı evlerde, köşk-oda şeklinde ilaveler nadir olarak görülür. Sofanın merdiven durumuna göre, bir veya iki ucu sekiliğe ayrılır. Sekilik ihtiyaca göre bir sedirden ibaret veya parmaklıklarla ayrılmış genişçe bir yerdir. Bazen sekilik bir cumba ile zenginleştirilir (Eldem,1954).

Şekil 2.3.3. İç Sofalı Plan Tipi Örneği (Eldem, 1954)

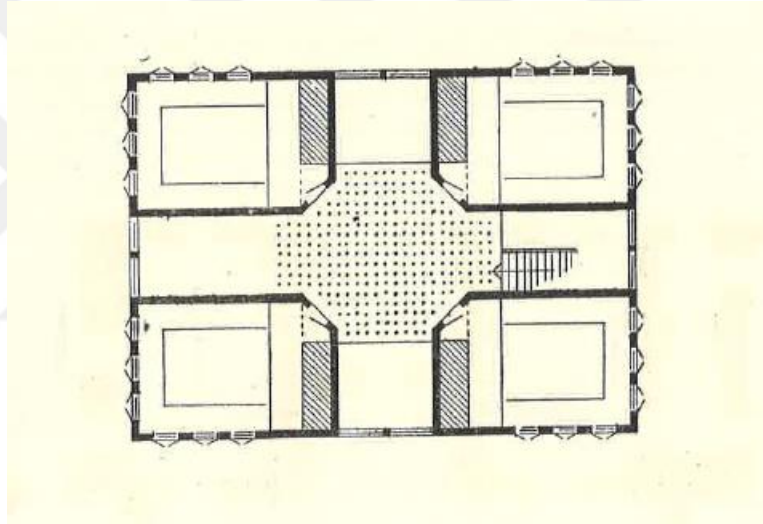
2.3.4. Orta sofalı plan tipi

Sofa merkezdedir ve dört tarafı oda sıraları ile çevrilidir. Bu şekilde oluşan sofanın aydınlanması için odalar arasına eyvanı andıran boşluklar bırakılmıştır. Bazı örneklerde ise bu boşlukların genişletilerek, hatta dış cepheye taşınarak gerçekten eyvana dönüştürüldüğü görülür. Orta sofanın iç sofa ile benzerliği sofayı aydınlatan eyvanların karşılıklı ve aynı doğrultuda olduklarında fark edilebilmektedir. Hatta bazı örneklerin iç sofalı mı orta sofalı mı olduklarına karar vermek oldukça güçleşir. Eyvan sayıları ihtiyaca

ve kullanıma göre birden dörde kadar çıkabilir. Dört eyvanlı tipler genellikle dört odalı ve birbirine dik iki simetri ekselidir. Karşılıklı oda sıralarının çoğalması, sofayı bir doğrultuda uzatabilir. Bu durumda bazen iki eksenli simetri bir eksene dönüşebilir. Bu tür sofanın tercihinde en önemli etken mekanın dış hava şartlarından olabildiğince korunabilmesi, odalara ulaşımın çok daha kolaylaşması ve planın enine boyuna daha topluca olabilmesidir. Daha çok iklimi soğuk olan kuzey Anadolu bölgelerinde ve şehir evlerinde uygulanmıştır. Özellikle büyük konaklar ve saraylarda görülmektedir.

Orta sofalı plan tipi kendi içinde 3 alt sınıfa ayrılabilir. Bunlar :

- Dört köşeli orta sofalı plan tipi,
- Pahlı köşeli orta sofalı plan tipi,
- Yuvarlak ya da beyzi orta sofalı plan tipi (Eldem,1984).

Şekil 2.3.4. Orta Sofalı Olan Tipi Örneği (Eldem, 1954)

3. KADINHANI İLÇESİ GENEL ÖZELLİKLERİ

3.1. Kadınhanı İlçesinin Coğrafi, Ekonomik ve Demografik Özellikleri

Kadınhanı ilçesi Konya ilinin merkezine 60 km uzaklıkta ve şehrin kuzeybatısındadır. 32-33 derece doğu boylamı ile 38-38,5 derece kuzey enlemleri arasında yer alan ilçenin güneyinde merkez Selçuklu ilçesi, batısında Ilgın ilçesi, doğusunda Sarayönü ilçesi, kuzeyinde ise Yunak ilçesi bulunmaktadır. Rakım 1128 metre, yüzölçümü 2166 kilometrekaredir (Şekil 3.1.1) (<https://www.kadinhani.bel.tr/sayfa/2/cografı-yapısı>).

Şekil 3.1.1.Konya İlçeler Haritası ve Kadınhanı'nın Konumu

Konya-İstanbul karayolu ilçenin merkezinden, kuzey ve güneyinden geçmektedir. Demiryolu ise 9 km kuzeyindeki Kurthasanlı mahallesinden geçer. İlçe güneyini sınırlayan Sultan dağlarından başlayarak kuzey yönünde yaklaşık 100 km dar bir şerit halinde uzanır. Güneyinde 10 km kadar bir alan yayla ve dağlık olmakla birlikte kuzeye uzanan ova üzerine yerleşmiştir. İlçe Koçaçal (2060m) dağının kuzeyinde bulunur (Keser,2015).

Karasal iklime sahip Kadınhanı'nda yazlar sıcak ve kurak, kışlar soğuk ve kar yağışlı geçer. En çok yağışı ilkbahar ve sonbaharda alır. Rüzgar kuzey, güney ve batıdan etkili eser. Kuzey rüzgârına karayel, güney rüzgârına kabayel, batı rüzgârına ise günbatı adı verilir. En soğuk ay ortalaması -18 derece, en sıcak ay ortalaması +32 derecedir. Yağışlı gün ortalaması 55, karlı gün ortalaması 18 gündür. Azalan yağış sebebi ile kuraklık baş göstermektedir. Orman bakımından oldukça fakir olan bölgede Sultan

dağları üzerinde 1100 hektar ardıç, çam ve yavşan çalılarında oluşan orman ve koruluklar mevcuttur. Hayvancılığın önemli yer tuttuğu ilçede geniş mera ve çayır alanları vardır (Keser,2015).

Önemli ticaret yolları üzerinde bulunmasından dolayı Kadınhanı, kervanların ve seyyahların uğrak noktası konumundaydı. Fransız bir seyyah olan Sarre, 21 Haziran 1895'te Kadınhanı'na gelmiştir. Sarre, Kadınhanı'nın ticarî yapısı hakkında ilginç tespitlerde bulunmuştur. Sarre, *“Burası, diğer yerleşim yerlerinde olduğu gibi çoğunlukla kerpiç duvarlı, alçak ve düz damlı evleriyle hazin bir manzaraya sahip. Buna karşın caminin önündeki söğütlü alanda canlı bir hayat var. Birçok evin önünde açık tezgâhlar kurulu, hatta caminin giriş katında bile tezgâhlar var. Bir Ermeni'nin iki katlı ahşap bir evde işlettiği gösterişli handa kalıyoruz.”*, diyerek kasabanın ticarî hayatını gözler önüne sermiştir (Sarre,1998).

Günümüzde halk geçimini genellikle tarım, hayvancılık, ticaret, sanat ve işçilikle sağlamaktadır. İlçede yüzölçümün %80 kadarı tarım yapılan arazidir. Bu büyük potansiyeline rağmen yetersiz sulama imkanları sebebi ile verim istenilen düzeyde değildir. Tarım yapılan arazilerin %20 si sulanabilmektedir. 2015 senesi verilerine göre yaklaşık 7000 aile geçimini çiftçilikle sağlamaktadır. Yerüstü sularının yetersizliğinden dolayı halk yeraltı sularını kullanmaya başlamış, yağışların azalmasından dolayı da bu kaynaklarda azalma başlamıştır. Gübresiz ekim yapılmayan ilçede en çok buğday, yulaf, arpa, şeker pancarı, nohut, mısır ve ayçiçeği üretilmektedir (Keser,2015).

Adrese dayalı nüfus kayıt sistemi (adnks) veri tabanına göre İlçenin 2011 yılı nüfusu 33.659 olup, %39,50'si ilçe merkezinde yaşamaktadır (<https://www.kadinhani.bel.tr/sayfa/4/sayilarla-kadinhani>).

3.2. Kadınhanı Tarihi

3.2.1. İlk çağlarda Kadınhanı

Kadınhanı, Konya ve Ladik ile beraber ilkçağlara kadar uzanan oldukça eski bir tarihe sahiptir. İlçenin çevresinde Tunç Çağı'na (MÖ.2500-1100) ait höyükler bulunmaktadır. İlçenin verimli toprakları, ovalık alanları tarih öncesi çağlardan buyana ekilip biçilmektedir. Bölgede Hititler zamanında (MÖ.1750-800) yerleşimin olduğu

Köylütulu Köyü yakınlarında ki bir Hitit barajına ait yazıttan anlaşılmaktadır. Bu yazıt bugün Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nde bulunmaktadır. Bu eser Kadınhanı çevresinde Hitit zamanında tarımla uğraşan köy yerleşmelerinin bulunduğunu göstermektedir. İlçe Roma döneminde “Pira” olarak adlandırılmıştır. Kadınhanı uzun yıllar Etilerin egemenliği altında kalmış, sonrasında ise Frigyalılar ve Lidyalılar bu topraklara egemen olmuşlardır. Milattan sonra 4. yy'dan itibaren İranlıların hakimiyetine giren topraklar, sırasıyla İskender imparatorluğu, Bergama Krallığı ve Doğu Roma imparatorluğu tarafından yurt edinilmiştir. Bu dönemlerden kalan eserler Kadınhanı merkez ve bazı mahallelerinde devşirme malzeme olarak kullanılmıştır. Raziye Hatun hanı duvarlarındaki fil ayakları ve sütun başlıkları Roma döneminde Kadınhanı'nda büyük eserler bulunduğunu kanıtlar niteliktedir (Şekil 3.2.1.)(Şekil 3.2.2.) (Keser,2015).

Şekil 3.2.1. Raziye Sultan Han duvarlarındaki devşirme malzemeler

Şekil 3.2.2. İlçe merkezindeki devşirme malzemeler

3.2.2. Selçuklular döneminde Kadınhanı

1071 Malazgirt zaferi ile Türklerin Anadolu'ya girişi başlamıştır. 1077 de Büyük Selçuklu hükümdarlarından Kutalmışoğlu Süleyman Bey, Konya ile Kadınhanı topraklarını da Romalılardan almış ve Oğuz Türklerinin burayı yurt edinmelerini sağlamıştır. Türk akınları karşısında yurtlarını yakıp yıkarak kaçan Romalıların ardından Oğuz boyları bu köy, kasaba ve şehirleri onararak yerleşmiş ve bunlardan birçoğunun adını kendi dillerine uydurarak değiştirmişlerdir. Kındıras köyü bu dönemde önemli yerleşme merkeziydi. Kadınhanı'nda yerleşen boylar: Kınık, Bayat, Savur Afşar ve Çavundurlardır. Kadınhanı merkezde bulunan Doğanlar mahallesi adını Bayat boyu Doğanlar oymağından, Çavundur mahallesi adını Üçok kolu Çavundur boyundan, Avşarlı mahallesi de adını Afşar boyundan almıştır (Keser,2015).

Kadınhanı'nın bu dönemlerde adı Saideli olarak geçmektedir. Bu ismin nereden geldiği konusunda iki görüş vardır.

Birinci görüş; Bölgenin Anadolu Selçukluları döneminde Kadınhanı ve çevresinde Said isimindeki bir beye savaşlarda gösterdiği başarılarından dolayı, sultan tarafından arpalık olarak verildiği ve isminin komutanın adından geldiği yönündedir.

İkinci görüş; Anadolu Selçukluları döneminde Kadınhanı'nın şimdiki yerleştiği arazinin ormanlık ve sulak bir bölge olmasından ötürü bölgeye avlanmaya gelen Selçuklu sultanlarının bölgenin adını Arapçada av yeri anlamına gelen "sayd eli " olarak kullandığı yönündedir (Maden,2004).

Anadolu Selçukluları Dönemi'nde Raziye Devlet Hatun tarafından İpek yolu üzerindeki Saideli yakınlarına bir kervansaray yaptırılmıştır. Taşhan adı verilen kervansaray şehir merkezinde belediye binasının karşısında bulunmaktadır (Şekil 3.2.3) (Keser,2015).

Selçuklular döneminde Anadolu'da her 30-40 km mesafede, önemli yol ve kavşaklar üzerinde sultanlar, devlet adamları ve önemli şahsiyetler tarafından kervansaray ve hanlar inşa ettirilmiştir (Orhonlu,1990).

Raziyye Hatun tarafından da Konya-İstanbul yolu üzerinde bir han inşa ettirilip buraya vakıflar tahsis edilmiştir. Bu hanın, Devlet Hatun adına yaptırıldığı vakfiye ve

arşiv belgelerinden öğrenilmektedir. Devlet Hatun'un adı Raziyye olup hanı, 1223'te yaptırmıştır. Saidili'ndeki handan dolayı burasının adı zamanla Kadınhanı olmuştur. Osmanlılar döneminde de yol güzergahı önemi yitirmemiş, han ve çevresi önemini korumaya devam etmiştir (Sarıköse,2014).

Şekil 3.2.3. Taşhan (Raziye Sultan Hanı)

3.2.3. Karamanoğulları döneminde Kadınhanı

Kadınhanı Karamanoğulları döneminde il olarak idare edilmiştir. Osmanlılardan kaçan Turgutoğulları Karamanoğullarına sığınmış, Karamanoğulları bu Türkmenleri Saideliye yerleştirmiş ve nüfusun artması ile kasabayı vilayet yapmıştır. Karamanoğullarına her zaman sadık kalan Turgutoğulları bölgeye bir zaviye yaptırmış ve buraya birçok emlak vakfetmiştir. Karamanoğullarından kız alan Turgutoğulları, Karamanoğlu topraklarında medrese, darülhüffaz, mescit, zaviye gibi birçok irfan ve içtimai yardım müesseseleri yaptırmışlardır (Keser,2015).

3.2.4. Osmanlılar döneminde Kadınhanı

Fatih Sultan Mehmet 1467 yılında bir seferle Karamanoğulları devletini yıkmış topraklarını Osmanlı Devletine bağlamıştır. Fatih Saidelide bulunan ve Karamanoğullarının sadık taraftarı olan Turgutoğullarının Karamanoğulları ile tekrar birleşerek ayaklanabileceği düşüncesi ile bu bölgeyi başka yerlere göçe zorlamıştır. Bu

göçler sonucunda Saideli dağılmış, nüfusu azalmıştır. Daha önce vilayet olan Kadınhanı (Saideli) Osmanlı imparatorluğu zamanında Konya iline bağlı bir kaza merkezi olarak idare edilmiştir (Keser,2015).

3.2.5. Cumhuriyet döneminde Kadınhanı

Kadınhanı, milli mücadele yıllarında istiklal savaşına bütün gücüyle katılmış birçok Kadınhanlı cephelerde savaşmış ve şehit düşmüştür. İlçenin daha önceleri Saideli olarak kullanılan ismi 1935 yılında Kadınhanı olarak değiştirilmiştir (Maden,2004).

3.2.6. Kadınhanı'ndaki günümüze ulaşmış başlıca tarihi eserler

Kadınhanı'ndaki günümüze ulaşmış başlıca tarihi eserler şunlardır; Çarşı İbrahim Paşa Cami, Çavundur Cami, Hacı Mehmetli Cami, Kabacalı Cami, Karahisarlı Cami, Karamanlı Cami, Turgutlu Cami, Taş han.

Kadınhanı çevresindeki ilk çağlara ait höyükler ise ; Kadınhanı Büyük Höyük, Şahören Höyüğü , Kökez Höyüğü, Atlantı Karatepe Höyüğü, İmircik höyüğü, Cihangir Tepe Höyüğü, Gümüşlü Höyüktür

4. KADINHANI GELENEKSEL KONUT MİMARİSİ

4.1. Taykayalar Evi

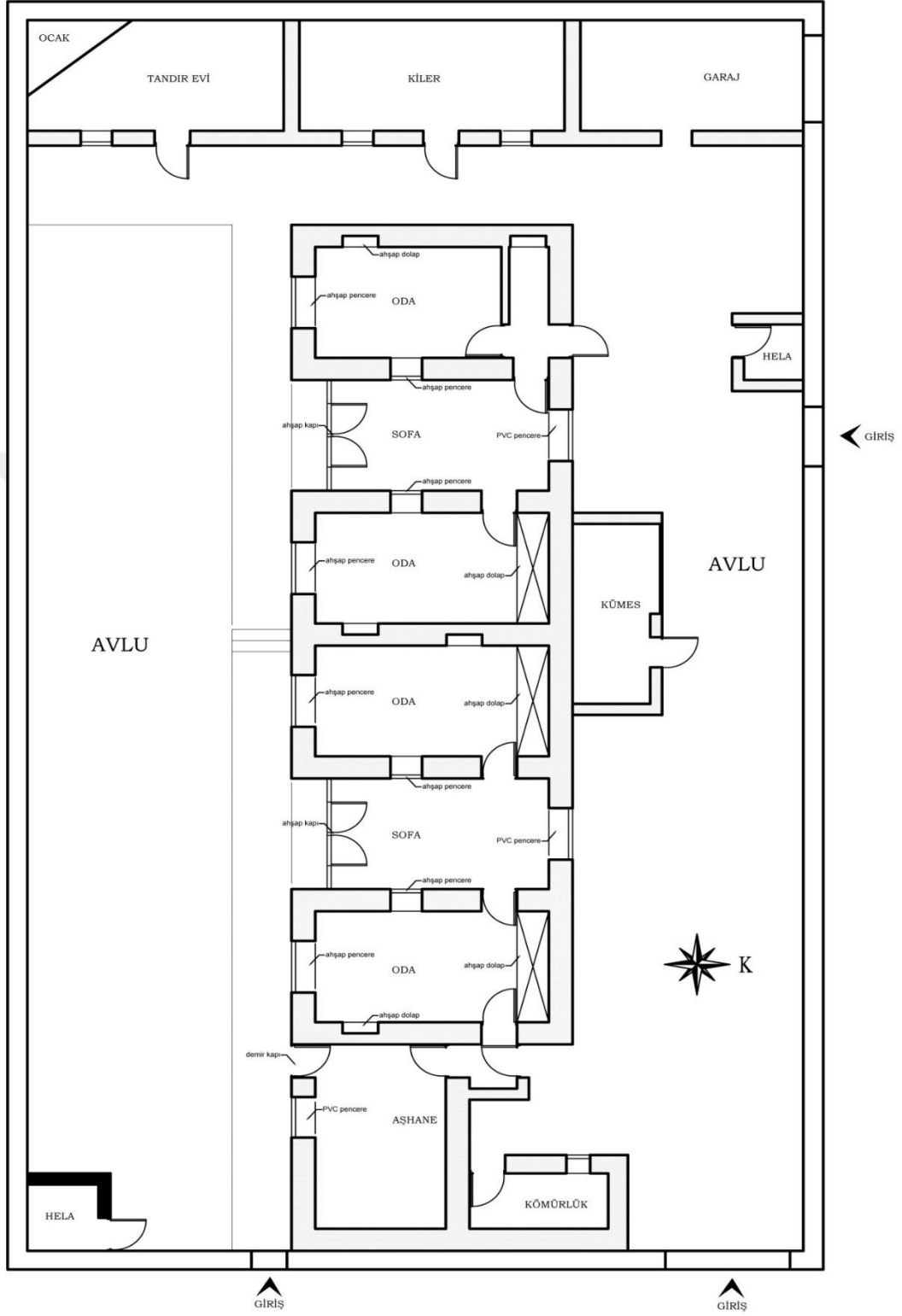
Şekil 4.1.1. Taykayalar Evi

4.1.1. Yapının yeri ve genel tanımı

Konut, Konya ili, Kadınhanı ilçesi, Kayabaşı mahallesi 646 ada, 2 ve 3 Parsel üzerinde yer almaktadır.

Tescili ve kitabesi bulunmayan evlerin yapım tarihi ile ilgili yazılı bir kaynak olmamakla birlikte, sözlü kaynaklardan edinilen bilgiler doğrultusunda 20. yy ilk çeyreğinde yaptırıldığı bilinmektedir.

İki sokağın kesişim noktasında bulunan ve kerpiç bahçe duvarları ile sınırlandırılan parselde ikisi muhdes olmak üzere dört noktadan giriş yapılabilmektedir. Parsel içinde, bitişik şekilde inşa edilmiş Hasan Taykaya evi ve Tezcan Taykaya evi ile beraber, Hasan Taykaya evine bitişik inşa edilmiş aşhane ve bahçenin çeperlerine konumlandırılmış tandır evi, kiler, garaj, kömürlük ve helalar bulunmaktadır. Bu mekanlar haricinde kalan yerler ön ve arka bahçe olarak değerlendirilmiştir. Evler parselin ortasında, tandır evi, kiler ve garaj doğu sınırında aşhane ve kömürlük batı sınırında konumlandırılmıştır. Bunlar haricinde birde muhdes kümesi vardır. Bahçede dağınık halde meyve ağaçları bulunur. Yapıda ölçü alınmasına izin verilmediği için mimarisi şematik plan düzlemi üzerinden anlatılacaktır (Şekil 4.1.2).

Şekil 4.1.2. Taykalar evi plan şeması

Ön Bahçeye giriş parselin doğusunda bulunan sokaktan demir tek kanatlı kapı ile sağlanır. Düz topografyaya sahip yapı parseli sokak kotundan aşağıdadır. Sokak kotu hizasında ve giriş aksında ilerleyen betonarme platform ile Hasan Taykaya evine doğrudan giriş imkanı sağlanmıştır. Sonrasında bu platformdan iki basamak ile bahçe kotuna inilmektedir. Tezcan Taykaya evine ise bir basamak çıkılarak ulaşılmaktadır (Şekil 4.1.3) (Şekil 4.1.4)

Şekil 4.1.3. Hasan Taykaya Evi giriş

Şekil 4.1.4. Tezcan Taykaya Evi giriş

Bahçe giriş kapısı aksında batıya ilerlerken ilk olarak evlerin aşhanesine ulaşılmaktadır. Hasan Taykaya evine bitişik olarak inşa edilen ve iki ev tarafından ortak kullanılan mekana Hasan Taykaya evinden, aynı zamanda arka bahçeye de açılan bir hol yardımı ile doğrudan ulaşılmakta iken Tezcan Taykaya evi sakinleri ön bahçeden ulaşmaktadır. Detaylı tadilattan geçen aşhanedeki toprak ocak kaldırılmış, bahçeye açılan dış kapısı çelik kapı, ahşap penceresi pvc pencere ile değiştirilmiştir.

Parselde batı yönünde ilerlemeye devam edildiğinde ilk olarak ailenin oğlu olan Hasan Taykaya'nın evine ulaşılmaktadır. Eve giriş, güneyinde bulunan ve doğrudan sofaya açılan ahşap iki kanatlı kapıdandır. Muhdes kapıda sıklıkla cam malzeme kullanılmıştır. Giriş kapısı evin ön duvarları ile aynı hizadayken tadilat sırasında sofaya doğru geri çekilerek küçük bir giriş sahanlığı oluşturulmuştur (Şekil 4.1.5).

Şekil 4.1.5. Hasan Taykaya Evi giriş sahanlığı

Yapı sofanın konumuna göre yapılan Türk evi plan tipolojine göre iç sofalı plan tipindedir. Sofa giriş istikametinde ve bina boyunca uzanmakta ve iki uzun kenarında birer oda yer almaktadır. Ev bu haliyle iç sofalı plan tipinin en basit örneği olan iki göz bir mabeyn plan tipinin bir örneğidir. Mabeynin doğu ve batı duvarlarında odalara açılan birer kapı ve yine odalara açılan birer penceresi bulunmaktadır. Ayrıca kuzeyde, arka bahçeye açılan bir pvc penceresi daha bulunmaktadır (Şekil 4.1.6). Kapılarda kapı damağı adı verilen kilit sistemi bulunmaktadır (Şekil 4.1.7).

Şekil 4.1.6. Hasan Taykaya Evi pencereleri

Şekil 4.1.7. .Kapı damağı

Sofanın batısında bulunan ,güneye cepheli odaya sofadan tek kanatlı ahşap bir kapı ile girilir (Şekil 4.1.8) . Oda güneyde bahçeye bir, doğuda sofaya açılan bir olmak üzere iki adet ahşap pencere ile aydınlatılmaktadır. Sofaya açılan pencere orijinal iken bahçeye açılan değildir. Odanın kuzey duvarında biri çift kanatlı, biri aynalık, biri gusülhane şeklinde düzenleniş yekpare bir dolap bulunur. Batı duvarında ise çift kanatlı bir adet gömme dolap nişine daha yer verilmiştir (Şekil 4.1.9). Odadaki ahşap dolaplar yeşil yağlı boya ile boyanmıştır.

Şekil 4.1.8. Hasan Taykaya Evi batı odası kapısı

Şekil 4.1.9. Hasan Taykaya Evi batı odası dolapları

Sofanın doğusunda bulunan dikdörtgen formlu odaya tek kanatlı ahşap bir kapı ile girilir. Oda güneyde bir ve batısında sofaya açılan bir olmak üzere toplam iki adet pencere ile aydınlatılmaktadır. Bahçeye açılan güney penceresi orijinal değil iken sofaya açılan batı penceresi orijinaldir. Odanın güney duvarında biri çift kanatlı, biri aynalık, biri açık raflar şeklinde düzenlenmiş yekpare bir dolabı bulunur (Şekil 4.1.10). Doğu duvarında bir adet gömme dolap nişine yer verilmiştir. Bu duvarda birde mutfığa geçişi sağlayan hole açılan, ahşap kapı bulunur. Odadaki ahşap dolaplar krem rengine boyanmıştır.

Şekil 4.1.10.Hasan Taykaya Evi doğu odası dolapları

Hasan Taykaya evinin doğusunda ona bitişik ve simetrik olarak inşa edilen Tezcan Taykaya evine bahçeden iki kanatlı ahşap kapı ile girilmektedir. (Ev içinde fotoğraf çekilmesine izin verilmemiştir) Bu evde de giriş içeri doğru çekilerek küçük bir giriş sahanlığı oluşturulmuştur. Ev giriş kapısı sofaya açılmaktadır (Şekil 4.1.11). Yapı sofanın konumuna göre yapılan Türk evi plan tipolojine göre iç sofalı plan tiplerinden, iki göz bir mabeyn plan tipinin bir örneğidir. Mabeyn yani sofa giriş istikametinde ve bina boyunca uzanmakta ve iki uzun kenarında birer oda yer almaktadır. Mabeynin doğu ve batı duvarlarında odalara açılan birer kapı ve yine odalara açılan birer penceresi bulunmaktadır. Ayrıca kuzeyde, arka bahçeye açılan bir pvc penceresi daha bulunmaktadır.

Şekil 4.1.11.Tezcan Taykaya Evi giriş sahanlığı

Sofanın doğusunda bulunan odaya sofadan ahşap tek kanatlı bir kapı ile ulaşılır. Dikdörtgen formlu odanın güney duvarında bahçeye batı duvarında sofaya açılan birer penceresi vardır. Güney duvarında ahşap gömme dolabı bulunmaktadır. Kuzey duvarında ise içinde gusülhanenin de bulunduğu yekpare bir dolabı vardır.

Sofanın batısında bulunan oda değişik düzenlemesi ile diğer odalardan ayrılmaktadır. Sofanın batı duvarındaki kapı bir hole açılmaktadır. Kiler olarak kullanılan holden sofanın batısındaki odaya ve arka bahçeye kapı açılmıştır. Holden ulaşılan odanın güneyde dışa açılan bir, doğuda sofaya açılan bir olmak üzere iki penceresi vardır. Batı duvarında çift kapaklı ahşap gömme dolabı bulunmaktadır.

Avlu içinde bitişik olarak inşa edilen evlerde yapı malzemesi temelden su basman kotuna kadar moloz taş bu seviyeden üst örtüye kadar kerpiçtir. Duvarlar kireç badanalıdır. Zemin ahşap kaplama, tavan ev sahibinden edinilen bilgilere göre ahşap kirişlemedir. Tavan kirişlemeleri alttan kontraplak malzeme ile kaplandığı için izlenememektedir. Orijinalinde düz damlı olan evlere sonrasında beşik çatı yapılmış ve üstleri marsilya kiremidi ile kaplanmıştır.

Evlerde kayda değer bir süsleme ögesi bulunmamakla birlikte sadece odalarda bulunan dolapların orta bölümündeki aynalığın, oyma tekniği ile yapılmış taç şeklindeki alınlığı örnek verilebilir.

Parselde evler ve aşhane haricinde parselin batı sınırına bitişik şekilde inşa edilmiş, tandır evi ve kiler ile sonradan yapılmış (muhtes) garaj bulunmaktadır (Şekil 4.1.12). Tandır evine bahçeden ahşap bir kapı ile girilir. Doğu duvarındaki ahşap pencere ile aydınlanma ve havalandırma ihtiyacı karşılanmıştır. Güney batı köşesinde aslına uygun olarak yeniden yapılmış toprak tandırı vardır (Şekil 4.1.13). Kiler olarak kullanılan mekana bahçeden tek kanatlı kapı ile ulaşılır. Doğu duvarında bahçeye açılan iki ahşap penceresi vardır. Her iki mekanda da zemin sıkıştırılmış toprak, üst örtü doğuya eğimli kiremit kaplı çatıdır. Duvarlar kıtıklı sıva olarak bilinen toprak ve saman karışımı ile sıvanmıştır.

Avlunun güneydoğu köşesinde bulunan hela Hasan Taykaya evine güneybatısında bulunan hele ise Tezcan Taykaya evine aittir (Şekil 4.1.14).

Şekil 4.1.12. Tandır evi ve kiler

Şekil 4.1.13. Tandır evi ocak

Şekil 4.1.14. Helalar

4.2. Salih Acar Evi

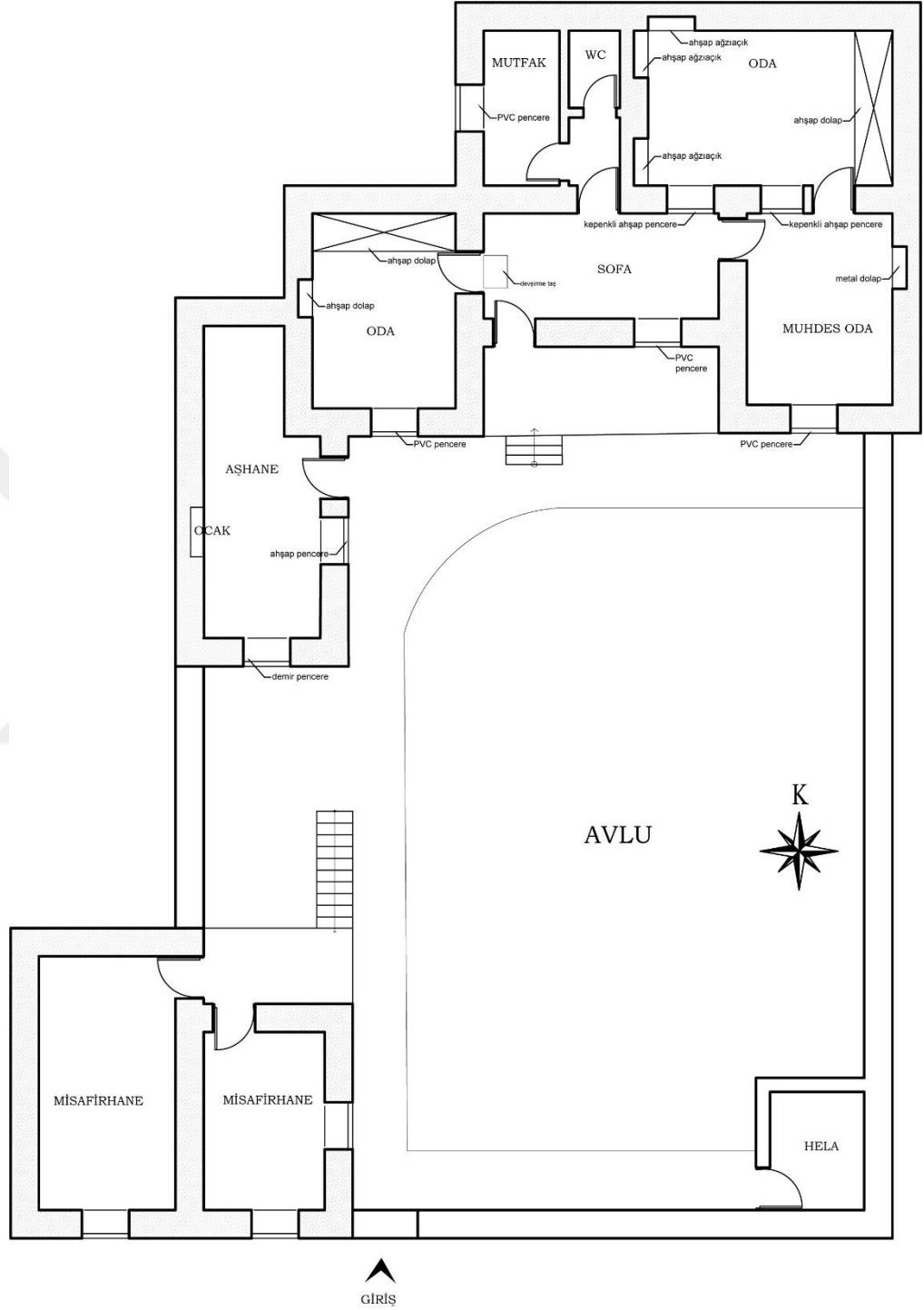
Şekil 4.2.1. Salih Acar Evi

4.2.1. Yapının yeri ve genel tanımı

Konut, Konya ili, Kadınhanı ilçesi, Kayabaşı mahallesi 644 ada, 12 parsel üzerinde yer almaktadır.

Tescili ve kitabesi bulunmayan evin yapım tarihi ile ilgili yazılı bir kaynak olmamakla birlikte, sözlü kaynaklardan edinilen bilgiler doğrultusunda 19. yy sonlarında yaptırıldığı bilinmektedir.

Kerpiç bahçe duvarları ile sınırlandırılmış parsel üzerinde, incelenen konut haricinde aşhane, hela ve muhdes olarak inşa edilen üstü misafirhane altı ahır ve kömürlük olarak kullanılan iki katlı yapı bulunmaktadır. Ev parselin kuzey sınırında, hela güneydoğu köşesinde, misafirhane ise güneybatı köşesinde konumlandırılmıştır. Kalan yerler bahçe olarak kullanılmaktadır. Çalışmamız sırasında ev ile ilgili ölçülerin alınmasına izin verilmediği için plan yerine bir kroki ile yetinmek durumunda kaldık. Ölçsüz olmakla birlikte bu kroki evin planı hakkında bize gerekli fikri vermektedir. (Şekil 4.2.2).

Şekil 4.2.2.Salih Acar Acar Evi plan şeması

Yapının bahçesine güney istikametinde bulunan trafo sokak üzerinden demir, tek kanatlı bir bahçe kapısı ile girilmektedir. Düz topografyaya sahip yapı parseli sokak kotundan bir basamak aşağıdadır. Girilen bahçe kapısından kuzey yönünde ilerleyerek evin giriş çardağına varılmaktadır. Mekâna, bahçe zemin kotundan iki basamak çıkılarak varılmaktadır. Güney yönüne açılan muhdes çardak zemini betonarmedir.

Çardak mekânından sahte künde kari tekniği ile yapılmış ahşap tek kanatlı bir kapı ile sofaya geçilmektedir (Şekil 4.2.3). Orijinalinde dış sofalı plan tipinin bir örneği olan evde sofadan üç odaya ulaşılmakta iken, iklim şartları ve ihtiyaçlar doğrultusunda sofanın doğusuna muhdes bir oda daha yapılmış ve sofanın açık yüzü duvar ile kapatılmıştır. Muhdes duvar örgüsüne giriş kapısı ve sofanın aydınlanma ve havalandırma ihtiyaçlarının karşılanması için ahşap pencere konulmuştur. Muhdes ahşap pencere sonrasında pvc pencere ile değiştirilmiştir. Günümüzde sofadan üç mekana doğrudan ulaşılabilir.

Şekil 4.2.3. Salih Acar Evi giriş kapısı

Sofanın doğusunda bulunan dikdörtgen formlu odaya sofadan, tek kanatlı, ahşap çakma tekniği ile yapılmış kapıdan girilir. Oda zemini sofa zemininden yukarda olup bu kot farkı sofada bulunan devşirme taş basamak ile aşılmaktadır (Şekil 4.2.4). Dedenin odası olarak tanımlanan odanın güney duvarında bahçeye açılan pvc bir penceresi, batı duvarında ahşap gömme dolabı, kuzey duvarında ise depolama alanı olarak kullanılan ahşap dolabı bulunmaktadır (Şekil 4.2.5).

Şekil 4.2.4. Devşirme malzeme

Şekil 4.2.5. Salih Acar Evi doğu odası dolapları

Sofanın kuzey duvarında bulunan kapıdan orijinalinde bir hol ve erzak deposu olarak kullanılan bir odaya ulaşıyorken, günümüzde hol; banyo, erzak odası; mutfak olarak yeniden işlevlendirmiştir (Şekil 4.2.6.) (Şekil 4.2.7).

Şekil 4.2.6. Salih Acar Evi banyo

Şekil 4.2.7. Salih Acar Evi mutfak

Sofanın doğusunda bulunan muhdes odaya ise demir tek kanatlı kapı ile ulaşılmaktadır (Şekil 4.2.8). Çocuk odası olarak kullanılan dikdörtgen formlu odanın güney duvarında avluya bakan bir pvc penceresi doğu duvarında ise metal kapaklı bir gömme dolabı bulunmaktadır (Şekil 4.2.9).

Şekil 4.2.8. Muhdes oda giriş kapısı

Şekil 4.2.9. Muhdes oda pencere ve dolap

Evin kuzeydoğusunda bulunan ve yatak odası olarak kullanılan odaya orijinalinde sofadan doğrudan ulaşılabilirdi, günümüzde çocuk odasından, demir tek kanatlı bir kapı ile ulaşılmaktadır (Şekil 4.2.10). Oda kapısının bulunduğu güney duvarında iki ahşap kanatlı ve kepenkli dışarıdan demir parmaklıklı penceresi bulunmaktadır (Şekil 4.2.11). Orijinalinde evin sofasına yani dışarıya açılan bu pencereler muhdes yapılaşmadan sonra içeride kalmıştır. Diğer inceleyeceğimiz Kadınhanı evlerinde de odalardan sofaya açılan ve demir parmaklıklı bu pencere örneklerine sık rastlayacağız. Geleneksel Türk evlerinde fazla örneğine rastlanmamış bu pencere tipinin, muhdes yapılaşmalar sonrası ortaya çıkan plan tipinin, beğenilerek, sorgulanmadan kopyalanması sonucu ortaya çıktığı düşünülmektedir. Odanın kuzey ve doğu duvarlarında bulunan ahşap ağız açıklarını oyma tekniği ile yapılmış bitkisel motifli bezemeleri bulunmaktadır (Şekil 4.2.12). Oda duvarlarını pencere ile dolapların alt ve üst hizaları boyunca üzerinde geometrik motiflerin bulunduğu ahşap silme dolanmaktadır. Doğu duvarında ise yüklük ve

gusülhane olarak kullanılan yekpare bir dolabı bulunmaktadır (Şekil 4.2.13). Evin orijinalinde kendisine komşu olan evlere, gizli geçitler ile bağlantısı bulunmaktadır. Bu geçitlerden biri bu odadaki yükükten diğeri ise sofanın kuzeyindeki holdendir. Günümüzde bu geçitler kapatılmıştır ve kullanılmamaktadır.

Şekil 4.2.10. Kuzeydoğu odası giriş kapısı

Şekil 4.2.11. Kuzeydoğu odası pencere ve kepenk

Şekil 4.2.12. Kuzeydoğu odası ağızı açık

Şekil 4.2.13. Kuzeydoğu odası dolap

Ev temelden yaklaşık 1.5 m seviyesine kadar moloz taş, üzeri çatı seviyesine kadar analı kuzulu olarak bilinen kerpiç tuğla ile örülmüştür. Üst örtü orijinalinde düz dam iken sonradan kırma çatı sistem üzerine döşenen kiremit ile kaplanmıştır.

Odalarda ve sofada tavanlar ahşap kirişlemedir. Kirişlemeler üstüne serilen hasır, kiriş aralarından izlenmektedir (Şekil 4.2.14). Zemin çimento esaslı şaptır.

Şekil 4.2.14. Tavan ahşap kirişlemeleri

Evde yoğun bir süsleme bulunmamakla birlikte sofa giriş kapısı ile yatak odasındaki ağız açık dolaplarda süsleme öğelerine rastlamaktayız.

Parsel içinde ev haricinde aşhane hela ve muhdes misafirhane ve ahırdan oluşan iki katlı yapı bulunmaktadır. Parselin batı duvarına bitişik olarak yapılan aşhaneye doğudan tek kanatlı ahşap kapı ile girilir. Mekan doğu duvarındaki ahşap pencere ve güney duvarındaki muhdes demir pencere ile aydınlatılmakta ve havalandırılmaktadır (Şekil 4.2.15). Batı duvarında orijinal toprak ocağı bulunmaktadır (Şekil 4.2.16). Zemin çimento esaslı şaptır. Üst örtüsü ahşap kirişleme üstü hasır üstünde oluklu saçtır.

Şekil 4.2.15. Salih Acar evi aşhane

Şekil 4.2.16. Salih Acar evi aşhane ocak

Avlunun güneybatı köşesinde bulunan muhdes misafirhane iki katlı olarak düzenlenmiştir. Üstte bulunan iki odaya demir korkuluklu betonarme merdiven ile ulaşılmaktadır. 10 basamaklı merdiven ile çıkılan balkondan odalara ahşap kapılar ile ulaşılmaktadır. Alt kat ise ahır ve depo olarak kullanılmaktadır (Şekil 4.2.17).

Şekil 4.2.17. Salih Acar evi misafirhanesi

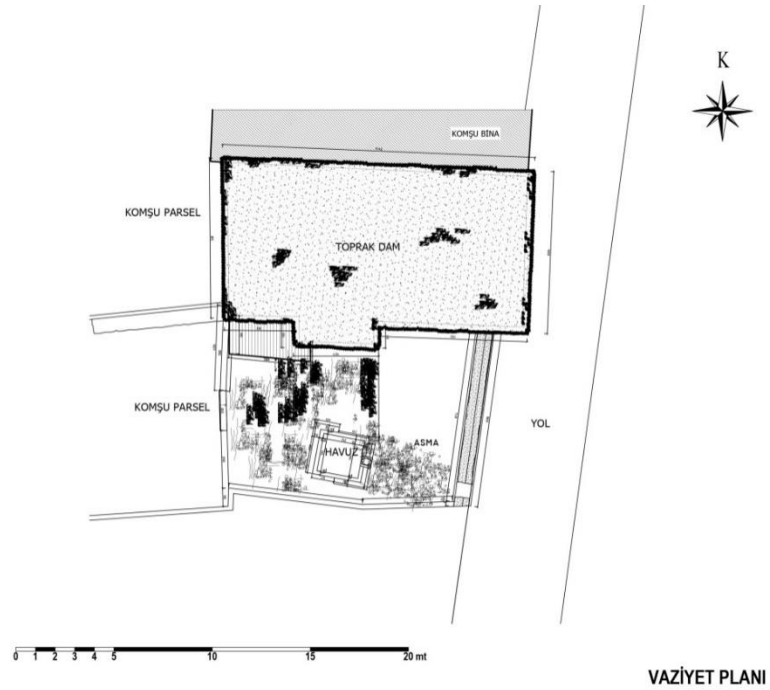
4.3. Süreyya Acar Evi

Şekil 4.3.1. Süreyya Acar Evi

4.3.1. Yapının yeri ve genel tanımı

Konya ili Kadınhanı ilçesi Doğanlar mahallesi 550 ada , 9 Parsel üzerinde yer alan Konya Kültür ve Tabiat varlıklarını koruma kurulu tarafından 28.06.2010 tarih ve 3887 sayılı karar ile tescillenen konut aşağıdaki vaziyet planına göre konumlanmıştır.

VAZİYET PLANI

Şekil 4.3.2. Süreyya Acar Evi Vaziyet Planı

Süreyya Acar konağı dikdörtgen bir parselin güney kısmına konumlanmıştır. Yapının bulunduğu parselde doğu cephesinden ana giriş, güney cephesinden de muhdes yan giriş verilmiştir. Güneyinde bahçesi bulunmaktadır. Ev; zemin ve birinci kat olmak üzere iki katlı yapılmıştır. Yapıya giriş güney yönden tek kanatlı bir kapı ile sağlanmıştır. Konut dört cephelidir. Kuzey yönündeki cephe yapılaşmaya bağlı olarak sağır kalmıştır. Diğer üç yönden cepheler izlenmektedir. Düz toprak damlı konutun tuğla malzemeden iki bacası bulunmaktadır.

Kitabesi bulunmayan konut geleneksel Konya ve Kadınhanı evleri ile karşılaştırıldığı zaman 19.yüzyıl sonu 20.yüzyıl başı konutları ile benzerlik taşımasından dolayı bu zaman dilimine tarihlendirilmektedir.

4.3.2. Mimarisi ve tezyinatı

Konağın bahçesine doğudaki sokağa paralel uzanan kerpiç bahçe duvarında bulunan ahşap çift kanatlı kapıdan girilir (Şekil 4.3.3). Geleneksel Türk evlerinde olduğu gibi ev halkının özellikle kadınların bahçe içinde rahatlıkla hareket edebilmeleri için kerpiç bahçe duvarı insan boyundan yüksek tutulmuştur. Eğimli araziye inşa edilen konutta bahçe kotu yol kotundan yaklaşık 40 cm aşağıdadır. Bahçe kapısında bulunan iki basamak ile bu fark aşılmaktadır. Bahçede; bahçe kapısının hemen sağında tandır, ortasında havuz ve eve bitişik halde hela bulunmaktadır (Şekil 4.3.4). Bahçenin kuzey duvarına bitişik olan mutfağın günümüze çok az kısmı ulaşmış ve uygulanan yeni parsel düzenlemesinde bu alan komşu parsel içinde kalmıştır (Şekil 4.3.5).

Şekil 4.3.3. Süreyya Acar Evi bahçe giriş kapısı

Şekil 4.3.4. Bahçede bulunan hela

Şekil 4.3.5. Bahçede bulunan mutfak kalıntıları

Evin zemin katına giriş güney yönündeki tek kanatlı ahşap bir kapı ile sağlanmıştır (Şekil 4.3.6). Bu kat bahçeden 20 cm daha aşağıdadır. Kapıdaki eşik ile bu fark aşılır. Evin Plan şeması iç sofalı planı yansıtmaktadır ancak iç sofa plan şeması birebir izlenmemektedir. Geleneksel Konya konut dokusunda iç sofa yatay düzlemde odaları ikiye ayırır. Bu incelediğimiz örnekte ise tam bir iç sofa oluşumuna rastlanmamakla birlikte giriş holünden iki odaya ulaşılabilirken zemindeki diğer iki odaya kuzey güney doğrultusunda uzanan odadan ulaşım sağlanmaktadır. Bu özelliği ile konut geleneksel iç sofalı plan tipinin değişik bir varyasyonu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Evin güney cephesinde bulunan giriş kapısının hemen doğusunda ahşap merdiven kovanı yer alır. Giriş kapısının üstünde yer alan dikdörtgen formlu, demir parmaklıklı iki pencere ile bu alan aydınlatılır (Şekil 4.3.7).

Şekil 4.3.6. Ev giriş kapısı

Şekil 4.3.7. Ev giriş kapısı ve kapı üstü pencereleri

Merdivenin doğusundaki kapı ile zemin kat güneydoğu odasına ulaşılır. Oda 256x380 cm ölçülerindedir. Odanın güney yönde bir penceresi ve küçük bir nişi bulunmaktadır (Şekil 4.3.8). Nişi 12x50 cm ölçülerindedir. Odanın güneye bakan

duvarına sonradan çimento harçlı malzeme ile yörede abdestlik denilen bir alan yapılmıştır (Şekil 4.3.9). Zemin şap üzeri ahşap taban tahtası, tavan sac kaplamadır. Duvarlar ise kireç badanalıdır.

Şekil 4.3.8. Zemin kat gd oda penceresi

Şekil 4.3.9. Güneydoğu odası abdestlik

Sofanın solunda (batısında) bulunan odaya ahşap tek kanatlı kapı ile girilir. Kuzey- güney doğrultusunda uzanan oda 614x328 cm ölçülerindedir. Güney yönünde tek penceresi bulunmaktadır (Şekil 4.3.10). Zemin şap, duvarlar sıva, tavan ise ahşap kiriştir (Şekil 4.3.11). Tavanda kirişler yarıya kadar naylon ve ahşap kontrplak panel ile kapatılmıştır. Zemin katta bulunan ve depo olarak kullanılan diğer iki odaya bu oda da bulunan iki açıklık ile geçilir. Odanın doğusunda bulunan odaya ahşap tek kanatlı kapı ile girilir. 305x680cm ölçülerindeki bu odanın duvarları diğer odalardan farklı olarak tavana kadar taştır . Bunun sebebi odanın üst kotunun eğimden dolayı su basman kotuna ulaşmış olmasıdır. Duvarda bulunan sıvalar rutubet sebebi ile büyük çoğunluğu dökülmüş ve moloz duvar örgüsü görülmektedir Tavanı ahşap kirişleme, zemini sıkıştırılmış topraktır. Toprak zemin doğuya (caddeye) doğru artan şekilde eğimlidir. Depo olarak kullanıldığı tahmin edilen odanın doğu yönünde dışardan saç ile kapatılmış küçük bir penceresi vardır (Şekil 4.3.12). Diğer depo olarak kullanılan odaya ise bir açıklık ile geçilmektedir (Şekil 4.3.13). 283x553 ölçülerindeki odanın güney yönünde tek penceresi bulunmaktadır. Zemin çimento esaslı şap, duvarlar subasman kotuna kadar çimento esaslı sıva sonrasında çamur sıvalıdır, tavan ahşap kirişlemedir. Zeminde eşyaların rutubetten etkilenmemesi için belirli bölgelere beton dökülmüştür (Şekil 4.3.14).

Şekil 4.3.10. Kuzey güney uzantılı oda penceresi

Şekil 4.3.11. Kuzey güney uzantılı oda

Şekil 4.3.12. Zemin kat kuzeydoğu odası

Şekil 4.3.13. Güneybatı odası giriş açıklığı

Şekil 4.3.14. Zemin kat güneybatı odası

Üst kata 14 rıht, 13 basamaktan oluşan ahşap merdiven ile ulaşım sağlanır. Merdiven holü bu katta bulunan iki pencere ile aydınlatılır (Şekil 4.3.15). Bu katın plan tipi zemin kat ile benzerlik göstermektedir. Zemin kattan farklı olarak kuzeydoğudaki odaya merdiven holünden geçiş verilmiştir.

Şekil 4.3.15. Merdiven Holü ve Penceresi

Birinci kat güney doğuda bulunan odaya merdivenin doğusundan tek kanatlı ahşap kapı ile girilir (Şekil 4.3.16). 300x437 cm ölçülerindeki odanın güney yönünde iki doğu yönünde bir dışa açılan penceresi vardır. Pencereleden güneye açılanlar aynı iken doğuya açılan pencere bunlardan farklıdır. Odanın, kuzeyindeki mekana açılan iki penceresi daha bulunmaktadır. Pencereilerin tümü sarı yağlı boya ile boyalıdır. Odanın batı duvarında bir adet lavaboya yer verilmiştir (Şekil 4.3.17). Odanın zemini ahşap, tavanı sac kaplamadır. Sac kaplamanın açılan yerlerinden ahşap kirişlemeler gözükmemektedir (Şekil 4.3.18). Sac tavan ile duvarın birleştiği yerde ahşap ile geçiş yapılmıştır.

Şekil 4.3.16. Birinci kat güneydoğu oda kapısı

Şekil 4.3.17. Güneydoğu odası Lavabo

Şekil 4.3.18. Birinci kat güneydoğu odası sac tavan ve ahşap kirişler

Kuzeydoğuda bulunan odaya sofanın kuzeyinden tek kanatlı ahşap kapı ile ulaşılır kapının üzerinde ahşap süslemeler, bu süslemenin ortasında porselen bir kulp bulunmaktadır (Şekil 4.3.19). Oda 308x600 cm ölçülerindedir. Oda doğuda bulunan bir, yandaki odaya açılan iki olmaz üzere üç pencere ile aydınlatılır (Şekil 4.3.20). Odaya girilince batı yönde gusülhane ve dolap bulunur (Şekil 4.3.21). Kuzey duvarında ağız açık dolap nişi vardır (Şekil 4.3.22). Duvarlar pencere alt kotuna kadar yağlı boya ile boyanmış ahşap ile kaplanmıştır. Batıda dolap ve gusülhanenin bulunduğu duvar hariç diğer duvarlarda pencerelerin üstünde tüm odayı dolaşan 10 cm genişliğinde ahşap bordür vardır (Şekil 4.3.23). Gusülhanenin bulunduğu dolap yükseklik olarak insan elinin ulaşabileceği sınırdaki bırakılmış, üst sınır ile tavan arası yağlı boyalı ahşap ile kapatılmıştır. Zemin ahşap kaplama tavan ise ahşap kirişlemelerin altından sac ile kaplanmıştır. Sac tavan ile duvarın birleştiği yerde ahşap ile geçiş yapılmıştır.

Şekil 4.3.19. Birinci kat GD oda kapısı

Şekil 4.3.20. Güneydoğu odası iç pencereleri

Şekil 4.3.21. Birinci kat güneydoğu odası ahşap dolap ve gusülhane

Şekil 4.3.22..Ağzıaçık dolap nişi

Şekil 4.3.23. Ahşap kaplama ve bordür

Merdivenin karşısındaki kuzey güney uzantılı başodaya geometrik süslemeli çift kanatlı ahşap kapı ile girilir (Şekil 4.3.24). Kapıdaki süslemelerin göbeğinde porselen iki kulp bulunmaktadır. Oda güneye doğru çıkma yapmaktadır. Bu alan zeminden 24 cm'lik kot farkı ile yükseltilmiş seki ile ayrılmıştır. Sekinin etrafı ahşap korkulukla çevrilerek ayırım belirginleştirilmiş ve mekâna görsellik katılmıştır (Şekil 4.3.25). Odanın seki ile beraber ölçüsü 330x775 cm boyutlarındadır. Üç cepheli çıkmanın toplam 5 adet penceresi bulunmaktadır. Bunlardan üçü güneye biri doğuya ve biri batıya bakmaktadır. Sekinin kuzey ve güney duvarlarında odalara bakan karşılıklı 2 adet penceresi daha vardır. Bu pencerelerden doğudaki merdiven holüne, batıdaki ise oda içine bakmaktadır.

Şekil 4.3.24. Baş oda giriş kapısı

Şekil 4.3.25. Baş oda cumba seki ve pencereleri

Baş odanın kuzey duvarında ahşap bir çiçeklik bulunur. Evin en süslü ögesi oyma tekniğinin yanı sıra çivileme tekniğinin de kullanıldığı bu çiçekliktir (Şekil 4.3.26). Oda pencere alt ve üst seviyelerinden ahşap silmelerle çevrilidir. Odanın zemini ahşap kaplama duvarlar kireç badana, tavan ahşap kirişlemenin altından sac kaplamadır. Diğer odalardan farklı olarak bu odada ilk kez sac tavan üzerinde ahşap tavan göbeği kullanılmış ve sac levhaların birleşimleri yivli ahşap çıtalarla kapatılmıştır (Şekil 4.3.27). Sac tavan ile duvarın birleştiği yerde ahşap ile geçiş yapılmıştır (Şekil 4.3.28).

Şekil 4.3.26. Sac Tavan ve Ahşap Tavan Göbeği

Şekil 4.3.27. Çiçeklik görünüşü

Şekil 4.3.28. Tavan birleşim detayı ve ahşap silme bordür

Evin son odasına baş odanın batı duvarındaki ahşap tek kanatlı kapı ile ulaşılır (Şekil 4.3.29). Kapıda geometrik süslemeler bulunur. Diğer oda kapılarından farklı olarak bu kapının kulpu seramiklidir (Şekil 4.3.30). Oda 320x614cm ölçülerinde olup güney yönünde dışarı açılan iki adet penceresi bulunmaktadır (Şekil 4.3.31). Doğu duvarında ise baş odaya açılan bir penceresi daha bulunur. Odanın kuzey duvarında ahşap yekpare dolap, batı duvarında ahşap ağız açık görülmektedir (Şekil 4.3.32). Dolabın aynalık kısmında bitkisel oymalar göze çarpar. Oda pencere alt ve üst seviyelerinden ahşap silmelerle çevrilidir. Odanın zemini ahşap kaplama, duvarlar kireç badanalı, tavan ahşap kirişlemelerin altından sac kaplamadır. Sac tavan ile duvarın birleştiği yerde ahşap ile geçiş yapılmıştır.

Şekil 4.3.29. Birinci kat kb odası giriş kapısı

Şekil 4.3.30. Seramik kapı kulpu

Şekil 4.3.31. Birinci kat kuzeybatı odası pencereleri

Şekil 4.3.32. Birinci kat kuzeybatı odası dolapları

4.3.3. Cephe özellikleri

Güney cephesi konutun en süslü cephesi olup aynı zamanda tek giriş açıklığı verilen yeridir. Bu cephede zemin katta toplam üç pencere bulunmaktadır. Alt katlardaki, dışa açılan odaların pencereleri elden geldiğince küçültülmüş ve örtülmüştür. Buna karşılık üst kattakiler büyük boyutta ve çok sayıda düzenlenerek odaların ışığı ve görüşü arttırılmıştır

Simetri ekseninin ortasında bulunan ana giriş kapısı üzerinde küçük kapı üstü pencerelerine yer verilmiştir. Birinci katta toplam 9 adet pencere bulunmaktadır. Bunlardan üçü çıkma (cumba) penceresidir. Ortadaki çıkma penceresi daha yüksek ve geniş tutulmuş, pencereler kemer görünümlü ahşap malzeme ile kaplanarak cepheye görsellik atılmıştır (Şekil 4.3.33). Cephede çıkmanın ve katın büyük kısmı sac ile kaplanmıştır. Bu uygulama yapının sudan ve soğuktan korunması için yapılmaktadır. Yan yana ikişerli sıra oluşturan toplam 6 adet pencereden 4 ü odaları 2 si merdiven boşluğunu aydınlatmada kullanılmıştır (Şekil 4.3.34).

Şekil 4.3.33. Süreyya Acar evi güney cephesi

Şekil 4.3.34. Cumba pencereleri

Bahçe-yol kotu farkı ve eğimden dolayı ev doğu cephesinden tek katlı gözükmektedir. Bahçe giriş kapısı bu cephede bulunmaktadır. Doğu cephe birinci katında iki adet oda penceresi sokağa bakmaktadır. Cumbanın kuzey yönündeki tek pencere bu yönden izlenmektedir (Şekil 4.3.35). Cephenin en dikkat çekici öğelerinden biri halk arasında “puhare” denilen bacasıdır (Şekil 4.3.36).

Şekil 4.3.35. Süreyya Acar evi doğu cephesi

Şekil 4.3.36. Baca (Puhare)

Batı cephe duvarı komple sağır bırakılmıştır. Sadece cumbanın bu yöndeki tek penceresi izlenir (Şekil 4.3.37) (Şekil 4.3.38).

Şekil 4.3.37. Süreyya Acar evi batı cephesi

Şekil 4.3.38. Batı bahçe duvarından avluya bakış

Yapının kuzey cephesi bitişik nizamdan dolayı izlenememektedir.

4.3.4. Yapım malzemesi ve tekniği

Ana malzeme olarak kerpiç, ahşap ve taşın kullanıldığı yapı: su basman kotuna kadar moloz taş ile yığma olarak inşa edilmiştir. Bunun üzerine ise ahşap hatılların arası kerpiç malzeme ile doldurularak iki kat yüksekliğine ulaşılmıştır. Ağırıklı olarak iç cephede ahşap dış cephede ise taş ve kerpiç malzeme kullanımı dikkati çekmektedir.

Geleneksel Konya evlerinde ve Konya çevresi ova köy yerleşimi mimarisinde kerpiç ana yapım malzemesidir. İncelediğimiz ev örneğinde kerpiç zemin kat ve birinci katta analı kuzulu yığma tekniği ile kullanılmıştır. Dıştaki sıvalarda da kerpiç malzemenin kullanıldığı görülmektedir. Bahçede bulunan ocak kerpiç malzeme ile yapılmıştır (Şekil 4.3.39).

Şekil 4.3.39. Bahçede bulunan kerpiç ocak

Yapıda zemin ahşap döşeme, tavan ise ahşap kirişleme altı sac malzeme ile kaplanmıştır. Sac malzeme güney cephenin büyük bir kısmını da kaplamaktadır. Duvar ile tavan birleşim yerlerinde geçiş elemanı olarak ahşap kullanılmıştır.

Çatı örtü sistemi olarak düz dam tercih edilmiş saz demetlerinden saçak yapılmıştır.

Bahçe zemini normalde taş olması gerekirken günümüzde betonarme malzeme ile değiştirilmiştir. Havuzun zemini ve yan korkulukları betonarme malzeme ile yenilenmiştir. Çeşme altındaki taş büngüldek kısmı orijinalliğini korumaktadır. (Şekil 4.3.40)

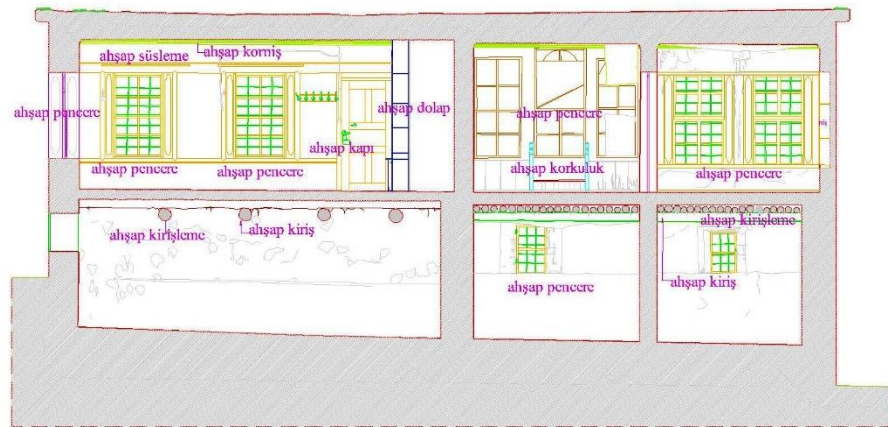
Evde ahşap malzemenin özellikle iç mekânda oldukça fazla kullanıldığı görülmektedir. Ahşap malzeme özellikle kapılarda, tavanda, zemin döşemesinde, pencerelerde, yüklükte, dolaplarda ve gusülhanelerde görülmektedir (Şekil 4.3.41) (Şekil 4.3.42).

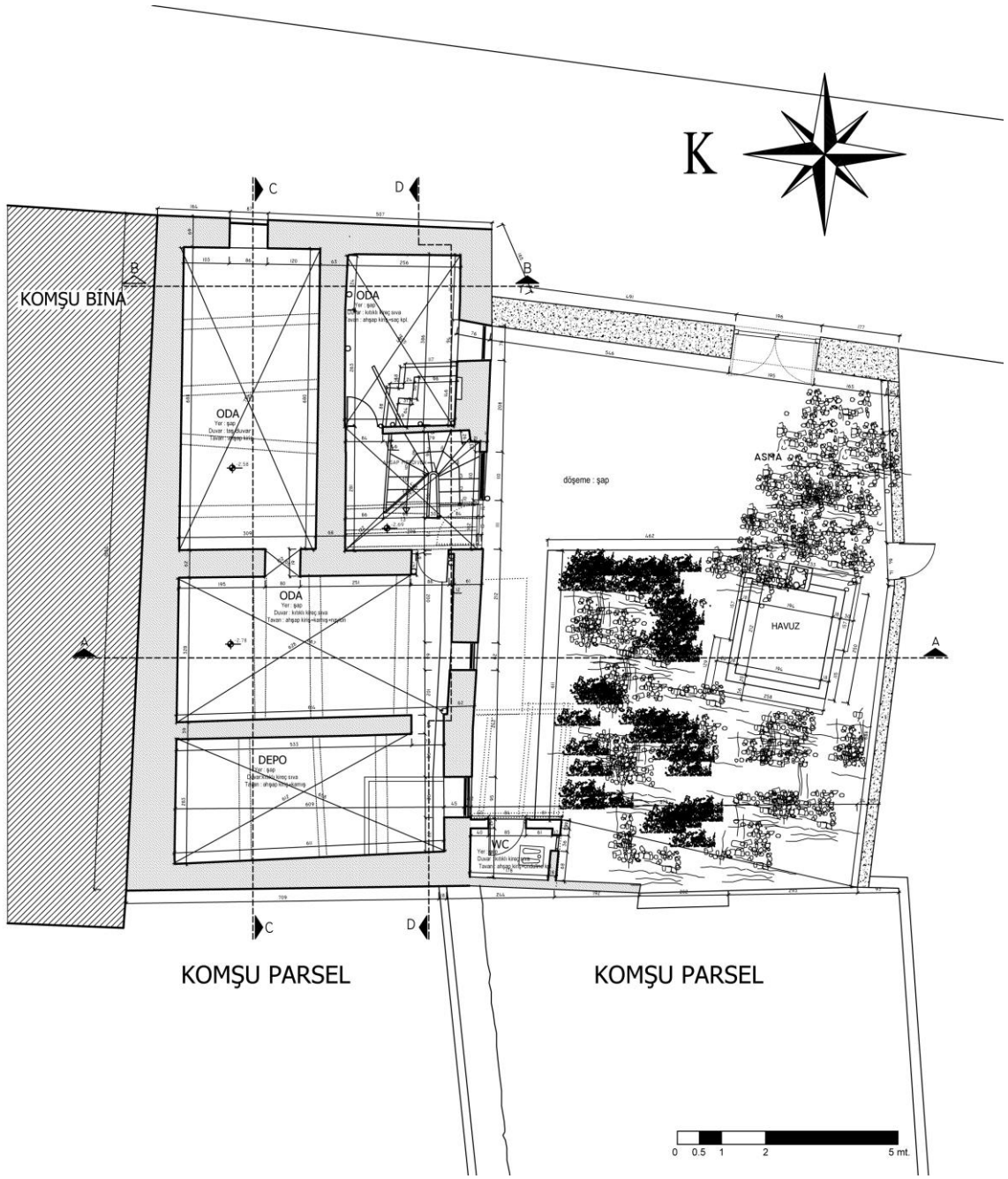
Şekil 4.3.40. Orijinal taş büngüldek

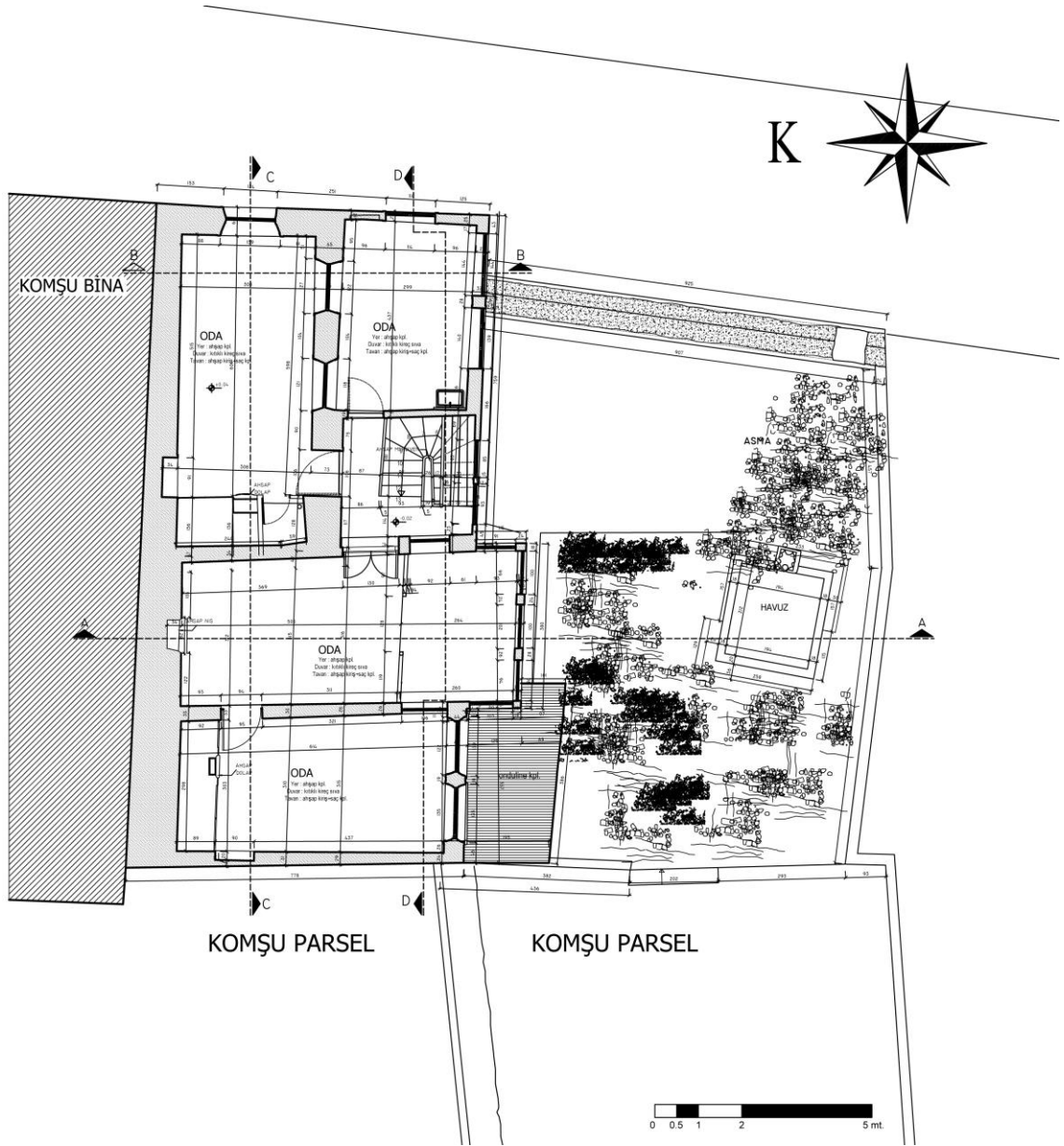
Şekil 4.3.41. Zemin kat ahşap kirişleme

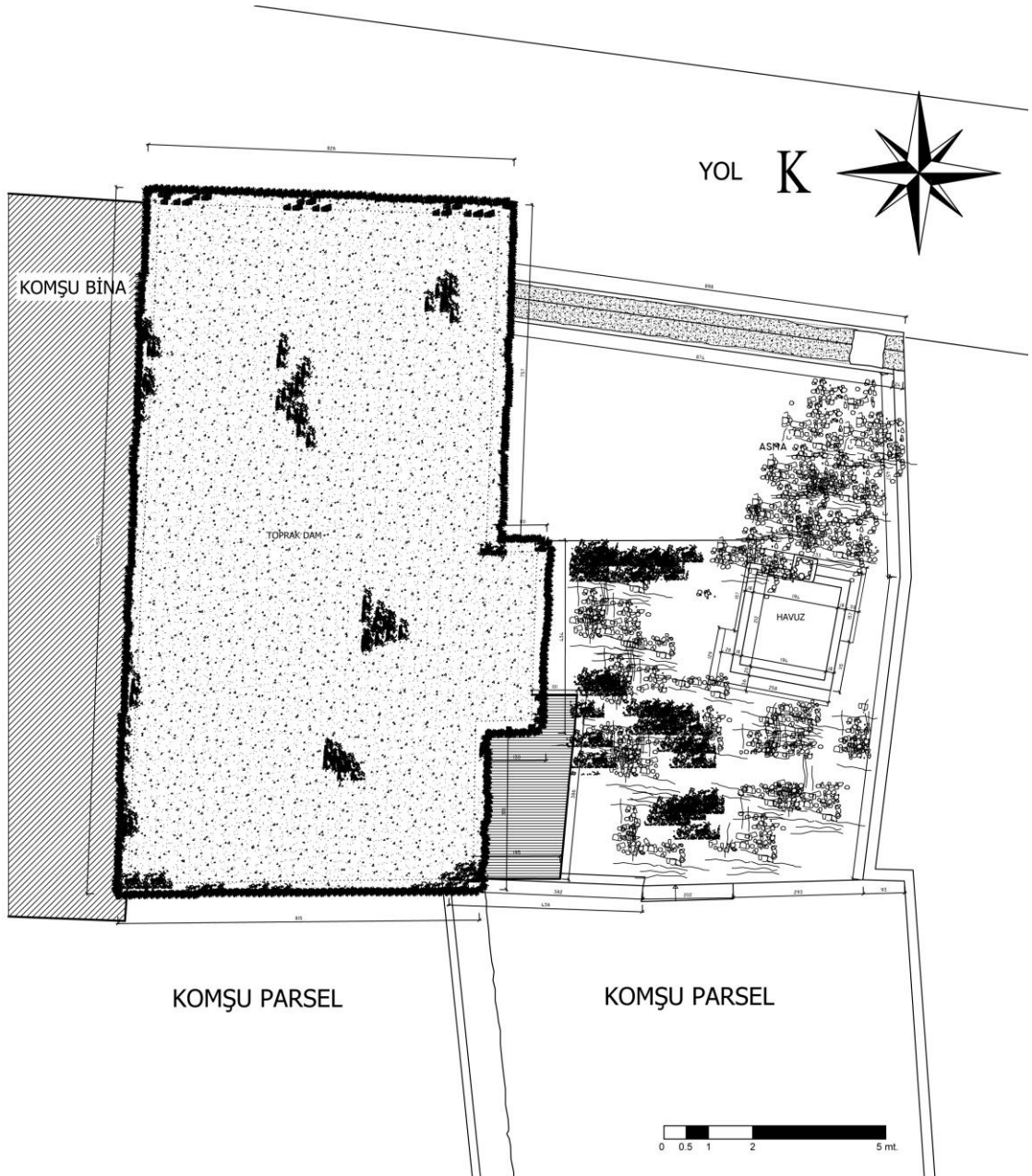
Şekil 4.3.42. Ahşap elemanların kesitten görünüşü

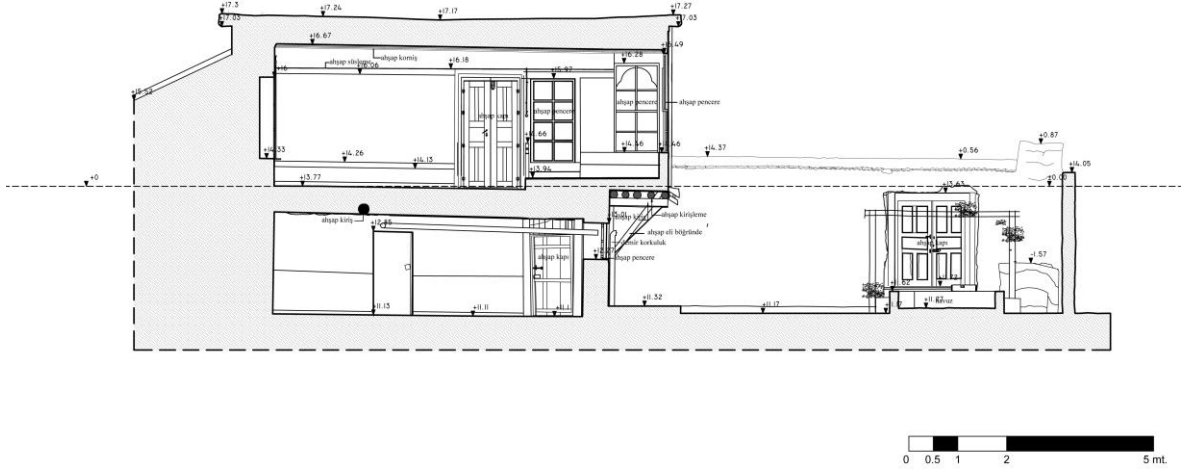
Şekil 4.3.43. Süreyya Acar Evi zemin kat planı (Ramazan Demir, 2012)

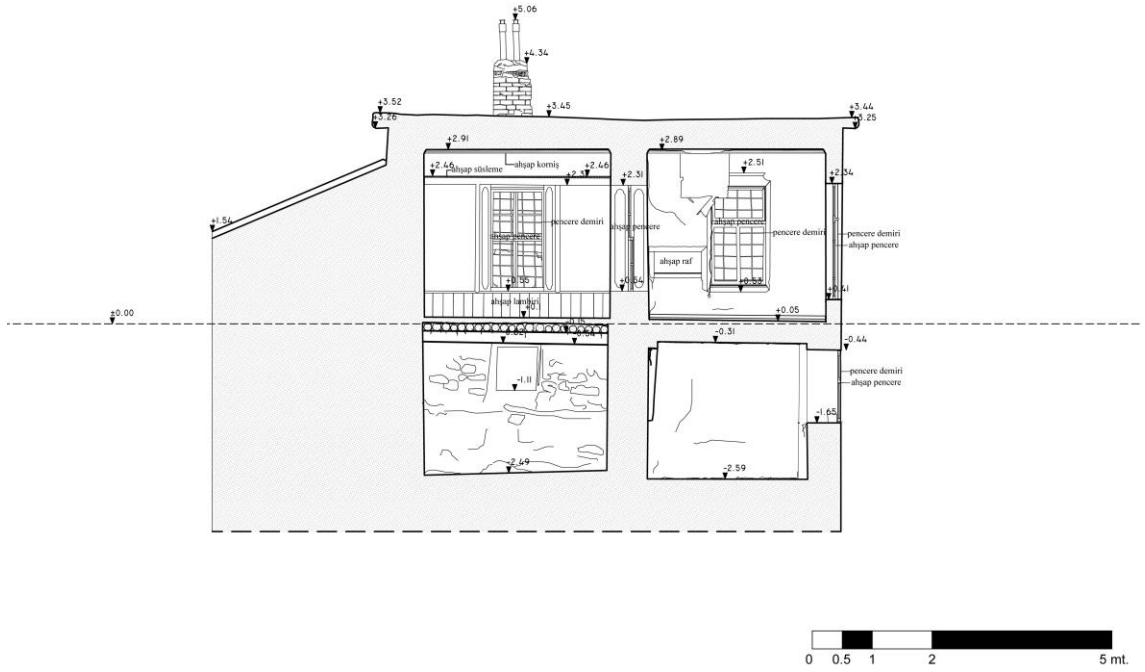
Şekil 4.3.44. Süreyya Acar evi birinci kat planı (Ramazan Demir, 2012)

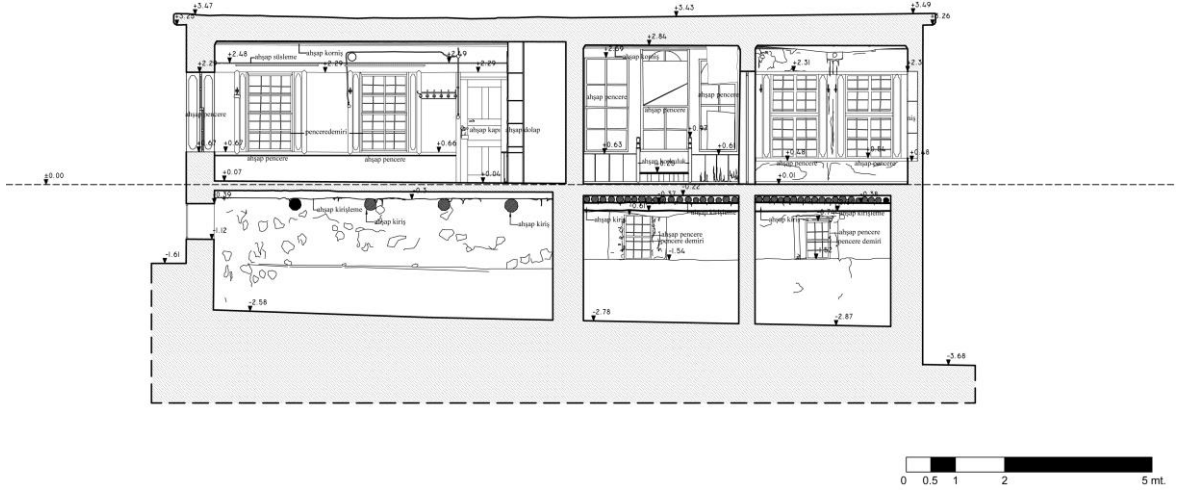
Şekil 4.3.45. Süreyya Acar evi çatı planı (Ramazan Demir, 2012)

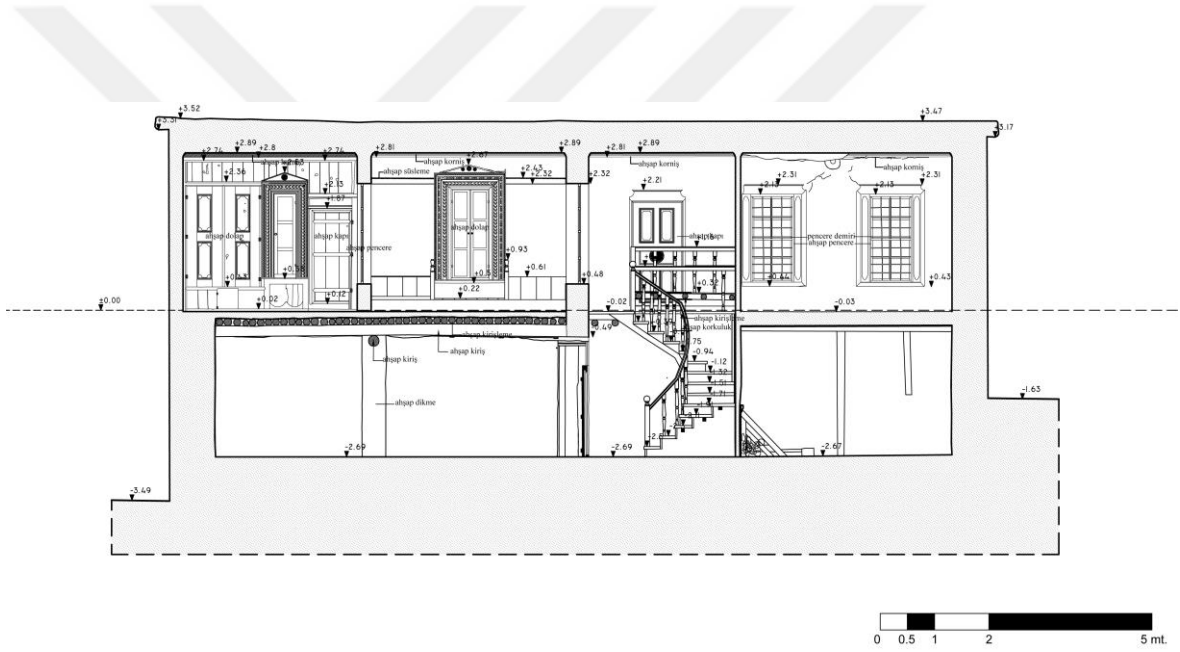
Şekil 4.3.46. Süreyya Acar Evi A-A Kesiti (Ramazan Demir, 2012)

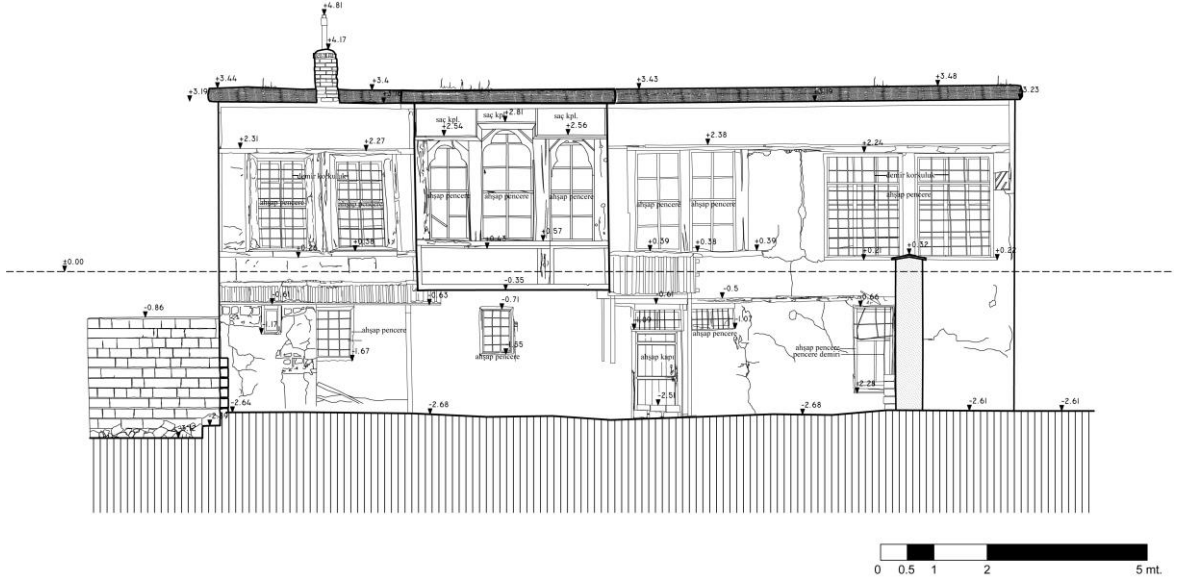
Şekil 4.3.47. Süreyya Acar Evi B-B Kesiti (Ramazan Demir, 2012)

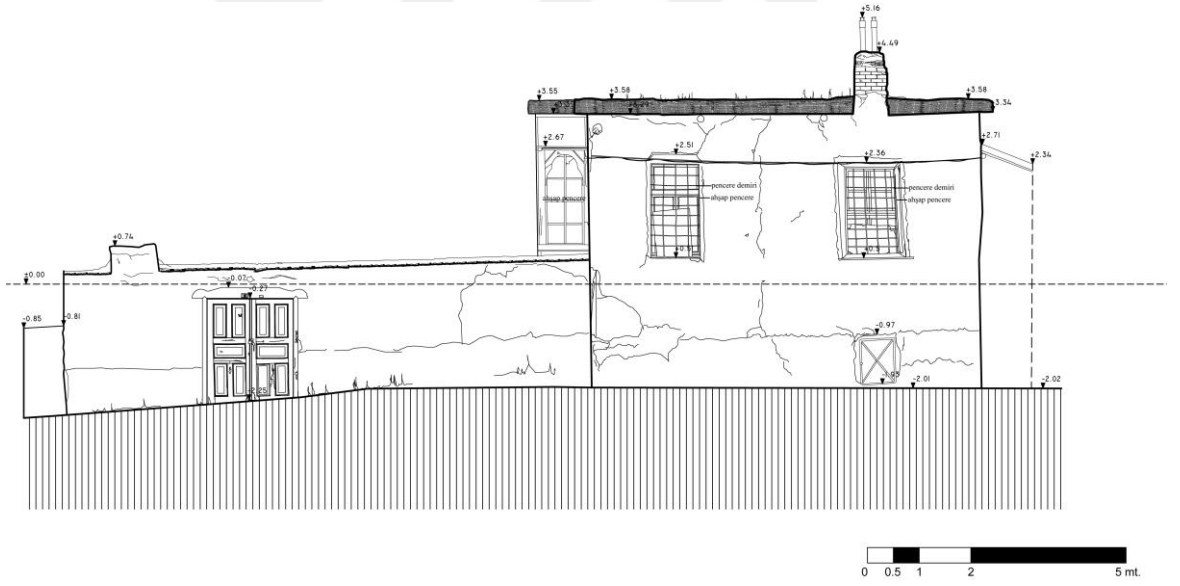
Şekil 4.3.48. Süreyya Acar Evi C-C Kesiti (Ramazan Demir, 2012)

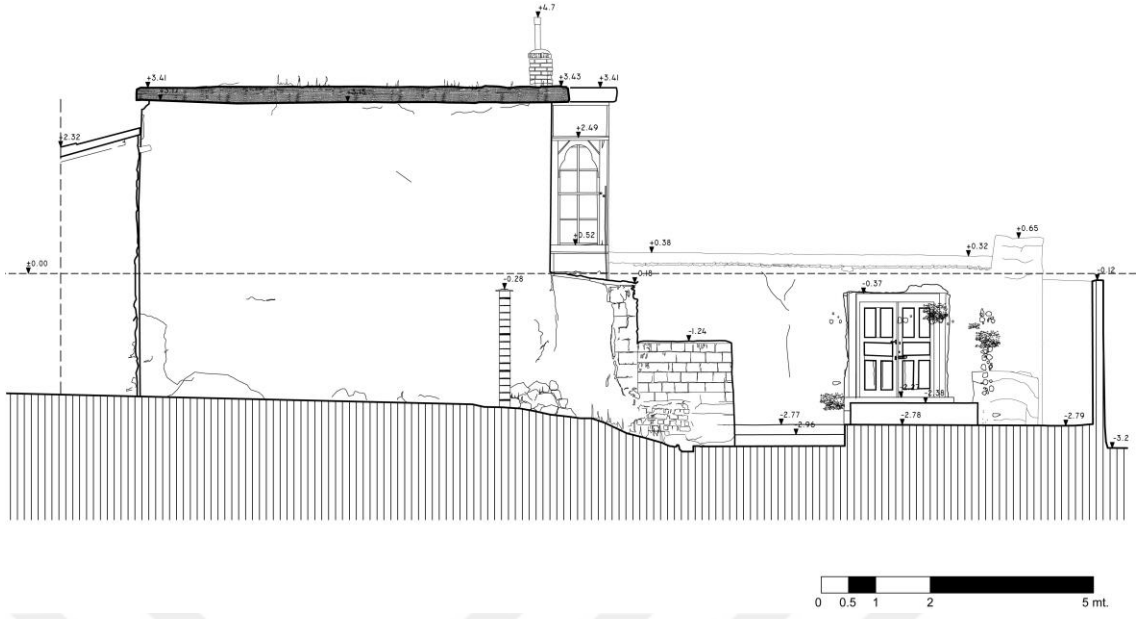
Şekil 4.3.49. Süreyya Acar Evi D-D Kesiti (Ramazan Demir, 2012)

Şekil 4.3.50. Süreyya Acar Evi güney cephesi görünüş (Ramazan Demir, 2012)

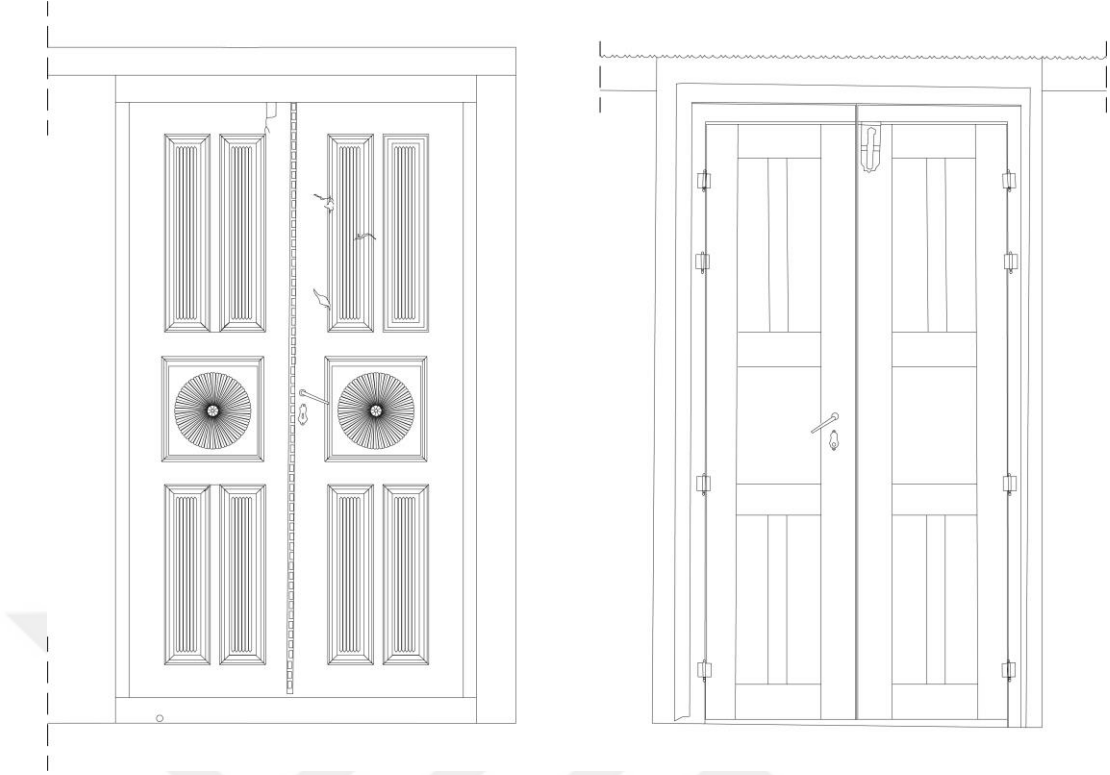
Şekil 4.3.51. Süreyya Acar Evi doğu cephesi görünüş (Ramazan Demir, 2012)

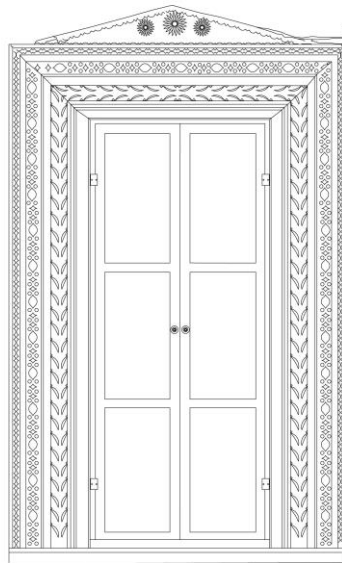
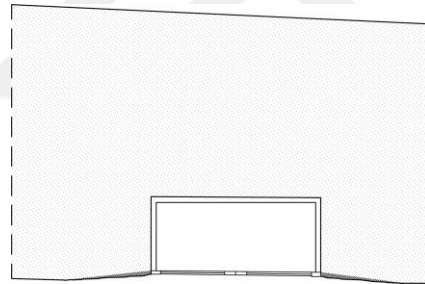
Şekil 4.3.52 Süreyya Acar Evi batı cephesi görünüş (Ramazan Demir, 2012)

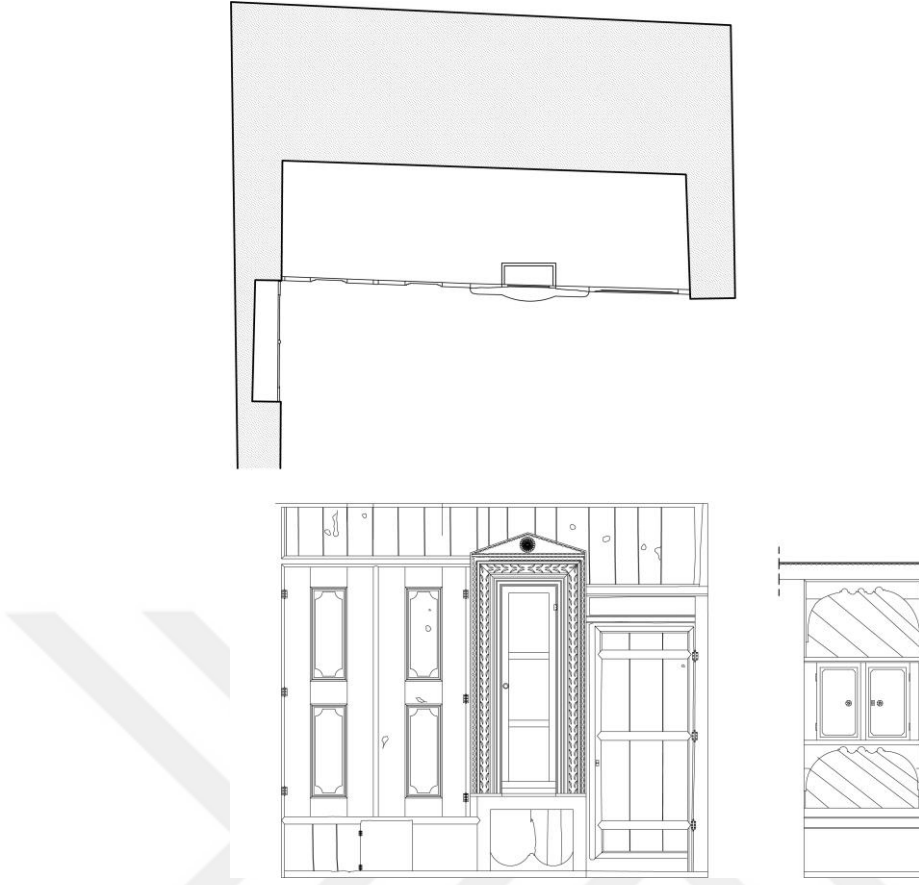
Şekil 4.3.53. Süreyya Acar Evi bahçe giriş kapısı görünüşü (Ramazan Demir, 2012)

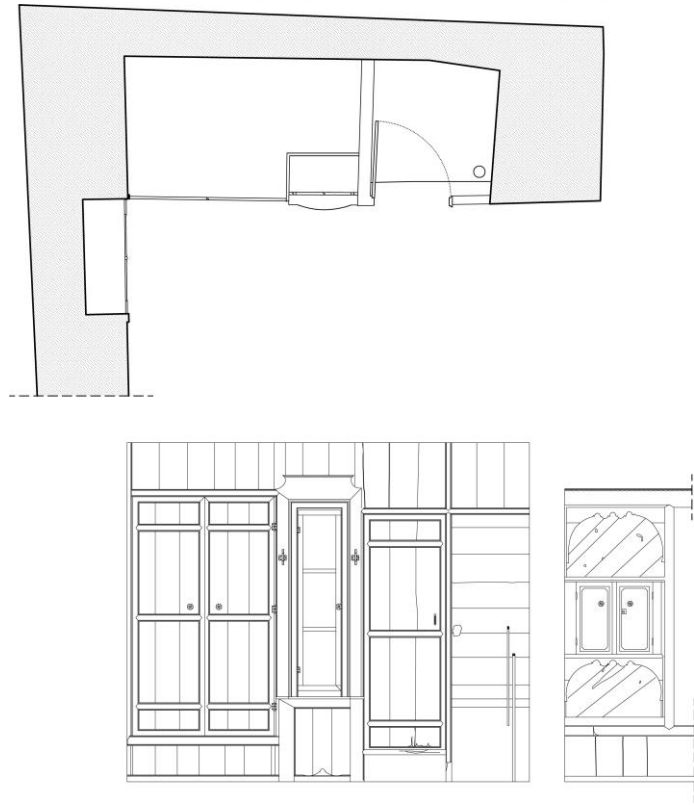
Şekil 4.3.54. Süreyya Acar Evi baş oda giriş kapısı (Ramazan Demir, 2012)

Şekil 4.3.55. Süreyya Acar Evi Baş Oda çiçeklik detayı (Ramazan Demir, 2012)

Şekil 4.3.56. Birinci kat güneybatı odası dolap ve ağzıaçık görünüşü (Ramazan Demir, 2012)

Şekil 4.3.57. Birinci kat güneydoğu odası dolap ve ağzıaçık görünüşü (Ramazan Demir, 2012)

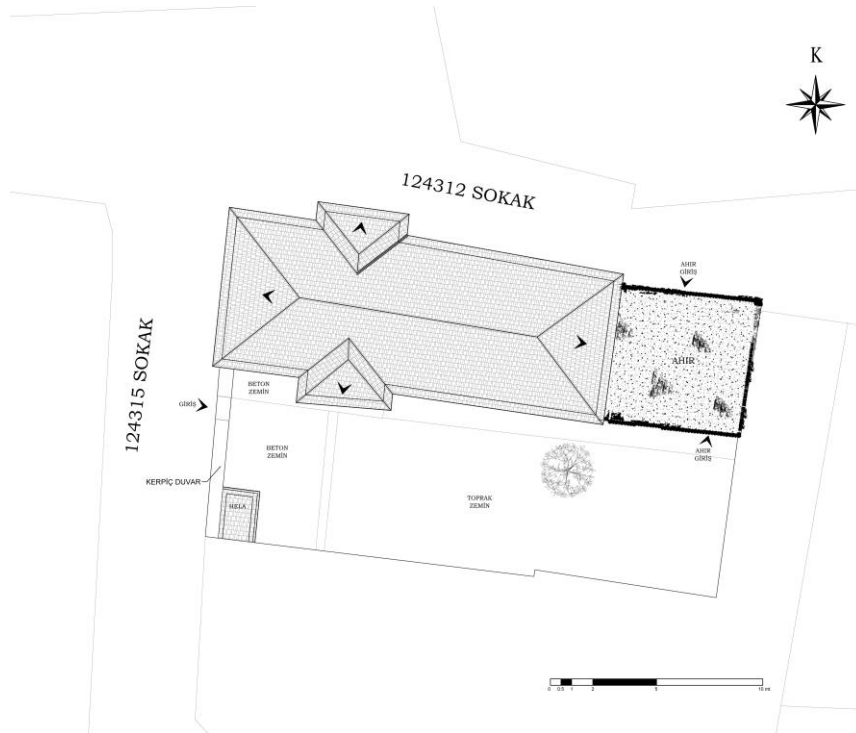
4.4. Yumurtacılar Evi

Şekil 4.4.1. Yumurtacılar Evi

4.4.1. Yapının yeri ve genel tanımı

Konya ili Kadınhanı ilçesi, Kayabaşı mahallesi 635 ada, 1 parsel üzerinde yer alan konut aşağıdaki vaziyet planına göre konumlanmıştır (Şekil 4.4.2).

Şekil 4.4.2. Yumurtacılar evi vaziyet planı

Yumurtacılar evi iki sokağa cepheli dikdörtgen bir parsel içinde konumlandırılmıştır. Kerpiç bahçe duvarları ile sınırlandırılan parselin kuzey kısmında yapının paralel ve bitişik bir şekilde konumlandırıldığı 124312 nolu sokak, batısında ise arka bahçeye girişin sağlandığı 124315 nolu sokak bulunmaktadır. Güney cephesinde yapının parseline ait arka bahçe mevcuttur. Parselin doğu cephesinde yapıya bitişik şekilde inşa edilmiş ahır bulunmaktadır. Hela ise parselin güneybatı köşesine konumlandırılmıştır. Bahçede tek ağaç vardır.

Ev; zemin ve birinci kat olmak üzere iki katlı yapılmıştır. Yapıya giriş orijinalinde kuzeyde, çıkma altındaki çift kanatlı ahşap kapıdan sağlanırken, günümüzde bu kapı bulunmamakta, eve batı cephesinde bulunan tek kanatlı ahşap kapı ile giriş yapılmaktadır. Dört cepheli konutun doğu ve batı cepheleri sağır bırakılmıştır. Sofa kuzey ve güneyde çıkma yapmıştır. Kiremit kaplı kırma çatılı konutun tuğladan dört bacası bulunmaktadır.

Tescili ve kitabesi bulunmayan evin yapım tarihi ile ilgili yazılı bir kaynak olmamakla birlikte, sözlü kaynaklardan edinilen bilgiler doğrultusunda 19. yy sonlarında Hacı Osman Yumurtacı tarafından yaptırıldığı bilinmektedir.

Kadınhanı'nın varlıklı ailelerine yuva olmuş bu ev birçok defa defineciler tarafından kazılmış ve yağmalanmıştır. Tüm bu olumsuzluklara rağmen günümüze ulaşabilmiştir. Ev günümüzde kullanılmamaktadır.

4.4.2. Mimarisi ve tezyinatı

Evin bahçesine, batıda sokağa paralel uzanan duvardaki demir, tek kanatlı kapıdan girilir (Şekil 4.4.3). Dikdörtgen parselin güneybatı köşesinde kerpiç duvarlı, kiremit çatılı bir hela bulunmaktadır (Şekil 4.4.4). Kuzeydoğu köşesinde ise eve bitişik inşa edilmiş kerpiç, düz damlı ahır bulunur. Ahırın biri 124312 nolu sokaktan, biri bahçeden olmak üzere iki girişi bulunmaktadır (Şekil 4.4.5) (Şekil 4.4.6). Ahır zemini bahçe ile aynı kotta iken yükseltelen yol sebebi ile sokaktan iki basamak aşağıdadır. Sokağa cepheli kuzey duvarı moloz taş ile örülmüş, çamur ile sıvanmıştır. Bu duvar hariç tüm duvarlar kerpiçtendir. Doğu duvarında yıkılan yerler tuğla ile kapatılmıştır. Mekanın ışık ve havalandırma gereksinimleri güneyinde bulunan iki ahşap pencere ile sağlanmaktadır (Şekil 4.4.7). Zemini sıkıştırılmış topraktır. Üst örtüsü ahşap kirişlerin üzerinde yer almaktadır. Bu ahşap kirişlerin üzerinde dere kamışlarının şaşırtmalı biçimde birbiri üzerine dizildiği bir tabaka ve bu tabakanın üzerinde de sıkıştırılmış bir toprak tabakası

orijinal üst örtüyü oluşturmaktadır. Örtü yükünü duvardan almak için belirli aralıklarla bağımsız dikmeler kullanılmıştır. Dikmeler zemine yerleştirilen taşlara oturmaktadır (Şekil 4.4.8).

Şekil 4.4.3. Bahçe giriş kapısı

Şekil 4.4.4. Hela

Şekil 4.4.5. Ahır Sokak Girişi

Şekil 4.4.6. Ahır bahçe giriş kapısı

Şekil 4.4.7. Ahır pencereleri

Şekil 4.4.8. Ahır dikme, kiriş ve üst örtü

Orijinalinde eve giriş kuzey yönündeki sokağa uzanan çıkma altından, çift kanatlı ahşap kapı ile sağlanıyorken, günümüzde bu kapı bulunmamakta, giriş arka bahçeye uzanan batı yönündeki çıkma altından tek kanatlı, ahşap kapı ile sağlanmaktadır (Şekil 4.4.9) (Şekil 4.4.10) .

Şekil 4.4.9. Günümüze ulaşmayan giriş kapısı izleri

Şekil 4.4.10. Ev giriş kapısı

Yapı sofanın konumuna göre yapılan Türk evi plan tipolojine göre iç sofalı plan tipindedir. Sofa giriş istikametinde ve bina boyunca uzanmaktadır. İki uzun kenarında odalar ve evin doğusundaki odaya ulaşımı sağlayan koridor bulunmaktadır (Şekil 4.4.11). Merdiven sofanın kuzey ve güney duvarlarına yaslanmış ve ahşaptandır (Şekil 4.4.12). Merdiven altı 8.basamağa kadar kiler olarak kullanılmaktadır. Tadilat nedeni ile sıvaları sökülen mekanın kuzey ve batı duvarlarının yığma moloz taş güney ve doğu duvarlarının 40 cm e kadar moloz taş üstü tavana kadar yığma kerpiç olduğu görülmektedir. Kuzey duvarında sökülen giriş kapısının yerine takılan kapaklı ve çekmeceli gömme dolabı bulunmaktadır (Şekil 4.4.13). Mekan güney duvarındaki giriş kapısı yanındaki ahşap bir pencere ile aydınlatılmaktadır. Zemin çimento esaslı şap, tavan ahşap kaplamadır. Tavan ile duvar birleşimde 10 cm boyunda sade ahşap bordür dolanmaktadır.

Şekil 4.4.11. Sofa- koridor geçişi

Şekil 4.4.12. Sofa pencere ve merdiven

Şekil 4.4.13. Sofa dolap

Zemin kat evin batısında bulunan dikdörtgen formlu odaya (Z02), sofadan üçgen alınlıklı, tek kanatlı, ahşap çakma tekniği ile yapılmış kapıdan girilir. Kapı üzerinde halk arasında şıpdüşen olarak adlandırılan kapı mandalı ile metal tokmağı vardır (Şekil 4.4.14). Oda güneyde arka bahçeye açılan tek pencere ile aydınlatılmaktadır (Şekil 4.4.15). Kuzey duvarında çift kanatlı yüklük aynalık ve gusülhane şeklinde düzenlenmiş, süslemesi bulunmayan sarı yağlıboya ile boyanmış yekpare bir dolabı bulunur (Şekil 4.4.16). Doğu duvarında da küçük iki kanatlı bir gömme dolabı vardır. Düz tavan tekniği ile yapılan ahşap tavan, çitakari yöntemle süslenmiştir. Zemin ahşap kaplamadır. Duvarlar tadilat nedeni ile sıvasızdır. Kerpiç güney duvarı hariç duvarlar yığma moloz taştır. Sıvasız odada boşlukları çevreleyen ahşap hatıllar ve dikmeler gözükmemektedir.

Şekil 4.4.14. Oda Z02 kapısı

Şekil 4.4.15. Oda Z02 pencere ve gömme dolap

Şekil 4.4.16. Oda Z02 dolap

Zemin kat sofanın doğusunda bulunan odaya (Z03) tek kanatlı, ahşap çakma tekniği ile yapılmış kapıdan girilir (Şekil 4.4.17). Sözlü kaynaklardan edinilen bilgiler ışığında Orijinalinde birinci kat oda-103 ün benzeri olan odanın yüklüğü sökülümüş, oda doğusunda tuğla duvar ile iki parçaya bölünmüştür (Şekil 4.4.18). Tavan izleri bu bilgiyi doğrular niteliktedir. Mekanlar arsında geçiş için duvarda bir boşluk bırakılmıştır. Sıvaları sökülümüş odanın sokağa bakan kuzey duvarı yığma moloz taş iç duvarları ise su basman kotuna kadar moloz taş, üstü kerpiç duvardır. Zemin ahşap taban tahtası, tavan ahşap kaplamadır. Odanın kuzey duvarındaki sokağa açılan pencere mahremiyet sebebi ile yükseğe açılmış ve küçük tutulmuştur (Şekil 4.4.19). Bunun harici sofaya ve koridora bakan birer iç penceresi daha bulunmaktadır (Şekil 4.4.20). Bu pencereler dıştan demir parmaklıdır. Odanın doğusunda bulunan ve hem odadan hem koridordan ulaşılan mekan evi kullananların ihtiyaçlarına göre işlevlendirilmiştir. Zemini beton şap ile yükseltilmiş, duvarlar çimento esaslı sıva ile sıvanmıştır (Şekil 4.4.21).

Şekil 4.4.17. Oda Z03 kapısı

Şekil 4.4.18. Oda Z02 doğuda bölünmüş mekana geçiş

Şekil 4.4.19. Oda Z03 kuzey duvarı ve penceresi

Şekil 4.4.20. Oda Z03 iç pencereleri

Şekil 4.4.21. Oda Z04

Evin doğusunda bulunan odaya, sofanın doğusundan uzanan, eyvan şeklinde düzenlenmiş bir koridor ile ulaşılmaktadır (Şekil 4.4.22). Koridorun güney duvarında biri kontraplak ile kapatılmış, dışardan demir parmaklıklı iki penceresi ve su ünitesi bulunmaktadır (Şekil 4.4.23)(Şekil 4.4.24). Tesisatın döşenmesi sırasında evin kerpiç

duvarı yıkılarak yerine tuğla duvar örülmüş ve tesisat çevresine beton dökülmüştür. Tesisat birinci kat koridoruna da taşınmıştır. Koridorun zemini çimento esaslı şap, tavan ahşap kirişlemedir. Duvarlar sıvasızdır.

Şekil 4.4.22. Koridor genel görünüş

Şekil 4.4.23. Koridor pencereleri

Şekil 4.4.24. Zemin kat koridor su ünitesi

Koridor sonundaki doğu odasına, tek kanatlı, ahşap çakma tekniği ile yapılmış kapıdan girilir (Şekil 4.4.25). Dikdörtgen formlu oda günümüzde mutfak olarak kullanılmaktadır. Kuzey duvarında ahşap konstrüksiyonlu bir tezgahı ve üst dolabı bulunmaktadır (Şekil 4.4.26). Mekan güneyinde bulunan ahşap pencere ile aydınlatılmaktadır (Şekil 4.4.27). Zemin çimento esaslı şap, tavan ahşap kirişlemedir. Duvarlar kireç badanalıdır.

Şekil 4.4.25. Mutfak giriş

Şekil 4.4.26. Mutfak tezgah ve dolap

Şekil 4.4.27. Mutfak pencere

Birinci kata 18 rıht 17 basamaktan oluşan iki kollu, sahanlıklı, ahşap merdiven ile çıkılmaktadır. Merdiven korkuluğu ahşaptır. Korkuluk başlangıcındaki baba sofada tavana kadar uzatılmış belirli aralıktaki oymalar ile görsellik kazandırılmıştır (Şekil 4.4.28). Birinci kat sofasına (101) ulaşan merdivenin etrafı güvenlik amaçlı ahşap korkuluklarla çevrilmiştir. Merdiven üstü, seki tarafında eşyaların konulabilmesi için ahşap ile kapatılmıştır (Şekil 4.4.29). Zemin kat ile benzerlik gösteren plan şemasının tek farkı sofa bu katta kuzeyde sokağa güneyde bahçeye doğru çıkma yapmaktadır. Teknik yönden incelenen diğer evlerin aksine bu evde iki cumba bulunmaktadır. Kuzey yönündeki, sokağa uzanan cumbada kuzeye bakan iki doğu ve batıya bakan birer olmak üzere dört pencere bulunmaktadır. Pencere yarısına kadar olan ahşap kafesler kırılmış pencere kanatları ve doğramaları ciddi zarar görmüş durumdadır. Cumba üzerinde 24 cm yüksekliğinde ahşap seki bulunmaktadır (Şekil 4.4.30). Güney yönündeki arka bahçeye uzanan cumba üzerinde güneye bakan iki doğu ve batıya bakan birer olmak üzere toplam dört pencere bulunmaktadır. Cumbada 25 cm yüksekliğinde ahşap seki bulunmaktadır (Şekil 4.4.31). Çamur sıvalı duvarları pencere alt hizalarında ahşap silme, zeminde ahşap süpürgelik dolaşmaktadır. Sıvada dökülmeler ve çatlaklar vardır. Zemin ahşap kaplamadır. Tavan ise düz tavan tekniği ile yapıлып ahşap çitakari yöntemle süslenmiştir.

Şekil 4.4.28. Ahşap merdiven

Şekil 4.4.29. Merdiven korkuluk

Şekil 4.4.30. Birinci kat sofa kuzey yönündeki cumba

Şekil 4.4.31. Birinci kat sofa güney yönündeki cumba

Birinci kat, evin batısında bulunan odaya (Z02) üçgen alınlıklı, ahşap tablalı kapı ile girilir (Şekil 4.4.32). Güneyde iki orijinal ahşap penceresi vardır (Şekil 4.4.33). Kuzey duvarında çift kanatlı yüklük, aynalık, ağzı açık ve gusülhane şeklinde düzenlenmiş orijinalliği bozulmamış yekpare bir dolabı bulunmaktadır. Batı duvarında kapının karşısına denk gelecek şekilde konumlandırılmış ağzı açık diye tabir edilen dolap nişi bulunmaktadır (Şekil 4.4.34). Yer yer dökülmüş çamur sıvalı duvarları pencere ve dolap alt hizalarında ahşap silme, zeminde ahşap süpürgelik dolaşmaktadır. Zemin ve tavan ahşap kaplamadır.

Şekil 4.4.32. Oda Z02 kapısı

Şekil 4.4.33. Oda Z02 pencereleri

Şekil 4.4.34. Oda Z02 dolapları

Sofanın doğusunda bulunan odalara, zemin katın tekrarı şeklinde sofadan uzanan koridor ile ulaşılmaktadır (Şekil 4.4.35). Güneyinde ferforje korkuluklu iki ahşap penceresi bulunmaktadır (Şekil 4.4.36). Gün ışığından maksimum seviyede faydalanmak amaçlı pencere boşlukları dışardan içe doğru genişlemektedir. Bu mekanda zemin kattan taşınan su tesisatı için duvarda niş oluşturulmuştur (Şekil 4.4.37). Evin taşıyıcı sistemindeki yorulmalar sonucu oluşan eğilme en çok bu mekânda hissedilmektedir. Zemin ahşap kaplama, duvarlar çamur sıvalı, tavan ahşap çıtakari tekniği ile yapılmış düz tavadır.

Şekil 4.4.35. Birinci kat koridor

Şekil 4.4.36. Koridor ferforje korkuluklu pencere

Şekil 4.4.37. Su ünitesi

Koridorun kuzeyinde bulunan odaya (103), koridordan ahşap tablalı tek kanatlı kapı ile ulaşılır (Şekil 4.4.38). Dikdörtgen formlu odada kuzey duvarında sokağa açılan bir güney duvarında koridora açılan bir olmak üzere iki ahşap pencere bulunmaktadır (Şekil 4.4.39). Kuzey duvarındaki pencerenin iki tarafında pencere ile eş yükseklikte

gömme dolaplar bulunmaktadır (Şekil 4.4.40). Doğu duvarında iki kanatlı yüklük, aynalık ve gusülhane şeklinde düzenlenmiş ahşap yekpare dolanı bulunur. Süslemesiz dolap doğal ahşap rengi ve dokusundadır (Şekil 4.4.41). Gusülhane zemini çimento esaslı şaptır ve muhdes bir çeşmesi bulunur (Şekil 4.4.42). Zemin ahşap kaplama, duvarlar çamur sıvalı, tavan ahşap çıtakari tekniği ile süslenmiş düz tavadır. Tüm odayı tavan ve duvar birleşiminde ahşap bordür, zeminde ahşap süpürgelik dolanmaktadır.

Şekil 4.4.38. Oda 103 kapı

Şekil 4.4.39. Oda 103 pencereleri

Şekil 4.4.40. Oda 103 pencere ve gömme dolapları

Şekil 4.4.41. Yüklük, aynalık ve gusülhane

Şekil4.4.42. Gusülhane çeşme

Koridorun ve evin batısında bulunan odaya (104), ahşap tablalı, üçgen alınlıklı tek kanatlı kapı ile girilir (Şekil 4.4.43). Kapının karşısında, odanın doğu duvarında küçük bir gömme dolabı bulunmaktadır (Şekil 4.4.44). Dikdörtgen formlu oda kuzeyinde bulunan iki ahşap pencere ile aydınlatılmaktadır. Cumbalar hariç evin genelindeki gibi bu pencere boşlukları da oda içine doğru genişleyerek açılmış, gün ışığının daha çok içeri alınması sağlanmıştır. Pencerelerin ortasında tavana doğru baca deliği bulunmaktadır. Pencere altında 25 cm yüksekliğinde ahşap seki vardır (Şekil 4.4.45). Çamur sıvalı duvarları pencere ve dolap alt hizalarından ahşap silmeler dolaşmaktadır. Zemin ahşap kaplama tavan ahşap çıtakari tekniği ile süslenmiş düz tavadır. Sıvalarda dökülme, şişme ve çatlaklar vardır. Birinci kat mekânlarının tamamında görülen ahşap süpürgelik bu odada da bulunmaktadır.

Şekil 4.4.43. Oda 104 kapı

Şekil 4.4.44. Oda 104 gömme dolap

Şekil 4.4.45. Oda 104 pencere ve seki

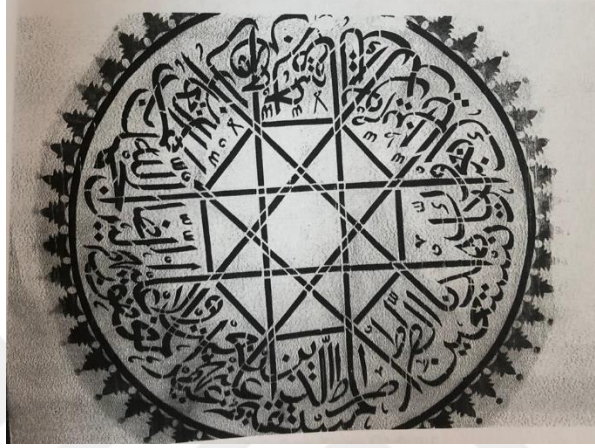
Genel hatları ile süslemeden uzak inşa edilen evde en önemli süsleme ögesi olarak ne yazık ki günümüze ulaşamamış olan hat panoları gösterilebilir. Yazılı ve sözlü kaynaklardan edinilen bilgiler doğrultusunda bu yazıların birinci katın sofa ve koridoruna açılan odalarının duvarlarında bulunduğu öğrenilmiştir. Bu yazılar daire, dikdörtgen, kare gibi geometrik şekillerle sınırlandırılmış ve etrafı çiçek motifleri ile çerçevesiylemiştir. Daha öncesinde fotoğraflanmış birinci kat sofasında bulunan panolar ise şu şekildedir (Şekil 4.4.46).

Şekil 4.4.46. Birinci kat sofa süslemeleri (Hasan Maden fotoğraf arşivinden)

Daire şeklindeki hat panosu;

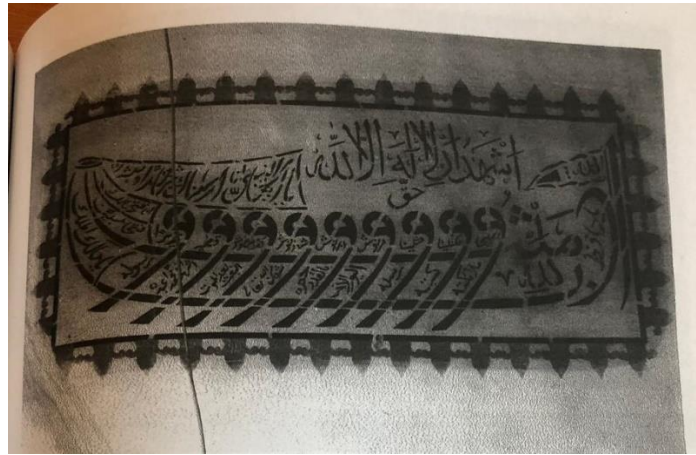
Yazı, üzerinde geometrik şekiller bulunan daire ile çevrelenmiştir. Dıştaki geometrik motifler içte bir daire ile sınırlandırılmış ve iç kısmına Kur-an'ı Kerim'den Fatiha Suresi kufi yazı ile dairenin içini dolduracak şekilde kalıp baskı tekniğinde yazılmıştır. Yazıdaki "Elif" ve "Lam" gibi bazı harfler kolları uzatılarak merkezde sekiz kollu bir yıldız motifi oluşturulmuştur. Yıldızın dışında ise sekizgen çerçeve vardır (Şekil 4.4.47) (Maden, 2004).

Şekil 4.4.47. Daire şeklindeki hat panosu (Hasan Maden fotoğraf arşivinden)

Gemi şeklindeki hat Panosu;

Dikdörtgen bir çerçeve ile etrafı sarılmış ve birbirini takip eden motifler sıralanmıştır. Çerçevenin içine gemi şeklini oluşturacak şekilde kufi yazı ve kalıp baskı tekniği ile hat yazılmıştır. Gemi motifinin üst tarafında Kelime-i Şahadet, bayrak direğini oluşturan motif üzerinde Allah (c.c.) lafzı bulunmaktadır. Gemi bölünde Amentü duası yazmaktadır. Duadaki "vav" harfleri uzatılarak geminin kürekleri oluşturulmuştur. Geminin uç kısmında ise Kur-an'ı Kerim'den bir ayeti Kerime yer almaktadır (Şekil 4.4.48) (Maden,2004).

Resim 4.4.48. Gemi şeklindeki hat panosu (Hasan Maden fotoğraf arşivinden)

4.4.3. Cephe özellikleri

Sokağa paralel uzanan kuzey cephesinde dikkat çeken tek unsur sokağa doğru çıkma yapan cumbadır. Çıkma ahşap eli böğründeler ile desteklenmiştir. Bu cephede estetik kaygı ile eli böğründeler ahşap ile kaplanmıştır. Cumba birçok Kadınhanı evindeki gibi iklim koşullarından etkilenmemek amacı ile saca kaplanmıştır. Bu cephede zeminde bir, birinci katta dört olmak üzere toplam beş pencere izlenmektedir. Pencerelerden zemin kattaki küçük pencere güvenlik amaçlı demir parmaklıdır. Üst kat pencerelerinde demir kullanılmamışken, cumba pencerelerinin yarısına kadar olan ahşap kafesler ise kullanılmayacak haldedir. Cumba altında evin orijinal giriş kapısının çerçevesi izlenmektedir. Cephe su basman kotuna kadar çimento esaslı sıva, üstünde saçağa kadar çamur sıva ile sıvalıdır. Çok az bölümde sıvada dökülmeler görülmektedir. Evin sonradan tuğla ile örülmüş iki bacası bu cepheden gözükmektedir (Şekil 4.4.49).

Şekil 4.4.49. Yumurtacılar evi kuzey cephesi

Sağır bırakılan doğu ve batı cephelerinde cumbaların bu yöndeki pencereleri izlenmektedir. Batı cephesinde evin beden duvarını takip eden ve sokağa paralel uzanan kerpiç bahçe duvarı ile demir bahçe kapısı bulunmaktadır (Şekil 4.4.50). Doğu cephesinde ise eve bitişik inşa edilen düz damlı ahır bulunmaktadır. İki cephede de çamur sıvalarda şişme, çatlak ve dökülmeler gözlemlenmiştir (Şekil 4.4.51).

Şekil 4.4.50. Yumurtacılar evi batı cephesi

Şekil 4.4.51. Yumurtacılar evi doğu cephesi

Arka bahçeye bakan güney cephesi açıklık yönünden diğer cephelere göre daha yoğundur. Evin giriş kapısı bu cephede ona saçak görevi üstlenen cumba altındadır. Zeminde beş, birinci katta altı olmak üzere toplam on bir pencere bu cepheden izlenmektedir. Giriş kapısı ve penceresi üçgen alınlıklıdır. Zemin kat pencerelerinin tümü sade demir parmaklıken. Birinci kat koridor pencereleri yarıya kadar motifli ferforjelidir. Cepheye hareketliliği bahçeye uzanan sac kaplı cumba sağlamaktadır. Cumba yükü ahşap eli böğründeler ile cumba altındaki ahşap dikmelere aktarılmıştır. Evin doğusunda bulunan ahırın iki pencere ve giriş kapısı da yine bu cepheden izlenmektedir. Cephe su basmana kadar çimento esaslı sıva ile sonrasında saçağa kadar çamur sıva ile sıvalıdır. Sıvada çatlak, şişme ve dökülmeler göze çarpmaktadır (Şekil 4.4.52).

Şekil 4.4.52. Yumurtaçlar evi güney cephesi

4.4.4. Yapım malzemesi ve tekniği

Ana malzeme olarak kerpiç, taş ve ahşap kullanılmıştır. Yapı temelden birinci kata kadar dış ve sofanın batı duvarında ahşap karkas arası yığma moloz taş, iç duvarlarda yığma kerpiç şeklinde inşa edilmiştir. Birinci katta taş duvarlar yerini kerpiç duvarlara bırakmıştır. Birinci kat sofasında doğu ve batı duvarları, ahşap çatki arası dolgu ile yapılmış ve inceltmiştir. Doğü duvarında bozulan yerlerde delikli tuğla kullanılmıştır. Bağdadi tekniğinde yapılan cumbalarda yük, ahşap eli böğründeler ile ahşap dikmelere aktarılmıştır. Evin dış ve iç duvarlarının büyük kısmı sağlamlık açısında 60-70 cm aralığında tutulmuştur.

Yapıda en çok kullanılan malzeme kerpiçtir. Ev duvarlarının çoğunluğu ile bahçe duvarları ve ahır kerpiçtendir. Cephe sıvaları ile odaların iç sıvalarında da kerpiç kullanılmıştır.

Ahşap malzeme ise döşemelerde, tavan kirişlerinde, taşıyıcı sistemde iç dış doğramalarda, silme ve süpügeliklerde, dolaplarda pencere ve kapılarda, sedirlerde ve merdivende kullanılmıştır.

Demire ise bahçe kapısı ve pencere korkuluklarında rastlamaktayız. Cumbalarda korunma amaçlı sac malzeme kullanılmıştır.

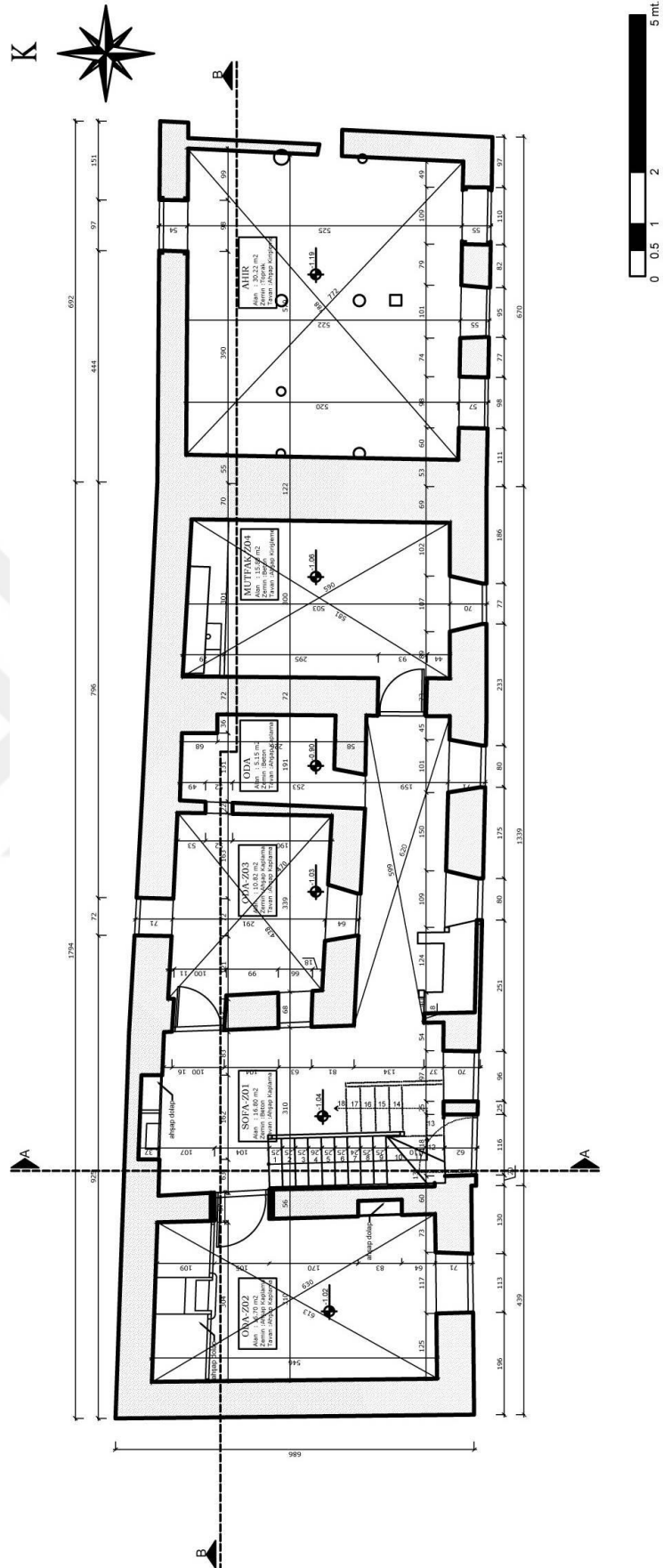
Döşeme sistemi olarak odanın dar kesit uzantısına gelecek şekilde ahşap kirişler kullanılmıştır. Kesitleri 10-20 cm arasında değişen bu kirişler odanın şekline göre bazen doğu-batı bazen kuzey-güney uzantılıdır. Zemin katta bazı mekanlarda kirişleri izleyebiliyorken bazı mekanlarda ahşap ile kapatıldıkları için izleyemiyoruz. Zemin katta

iki oda hariç zeminde çimento esaslı şap diğerlerinde ahşap taban tahtası bulunmaktadır. Birinci katın tamamında zeminde ahşap kaplamaya rastlamaktayız.

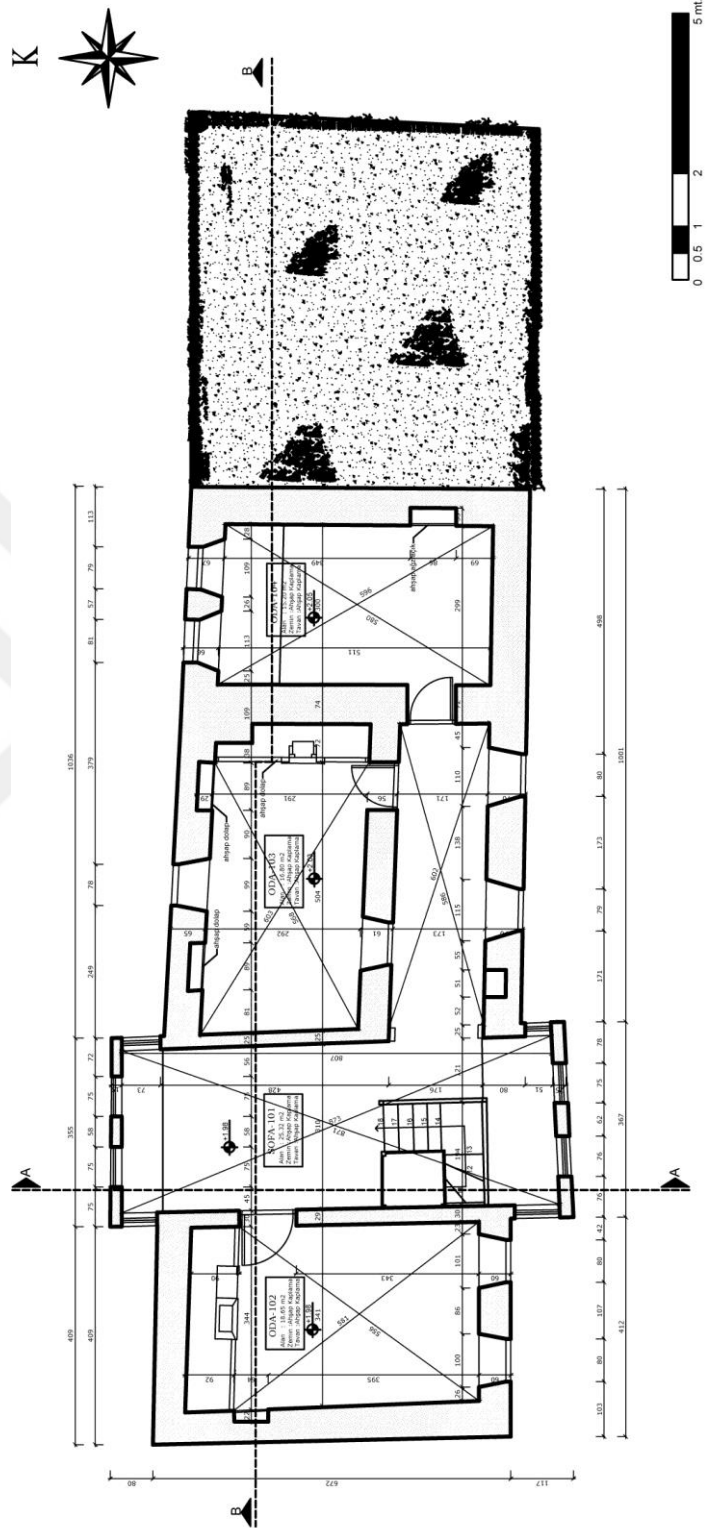
Edinilen bilgilere göre düz damlı olan ev sonrasında ahşap oturtma sistem üzerine döşenen alaturka kiremitle örtülmüştür. Ev dört cephesi boyunca ortalama 40 cm uzunluğunda saçak ile çevrilidir. Saçak uçlarında dört cephe boyunca sac oluk dolaşmaktadır. Oluklardaki su evin dört köşesinde bulunan muhdes yağmur boruları ile uzaklaştırılır. Saçak altları ahşap çıtalar ile örtülüdür.

Uzun yıllar boş kalan, definciler tarafından yağmalanan ev yapılan birkaç değişiklik dışında orijinalliğini hala korumaktadır.

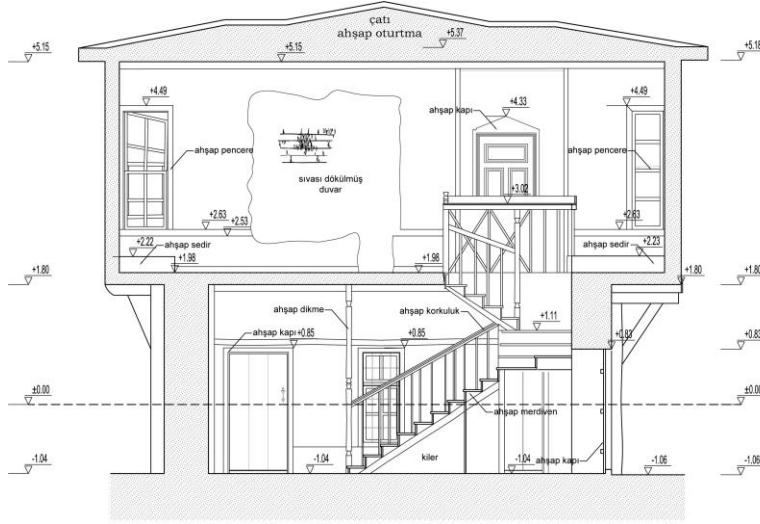

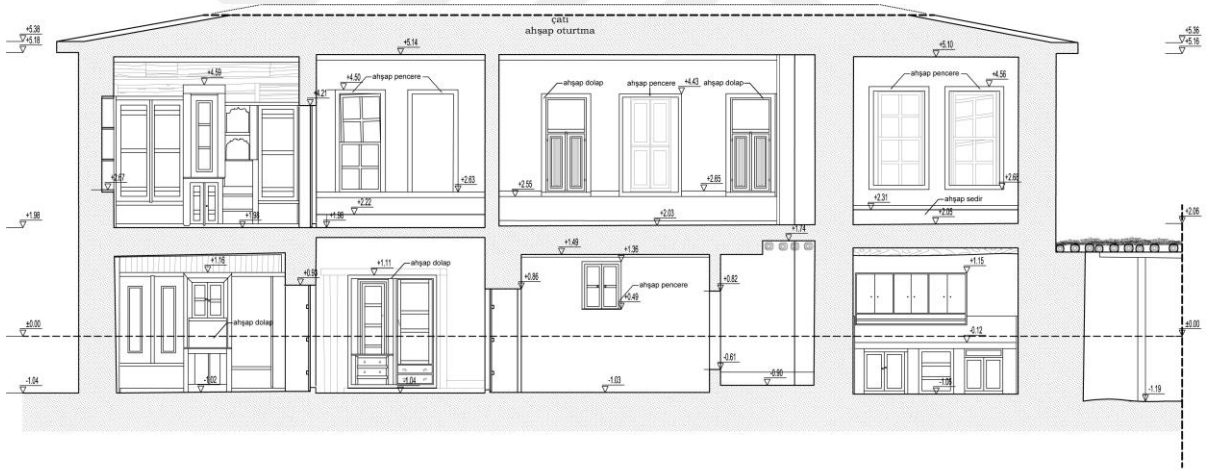
Şekil 4.4.53. Yumurtaçılar Evi zemin kat planı

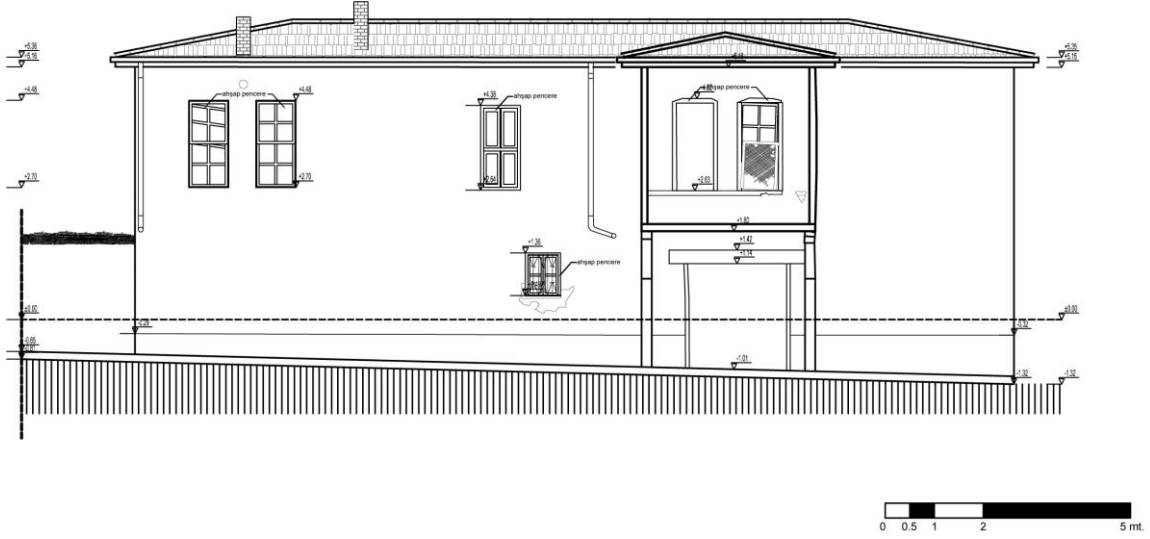
Şekil 4.4.54. Yumurtaçılar Evi birinci kat planı

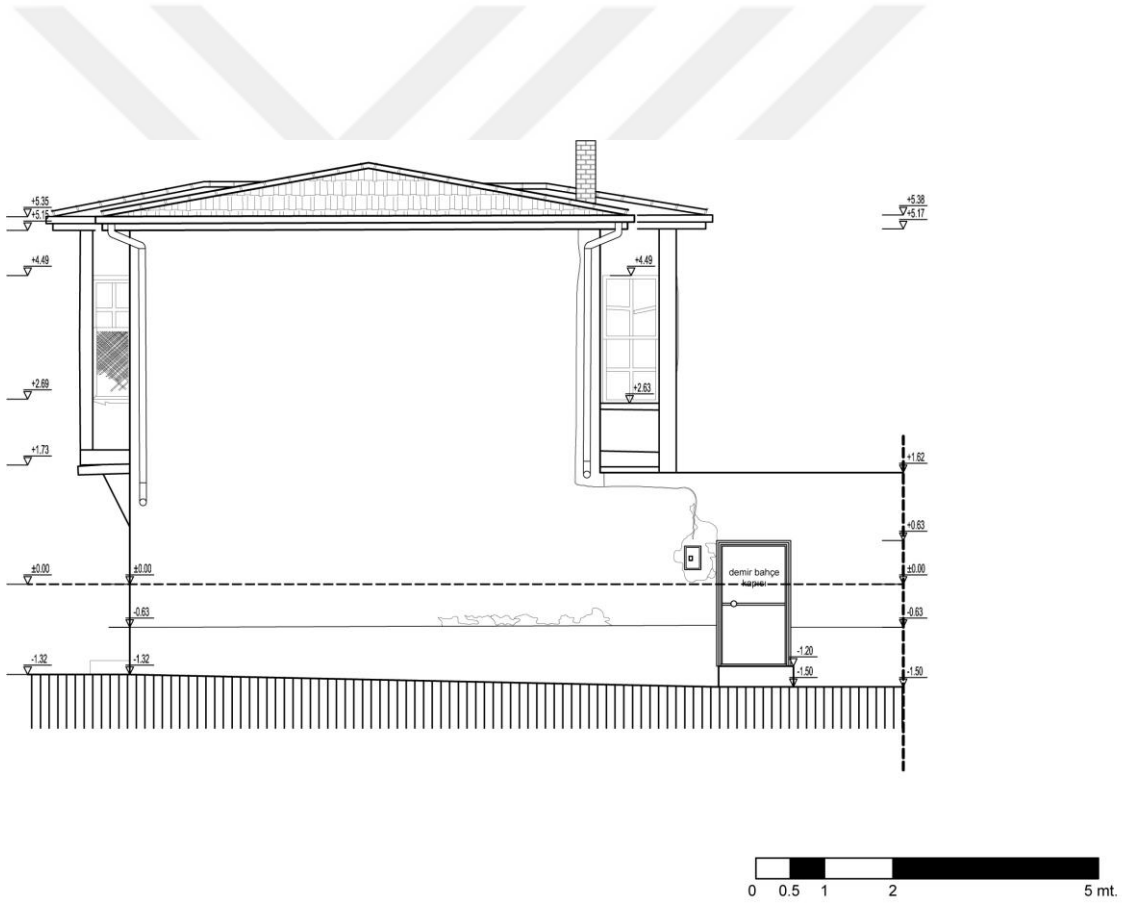
Şekil 4.4.55. Yumurtacılar Evi A-A kesiti

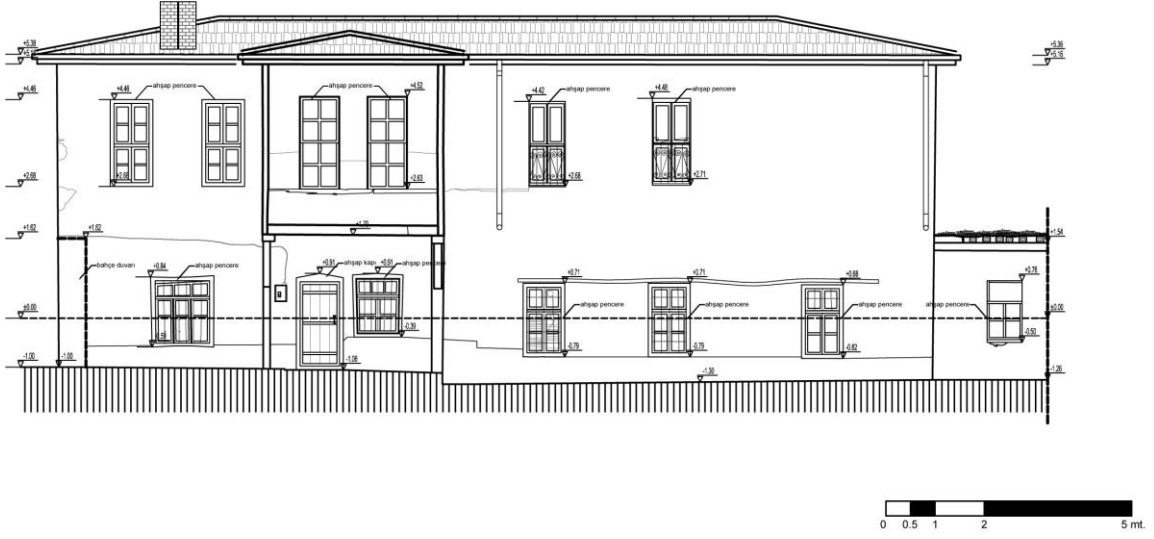
Şekil 4.4.56. Yumurtacılar Evi B-B kesiti

Şekil 4.4.57. Yumurtacılar Evi kuzey cephesi

Şekil 4.4.58. Yumurtacılar Evi batı cephesi

Şekil 4.4.59. Yumurtacılar Evi güney cephesi

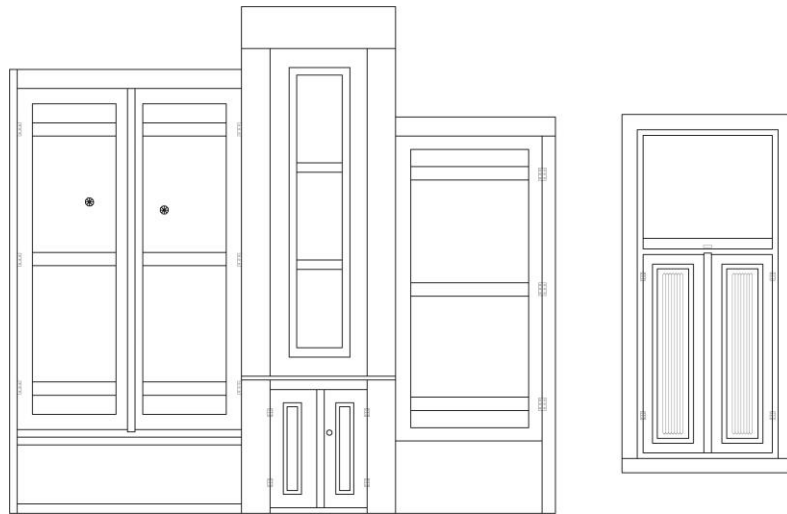
Şekil 4.4.60. Sofa-Z01 dolap görünüş

Şekil 4.4.61. Oda-Z02 dolap görünüşleri

Şekil 4.4.62. Oda-102 dolap görünüş

Şekil 4.4.63. Oda-103 dolap görünüşleri

4.5. Ali Koçak Evi

Şekil 4.5.1 Ali Koçak Evi

4.5.1. Yapının yeri ve genel tanımı

Konya ili Kadınhanı ilçesi Ünveren mahallesi 199 ada, 6 Parsel üzerinde yer alan konut aşağıdaki vaziyet planına göre konumlanmıştır (Şekil 4.5.2).

Şekil 4.5.2. Ali Koçak Evi vaziyet planı

Ali Koçak evi, iki sokağa cepheli parselin güney sınırına konumlandırılmıştır. Yapının oturduğu parselde doğu cephesinden giriş verilmiştir. Yapının kuzey ve batısında oldukça büyük bahçesi bulunmaktadır. Ev; bodrum, zemin, birinci ve ikinci kat olmak üzere inşa edilmiştir. Dört cepheli olarak yapılan konutun güney ve doğuda cepheleri sonradan yapıya bitişik olarak inşa edilen komşu bina yüzünden kısmen kapanmıştır. Beşik çatılı evin tuğla malzemedeki birisi yıkılmış iki bacası bulunmaktadır.

Tescilli ve kitabesi bulunmayan evin yapım tarihi ile ilgili yazılı bir kaynak olmamakla birlikte, sözlü kaynaklardan edinilen bilgiler ışığında 19. yy sonları 20. yy başlarında inşa edilmiş olabileceği söz konusudur. Evin mimari ve süsleme özellikleri de geleneksel Konya ve Kadınhanı evleri ile karşılaştırıldığında zaman bu bilgileri doğrular niteliktedir.

1960 senesinden beri kullanılmayan ev oldukça yıpranmış durumdadır.

4.5.2. Mimarisini ve tezyinatı

Evin bahçesine doğuda sokağa paralel uzanan ve yakın zamanda yapılmış olan betonarme duvardaki sürgülü demir kapıdan girilir (Şekil 4.5.3). Oldukça büyük bir arsada yer alan evin bahçesinde bulunan mutfak, tandır ve hela günümüze ulaşmamıştır. Bahçede evin kuzey batısında ulu bir çınar ve dağınık vaziyette meyve ağaçları bulunur.

Şekil 4.5.3. Ali koçak evi bahçe giriş kapısı

Zemin kat bahçe ile aynı kotta değildir. Zeminden yaklaşık 125 cm kadar yükseltilmiştir. Bu sayede sadece bahçeden ulaşılabilen izbeye kapı ve pencere açılabilmiş ayrıca üstteki odalar rutubetten korunmuştur. Bodrumda yer alan ve depo olarak kullanılan odaya iki basamakla inilmektedir. Zemin toprak, duvarları taş üzeri sıva tavanı ise ahşap kirişlemedir. Kat yüksekliği normal katlara göre daha düşüktür. Tek ulaşımı bahçeden olan mekanın güney yönünde bir penceresi bulunmaktadır. Pencere, dış etkenlerden korunmak amaçlı üzeri demir kafeslidir (Şekil 4.5.4). Eşyaların rutubetten etkilenmemesi için zemin duvar tarafında 4 cephe boyunca toprak ile farklı kotlarda yükseltilmiştir. Zeminde derinliği yaklaşık 20 cm olan bir çukur vardır. Bölge halkından edinilen bilgilere göre evde yapılan peynirler bozulmaması için bu çukurlara saklanmaktadır (Şekil 4.5.5)(Şekil 4.5.6).

Şekil 4.5.4. Bodrum giriş kapısı ve penceresi

Şekil 4.5.5. Bodrum oda görünüşü

Şekil 4.5.6. Bodrum zeminindeki çukur

Yapıya kuzey cephesinden tek açıklıkla girilir. Bahçeden 5 basamaklı merdiven ile çıkılarak birinci kattaki çıkmayı taşıyan iki adet ahşap sütunun yer aldığı sahanlığa ulaşılır. Sahanlığın etrafı demir korkulukla çevrilidir. Evin girişi yanlarda birer ahşap pencerenin yer aldığı çift kanatlı ahşap kapıdandır. Kapının üstünde ve yanlarında bulunan, dikdörtgen biçimli, dışarıdan demir parmaklıklı bu pencereler, sofanın aydınlatılmasını sağlamaktadır (Şekil 4.5.7) (Şekil 4.5.8).

Şekil 4.5.7. Ali Koçak Evi sahanlığı ve giriş kapısı

Şekil 4.5.8. Ev giriş kapısı ve pencereleri

Yapı sofanın konumuna göre yapılan Türk evi plan tipolojine göre iç sofalı plan tipindedir. Sofa giriş istikametinde ve bina boyunca uzanmakta ve iki uzun kenarında birer oda yer almaktadır. Ev bu haliyle iç sofalı plan tipinin en basit uygulaması olan iki göz bir mabeyn plan tipinin örneğidir.

Girişin tam karşısında evin güney cephesinde birinci kata ulaşımı sağlayan merdiven bulunur. 17. yüzyıldan itibaren, merdiven oda sıralarının arasında da yer almaya başlamıştır. Bazı örneklerde bu vaziyetteki merdivenler sofadan bir kapı ile ayrılmış veya bir ara sofa içine alınmıştır. 19. yy başlarından itibaren üç kollu, ve bütün sofa genişliğini işgal eden merdivenler gittikçe daha fazla kullanılmıştır. Bu merdivenler sofanın bir ucuna getirilir ve geniş ve yüksek pencerelerle aydınlatılır (Eldem,1954).

Ali Koçak evinde de odalar arasında ve sofa genişliğinde uzanan merdiven tavadan zemine kadar ahşap malzeme ile kapatılmış ve merdiven altı kiler olarak kullanılmıştır (Şekil 4.5.9). Kilere açılan kapı süslemeli iken merdivene ulaşımı sağlayan kapı sade tutulmuştur (Şekil 4.5.10).

Şekil 4.5.9. Merdiven sahanlığı ve kiler giriş kapıları

Şekil 4.5.10. Kiler

Zemin katta, kuzey ve batıya cepheli odaya (Z01) sofadan tek kanatlı ahşap bir kapı ile girilir (Şekil 4.5.11). Oda kuzeyde iki, batıda bir ve sofaya açılan bir olmak üzere toplam dört adet pencere ile aydınlatılmaktadır. Odanın güney duvarında biri çift kanatlı, biri aynalık, biri gusülhane şeklinde düzenleniş yekpare bir dolap bulunur (Şekil 4.5.12). Batı duvarında çift kanatlı bir adet gömme dolap nişine yer verilmiştir (Şekil 4.5.13). Duvarlarda pencere, dolap ve kapı üst hizalarında tüm odayı dolaşan ahşap silme mevcuttur. Zemin sıkıştırılmış toprak, tavan ahşap kirişlemedir. Duvarlar kireç badanalıdır (Şekil 4.5.14).

Şekil 4.5.11. Zemin kat kuzeybatı cepheli oda giriş kapısı

Şekil 4.5.12. Kuzeybatı oda dolap görünüşü

Şekil 4.5.13. Gömme dolap

Şekil 4.5.14. Zemin kat kuzeybatı oda panoramik görünüşü

Sofanın doğusunda bulunan kuzey ve doğuya cepheli odaya (Z03) tek kanatlı ahşap bir kapı ile girilir. Oda kuzeyde iki doğuda bir ve sofaya açılan bir olmak üzere toplam 4 adet pencere ile aydınlatılmaktadır. Odanın güney duvarında biri çift kanatlı, biri aynalık, biri ağzı açık şeklinde düzenlenmiş yekpare bir dolabı bulunur (Şekil 4.5.15). Doğu duvarında bir adet gömme dolabı daha bulunur (Şekil 4.5.16). Pencere boşlukları ve gömme dolap altında tüm odayı dolanan ahşap silme mevcuttur. Odadaki tüm ahşap elemanlar yeşil yağlı boya ile boyalıdır. Zemin ahşap döşeme, tavan ahşap kirişlemedir. Duvarlar kireç badanalıdır (Şekil 4.5.17).

Şekil 4.5.15. Kuzeydoğu oda dolap görünüşü

Şekil 4.5.16. Gömme dolap

Şekil 4.5.17. Kuzeydoğu oda panoramik görünüşü

Birinci kata 16 rıht, 15 basamaktan oluşan ahşap merdiven ile çıkılır (Şekil 4.5.18). Zemin katın tekrarı olan plan şemasının, tek farkı bu katta sofa kuzey yönünde cepheden dışarı çıkma yapmaktadır. Cumba üzerinde kuzeye bakan iki, doğu ve batıya bakan birer olmak üzere toplam dört adet pencere bulunmaktadır. Cumba üzerinde 25 cm yüksekliğinde bir seki yer almaktadır (Şekil 4.5.19). Güneyinde ikinci kata ulaşımı sağlayan ahşap merdiven bulunmaktadır (Şekil 4.5.20). Uzun sofa, cumbada yer alan dört ve güneyde merdiven sahanlığında bulunan iki pencere ile aydınlatılmış, ferah bir mekan elde edilmiştir. Merdiven sahanlığında bulunan pencerelerden biri bitişik nizam nedeni ile işlevsizleşmiştir (Şekil 4.5.21). Doğu ve batısında bulunan odalara açılan iki iç penceresi daha bulunmaktadır (Şekil 4.5.22). Zemin ahşap döşeme, tavan ahşap kirişlemedir (Şekil 4.5.23) .

Şekil 4.5.18. Birinci kata ulaşımı sağlayan ahşap merdiven

Şekil 4.5.19. Cumba sofadan görünüş

Şekil 4.5.20. İkinci kata ulaşımı sağlayan ahşap merdiven

Şekil 4.5.21. Sofa güney penceresi

Şekil 4.5.22. Sofa odaya açılan pencere

Şekil 4.5.23. Birinci kat sofa panoramik görünüşü

Sofanın doğusunda, birinci kat kuzey ve batıya cepheli odaya (101) tek kanatlı ahşap bir kapı ile girilir (Şekil 4.5.24). Oda kuzeyde iki, batıda bir ve sofaya açılan bir olmak üzere toplam 4 adet pencere ile aydınlatılmaktadır. Odanın güney duvarında biri çift kanatlı, biri aynalık , biri gusülhane şeklinde düzenleniş yekpare bir dolap bulunur (Resim 4.5.25). Gusülhanenin dışarıya akan bir gideri bulunmaktadır (Şekil 4.5.26). Batı duvarında bir adet gömme dolap nişine yer verilmiştir (Şekil 4.5.27). Odanın kuzey cephesinde ahşap bir seki yer alır. Zemin ahşap döşeme, tavan ahşap kirişlemedir (Şekil 4.5.28).

Şekil 4.5.24. Birinci kat kuzeybatı oda giriş kapısı

Şekil 4.5.25. Birinci kat kuzeybatı oda dolap

Şekil 4.5.26. Gusülhane

Şekil 4.5.27. Kuzeybatı oda gömme dolap görünüşü

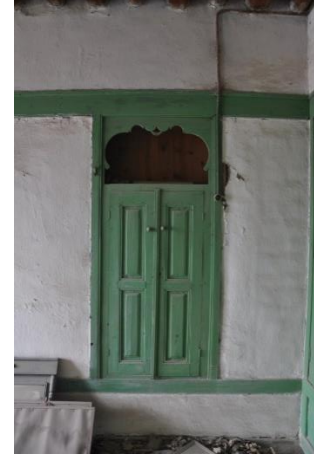

Şekil 4.5.28. Birinci kat kuzeybatı oda panoramik görünüşü

Sofanın doğusunda bulunan, birinci kat kuzey ve doğuya cepheli odaya (103) tek kanatlı ahşap bir kapı ile girilir. Oda kuzeyde iki doğuda bir ve sofaya açılan bir olmak üzere toplam 4 adet pencere ile aydınlatılmaktadır. Odanın güney duvarında biri çift kanatlı, biri aynalık, biri açık raflar şeklinde düzenlenmiş yekpare bir dolabı bulunur (Şekil 4.5.29). Doğu duvarında bir adet ağızlı açık dolap nişine yer verilmiştir (Şekil 4.5.30). Kuzey cephesinde zeminden 23 cm yüksekliğinde sekisi vardır. Odanın pencere boşlukları etrafında yatayda pencereleri ve gömme dolabı birbirine bağlayacak şekilde dolanan ahşap silmeler mevcuttur. Zemin ahşap döşeme tavan ahşap kirişlemedir. Odadaki tüm ahşap elemanlar yeşil yağlı boya ile boyalıdır (Şekil 4.5.31).

Şekil 4.5.29. Birinci kat kuzeydoğu oda dolap görünüşü

Şekil 4.5.30. Ağzıaçık dolap görünüşü

Şekil 4.5.2.31. Birinci kat kuzeydoğu oda panoramik görünüşü

Birinci kattan ikinci kata sofanın güneyinde bulunan 18 rıht ve 17 basamaktan oluşan merdiven ile ulaşılır. Bu katta sofanın önünde çıkmanın üzerine denk getirilen bir balkon (tahtaboş) bulunur (Şekil 4.5.32). Zemini sac ile kaplı balkonun ahşap korkulukları sökülmüştür (Şekil 4.5.33). Balkon üçgen alınlığını zemine oturan iki ahşap sütun taşımaktadır. Sütunlarda iki taraflı ahşap perde motifleri vardır. Bu perde motiflerinin birbirine bakan yüzleri üst üste yatay yerleştirilmiş ahşap çıtalarla doldurulmuştur. Balkon saçağı evde bulunan diğer mekanların aksine ahşap kaplamadır (Şekil 4.5.34). Balkona kenarlarında birer penceresi bulunan ahşap çift kanatlı kapı ile çıkılır (Şekil 4.5.35). Güney cephesinde dışarıya açılan iki penceresi daha bulunur (Şekil 4.5.36). Bunun haricinde sofanın doğu ve batı duvarlarında çatı aralarına ulaşımı sağlayan birer ahşap açıklık bulunmaktadır (Şekil 4.5.37). Sofanın zemini sıkıştırılmış toprak tavanı ahşap kirişlemedir. Tavanın güneybatı köşesinde çatı çıkış kapağı bulunmaktadır. Çatı aralarında çatı taşıyıcı sistemi, açıkça görülmektedir. Toprak zeminli mekanlar depolama amaçlı kullanılmıştır (Şekil 4.5.38).

Şekil 4.5.32. Balkon (Tahtaboş)

Şekil 4.5.33. Balkon zemin ve sökülmüş korkulukları

Şekil 4.5.34. Balkon tavan kaplaması, sütunlardaki perde motifi

Şekil 4.5.35. Balkon çıkış kapısı

Şekil 4.5.36. Sofa güney cephe pencereleri

Şekil 4.5.37. Çatı arası giriş açıklığı

Şekil 4.5.38. Çatı aşık, mertek ve dikmeleri

4.5.3. Cephe özellikleri

İnşa edildiği dönemde dört cephesi de izlenebilen yapının günümüzde güney ve doğu cephelerinin büyük kısmı bitişik nizam nedeni ile kapanmıştır. Girişin de yer aldığı kuzey cephesi, giriş kapısının iki yanlarında bulunan ahşap sütunlarla taşınan birinci kat cumbası ve üstünde bulunan ikinci kat balkonu ile hareketlendirilmiştir. Balkon üzerinde yer alan üçgen alınlık olumsuz hava koşullarını kısıtlamak amacıyla sac ile kapatılmıştır. Üçgen alınlığı taşıyan ahşap sütunların üst kısımlarına ahşaptan perde motifleri yerleştirilmiştir. Bu perde motiflerinin içleri ahşap çıtaların üst üste yatay yerleştirilmesi ile doldurulmuştur. Bu cephede yer alan pencereler sade ve dikdörtgen formdadır. Bodrum kat ve zemin kat pencereleri güvenlik nedeni ile demir parmaklıdır. Cephe dengeli ve simetrik yapısı ile dikkat çekmektedir. Cepheyi kaplayan sıva ve badanalarda şişme, çatlama ve dökülmeler görülmektedir. Pencerelerin tümünde şişme ve kırıklar vardır (Şekil 4.5.39).

Şekil 4.5.39. Ali Koçak Evi kuzey (ön) cephesi

Doğu ve batı cephelerinde zemin ve birinci kattaki odaların birer penceresi ile cumbanın bu yönlere bakan pencereleri izlenmektedir (Şekil 4.5.40). Doğu cephesi bitişik nizam nedeni ile kısmen kapanmıştır (Şekil 4.5.41). Doğu cephesinde evin iki bacasından biri bulunuyorken batı cephesindeki baca yıkıldığı için izlenememektedir. Her iki cephede de sıva ve pencerelerde şişme ve bozulmalar vardır.

Şekil 4.5.40. Ali koçak evi batı (sağ yan) cephesi

Şekil 4.5.41. Ali koçak evi doğu (sol yan) cephesi

Bitişik nizamdan dolayı büyük kısmı kapalı olan güney cephesinin en göze çarpan ögesi ahşap, çatki tekniğinde geometrik motiflerle süslenmiş üçgen çatı alınlığıdır (Şekil 4.5.42). Sıvalarında ciddi dökülmeler vardır (Şekil 4.5.43).

Şekil 4.5.42. Güney cephesi

Şekil 4.5.43. Ahşap çatık tekniği ile süslenmiş üçgen çatı alınlığı

4.5.4. Yapım malzemesi ve tekniği

Yapıda taş yığma, kerpiç yığma, ahşap karkas olmak üzere üç tür taşıyıcı duvar vardır. Su basman kotuna kadar taş yığma sonrasında sofanın kuzey ve güney duvarları hariç kerpiç yığma sistem kullanılmıştır. Yatayda atılan ahşap hatıllarla sistem desteklenmiştir (Şekil 4.5.44). İkinci katta tüm duvarlarda ahşap karkas arası kerpiç dolgu tekniği kullanılmıştır (Şekil 4.5.45.). Duvarların kalınlıkları 20 ile 60 cm arasında değişkenlik göstermektedir.

Şekil 4.5.44. Taş yığma, kerpiç yığma, ahşap hatıl

Şekil 4.5.45. Ahşap karkas arası kerpiç dolgu

Bağdadi tekniği ile yapılan çıkmanın taşıyıcı sistemi, ahşap kirişlerle sağlanmıştır. Çıkma yapan döşeme kirişlerinin iki ucunda bulunan ve taş kaidelere oturan ahşap sütunlarla sistem desteklenmiştir (Şekil 4.5.46) (Şekil 4.5.47). Cumbadaki eğilmeler taşıyıcıda yorulmalar olduğunun göstergesidir. Cephede genelde sıva dökülmesine bağlı bozulmalar bulunmaktadır.

Şekil 4.5.46. Çıkma Altı Ahşap Kirişlemeler

Şekil 4.5.47. Taş Kaidelere Oturan Ahşap Sütunlar

Döşeme sistemi olarak doğu batı uzantılı, çapı 10-20 cm aralığında değişen ahşap kirişler kullanılmıştır. Doğal halde bırakılmış kirişlerin üzerine hasır serilip onun üzerine

kamış ve toprak doldurulmuştur (Şekil 4.5.48). Zeminde, zemin kat kuzeybatı odası ve ikinci kat sofası hariç ahşap taban tahtası kullanılmıştır (Şekil 4.5.49).

Şekil 4.5.48. Tavan ahşap kirişlemeler

Şekil 4.5.49. Zemin ahşap döşeme

Çatı ortada sofanın üzerinde beşik, yanlarda odaların üzerinde tek yöne eğimli şekilde çözülmüş, çatı malzemesi olarak oluklu sac kullanılmıştır (Şekil 4.5.50). Kenarlarda ortalama 35 cm saçak olup saçak altları ahşap çitalarla kapatılmıştır (Şekil 4.5.51). Evin tuğla iki bacasından biri sağlamken diğeri yıkılmıştır.

Şekil 4.5.50. Çatı kaplama malzemesi (Oluklu sac)

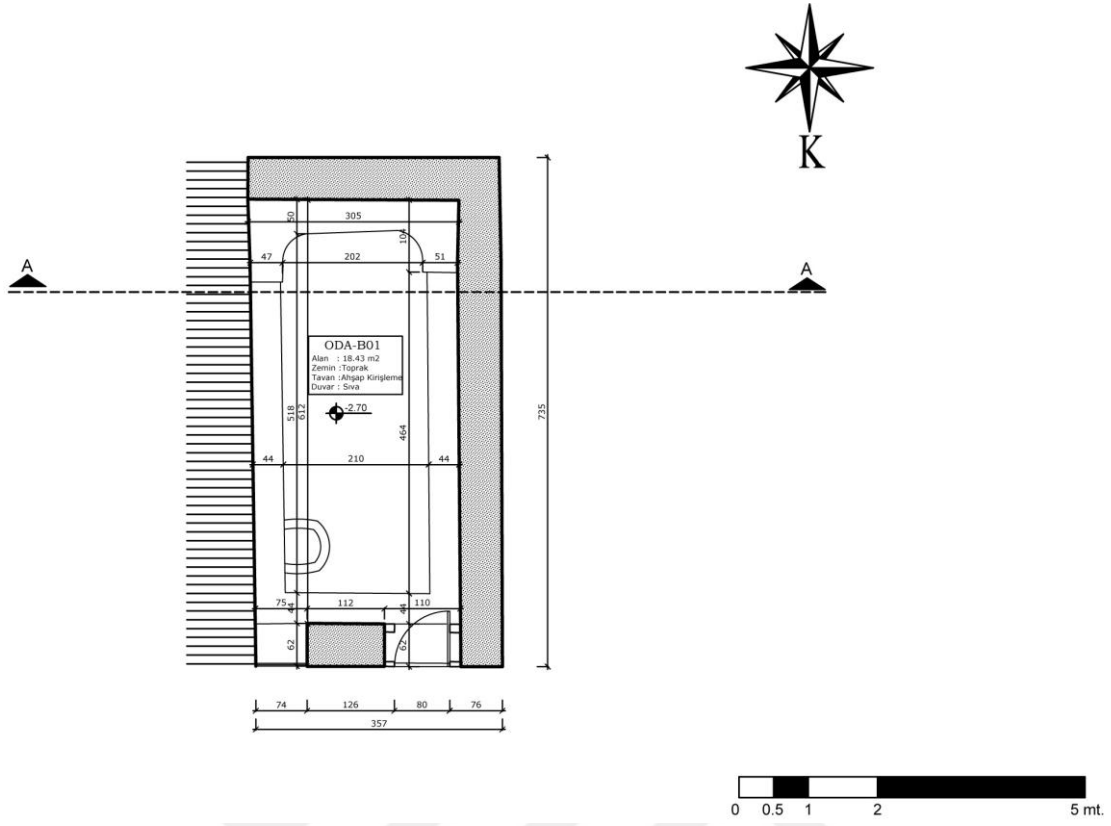

Şekil 4.5.51. Saçak altı detayı

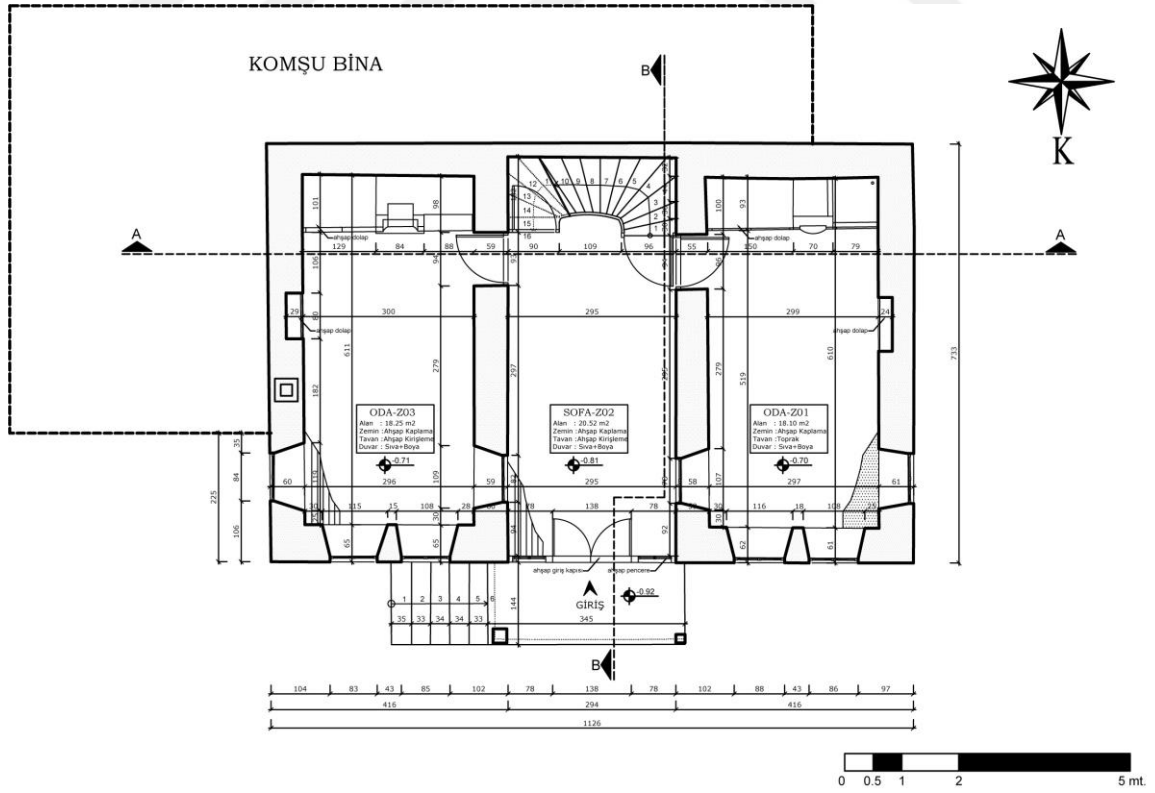
Evde ahşap malzemenin özellikle iç mekânda oldukça fazla kullanıldığı görülmektedir. Ahşap malzeme, kapılarda, tavanda, zemin döşemesinde, pencerelerde, yüklükte, dolaplarda ve gusülhanelerde, merdivende saçak altlarında çıkmalarda üçgen alınlıklarda görülmektedir.

Kerpiç malzeme duvarlarda ve sıvalarda, taş malzeme duvarlarda sütun kaidelerinde kullanılmıştır. Giriş sahanlığı korkulukları ve pencere korkuluklarında demir, balkon zemininde ve balkon üçgen alınlıkta sac malzeme kullanılmıştır

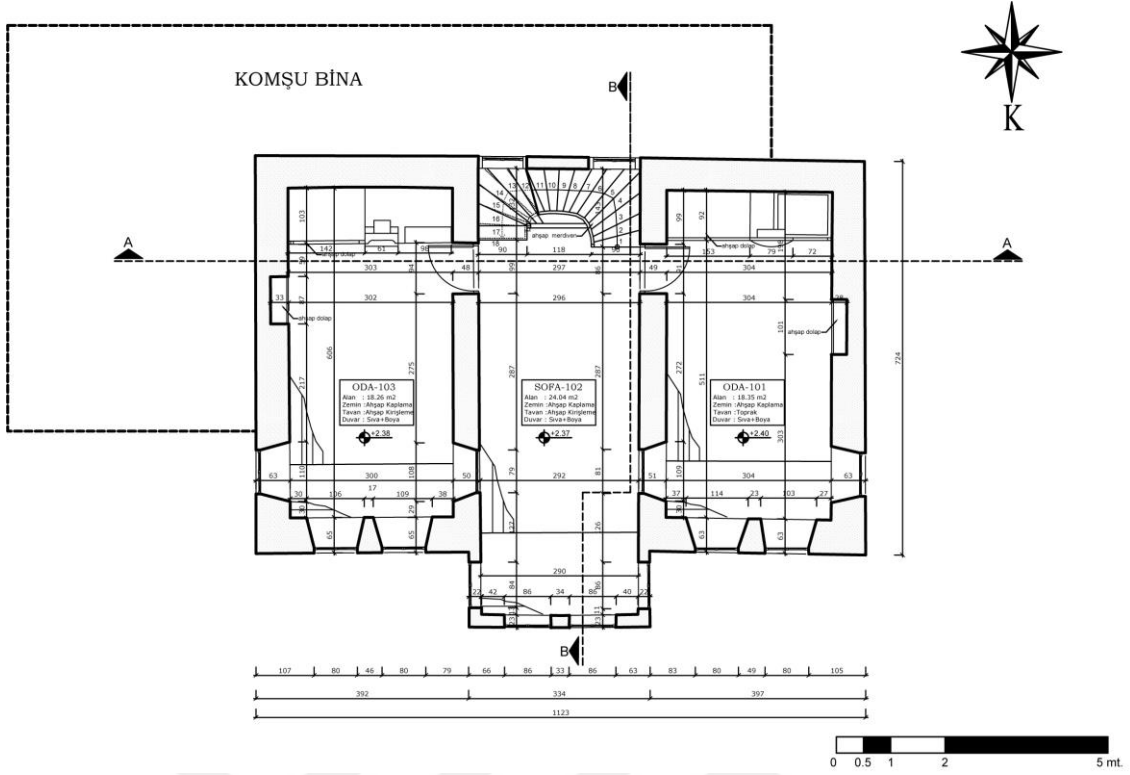
Evin sonradan yapılan bahçe duvarları ve bahçe zeminin belirli kısmında beton kullanılmıştır.

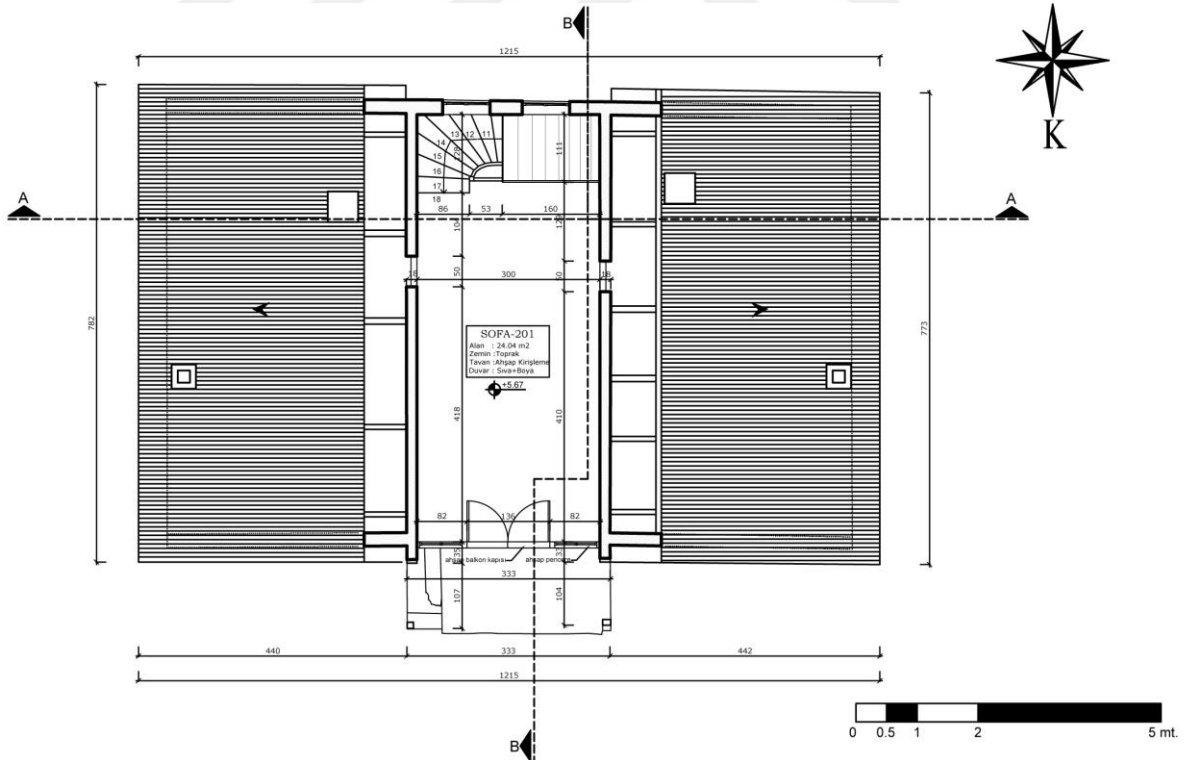
Şekil 4.5.52. Ali Koçak Evi bodrum kat planı

Şekil 4.5.53. Ali Koçak Evi zemin kat planı

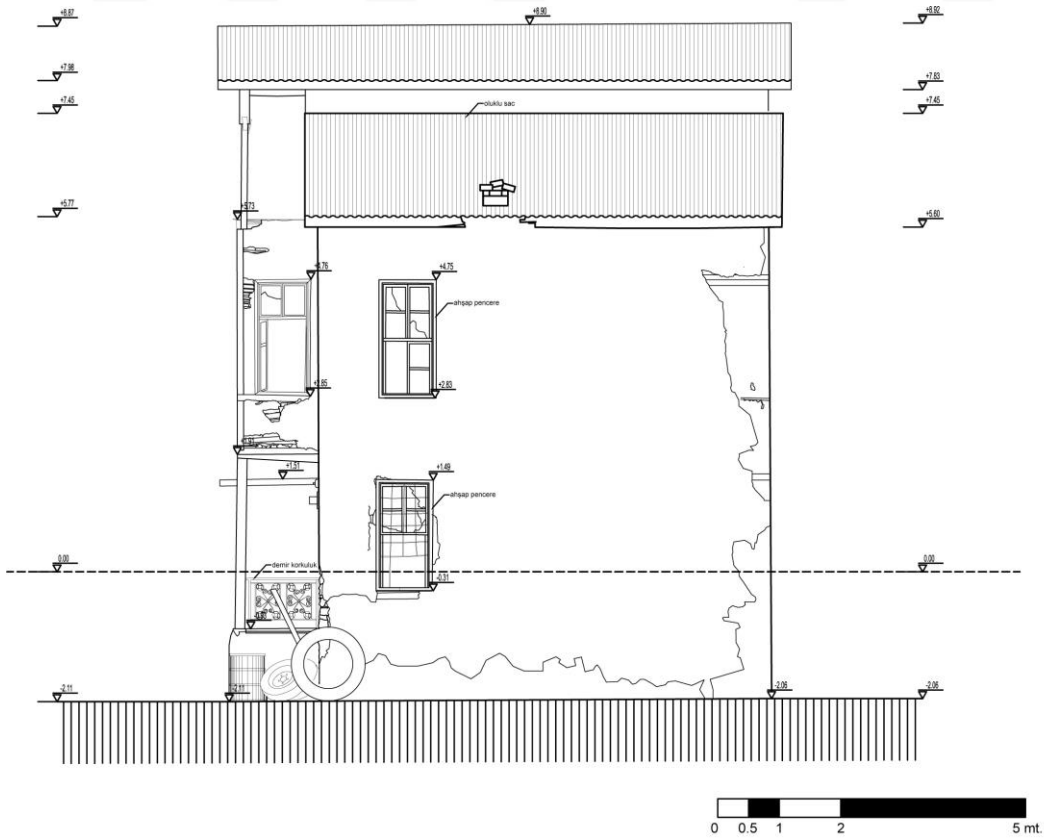
Şekil 4.5.54. Ali Koçak Evi birinci kat planı

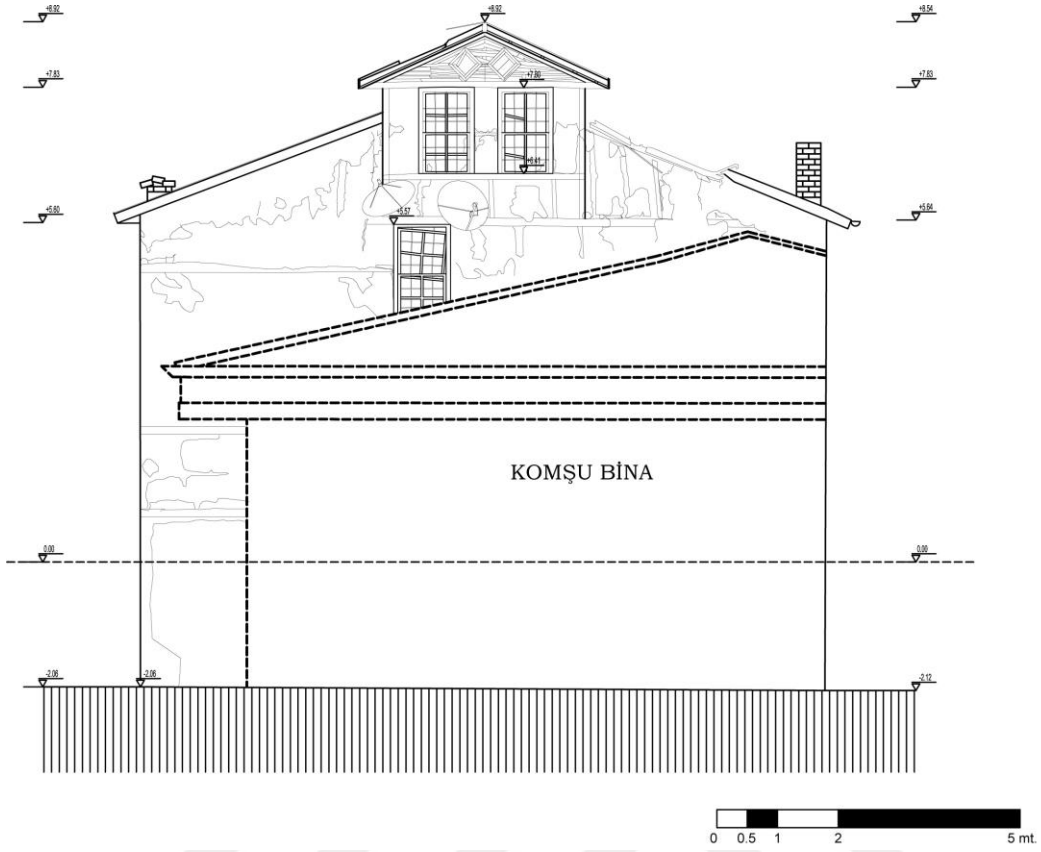
Şekil 4.5.55. Ali Koçak Evi ikinci kat planı

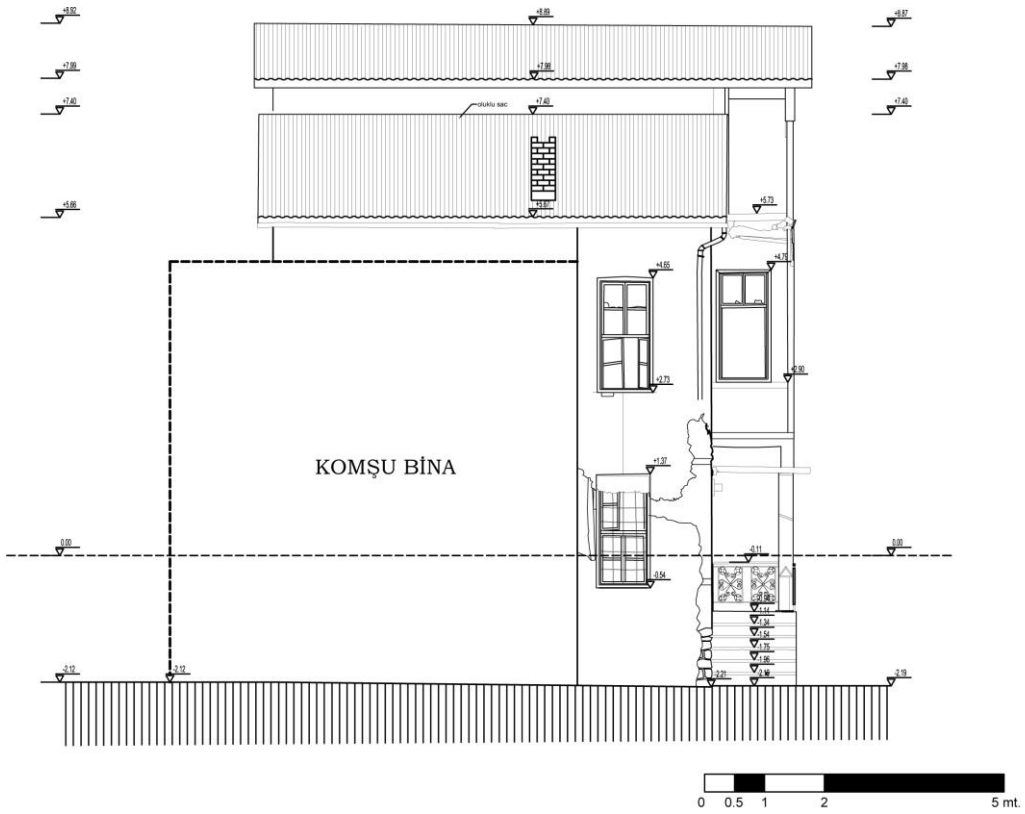
Şekil 4.5.58. Ali Koçak Evi kuzey cephesi

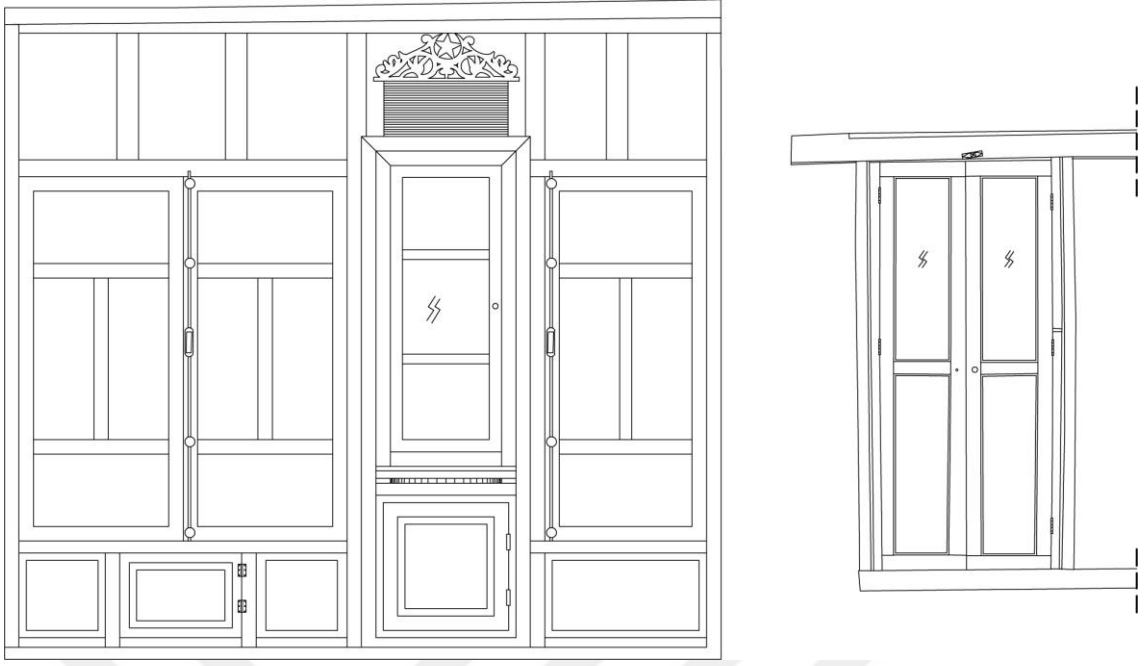
Şekil 4.5.59. Ali Koçak Evi batı cephesi

Şekil 4.5.60. Ali Koçak Evi güney cephesi

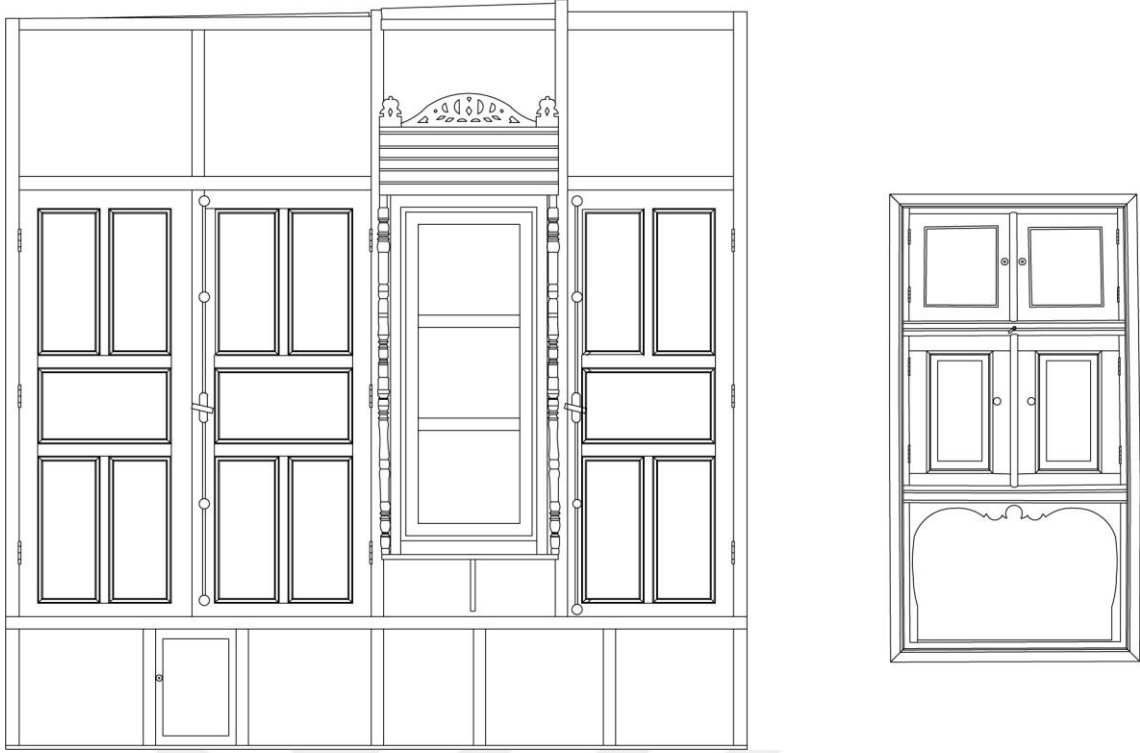
Şekil 4.5.61. Ali Koçak Evi doğu cephesi

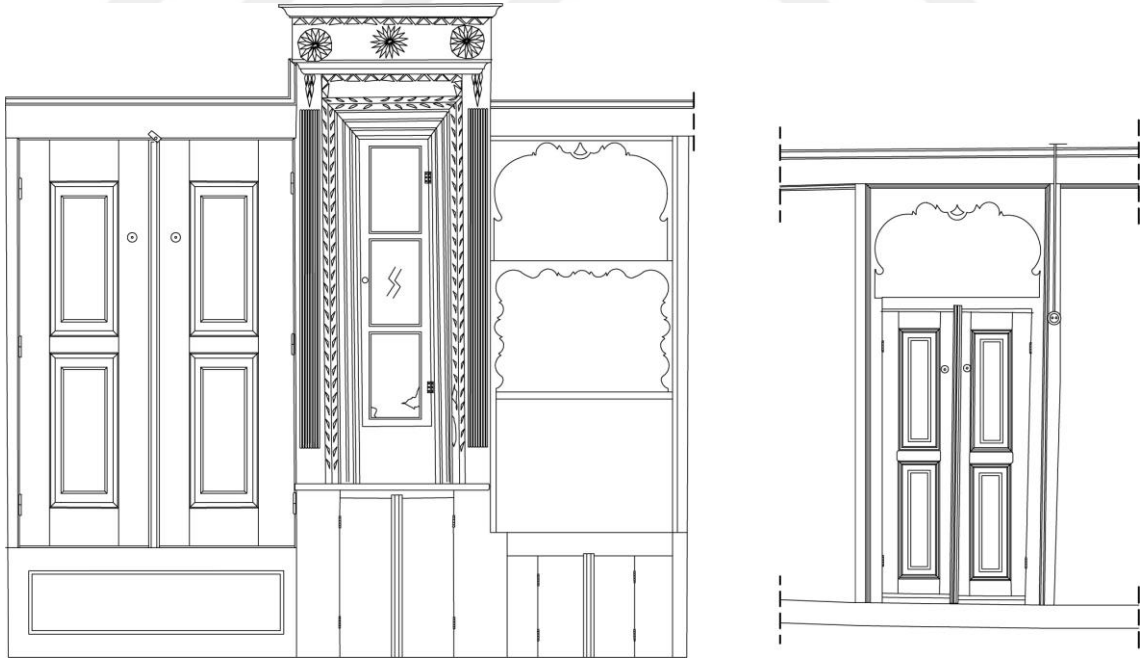
Şekil 4.5.62. Zemin kat kuzeybatı odası (oda-Z01) dolapları

Şekil 4.5.63. Zemin Kat kuzeydoğu odası (oda -Z03) dolap görünüşleri

Şekil 4.5.64. Birinci kat kuzeybatı odası (oda 101) dolap görünüşleri

Şekil 4.5.65. Birinci kat kuzeydoğu odası (oda 103) dolap görünüşleri

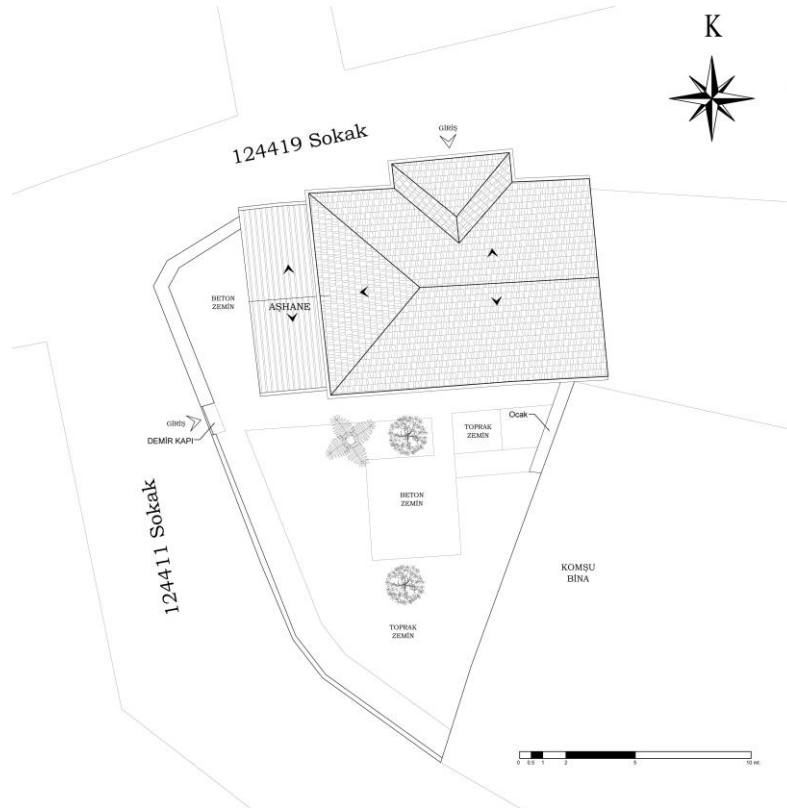
4.6. Abdül Mümin Evi (Hacı Ali'nin Köy Odası)

Şekil 4.6.1. Abdül Mümin Evi

4.6.1. Yapının yeri ve genel tanımı

Konya ili Kadınhanı ilçesi Ünveren Mahallesi 201 ada, 3 Parsel üzerinde yer alan konut aşağıdaki vaziyet planına göre konumlanmıştır (Şekil 4.6.2).

Şekil 4.6.2. Abdül Mümin Evi vaziyet planı

Abdül Mümin Evi iki sokağa cepheli köşeli bir parsel içinde bulunmaktadır. Bu parselin kuzey kısmında yapının girişinin de bulunduğu 124419 nolu sokak bulunmaktadır. Yapı bu sokağa paralel ve ona bitişik şekilde konumlandırılmıştır. Parselin batısında bulunan 124411 nolu sokaktan arka bahçeye ulaşımın sağlandığı ikinci bir giriş daha verilmiştir. Güney cephesinde, yapının parseline ait arka bahçe mevcuttur. Bahçede dağınık halde meyve ve mevsimlik ağaçlar bulunmaktadır. Parsel doğusunda komşu bina, batısı ile güneyinde kerpiç ve betonarme bahçe duvarları ile sınırlandırılmıştır.

Ev; zemin ve birinci kat olmak üzere iki katlı yapılmıştır. Yapıya giriş kuzey yönden çift kanatlı bir kapı ile sağlanır. Konut dört cephelidir. Doğu cephesi sağır kalmıştır. Diğer üç yönden cepheler izlenmektedir. Bahçesinde yapının batı cephesine bitişik halde bir aşhanesi bulunmaktadır. Sözlü kaynaklardan edinilen bilgilere göre aşhaneye bitişik olan ahır ve parselin güney sınırındaki hela tadilat sırasında kaldırılmış, günümüze ulaşamamıştır. Bahçede parselin doğusundaki komşu bina duvarına bitişik birde muhdes ocak bulunmaktadır. Kıрма çatılı kiremit kaplı konutun tuğla malzemenen beş bacası bulunmaktadır.

Tescili ve kitabesi bulunmayan evin yapım tarihi ile ilgili yazılı bir kaynak olmamakla birlikte, evin bugünkü sahipleri tarafından edinilen bilgiler ışığında 1905-1910 yılları arasında inşa edilmiş olabileceği söz konusudur. Evin mimari ve süsleme özellikleri de geleneksel Konya ve Kadınhanı evleri ile karşılaştırıldığı zaman bu bilgileri doğrular niteliktedir.

4.6.2. Mimari ve tezyinatı

Yapının zemin katına iki giriş vardır. Ana giriş sokaktan, kuzey yöndeki çıkma altında yer alan iki kanatlı demir kapıdandır (Şekil 4.6.3). Orijinalinde ahşap çift kanatlı olan kapı günümüze ulaşamamıştır. Sokak ile aynı kotta olan giriş zemini yapılan yol çalışmaları nedeni ile bir basamak aşağıda kalmıştır. Kapının üstünde bulunan, dikdörtgen biçimli, dışarıdan demir parmaklıklı pencere sofanın aydınlatılmasına katkı sağlamaktadır. İkinci giriş bahçeden, güney cephedeki demir tek kanatlı kapıdandır (Şekil 4.6.4). İki kapıda direk sofaya açılmaktadır.

Şekil 4.6.3. Zemin kat ana giriş kapısı

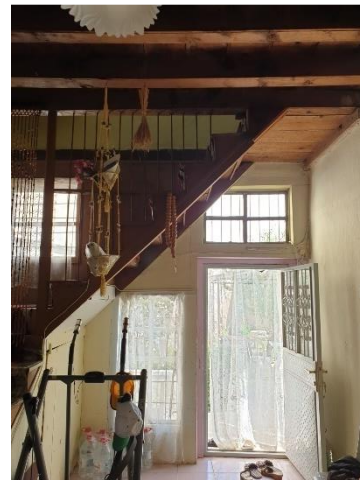

Şekil 4.6.4. Ev giriş kapısı

Yapı sofanın konumuna göre yapılan Türk evi plan tipolojine göre iç sofalı plan tipindedir. Sofa (Z01) giriş istikametinde ve bina boyunca uzanmakta ve iki uzun kenarında odalar yer almaktadır. Ev orijinalinde iç sofalı plan tipinin en basit örneği olan iki göz bir mabeyn plan tipinin örneğidir. Sofanın doğusunda bulunan oda 35 sene önce yapılan tadilatla ikiye bölünmüş ve mekânlar banyo ve mutfak şeklinde işlevlendirilmiştir. Sofa olumsuz hava koşullarının etkisini azaltmak amaçlı girişten 120 cm sonra pvc elemanla bölünmüş ve rüzgârlık oluşturulmuştur (Şekil 4.6.5). Sofanın güney duvarında, arka bahçeye ulaşımı sağlayan orijinalinde ahşap, günümüzde demir olan kapı ile kapının yanında ve üstünde bulunan demir parmaklıklı ahşap pencereler bulunmaktadır. Mekânda tavan ahşap kirişlemedir. Orijinalinde taş olan zemin kaplaması sökülmüş, yerine seramik döşenmiştir (Şekil 4.6.6).

Şekil 4.6.5. Zemin kat sofa rüzgarlık

Şekil 4.6.6. Sofa güney duvarı

Zemin katta yapının batısında bulunan kuzey ve güneye cepheli dikdörtgen formlu odaya (Z02), sofadan tek kanatlı, tablalı, ahşap bir kapı ile girilir (Şekil 4.6.7). Oda kuzeyde bir, güneyde bir olmak üzere toplam iki adet pencere ile aydınlatılmaktadır. Sofaya açılan iç pencereler oda ve sofa tarafından kontrplak ile kapatılmıştır (Şekil 4.6.8). Odanın kuzey duvarında bulunan ve sokağa açılan pencere mahremiyet için yüksekte ve daha küçük tutulmuştur. Bu pencerenin hemen altında ağzı açık olarak adlandırılan dolap nişi bulunmaktadır. Önünde bulunan dolap nedeni ile izlenememektedir. İncelenen diğer Kadınhanı evlerinde böyle bir uygulamaya rastlanılmamıştır. Odanın batı duvarında bir adet daha ağzı açık ve gömme dolap bulunmaktadır (Şekil 4.6.9). Tadilat sırasında güneyde bulunan pencere değiştirilmiş ve altı yere kadar ahşap malzeme ile kaplanmıştır. Odanın kuzeybatı köşesinde bulunan, tavandaki izlerden anlaşıldığı kadarı ile 150*150 cm ebatlarındaki gusülhane tadilat sırasında sökülmüş günümüze ulaşmamıştır (Şekil 4.6.10). Duvarlarda pencere, dolap ve kapı üst hizalarında tüm odayı dolaşan ahşap silme mevcuttur. Zemini ahşap kaplama, tavan ve duvarlar boyadır.

Şekil 4.6.7. Oda Z02 giriş kapısı

Şekil 4.6.8. Oda Z02 pencere ve gömme dolap

Şekil 4.6.9. Oda Z02 ağız açık

Şekil 4.6.10. Oda genel görünüş

Sofanın doğusunda bulunan ve sofa boyunca uzanan oda 35 sene önce tadilat sırasında ortadan tuğla duvar ile ikiye bölünerek mutfak ve banyo şeklinde yeniden işlevlendirilmiştir. Bunlardan kuzey cephele banyo olarak kullanılan kare formlu mekana (Z03) sofadan tek kanatlı, tablalı ahşap bir kapı ile girilir (Şekil 4.6.11). Mekan kuzeyde tavanın hemen altında bulunan küçük pencere ile aydınlatılmaktadır. Diğer odadaki gibi bu pencerenin de altında ağız açık dolap şeklinde düzenlenmiş niş bulunmaktadır (Şekil 4.6.12). Kapının karşısında mekânın doğu duvarında bir ağız açık daha bulunmaktadır (Şekil 4.6.13). Orijinalinde ahşap olan zemin sonradan dökme mozaik ile kaplanmıştır.

Şekil 4.6.11. Oda Z03 giriş kapısı

Şekil 4.6.12. Pencere ve ağız açık

Şekil 4.6.13. ağız açık dolap

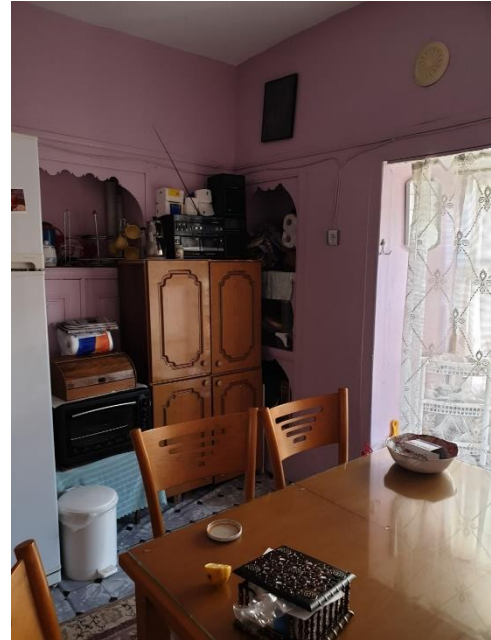
Sofanın güneydoğusunda bulunan ve mutfak olarak kullanılan kare formlu mekana (Z04) muhdes ahşap tek kanatlı kapı ile girilmektedir. Açıklık orijinalinde odanın sofaya açılan iç penceresi iken tadilat sırasında sökülerek kapıya dönüştürülmüştür. Kuzeyde muhdes tezgah ve üst dolap vardır (Şekil 4.6.14). Mekânın güneyinde arka bahçeye bakan bir adet ahşap penceresi bulunmaktadır (Şekil 4.6.15). Pencerenin solunda pencere ile eş yükseklikte bir adet ağız açık bulunmaktadır (Şekil 4.6.16). Doğu duvarında ise bir adet gömme dolabı bulunur. Orijinalinde ahşap olan zemin sonradan dökme mozaik ile kaplanmıştır. Duvarlar boyalıdır.

Şekil 4.6.14. Oda Z04 giriş kapısı ve tezgahı

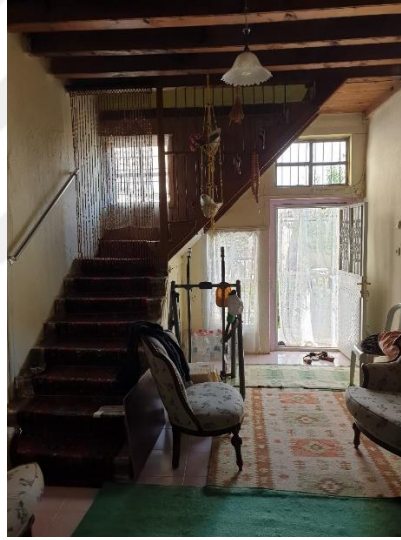

Şekil 4.6.15. Oda Z04 Pencere

Şekil 4.6.16. Oda Z04 ağız açık

Birinci kata zemin kat sofasının güney duvarında bulunan ve altı kiler olarak kullanılan 16 basamaklı ahşap bir merdiven ile ulaşılmaktadır (Şekil 4.6.17). Zemin katın tekrarı olan plan şemasının tek farkı, bu katta sofa kuzey yönünde sokağa doğru çıkma yapmaktadır. Cumbada kuzeye bakan üç, doğu ve batıya bakan birer olmak üzere toplam beş adet pencere bulunmaktadır. Cumba üzerinde 26 cm yüksekliğinde bir ahşap seki yer almaktadır (Şekil 4.6.18). Sofanın güneydoğu köşesinde iki basamakla çıkılan ve günümüzde kullanılmayan bir lavabo bulunmaktadır. Uzun sofa, cumbadaki pencereler haricinde güney duvarı boyunca uzanan üç pencere ile de aydınlatılmıştır (Şekil 4.6.19). Sofanın doğu ve batı duvarlarında karşılıklı şekilde düzenlenmiş üzerinde bitkisel ve geometrik süslemeler bulunan çiçeklik ile odalara açılan iç pencereler ve bu elemanları alt ve üstten sınırlandıran ahşap silmeleri bulunmaktadır (Şekil 4.6.20)(Şekil 4.6.21). Zemin ahşap kaplama. Tavan ahşap kirişlemedir.

Şekil 4.6.17. Ahşap merdiven

Şekil 4.6.18. Cumba seki ve pencereleri

Şekil 4.6.19. Birinci kat sofa güney duvarı

Şekil 4.6.20. Sofa genel görünüş

Şekil 4.6.21. Çiçeklik ve iç pencere

Sofanın batısında bulunan odaya (102), tek kanatlı, üzerinde çakma ve yontma tekniği ile oluşturulmuş süslemelerin bulunduğu ahşap kapı ile ulaşılır (Şekil 4.6.22). Kuzey ve batı cepheli dikdörtgen formulu oda kuzey ve batısında bulunan içten dışa doğru daralıp cepheye doğru tekrar genişleyen pencereler ile aydınlatılmaktadır (Şekil 4.6.23)(Şekil 4.6.24). Yapı bu pencere açıklığı ile diğer Kadınhanı evlerinden farklılık göstermektedir. Ev sahibinden edinilen bilgilere göre pencereler orijinal değildir. Odanın sofaya açılan iç penceresi kontraplak ile kapatılmıştır. Odanın güney duvarında biri çift kanatlı yüklük, biri aynalık, biri gusülhane şeklinde düzenlenmiş yekpare bir dolabı bulunur. Susam yaprağı motifleri ile aynalık bölümüne hareketlilik kazandırılmıştır. Odanın batı duvarında bir adet gömme dolabı, doğu duvarında bir adet ağzı açık dolabı daha bulunmaktadır (Şekil 4.6.25). Kuzey yönündeki ahşap sekisi sökülmüş günümüze ulaşamamıştır. Duvarlarda pencere, dolap alt ve üst hizalarında tüm odayı dolaşan ahşap silmeler mevcuttur. Zemin ahşap kaplama tavan ahşap kirişlemedir.

Şekil 4.6.22. Oda 102 giriş kapısı

Şekil 4.6.23. Oda 102 pencereleri

Şekil 4.6.24. Pencere açıklığı

Şekil 4.6.25. Oda 102 dolapları

Sofanın doğusunda bulunan odaya (103), tek kanatlı, üzerinde çakma ve yontma tekniği ile oluşturulmuş süslemelerin bulunduğu ahşap kapı ile ulaşılır. Kuzey cephele dikdörtgen formlu odada kuzeyde sokağa açılan bir ve batıda sofaya açılan bir olmak üzere iki pencere bulunmaktadır (Şekil 4.6.26). Odanın güney duvarında biri çift kanatlı yüklük, biri aynalık, biri gusülhane şeklinde düzenlenmiş yekpare bir dolabı bulunur. Yontma ve çakma tekniğinin kullanıldığı aynalık, dolabın en süslü bölümüdür (Şekil 4.6.27). Dolap bakımından oldukça zengin odanın doğu duvarında bir adet gömme ve ağzı açık dolabı, batı duvarında bir adet ağzı açık dolabı daha bulunmaktadır (Şekil 4.6.28). Dolaplar boyanmamış doğal rengi ve dokusunu günümüze kadar ulaştırabilmişlerdir. Kuzey yönünde 16 cm yüksekliğinde ahşap sekisi bulunmaktadır. Duvarlarda pencere ve dolap alt ve üst hizalarında tüm odayı dolaşan ahşap silmeler mevcuttur. Zemin ahşap kaplama tavan ahşap kirişlemedir.

Şekil 4.6.26. Oda 103 pencereleri

Şekil 4.6.27. Oda 103 yüklük, aynalık ve gusülhane

Şekil 4.6.28. Oda 103 dolapları

Parselde ev haricinde birde batısında eve bitişik inşa edilmiş aşhane (mutfak) bulunmaktadır. Bahçeden ahşap tek kanatlı kapı ile ulaşılan mekan birbiri ile bağlantılı iki hacimden oluşmaktadır (Şekil 4.6.29). İlk hacimde doğu duvarında süslemesiz toprak ocak bulunmaktadır (Şekil 4.6.30). Mekan güneyinde bulunan demir pencere ile aydınlatılmaktadır (Şekil 4.6.31). Kapısız bir açıklık ile ulaşılan ikinci hacim ise kiler olarak kullanılmaktadır (Şekil 4.6.32). Kuzeybatı duvarı sokağın şekli ile uyumlu olarak pahlıdır. Bu köşede sokağa açılan mazgal pencere vardır. Kuzey duvarında ahşap dolap nişleri vardır (Şekil 4.6.33). Zemin çimento esaslı şaptır. Üst örtü ise oluklu sac ile kaplı beşik çatı şeklindedir (Şekil 4.6.34).

Şekil 4.6.29. Aşhane giriş kapısı

Şekil 4.6.30. Aşhane ocak

Şekil 4.6.31. Aşhane pencere

Şekil 4.6.32. Bölücü duvar

Şekil 4.6.33. mazgal pencere ve niş

Şekil 4.6.34. Aşhane üst örtü

4.6.3. Cephe özellikleri

Sokağa paralel uzanan kuzey cephesi konutun en süslü cephesi olup aynı zamanda çıkma ve ana girişin bulunduğu cephedir. Cephe dengeli ve simetrik yapısı ile dikkat çekmektedir. Bu cephede zemin katta iki birinci katta beş olmak üzere toplam yedi pencere bulunmaktadır. Zemin kat pencereleri güvenlik ve mahremiyet sebebi ile küçük tutulmuştur. Buna karşılık birinci kat pencere açıklıkları daha büyük ve dışa doğru genişleyen şekilde düzenlenerek odaların ışığı ve görüşü arttırılmıştır. Düşey simetri ekseninin ortasından geçen ana giriş kapısı üstünde küçük kapı üstü penceresine yer verilmiştir. Birinci katta sokağa doğru uzanan ve ahşap eli böğründeler ile desteklenen cumba cephede en dikkat çekici unsur olmakla birlikte girişe saçak görevi de yapmaktadır

(Şekil 4.6.35). Cumba üzerinde bulunan üç pencereden ortadaki daha yüksek tutulmuştur. Çıkma Pencereleri dışardan, atnalı kemer görüntülü ahşap malzeme ile kaplanarak cumbaya hareketlilik kazandırılmıştır. Sudan ve soğuktan korunması amacı ile cumba sac malzeme ile kaplanarak turuncuya boyanmıştır. Cumbanın oturduğu ahşap iki kirişten biri kamyon çarpması sonucu zedelenmiştir (Şekil 4.6.36). Cephe su basman kotuna kadar çimento harç ile birinci kat kotuna kadar kireç sıva, saçaklara kadar çamur sıva ile sıvanmıştır. Cepheyi kaplayan sıva ve badanalarda şişme, çatlama ve dökülmeler görülmektedir.

Şekil 4.6.35. Kuzey cephesi görünüş

Şekil 4.6.36. Kuzey cephe giriş kapısı ve cumba

Sağır bırakılan doğu cephesinde cumbanın bu yöne açılan tek penceresi izlenirken (Şekil 4.6.37), batı cephesinden birinci kattaki tek pencere ile cumbanın bu yöne bakan penceresi izlenmektedir (Şekil 4.6.38). Sokağa paralel uzanan aşhane evin batı cephesine bitişik inşa edilmiştir (Şekil 4.6.39).

Şekil 4.6.37. Doğu cephesi görünüşü

Şekil 4.6.38. Batı cephesi görünüşü

Şekil 4.6.39. Aşhane batı cephesi

Yapının ikinci girişinin de bulunduğu güney cephesi, karışık düzen ve değişik boyutlardaki kapı ve pencere boyutları ile dikkat çekmektedir. Zemin katta demir giriş kapısı üstünde küçük bir pencere bulunmaktadır. Zemin katta sofayı ve merdiveni

aydınlatan iki adet ahşap pencere ve bu cephelere uzanan iki odanın birer penceresi daha yine bu cephededir. Birinci katta sofa genişliğince uzanan üç pencerede yine bu cepheden izlenmektedir. Cephe su basman kotuna kadar çimento esaslı sıva, birinci kata kadar kireç sonrasında saçaklara kadar çamur ile sıvalıdır. Eve bitişik konumdaki aşhanenin giriş kapısı ve penceresi güneye açılmaktadır (Şekil 4.6.40).

Şekil 4.6.40. Güney cephesi görünüş

4.6.4. Yapım malzemesi ve tekniği

Ana yapım malzemesi olarak kerpiç, ahşap ve taşın kullanıldığı yapı: su basman kotuna kadar moloz taş ile inşa edilmiştir. Bunun üzerine ise ahşap hatılların arası kerpiç malzeme ile doldurularak iki kat yüksekliğine ulaşılmıştır.

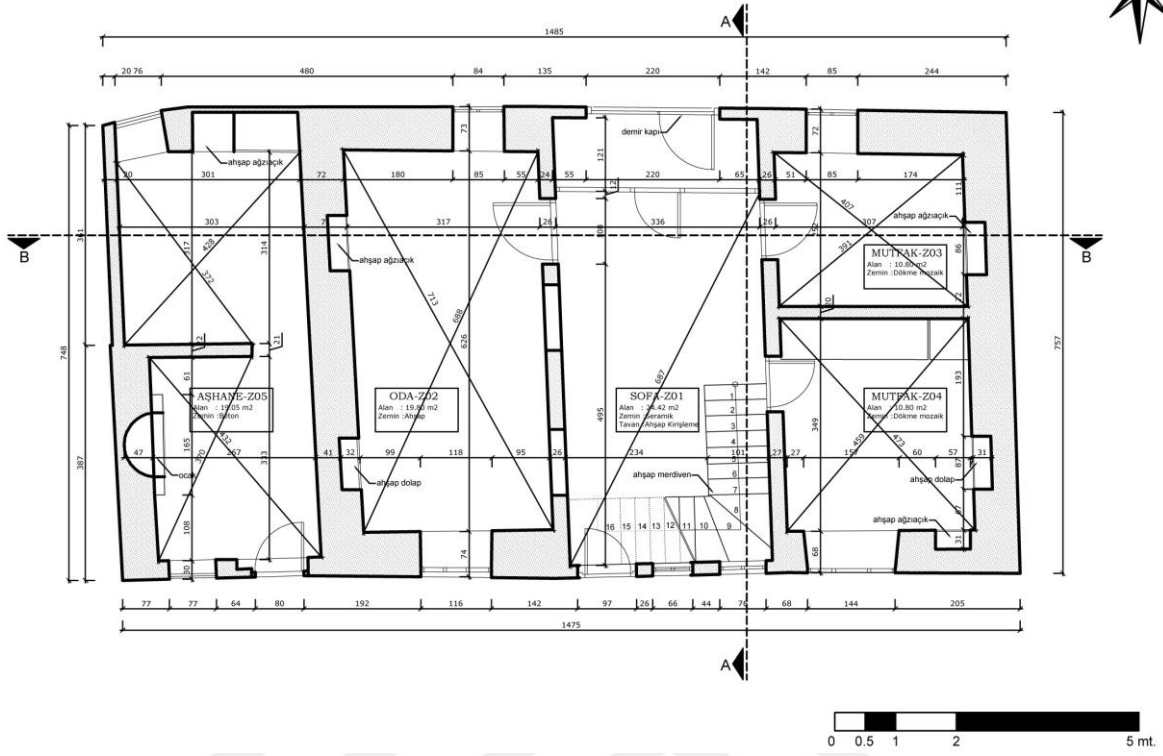
Yapıda en çok kullanılan kerpiç, ana yapım malzemesidir. İncelediğimiz ev örneğinde kerpiç tuğlalar iki ana bir kuzu şeklinde kullanılarak 70-75 cm aralığında beden duvarları oluşturulmuştur. İç duvarlar ise ahşap iskelet arası kerpiç doldularak 24-25 cm aralığında tutulmuştur. Dıştaki sıvalarda da kerpiç malzemenin kullanıldığı görülmektedir. Bahçede ve aşhanede bulunan ocak topraktır. Kerpiç bahçe duvarlarının yarısından fazlası tadilat sırasında betonarme duvara çevrilmiştir. Kerpiç hela ve ahır günümüze ulaşamamıştır.

Evin inşasında kerpiçten sonra en çok kullanılan yapı malzemesi ahşaptır. Duvarları bağlayıcı hatıl, döşeme, tavan kirişlemeleri, iç-dış doğramalar, seki, pencere, kapı, yüklük ve gömme dolaplar gibi bölümler ile merdiven ahşaptan yapılmıştır. Sıklıkla çam ağacı kullanılmıştır.

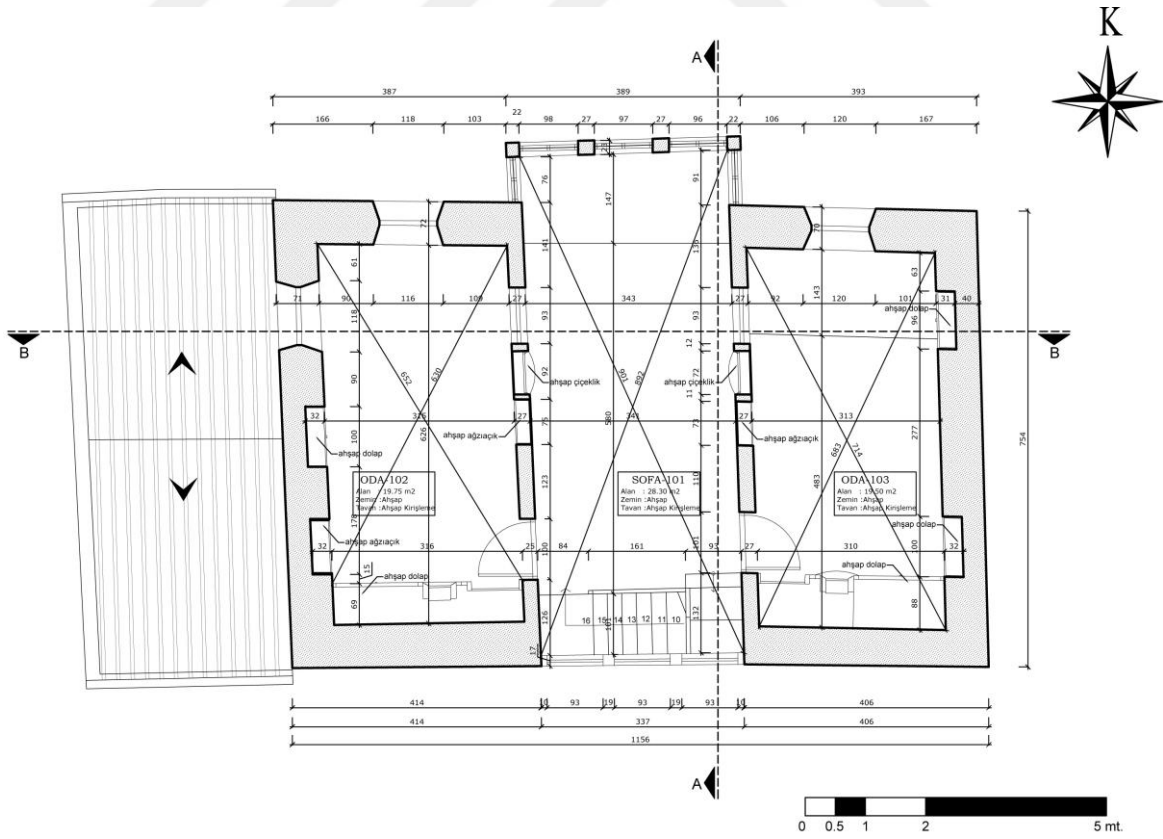
Demir ise kapı ve pencerelerde kullanılmıştır. Muhdes kapılar ve pencere parmaklıkları demirdendir. Cumbada olumsuz hava koşullarını kesmek amaçlı sac malzeme kullanılmıştır. Aşhane üst örtüsü olarak da oluklu sac kullanılmıştır.

Döşeme sistemi olarak doğu batı uzantılı, çapı 10-20 cm aralığında değişen ahşap kirişler kullanılmıştır. Sofa hariç kirişler üzerine hasır serilip onun üzerine kamış ve toprak doldurulmuştur. Yapının genelinde kirişler doğal halde bırakılırken zemin kat sofasında kirişlerin etrafı ahşap ile kaplanarak dikdörtgen kutu görünümü verilmiştir. Zeminde, zemin kat sofa ve doğu odaları hariç ahşap taban tahtası kullanılmıştır. Birinci kat zemin döşemesi ahşap kirişleme üzerine hasır ve toprak serilmeksizin taban tahtası çakılarak yapılmıştır. Zemin kat doğu odaları ıslak hacim olarak işlevlendirildikten sonra zeminleri dökme mozaik ile kaplanmıştır.

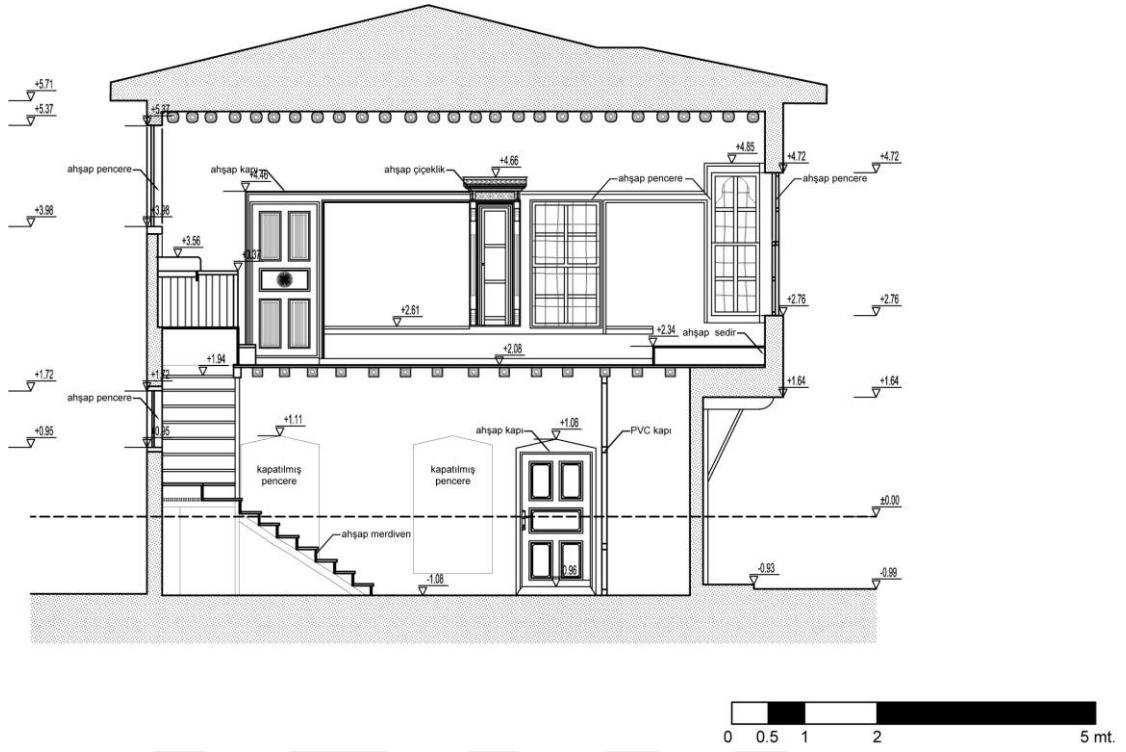
Ev sahiplerinden edinilen bilgiler doğrultusunda düz damlı olan ev sonrasında bakım zorlukları ve sisteme bindirdiği yük nedeni ile kırma çatıya dönüştürülmüştür. Evde çatı çıkış kapağının bulunmaması da bu bilgiyi doğrular niteliktedir. Çatı kiremit ile örtülmüştür. Üç cephesi boyunca ortalama 40 cm uzunluğunda saçak dolaşmaktadır. Saçak altları ahşap çitallerla kapatılmıştır. Bacalar tuğladandır.

Şekil 4.6.41. Zemin kat planı

Şekil 4.6.42. Birinci kat planı

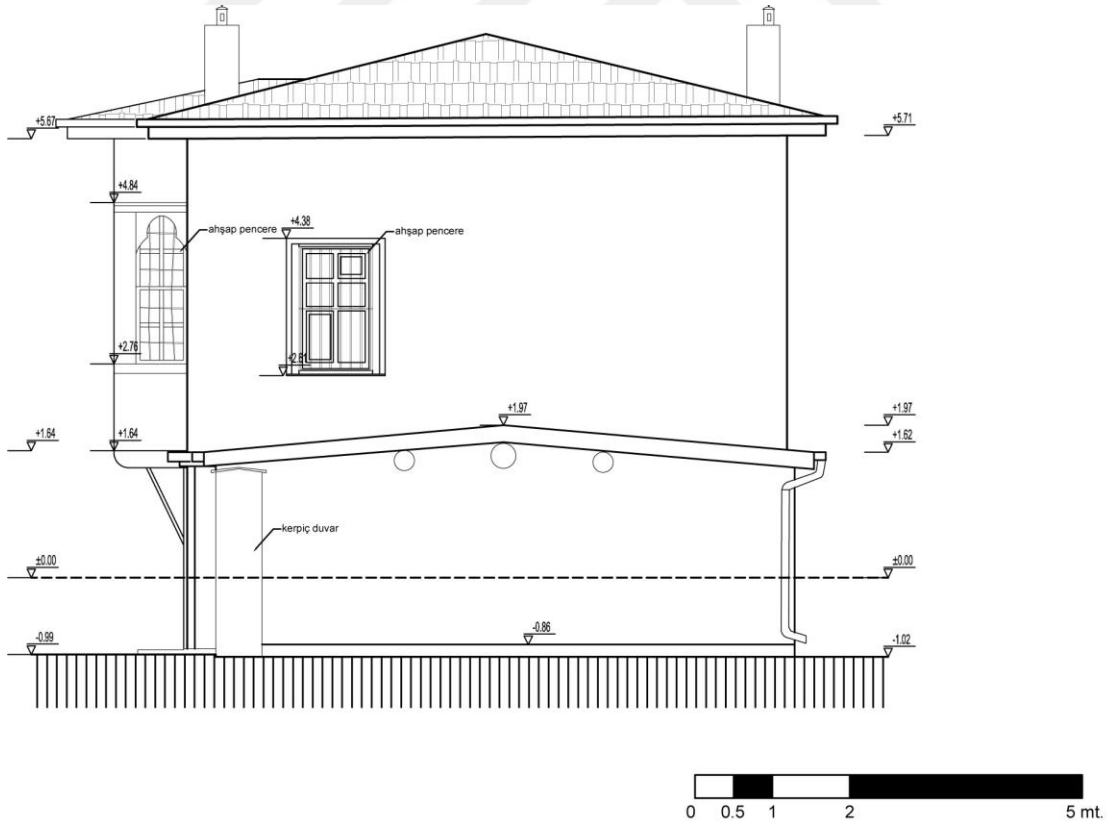
Şekil 4.6.43. A-A kesiti

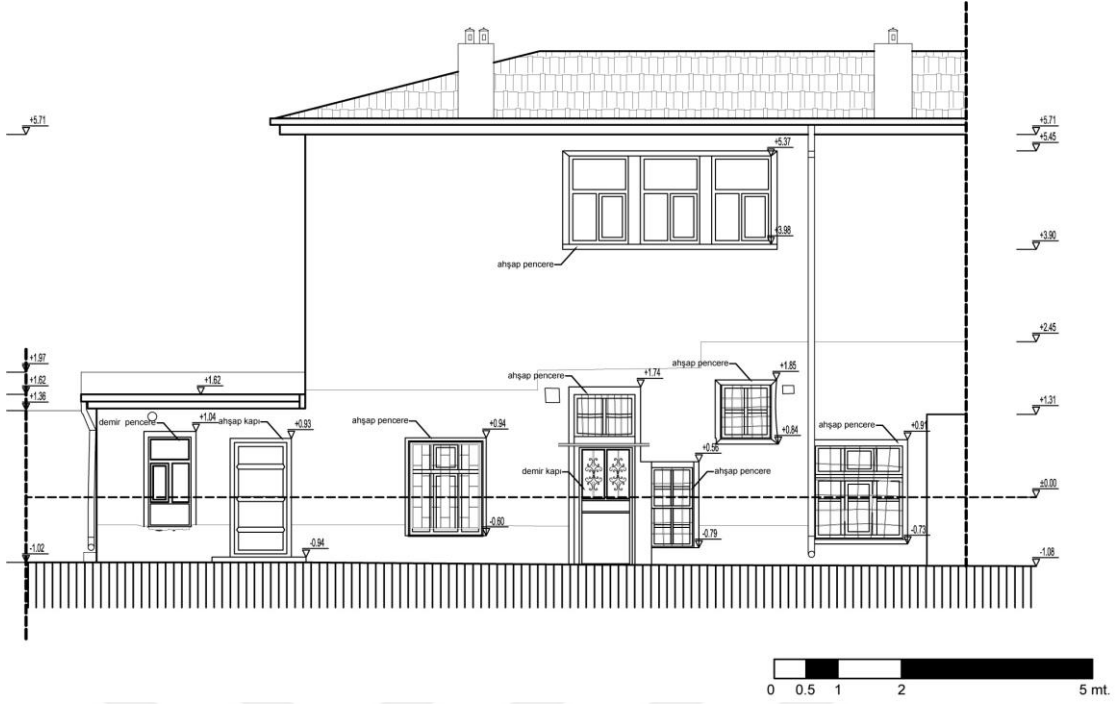
Şekil 4.6.44. B-B kesiti

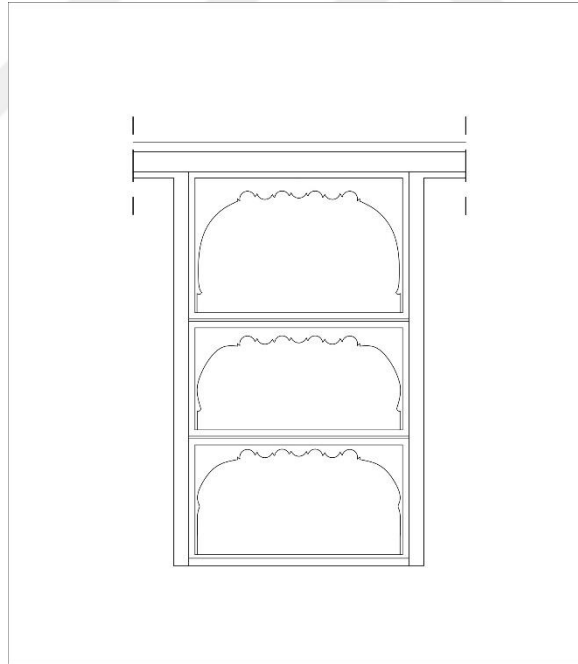
Şekil 4.6.45. Kuzey cephesi görünüş

Şekil 4.6.46. Batı cephesi görünüş

Şekil 4.6.47. Güney cephesi görünüş

Şekil 4.6.48. Oda Z03 ağzıaçık dolap

Şekil 4.6.49. Birinci kat sofa çiçeklik ve iç pencere

Şekil 4.6.50. Oda 102 kapı ve dolap

Şekil 4.6.51. Oda 103 yüklük, aynalık, gusülhane ve dolap

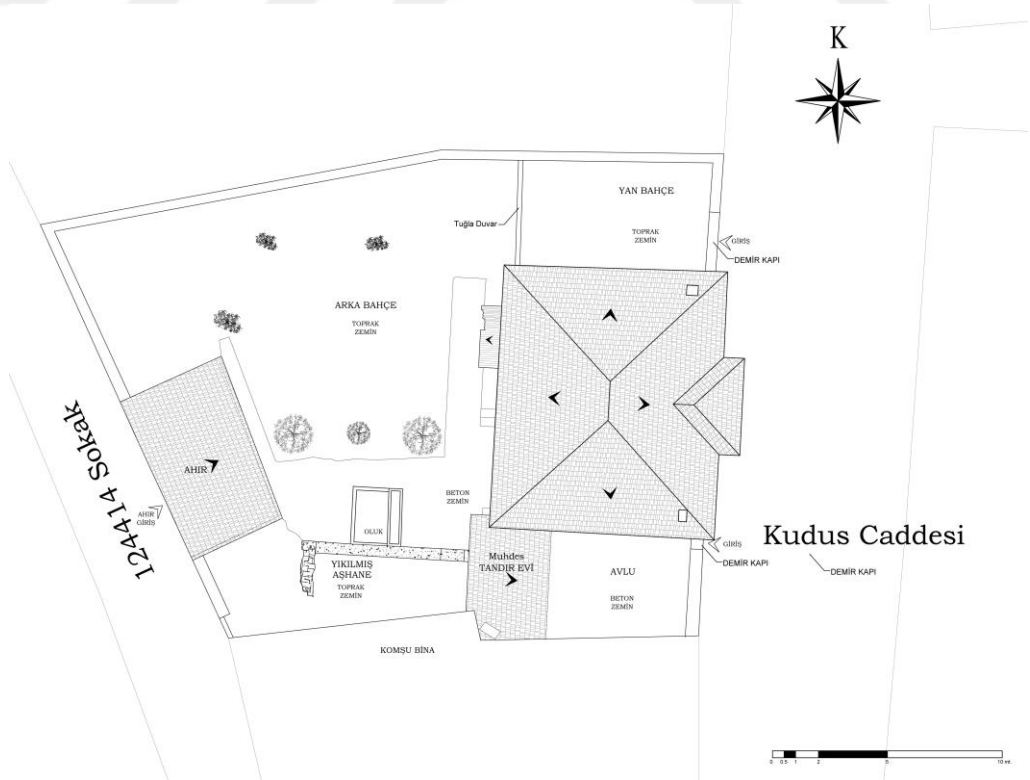
4.7. Mevlüt Karaca Evi

Şekil 4.7.1. Mevlüt Karaca Evi

4.7.1. Yapının yeri ve genel tanımı

Konya ili Kadınhanı ilçesi Ünveren Mahallesi 199 ada, 3 Parsel üzerinde yer alan konut aşağıdaki vaziyet planına göre konumlanmıştır (Şekil 4.7.2).

Şekil 4.7.2. Mevlüt Karaca Evi vaziyet planı

Mevlüt Karaca evi iki sokağa cepheli dikdörtgen bir parsel içinde konumlandırılmıştır. Parselin doğusunda yapının bahçe girişlerinin de bulunduğu Kudüs Caddesi bulunmaktadır. Yapı bu sokağa paralel ve ona bitişik şekilde konumlandırılmıştır. Parselin batısında bulunan 124414 nolu sokaktan ise parsel içinde bulunan yapının ahırına ulaşım sağlanmaktadır. Bahçe duvarları ve komşu bina ile sınırlandırılmış parsel üzerinde, incelenen konut haricinde muhdes tandır evi, muhdes hela, ahır, oluk ve yıkılmış halde aşhane bulunmaktadır. Ev parselin doğu sınırında, ahır batı sınırında, tandır evi konutun güneyinde hela ise konutun batısında konumlandırılmıştır. Kalan yerler bahçe olarak değerlendirilmiştir. Bahçede dağınık halde meyve ve mevsimlik ağaçlar bulunmaktadır.

Ev; zemin ve birinci kat olmak üzere iki katlı yapılmıştır. Yapıya giriş orijinalinde doğuda, çıkma altındaki çift kanatlı ahşap kapıdan sağlanırken, günümüzde bu kapı bulunmamakta, eve güney cephesinde bulunan tek kanatlı ahşap kapı ile giriş yapılmaktadır. Konutun dört yönden de cephesi izlenebilmektedir. Birinci katta doğu cephesinde cumbası vardır. Kıрма çatılı kiremit kaplı konutun tuğladan dört bacası bulunmaktadır.

Tescili ve kitabesi bulunmayan evin yapım tarihi ile ilgili yazılı bir kaynak olmamakla birlikte, evin bugünkü sahipleri tarafından edinilen bilgiler ışığında 1952-1953 yıllarında inşa edilmiş olabileceği söz konusudur.

4.7.2. Mimarisi ve tezyinatı

Yapı parseline doğusunda bulunan Kudüs caddesi üzerinden demir, tek kanatlı bir bahçe kapısı ile girilmektedir (Şekil 4.7.3). Eğimli araziye inşa edilen konutta avlu kotu yol kotundan yaklaşık 25 cm aşağıdadır (Şekil 4.7.4). Beton zeminli avluda muhdes olarak yapılmış tandır evi bulunmaktadır (Şekil 4.7.5). Mekân avluyu sınırlandırmakla birlikte arka bahçeye doğrudan ulaşım da engel olmaktadır. Kerpiç ve tuğla duvarlı mekânda biri güneybatı köşesinde biri batı duvarında olmak üzere iki toprak ocak ve nişleri vardır (Şekil 4.7.6). Beton zeminli mekanda duvar üstlerindeki hatıllara binen ahşap kirişler, kiremit ile kaplanarak üst örtü oluşturulmuştur (Şekil 4.7.7).

Şekil 4.7.3. Avlu giriş kapısı

Şekil 4.7.4. Avlu-sokak kot farkı giriş kapısı

Şekil 4.7.5. Avlu giriş kapısı

Şekil 4.7.6. Tandır evi ocakları

Şekil 4.7.7. Tandır evi üst örtü

Orijinalinde eve giriş doğu yönündeki sokağa uzanan çıkma altından, çift kanatlı ahşap kapı ile sağlanıyorken, günümüzde bu kapı bulunmamakta ulaşım güney cephesinden muhdes açılan tek kanatlı, ahşap kapı ile sağlanmaktadır (Şekil 4.7.8). Ev üst katı kiralanabilecek, alt katı ev sahipleri tarafından depolama alanı olarak kullanılabilir şekilde onarımlar görmüş, bu sebeple giriş merdiven holüne açılacak şekilde yeniden düzenlenmiştir. Evin kapısı ince uzun bir mekana açılmaktadır (Şekil 4.7.9). Koridorun batısında merdiven altı duvar ile kapatılarak muhdes hela ve depolama alanı olarak kullanılmaktadır (Şekil 4.7.10). Merdiven sahanlık kotuna koridorun kuzeyinde bulunan iki basamak ile ulaşılmaktadır. Orijinalinde merdivene sofadan doğrudan ulaşılabilirdi günümüzde bu mekan ihtiyaç doğrultusunda ahşap iki kanatlı kapı ile sofadan ayrılmıştır (Şekil 4.7.11).

Şekil 4.7.8. Muhdes ev giriş kapısı

Şekil 4.7.9. Koridor

Şekil 4.7.10. Muhdes hela

Şekil 4.7.11. Zemin kat sofadan merdiven holüne açılan kapı

Ev orijinalinde sofanın konumuna göre yapılan Türk evi plan tipolojine göre iç sofalı plan tipindedir. Sofa doğu-batı doğrultusunda, bina boyunca uzanmakta ve iki uzun kenarında odalar ve merdiven yer almaktadır. Yapılan tadilatlarda sofa batı ucunda ahşap pencere ve kapılardan oluşan bir sistemle ikiye bölünmüştür (Şekil 4.7.12). Batı hacminden evin arka bahçesi ile batısında bulunan ve depolama alanı olarak kullanılan küçük bir odaya ulaşılmaktadır. Odanın (Z02) batı duvarında bir, güney duvarında bir olmak üzere toplam iki ahşap pencere bulunmaktadır (Şekil 4.7.13). Batı penceresi arka bahçeye açılırken güney penceresi önünde muhdes hela duvarı vardır. Zemin beton esaslı şap tavan ahşap kirişlemedir. Duvarlar kireç badanalıdır.

Şekil 4.7.12. Zemin kat sofadan camekan

Şekil 4.7.13. Oda Z02 giriş kapısı ve pencereleri

İkiye bölünmüş sofanın (Z01) doğusuna muhdes ahşap kapı ile ulaşılmaktadır (Şekil 4.7.14). Mekân doğuda sökülen ahşap giriş kapısının yerine takılan muhdes pencere ile aydınlanmaktadır. Kuzey ve güneyinde birer oda ve bu odaların giriş kapıları ile odaların sofaya açılan pencereleri bulunmaktadır. Zemin ahşap taban tahtası, tavan ise kontrplak ile kaplanmıştır (Şekil 4.7.15).

Şekil 4.7.14. Sofa camekan

Şekil 4.7.15. Zemin kat sofa genel görünüş

Sofanın kuzeyinde bulunan, kuzey ve doğu cephe odaya (Z03), ahşap tek kanatlı kapı ile girilir. Odanın kuzeyde bir, doğuda bir ve sofaya açılan bir olmak üzere toplam üç adet penceresi bulunmaktadır (Şekil 4.7.16). Ahşap pencereler sofaya açılarda dahil olmak üzere dışarıdan demir parmaklıklıdır. Doğuda sokağa açılan pencere mahremiyet

ve güvenlik sebebi ile diğer pencerelerden daha yüksekte yapılmıştır. Odanın batı duvarında biri çift kanatlı yüklük, biri aynalık, biri gusülhane şeklinde düzenleniş yekpare bir dolap bulunur. Kuzey duvarında çift kanatlı bir adet gömme dolap nişine yer verilmiştir (Şekil 4.7.17). Duvarları kireç sıvalı mekânda zemin sıkıştırılmış toprak tavan kontrplak kaplamadır.

Şekil 4.7.16. Oda Z03 pencereleri

Şekil 4.7.17. Oda Z03 dolapları

Sofanın güneyinde bulunan doğu ve güney cepheli odaya (Z04) ahşap tek kanatlı kapı ile girilir. Odanın güneyde bir, doğuda bir ve sofaya açılan bir olmak üzere toplam üç adet penceresi bulunmaktadır (Şekil 4.7.18). Pencerelerin tümü dışarıdan demir parmaklıklıdır. Doğuda sokağa açılan pencere mahremiyet ve güvenlik sebebi ile diğer

pencerelerden daha yüksekte tutulmuştur. Odanın batı duvarında çift kanatlı dolap ve gusülhane bulunur (şekil 4.7.19). Gusülhane bölümü odadan bir perde ile ayrılır ve güneyi ağzı açık dolap şeklinde düzenlenmiştir (şekil 4.7.20). Güney duvarında bir adet gömme dolap nişine yer verilmiştir (şekil 4.7.21). Duvarları kireç sıvalı mekânda zemin ahşap, tavan kontraplak kaplamadır.

şekil 4.7.18. Oda Z04 pencereleri

şekil 4.7.19. Oda Z04 Yüklük ve gusülhane

Şekil 4.7.20. Oda Z04 gusulhane içindeki ağıztaçık

Şekil 4.7.21. Oda Z04 dolap

Evin birinci katına sofanın doğusunda bulunan ahşap merdiven ile ulaşılmaktadır. Birinci kat sofasına ulaşan 14 rıht, 13 basamaktan oluşan merdiven iki kollu ve sahanlıklıdır. Basamaklarının duvara yaslanan yüzlerinde ahşap süpürgelik dolaşmaktadır (Şekil 4.7.22). Merdiven sahanlığının güney duvarındaki pencere kapatılmıştır. Batısında bulunan pencere ile mekan aydınlatılmaktadır. Sahanlığın güneybatı köşesinde küçük muhdes lavabo bulunmaktadır (Şekil 4.7.23).

Şekil 4.7.22. Ahşap merdiven

Şekil 4.7.23. Merdiven sahanlık pencereleri

Ahşap merdiven birinci kat sofasına (101) ulaşmaktadır. Zemin katın tekrarı şeklindeki plan şemasında tek fark, bu katta sofa doğuda sokağa doğru çıkma yapmaktadır. Sofa çıkmanın olduğu doğu yönünde ahşap camekânla bölünerek ara oda

oluşturulmuştur (Şekil 4.7.24). Sofanın batı duvarında, zeminden 26 cm yüksekliğinde ahşap seki vardır (Şekil 4.7.25). Mekân batıda, seki üstünde bulunan ve arka bahçeye açılan ahşap pencere ile aydınlatılmaktadır. Sofadan kuzeyinde ve güneyinde bulunan dört odaya ile doğusunda bulunan ara odaya ulaşım sağlanabilmektedir. Mekânda zemin ahşap, tavan kontraplak kaplamadır. Duvarlar boyalıdır.

Şekil 4.7.24. Camekan

Şekil 4.7.25. Sofa ahşap seki ve penceresi

Sofanın kuzeybatısında bulunan odaya (102), sofadan ahşap tek kanatlı, tablalı kapı ile ulaşılır. Kuzey ve batı cepheli ve günümüzde mutfak olarak kullanılan dikdörtgen formlu mekânın kuzeyinde ve batısında iki küçük penceresi bulunmaktadır. Batı duvarındaki pencere batı duvarına yaslanan mutfak tezgahının üst dolabı nedeni ile odadan izlenememektedir. Zemin çimento esaslı şap, tavan kontraplak kaplamadır. Evin çatı çıkış kapağı mekânın güneybatı köşesindedir (Şekil 4.7.26).

Şekil 4.7.26. Oda 104 genel görünüş

Sofanın kuzeydoğusunda bulunan odaya (103), sofadan ahşap tek kanatlı kapı ile girilir (Şekil 4.7.27). Odanın kuzeyde bir, doğuda bir ve sofaya açılan bir olmak üzere toplam üç adet penceresi bulunmaktadır. Dışarıya açılan, kuzey ve doğu yönündeki pencereler orijinal değildir. Dışardan içeriye doğru genişleyen pencere açıklıkları odanın maksimum seviyede ışık almasını sağlamaktadır (Şekil 4.7.28). Odanın batı duvarında biri çift kanatlı yüklük, biri aynalık, biri gusülhane şeklinde düzenlenmiş yekpare bir dolap bulunur (Şekil 4.7.29). Kuzey duvarında çift kanatlı bir adet gömme dolap nişine daha yer verilmiştir (Şekil 4.7.30). Boyalı duvarlarda pencere ve dolap alt ve üst hizalarında tüm odayı dolaşan ahşap silmeler mevcuttur. Dikdörtgen formlu mekanda zemin ahşap, tavan kontraplak kaplamadır.

Şekil 4.7.27. Oda 103 giriş kapısı

Şekil 4.7.28. Oda 103 pencereleri

Şekil 4.7.29. Oda 103 dolap

Şekil 4.7.30. Oda 103 gömme dolap

Sofanın güneydoğusunda bulunan doğu ve güney cepheli odaya (104), ahşap tek kanatlı ile girilir. Birinci kat oda kapılarının tümü üzerinde dikdörtgen formlu çubuklar bulunan tablalı kapılardır (Şekil 4.7.31). Odanın güneyde bir, doğuda bir ve sofaya açılan bir olmak üzere toplam üç adet penceresi bulunmaktadır. Dışarıya açılan ve orijinalinde ahşap olan pencereler pvc pencere ile değiştirilmiştir (Şekil 4.7.32). Odanın batı duvarında gusülhane, aynalık ve depolama amaçlı kullanılan yekpare bir dolabı bulunur (Şekil 4.7.2.33). Zemini ve kısmen duvarı seramik ile kaplı gusülhanede çeşme bulunmaktadır (Şekil 4.7.34). Güney duvarında bir adet üzerinde taç ve zarif işlemlerin

bulunduğu gömme aynalık bulunmaktadır (Şekil 4.7.35). Diğer odaların aksine bu odada dolaplar yeşile değil maviye boyanmıştır. Boyalı duvarlarda pencere ve dolap alt ve üst hizalarında tüm odayı dolaşan ahşap silmeler mevcuttur. Dikdörtgen formlu mekanda zemin ahşap, tavan kontraplak kaplamadır.

Şekil 4.7.31. Oda 104 Ahşap giriş kapısı

Şekil 4.7.32. Oda 104 pencereleri

Şekil 4.7.33. Oda 104 Dolap

Şekil 4.7.34. Oda 104 gusülhane içindeki çeşme

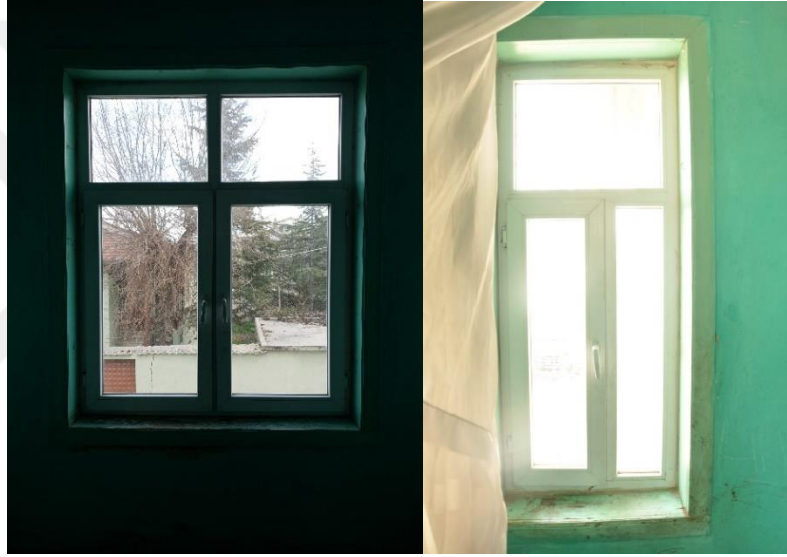

Şekil 4.7.35. Oda 104 Aynalık

Sofa doğusunda muhdes ahşap cemakan ile bölünerek ara oda (105) oluşturulmuştur (Şekil 4.7.36). Orijinalinde sofanın doğu uzantısı olan mekâna sofadan ulaşılmaktadır. Oda doğuda sokağa doğru çıkma yapmaktadır. Cumba üzerinde doğuya bakan bir büyük, kuzey ve güneye bakan birer küçük olmak üzere toplam üç pencere bulunmaktadır (Şekil 4.7.37). Orijinalinde ahşap olan pencereler pvc pencere ile değiştirilmiştir. Ayrıca kuzey ve güney duvarlarında, odanın bu yönlerinde bulunan odaların bu mekâna açılan iç pencereleri de bulunmaktadır (Şekil 4.7.38). Duvarlar boyalı, zemin ahşap, tavan kontraplak kaplamadır.

Şekil 4.7.36. Birinci kat camekan

Şekil 4.7.37. Oda 105 Cumba pencereleri

Şekil 4.7.38. Oda 105 ara odaya açılan pencere

Parselde, ev ve tandır evi haricinde parselin batı sınırına bitişik şekilde inşa edilmiş ahır, güney sınırına bitişik inşa edilmiş yıkık halde aşhane ve aşhanenin kuzey duvarına bitişik halde oluk bulunmaktadır. Tüm bu mekanların bulunduğu arka bahçeye zemin kat sofasından ulaşılmaktadır.

Eğimli arazide bulunan evde bahçe zemin kotu sofadan 45 cm aşağıdadır. Bu kot farkı giriş sahanlığında bulunan iki basamakla aşılmaktadır. Sofadan sahanlığa, yanlarında birer ahşap pencerenin de bulunduğu çift kanatlı kapıdan ulaşılmaktadır. Kapının yanlarında ve üstünde bulunan, dikdörtgen biçimli bu pencereler sofanın aydınlatılmasını sağlamaktadır. Sahanlığın kuzeyinde tuğla duvarlı muhdes hela bulunmaktadır (Resim 4.7.39).

Şekil 4.7.39. Muhdes hela ve giriş sahanlığı

Bahçenin güneyinde, günümüze sadece kuzey duvarı ulaşabilmiş evin orijinal aşhanesi vardır. Duvar üzerinde ahşap giriş kapısı ve penceresi ile mutfak nişleri bulunmaktadır (Şekil 4.7.40). Bahçede bu duvara bitişik halde betondan, oluk ve havuz şeklinde düzenlenmiş su ünitesi bulunur (Şekil 4.7.41).

Şekil 4.7.40. Aşhane duvar

Şekil 4.7.41. Aşhane duvar ve Oluk

Bahçenin batısında bulunan ahıra hem bahçeden hem de parselin batısında bulunan 124414 numaralı sokaktan ahşap tek kanatlı kapılar ile ulaşılmaktadır (Şekil 4.7.42)(Şekil 4.7.43). Bahçe zemininden yukarda bulunan mekana taş iki basamaklı merdivenle çıkılır. Ahır doğu ve kuzey duvarlarında bulunan üç mazgal pencere ile aydınlanmakta ve havalandırılmaktadır. Yığma kerpiç duvarlarda yıkılan yerler delikli tuğla ile örülmüştür. Ahşap dikme ve kirişlerin taşıdığı üst örtüde kaplama malzemesi olarak kiremit kullanılmıştır (Şekil 4.7.44).

Şekil 4.7.42. Ahır

Şekil 4.7.43. Ahır sokak giriş kapısı

Şekil 4.7.44. Ahır pencere ve üst örtü

Parselde evin kuzeyinde kalan alan arka bahçeden tuğla duvar ile ayrılmış alana Kudüs caddesinden muhdes demir kapı ile ulaşılabilir (Şekil 4.7.45)(Şekil 4.7.46).

Şekil 4.7.45. Bölünmüş bahçe

Şekil 4.7.46. Bahçe giriş kapısı

Evde cephelerde süsleme sade tutulan evde iç mekânda ahşap dolaplardaki aynalığın oyma tekniği ile yapılmış taç şeklindeki alınlığı ve birinci kat güneydoğu odasında ki aynalık örnek verilebilir.

4.7.3. Cephe özellikleri

Ev cephe karakterine baktığımızda sade bir Türkevi örneği olduğunu görmekteyiz. Sokağa paralel uzanan doğu cephesinde dikkat çeken tek unsur sokağa doğru çıkma yapan cumbadır. Ahşap eli böğründeler ile desteklenen cumba etrafında dolaşan ahşap bordür ile belirginleştirilmiştir. Cephe dengeli ve simetrik yapısı ile dikkat çekmektedir. Evin beden duvarına bitişik uzanan kerpiç duvarlarda demir bahçe giriş kapıları vardır. Bu cephede zemin katta üç, birinci katta üç olmak üzere toplam altı pencere bulunmaktadır. Üçgen alınlıklı zemin kat pencereleri demir parmaklıklıdır. Cephe su basman kotuna kadar çimento esaslı sıva, üstünde saçağa kadar çamur sıva ile sıvalıdır. Çok az bölümde sıvada dökülme ve çatlak görülmektedir. Evin dört bacasında ikisi bu cepheden gözükmektedir (Şekil 4.7.47).

Şekil 4.7.47. Ev doğu cephesi

Yapının muhdes girişinde bulunduğu güney cephesinde zemin katta bir ahşap, birinci katta bir pvc pencere bulunmaktadır. Üçgen alınlıklı zemin kat penceresi demir parmaklıklıdır (Şekil 4.7.48). Evin cumbasının bu yöndeki penceresi de bu cepheden izlenmektedir. Muhdes kapı ahşap ve tek kanatlıdır. Cephe su basman kotuna kadar çimento esaslı sıva, üstünde saçağa kadar çamur sıva ile sıvalıdır. Sıvada yer yer dökülmeler vardır (Şekil 4.7.49).

Şekil 4.7.48. Güney cephesi zemin kat penceresi

Şekil 4.7.49. Ev güney cephesi

Yapının ikinci girişinin de bulunduğu batı cephesinde, farklı kot ve boyutlarda üç ahşap pencere bulunmaktadır. Evin zemin kattaki penceresi muhdes hela sebebi ile izlememektedir. Çift kanatlı kapının yanlarında ve üstünde dikdörtgen formlu pencereleri bulunmaktadır. Döşeme kirişleri cephede dışarı taşırılarak üstü örtülmüş ve kapı üstüne saçak oluşturulmuştur. Cephe su basman kotuna kadar çimento esaslı sıva, üstünde saçığa kadar çamur ile sıvalıdır. Sıvada büyük ebatta dökülme ve çatlaklar vardır. Pencereleri kırık ahşap kapı ile pencereler oldukça yıpranmış durumdadır (Şekil 4.7.50).

Şekil 4.7.50. Ev batı cephesi

Kuzey cephesinden evin zemin kattaki iki, birinci kattaki iki penceresi ile cumbanın bu yöne bakan tek penceresi izlenmektedir. Cephe su basman kotuna kadar çimento esaslı sıva, üstünde saçağa kadar çamur ile sıvalıdır (Şekil 4.7.51).

Şekil 4.7.51. Ev kuzey cephesi

4.7.4. Yapım malzemesi ve tekniği

Ana malzeme olarak kerpiç, ahşap ve taş malzemenin kullanıldığı yapı; su basman kotuna kadar moloz taş ile inşa edilmiştir. Bunun üzerine ise ahşap hatılların arası kerpiç malzeme ile doldurularak iki kat yüksekliğine ulaşılmıştır. Bağdadi tekniğinde yapılan cumbada yük ahşap eliböğründeler ile duvarlara aktarılmaktadır. Çıkma altı, ahşap çıtakari tekniği ile kapatılmıştı (Şekil 4.7.52).

Şekil 4.7.52. Cumba altı ahşap kaplama

Yapıda en çok kullanılan malzeme ana yapım malzemeside olan kerpiçtir. İncelediğimiz ev örneğinde kerpiç zemin kat ve birinci katta analı kuzulu yığma tekniği ile kullanılmıştır. Zemin katta taşıyıcı görevinde üstlenen duvarlar sağlamlık açısından 60-70 cm aralığında tutulurken, birinci katta daha geniş hacimli odalar oluşturmak adına 50 cm'ye düşürülmüştür. Parsel içindeki servis mekan duvarları ile bahçe duvarları da kerpiçtendir (Şekil 4.7.53). Tandır evindeki iki ocak topraktır.

Şekil 4.7.53. Yapıda kerpiç kullanımı

Evin inşasında kerpiçten sonra en çok kullanılan yapı malzemesi ahşaptır. Duvarları bağlayıcı hatıl, döşeme, tavan kirişlemeleri iç-dış doğramalar, sedir, pencere, kapı, yüklük ve gömme dolaplar gibi bölümler ile merdiven ahşaptan yapılmıştır (Şekil 4.7.54).

Şekil 4.7.54. Yapıda ahşap kullanımı

Döşeme sistemi olarak odanın dar kesit uzantısına gelecek şekilde ahşap kirişler kullanılmıştır. Doğal halde bırakılmış kirişlerin üzerine hasır serilip onun üzerine kamış ve toprak doldurulmuştur. Bazı mekanlarda kirişler izlenebiliyorken bazılarında tavan kontraplak ile kapatıldığı için gözükmemektedir (Şekil 4.7.55) (Şekil 4.7.56). Evin genelinde zemin döşemesi olarak ahşap kullanılırken (Şekil 4.7.57), zemin kat kuzeybatı odasında zemin, sıkıştırılmış toprak, zemin kat kuzeydoğu odası ve birinci kat kuzeybatı odasında çimento esaslı şaptır.

Şekil 4.7.55. Ahşap kirişlemeler

Şekil 4.7.56. Tavan kontraplak kaplaması

Şekil 4.7.57. Ahşap zemin kaplaması

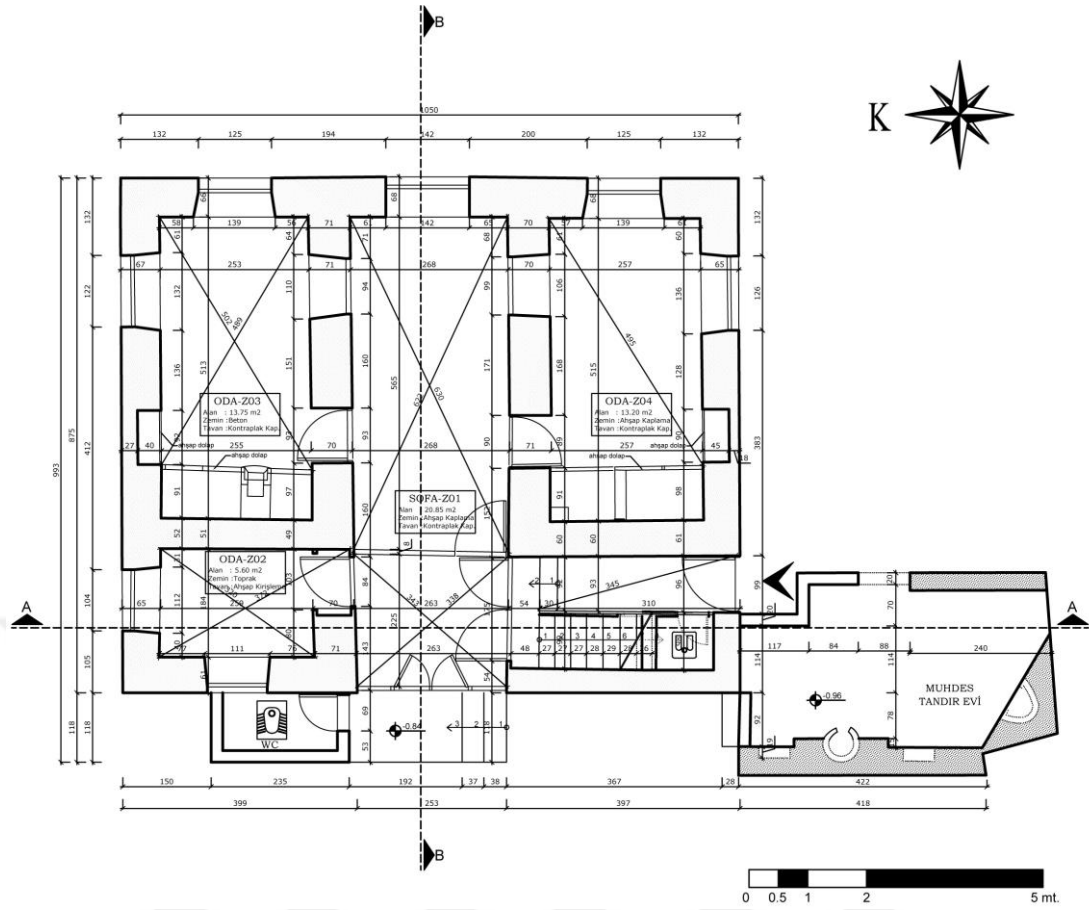
Yapının cephe duvarları malzeme olarak kerpiç bloklar üzerine saman katkılı toprak sıva ile sıvanmıştır. Kireç badanalı iç duvarlar birinci katta renklendirilmiştir.

Demire ise bahçe kapılarında ve pencere korkuluklarında rastlamaktayız (Şekil 4.7.58). Bahçede avlu ve arka bahçede yürüme yolları betondur.

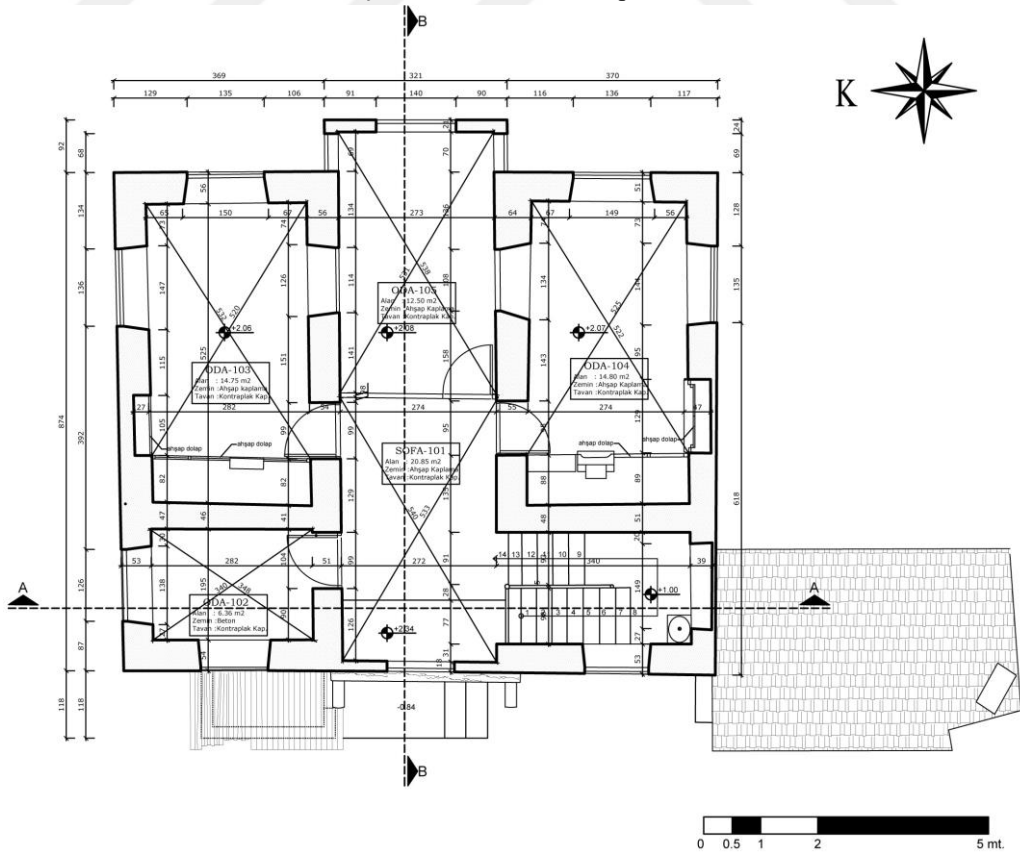

Şekil 4.7.58. Yapıda demir kullanımı

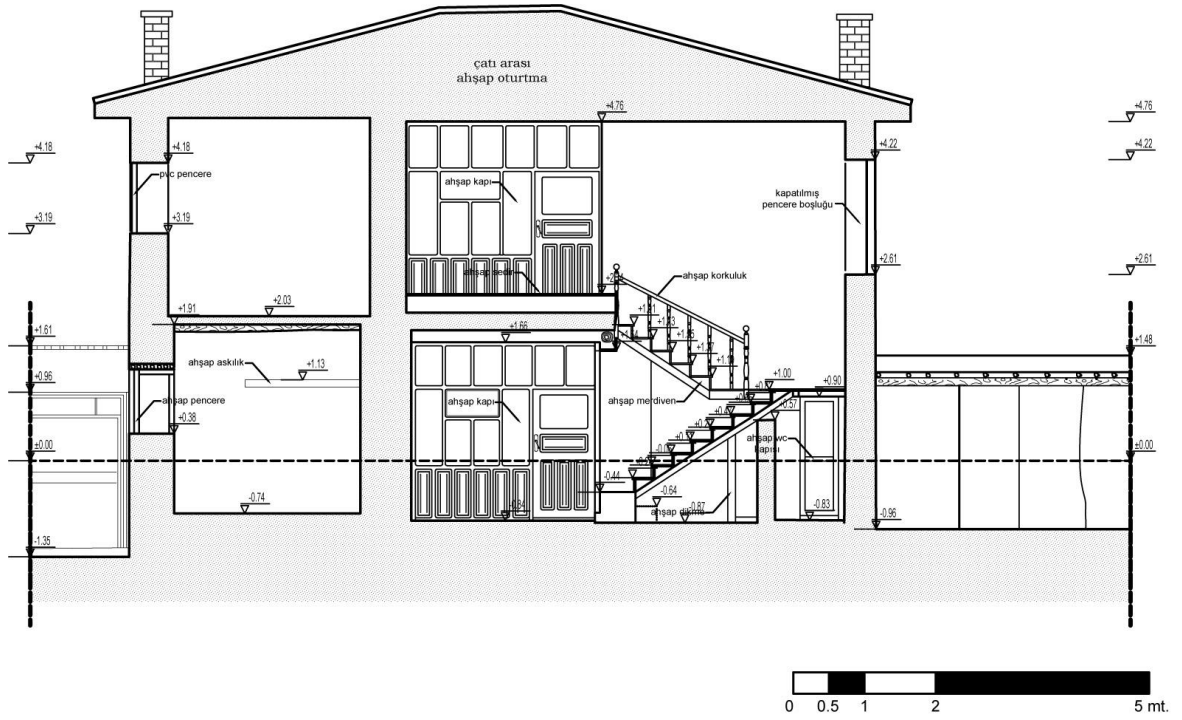
Ev ahşap kirişleme üzerine düz dam şeklinde olup kiremit kaplı kırma çatı ile örtülmüştür. Üst örtü cephelerde saçak oluşturmuştur. Saçaklar alttan ahşap çıtalarla kapatılmıştır. Tuğla malzemeden dört bacası vardır.

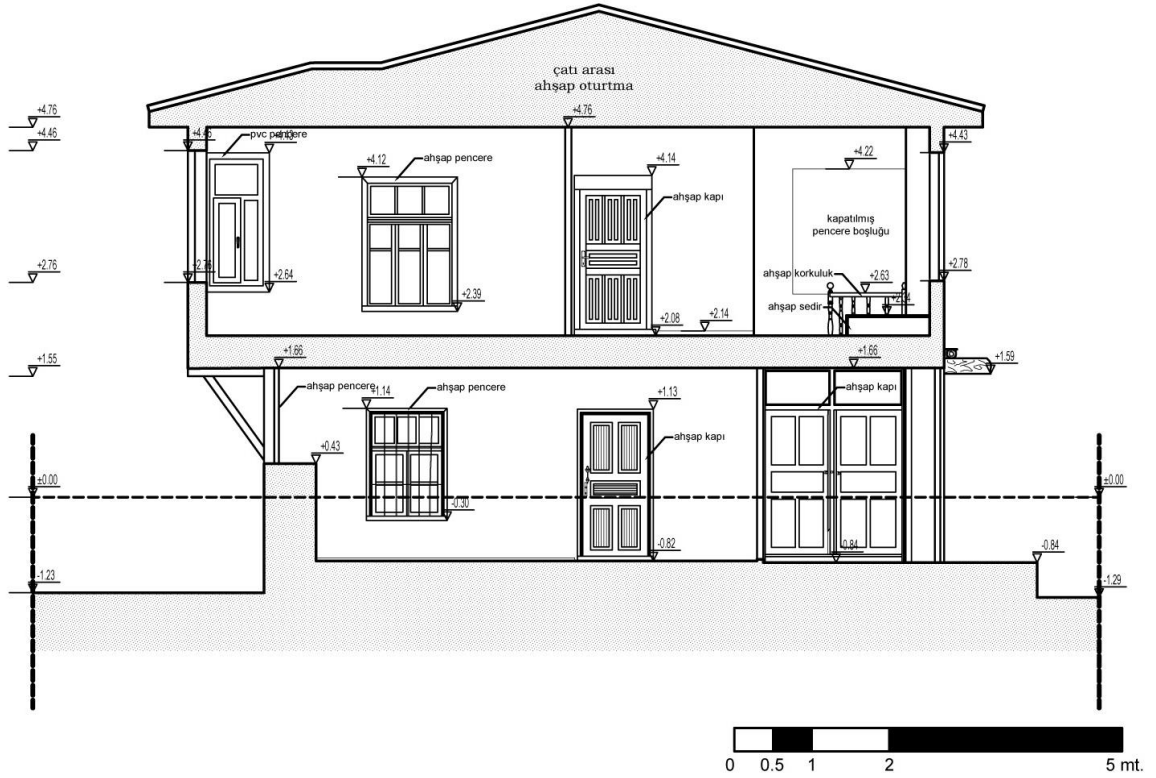
Şekil 4.7.59. Zemin kat planı

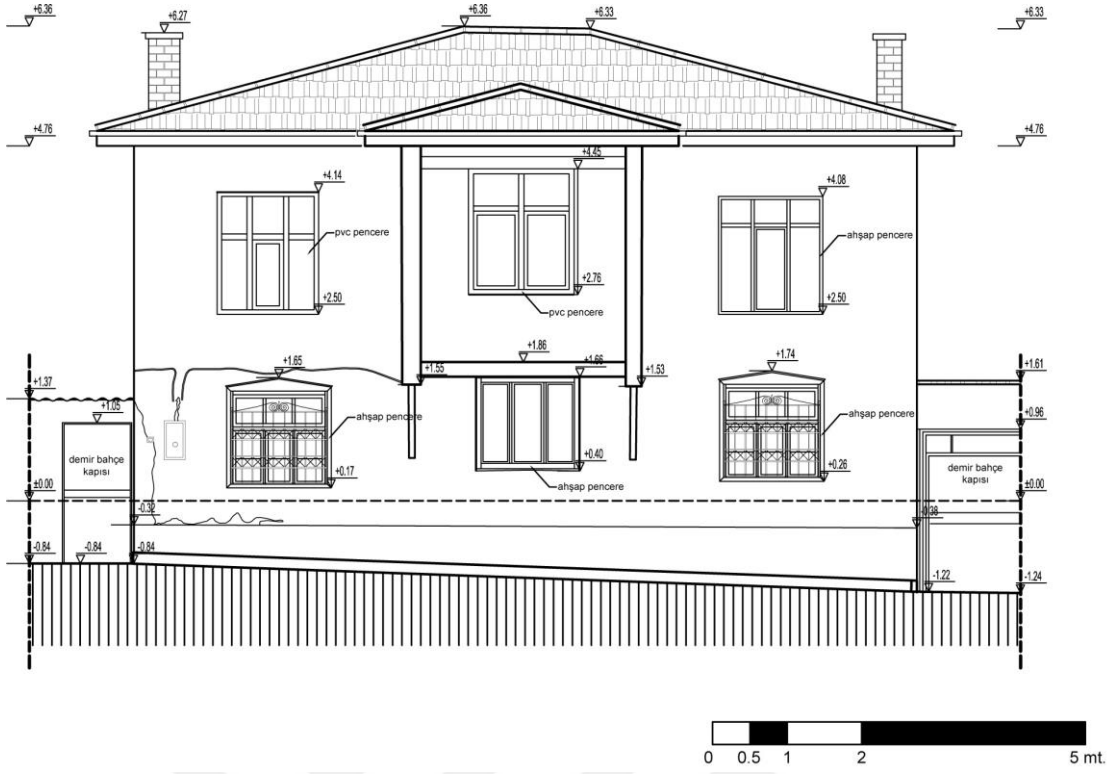
Şekil 4.7.60. Birinci kat planı

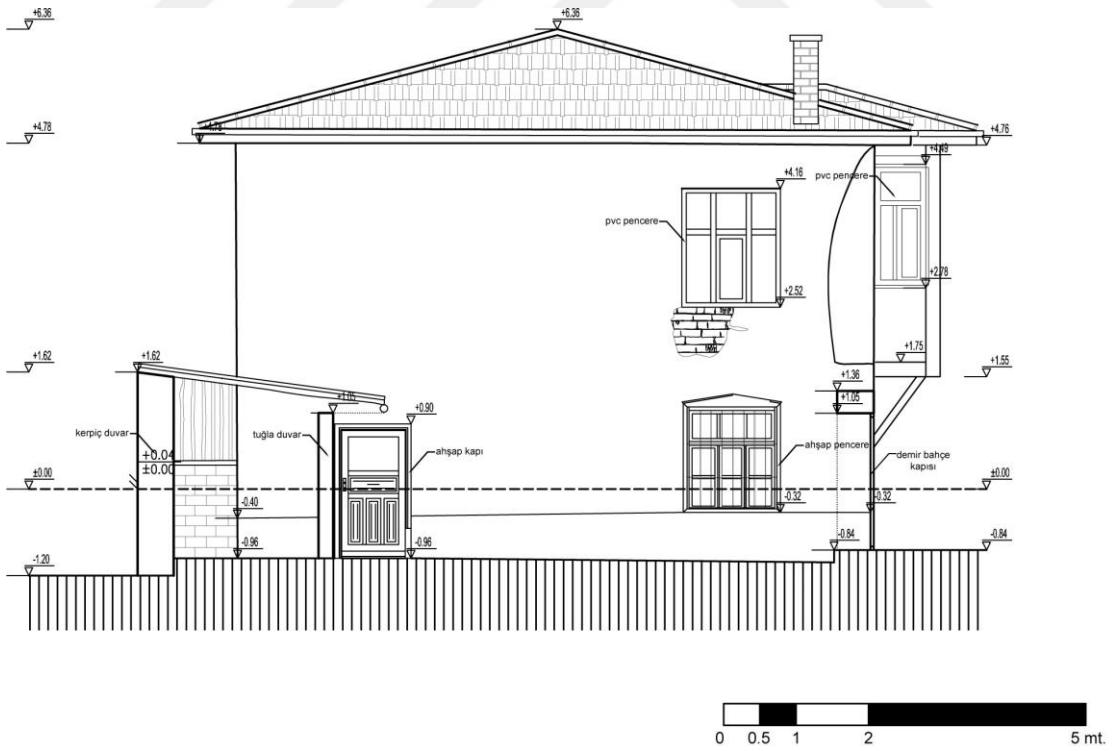
Şekil 4.7.61. A-A kesiti

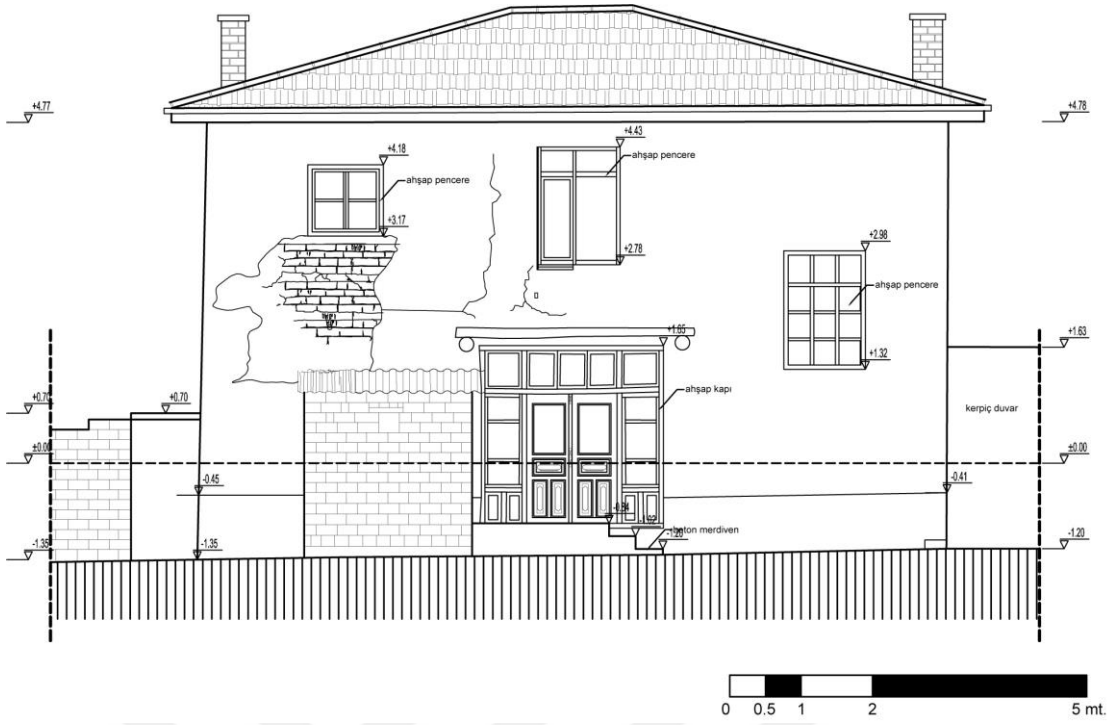
Şekil 4.7.62. B-B kesiti

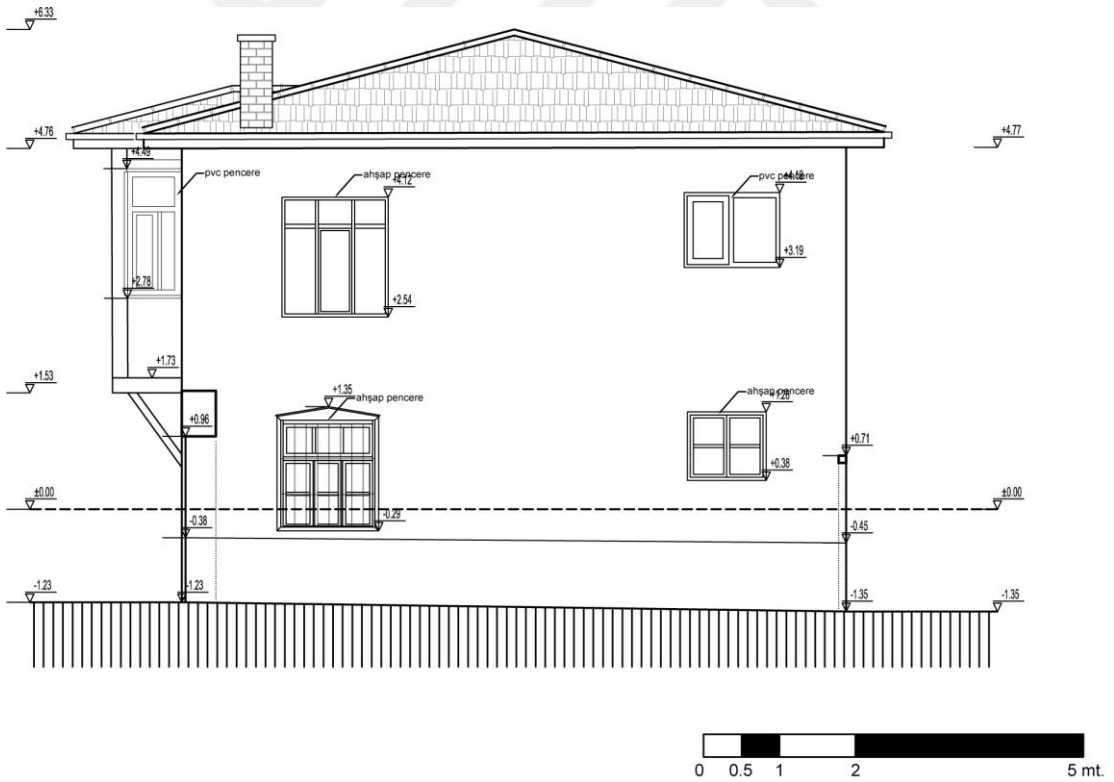
Şekil 4.7.63. Doğu cephesi

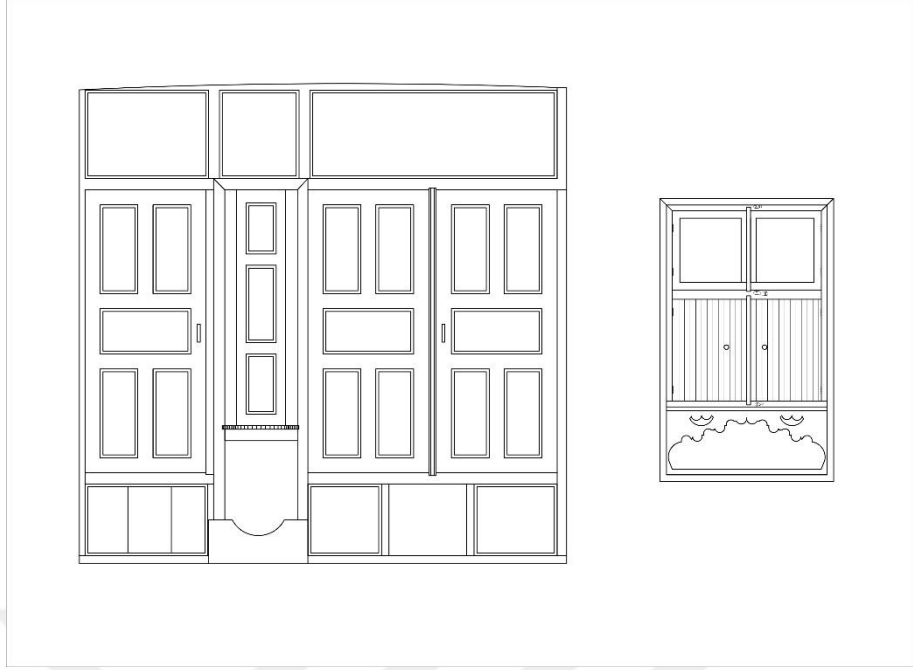
Şekil 4.7.64. Güney cephesi

Şekil 4.7.65. Batı cephesi

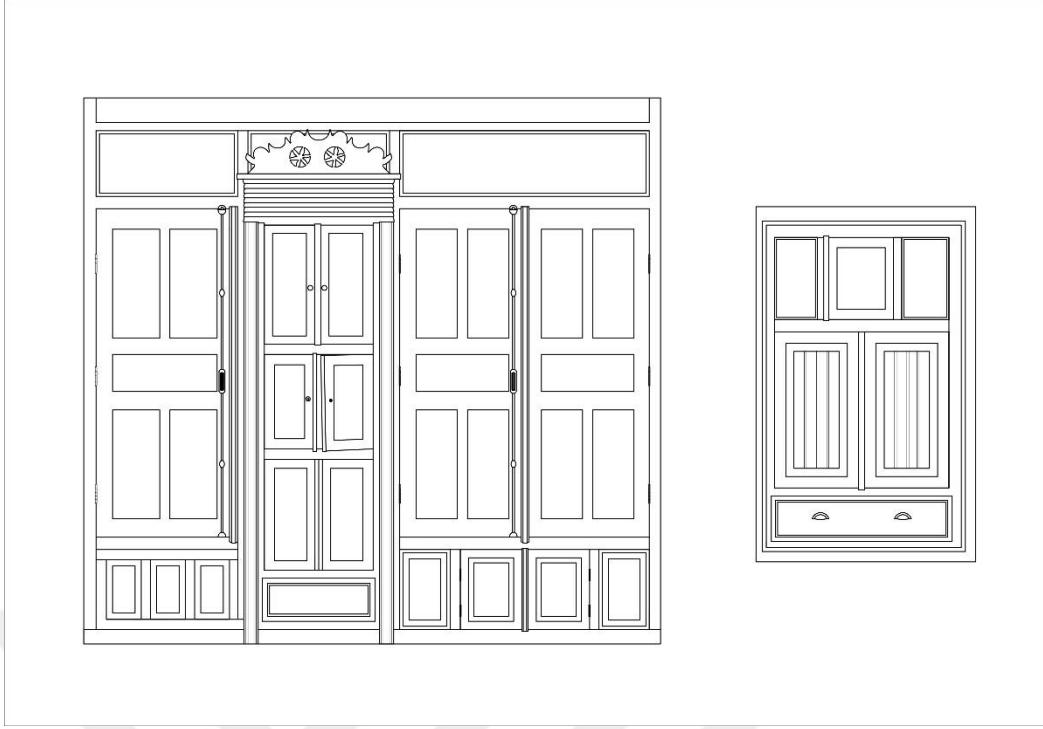
Şekil 4.7.66. Kuzey cephesi

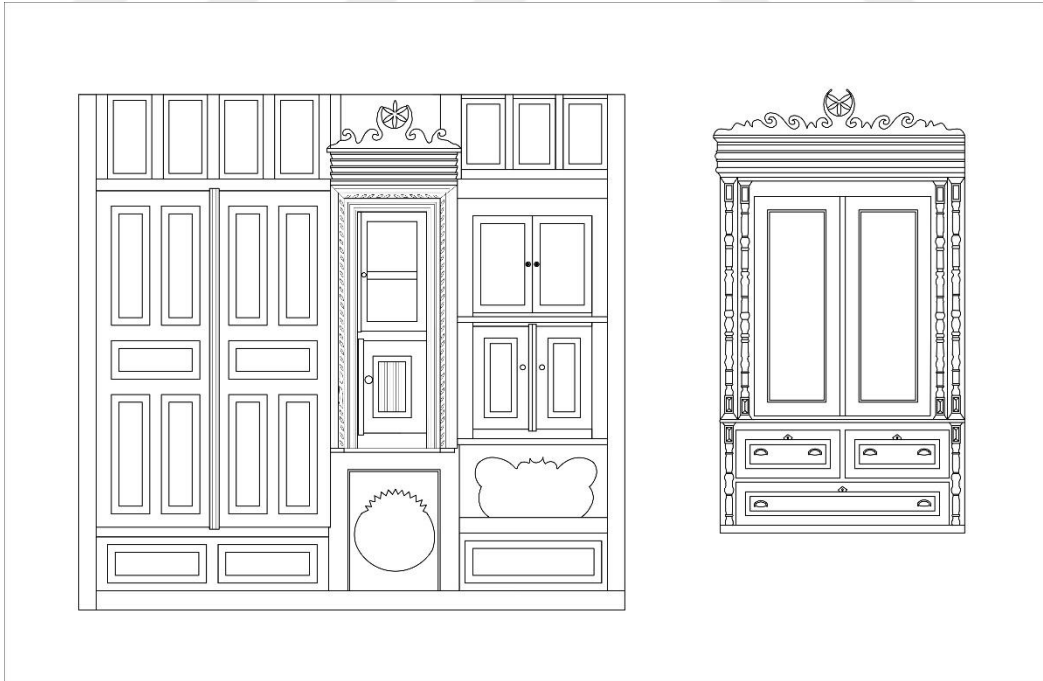
Şekil 4.7.67. Oda 103 dolap detayı

Şekil 4.7.68. Oda 104 dolap detayı

Şekil 4.7.69. Oda Z03 dolap detayı

Şekil 4.7.70. Oda Z04 dolap detayı

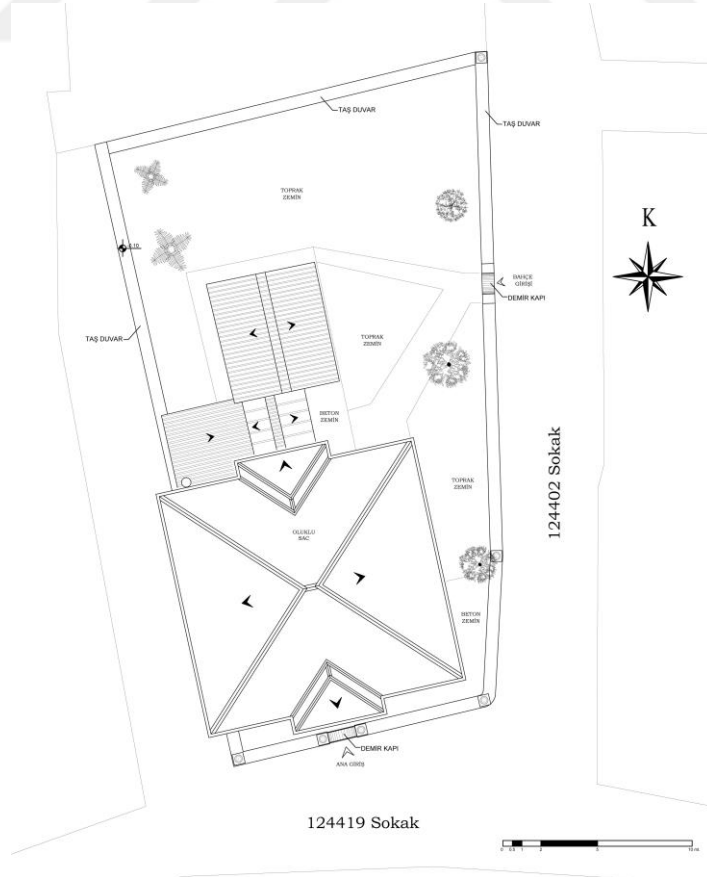
4.8. Hacı Hafız Konağı

Şekil 4.8.1. Hacı Hafız Konağı

4.8.1. Yapının yeri ve genel tanımı

Konya ili Kadınhanı ilçesi Ünveren Mahallesi 205 ada, 5 Parsel üzerinde yer alan konak aşağıdaki vaziyet planına göre konumlanmıştır (Şekil 4.8.2).

Şekil 4.8.2. Hacı Hafız Konağı vaziyet planı

Hacı Hafız Konağı iki sokağa cepheli dikdörtgen bir parsel içinde konumlandırılmıştır. Bu parselin güneyinde yapının ana girişinin de bulunduğu 124419 nolu sokak, doğusunda ise arka bahçeye girişin sağlandığı 124402 nolu sokak bulunmaktadır. Konak parselin güneybatı sınırına konumlandırılmıştır. Arka bahçede konağın kuzeyine bitişik inşa edilmiş muhdes yapılar bulunmaktadır. Konak ve muhdes yapılar dışında kalan alanlar arka bahçe ve yan bahçe olarak değerlendirilmiştir. Bahçede dağınık halde meyve ve çam ağları bulunur. Alışık olduğumuz Türk evlerinin aksine avlu duvarları alçak tutulmuş pencereler büyük ölçekli yapılmıştır. Bu sebeple mahremiyet duygusunun fazla önemsenmediğini söyleyebiliriz.

Konak; bodrum, zemin ve birinci kat olmak üzere üç katlı yapılmıştır. Eve giriş güney cephesinde bulunan kapı ile sağlanmaktadır. Sofa kuzey ve güney cephelerinde balkon şeklinde çıkma yapmaktadır. Üst örtüsü oluklu ondülin kaplı kırma çatıdır.

Tescili ve Kitabesi bulunmayan konağın sözlü kaynaklardan edinilen bilgiler doğrultusunda 1924-1925 senelerinde Hacı Hafız tarafından ilçede bulunan Alman mühendis ve Ermeni ustalara yaptırıldığı bilinmektedir. Değişik kurumlarca kullanılan yapı 1975 yılında sahibi Nazif Hoca tarafından İlim Yayma Cemiyeti Vakfına bağışlanmıştır. Günümüzde İlim Yayma Cemiyeti Kadınhanı Şubesi olarak kullanılmaktadır.

4.8.2. Mimarisi ve tezyinatı

Günümüzde; Kadınhanı ilçesinde bulunan tarihi konutlardan bahsedildiğinde, ilçe halkının “konak” olarak adlandırdığı ve tarif ettiği, yapı olarak algı farklılığı yüksek bir binadır.

Moloz taştan örülü bahçe duvarları ile çevrili parsele iki giriş bulunmaktadır. Ana giriş parselin güneyinde, sokağa paralel uzanan duvardaki demir çift kanatlı kapıdandır. Bahçe duvarı kapı yanlarında yükseltilmiş bu yükseltileler kemer görünümlü ferforje ile birbirine bağlanmış ve üstlerine yuvarlak formlu taş kütleler konulmuştur (Şekil 4.8.3). Bu kütleler parseli çevreleyen bahçe duvarında belirli aralıklarla kullanılmıştır. İkinci kapı ise doğu duvarında arka bahçeye açılan tek kanatlı demir kapıdır. Kapı yanlarında yükselen bahçe duvarı beton tonozla birbirine bağlanarak kapı girişi belirginleştirilmiştir (Şekil 4.8.4).

Şekil 4.8.3. Bahçe ana giriş kapısı

Şekil 4.8.4. Bahçe ikinci giriş kapısı

Yapının bodrum katına ulaşım ev içinden ve dolaylı yolla bahçeden sağlanmaktadır. Parselin güney sınırına yakın konumlandırılan konakta ön bahçe yok denilecek kadar azdır. Konağın zemin katı bahçe ile aynı kotta değildir. Eğimli araziye inşa edilen konutta bu fark, güneyde zeminden 85 cm, kuzeyde zeminden 190 cm yüksekliğe ulaşmaktadır. Bu sayede bodrum kat mekânlarına pencere açma ve kuzey cepheden bodrum kata ulaşma imkanı sağlanmıştır. Orijinalinde kuzey cephe zemin kat

balkonunun hemen altındaki ahşap çift kanatlı kapı ile doğrudan bodruma ulaşılabilirken günümüzde muhdes yapıların içinden geçilerek ulaşılabilir (Şekil 4.8.5). 192 cm olan bodrum kat yüksekliği zemin ve birinci kata göre düşük tutulmuştur. Bodrum katta dört oda ve bunlara geçiş görevi sağlayan sofa (B01) bulunmaktadır (Şekil 4.8.6). Konak olarak kullanıldığı dönemlerde kiler ve hizmetli binası olarak kullanılan bu alanlar, konağın Kur-an kursu ve talebe yurdu olarak kullanılmaya başlanmasından sonra ihtiyaç doğrultusunda yeniden işlevlendirilmiştir. Sofanın güneydoğusunda ki oda (B04) depolama alanı (Şekil 4.8.7), güneybatısındaki oda (B03) lavabo (Şekil 4.8.8), kuzeydoğusundaki oda (B05) tuvalet (Şekil 4.8.9), kuzeybatısındaki oda (B06) banyo (Şekil 4.8.10) olarak kullanılmaktadır. Islak hacim ve depolama alanlarına dönüştürülen odaların zeminleri seramik tavanları pvc malzeme ile kaplanmıştır. Sofanın güney ucu pvc malzeme ile muhdes olarak bölünerek kiler (B02) olarak değerlendirilmiştir (Şekil 4.8.11). Bahçe kotundan 32 cm aşağıda bulunan bodrum kattan bahçeye orijinalinde doğrudan ulaşılabilirken günümüzde ihtiyaç doğrultusunda yapılan muhdes yapılarla ulaşılmaktadır. Konağın kuzey cephesine bitişik olarak yapılan betonarme bu yapı yemekhane olarak kullanılmaktadır (Şekil 4.8.12). Bodrum kattan zemin kata sofanın doğusunda bulunan on basamaklı taş merdiven ile çıkılmaktadır (Şekil 4.8.13).

Şekil 4.8.5. Orijinal bodrum giriş kapısı (Hasan Maden Fotoğraf Arşivinden)

Şekil 4.8.6. Sofa genel görünüş

Şekil 4.8.7. Oda (B04) depolama alanı genel görünüş

Şekil 4.8.8. Oda (B03) lavabo genel görünüş

Şekil 4.8.9. Oda (B05) tuvalet genel görünüş

Şekil 4.8.10. Oda (B06) banyo genel görünüş

Şekil 4.8.11. Oda (B02) kiler giriş kapısı

Şekil 4.8.12. Muhdes yemekhane genel görünüş

Şekil 4.8.13. Bodrum kat merdiveni

Yapının zemin katına iki giriş vardır. Ana giriş güney yöndeki çift kanatlı ahşap kapıdandır. Bu kapı yapıdan içe doğru çekilerek önünde giriş sahanlığı oluşturulmuştur. Giriş sahanlığına (Z01) bahçeden, taş dört basamaklı merdiven ile çıkılmaktadır. Giriş, balkon altlarında, kemer görüntüsü oluşturacak şekilde karşılıklı konulmuş payandalarda süslenmiştir. Zemini mermer bloklarla kaplı bu hacim sonradan, payandaların bitiminden pvc malzeme ile kapatılarak olumsuz hava koşulları kesilmeye çalışılmıştır (Şekil 4.8.14). Konağın doğu ve batısında bulunan odaların birer penceresi giriş sahanlığına açılmaktadır (Şekil 4.8.15). Evin orijinal giriş kapısı çift kanatlı ve ahşap tablalıdır. Uzun sofanın ışık alması için kapılarda, kapı üstü ve yanlarında sıklıkla cam kullanılmıştır. Bu camlardan bazıları dokulu ve renklidir (Şekil 4.8.16). Sofa giriş sahanlığından 24 cm yukarıdadır. Bu fark kenarları yuvarlanmış mermer bir basamak ile aşılr .

Şekil 4.8.14. Giriş sahanlığı merdiveni ve muhdes giriş kapısı

Şekil 4.8.15. Odadan giriş sahanlığına açılan pencere

Şekil 4.8.16. Konak orijinal giriş kapısı

Konak sofanın konumuna göre yapılan Türk evi plan tipolojine göre iç sofalı evler grubuna girer, ancak geç dönem yapısıdır. Sofa (Z02) giriş istikametinde ve bina boyunca uzanmaktadır (Şekil 4.8.17). İki uzun kenarında ikişerden dört oda sıralanmaktadır. Ön cepheye bakan odalar daha geniş hacimlidir. Merdiven sofanın doğusunda eyvan şeklinde oluşturulan hacimde çözülmüştür (Şekil 4.8.18). Evin bir diğer girişi sofanın kuzey duvarındaki pvc malzemeli kapıdandır (Şekil 4.8.19). Orijinalinde sofanın güney cephesindeki çift kanatlı ahşap kapının benzeri olan kapı tadilat sırasında değiştirilmiştir (Şekil 4.8.20). Kapı, sofanın uzantısı şeklindeki balkona açılır. Balkondan 12 basamaklı merdiven ile arka bahçeye ulaşılmaktadır. Merdiven ve balkon korkuluğu ferforjedir (Şekil 4.8.21). Zemin ve birinci kattaki tüm mekanlarda orijinal ahşap zemin kaplamasının üstü plastik esaslı lamine parke ile kaplanmıştır. Tavan standart ebatlardaki yivli ahşap çıtalarla çitakari tekniğinde göbeksiz olarak yapılmıştır.

Şekil 4.8.17. Sofa genel görünümü

Şekil 4.8.18. Merdiven

Şekil 4.8.19. Zemin kat sofa kuzey balkon çıkış kapısı

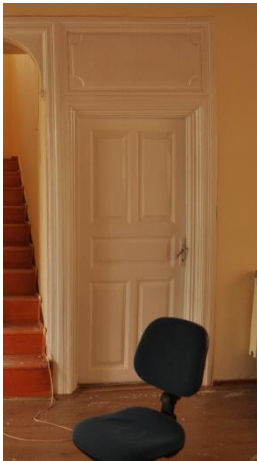

Şekil 4.8.20. Orijinal balkon kapısı (Hasan Maden Fotoğraf Arşivinden)

Şekil 4.8.21. Zemin kat kuzey balkon merdivenleri

Sofanın güneydoğusunda bulunan odaya (Z03), ahşap alınlıklı, tablalı, tek kanatlı kapı ile girilir. Dikdörtgen formadaki alınlık kısmı yüksek tutularak kapının yüksek tavanlı evle dengeli durması sağlanmıştır (Şekil 4.8.22). Dikdörtgen formulu oda güney, doğu ve batısında bulunan toplamda üç adet pencere ile aydınlanmaktadır. Konağın ön cephesi olan güney cephesindeki pencere açıklığı daha geniş tutulmuştur. İçeriye doğru genişleyen açıklıklar ile gün ışığından maksimum fayda sağlanması amaçlanmıştır. Duvarlar boyalı, zemin lamine parke, tavan çıtalı ahşap kaplamadır (Şekil 4.8.23).

Şekil 4.8.22. Oda Z03 giriş kapısı

Şekil 4.8.23. Oda Z03 pencereleri ve genel görünüş

Sofanın güneybatısında bulunan odaya (Z04), ahşap tablalı tek kanatlı kapı ile girilir. Dikdörtgen formlu oda güney, doğu ve batısında bulunan toplamda üç adet pencere ile aydınlanmaktadır. Odada da güney pencere açıklığı doğu ve batı pencere açıklıklarına göre daha geniş tutulmuştur. Pencere açıklıklarının odaya bakan yüzleri iki yanda pahlıdır. Duvarlar boyalı, zemin lamine parke, tavan çıtalı ahşap kaplamadır (Şekil 4.8.24).

Şekil 4.8.24. Oda Z04 pencere ve genel görünüşü

Sofanın kuzeybatısında bulunan odaya (Z05) ahşap tablalı, tek kanatlı kapı ile girilir. Eşit büyüklükte kuzey ve batısında bulunan iki adet pencere ile aydınlatılan dikdörtgen formlu odanın zemini lamine parke, tavanı çıtalı ahşap kaplamadır (Şekil 4.8.25).

Şekil 4.8.25. Oda Z05 pencere ve genel görünüşü

Sofanın kuzeydoğusunda bulunan küçük odaya (Z06) diğer odaların aksine doğrudan sofadan değil, sofanın doğusunda bulunan ve bodrum kata ulaşımı sağlayan eyvan şeklindeki merdiven holünden ulaşılmaktadır. Bu hole sofadan ahşap tablalı tek kanatlı kapı ile girilir. Mekan konağın doğu cephesindeki küçük pencere ile aydınlanmaktadır. Güney duvarındaki ahşap çakma tekniği ile yapılmış tek kanatlı kapı bodrum iniş merdivenine, güney duvarındaki ahşap, tablalı, tek kanatlı kapı odaya açılmaktadır (Şekil 4.8.26). Holden odaya ahşap kapı ile girilir. Oda kuzeyinde bulunan tek pencere ile aydınlanmaktadır. Odada duvarlar boyalı, zemin lamine parke, tavan çıtalı ahşap kaplamadır (Şekil 4.8.27).

Şekil 4.8.26. Merdiven altı koridor

Şekil 4.8.27. Oda Z06 pencereleri ve genel görünüş

Birinci kata ulaşımı sağlayan merdivene sofanın doğusundaki ahşap çerçeveli açıklıktan geçilerek ulaşılmaktadır. Açıklık köşelerinde, karşılıklı gelen dairesel formlu ahşap süslemeler geçişe kemer havası katmıştır (Şekil 4.8.28). Birinci kata, iki kollu orta sahanlıklı, 19 basamaktan oluşan ahşap merdiven ile ulaşılmaktadır. Merdiven korkuluğu ahşaptır (Şekil 4.8.29). Merdiven boşluğunun tavanı, konağın en süslü tavanıdır. Tekne tavan uygulamaları ile benzerlik pervazları oymalı gösteren tavanda, yıldızlı bordürle

çevrili göbekler etrafında kalan alan sade çıta kari yöntemle süslenmiştir (Şekil 4.8.30). Mekan doğusunda bulunan pencere ile aydınlatılmaktadır. Merdiven holünden sofaya oldukça yüksek tutulmuş ahşap açıklıktan geçilir. Açıklık üst köşelerinde dairesel formda üzerinde oyma tekniği ile yapılmış motiflerin bulunduğu karşılıklı yüzleri en kesitli çıtalarla doldurulmuş ahşap süslemeler bulunmaktadır. Böylelikle merdiven-sofa geçişi vurgulanmıştır (Şekil 4.8.31).

Şekil 4.8.28. Merdiven holü

Şekil 4.8.29. Ahşap merdiven ve korkuluk

Şekil 4.8.30. Merdiven holü tavan

Şekil 4.8.31. Merdiven pencere ve geçiş

Birinci kat plan şeması zemin katın tekrarı şeklindedir. Geniş ve aydınlık sofanın (101), iki yanına dört oda konumlandırılmıştır. Yüksek tavanlı mekanda zemin lamine parka tavan çıtakari tekniği ile süslenmiş ahşap tavadır. Sofanın kuzey ve güney uçlarında bulunan kapılar sofanın uzantısı şeklindeki balkonlara açılmaktadır. Orijinalinde çift kanatlı ahşap olan bu kapılar sökülmüş yerine pvc malzemeli kapılar takılmıştır (Şekil 4.8.32) (Şekil 4.8.33).

Konağın ana girişine ve zemin kat balkonuna saçak görevi de üstlenen bu balkonlar altta zarif payandalar ile desteklenmiştir. Orta ekseninde dışarı doğru bombe yapan balkon zemini taştır (Şekil 4.8.34). Güney cephe ön balkon saçağı daha özenli tutulurken, arka balkon saçağı sofa tavan döşemesinin uzantısı şeklindedir (Şekil 4.8.35) (Şekil 4.8.36). Saçak köşelerinden balkon zeminine metal silindirik ikişer sütun inmektedir. Balkon korkulukları beyaz boyalı ferforjedir (Şekil 4.8.37).

Şekil 4.8.32. Birinci kat güney balkonu kapısı

Şekil 4.8.33. Birinci kat kuzey balkonu kapısı

Şekil 4.8.34. Balkon zemin

Şekil 4.8.35 Güney balkonu saçak

Şekil 4.8.36. Kuzey balkonu saçak

Şekil 4.8.37. Metal balkon korkuluk ve sütunlar

Birinci kat sofanın güneydoğusunda bulunan odaya (102) ahşap alınlıklı, tablalı, tek kanatlı kapı ile girilir (Şekil 4.8.38). Dikdörtgen formlu oda güney, doğu ve batısında bulunan toplamda üç adet pencere ile aydınlanmaktadır. Güney duvarındaki pencere açıklığı daha geniş tutulmuştur. Batıdaki pencere sofaya açılmaktadır. İçeriye doğru genişleyen pencere açıklıkları ile gün ışığından maksimum fayda sağlanması amaçlanmıştır. Duvarlar boyalı, zemin lamine parke, tavan çıtalı ahşap kaplamadır (Şekil 4.8.39).

Şekil 4.8.38. Oda 102 giriş kapısı

Şekil 4.8.39. Oda 102 pencereleri ve genel görünüş

Birinci kat sofanın güneybatısında bulunan odaya (103) odanın köşesinden ahşap tablalı tek kanatlı kapı ile girilir (Şekil 4.8.40). Dikdörtgen formlu oda güney, doğu ve batısında bulunan toplamda üç adet pencere ile aydınlanmaktadır. Bu odada da güney pencere açıklığı doğu ve batı pencere açıklıklarına göre daha geniş tutulmuştur. Doğu duvarındaki pencere sofaya açılmaktadır. Duvarları boyalı, tavan çıtalı ahşap kaplama, zemin lamine parke ile kaplıdır (Şekil 4.8.41).

Şekil 4.8.40. Oda 103 giriş kapısı

Şekil 4.8.41. Oda 103 pencereleri ve genel görünüş

Sofanın kuzeybatısında bulunan odaya (104) ahşap tablalı, tek kanatlı kapı ile girilir (Şekil 4.8.42). Kuzey ve batısında bulunan iki adet pencere ile aydınlatılmaktadır. Kuzey duvarındaki pencere açıklığı daha geniş tutulmuştur (Şekil 4.8.43). Evin günümüze ulaşmış tek dolabı bu odanın doğu duvarında, iki kanatlı ahşap gömme dolap şeklindedir (Şekil 4.8.44). Dikdörtgen formlu odanın zemini lamine parke, tavanı çıtalı ahşap kaplamadır.

Şekil 4.8.42. Oda 104 giriş kapısı

Şekil 4.8.43. Oda 104 pencereleri ve genel görünüş

Şekil 4.8.44. Oda 104 dolap

Sofanın kuzeydoğusunda bulunan küçük odaya (105) sofadan ahşap tablalı tek kanatlı kapı ile ulaşılmaktadır (Şekil 4.8.45). Kuzey ve doğusunda bulunan iki pencere ile aydınlanmaktadır. Arka bahçeye açılan kuzey duvarındaki pencere daha büyüktür. Zemin lamine parke, tavan çıtalı ahşap kaplamadır (Şekil 4.8.46).

Şekil 4.8.45. Oda 105 giriş kapısı

Şekil 4.8.46. Oda 105 genel görünüş

Yapı parselinde konak haricinde muhdes kazan dairesi ve yemekhane bulunmaktadır. Kalan yerler bahçe olarak değerlendirilmiştir. Bahçede çam ağaçları ve mevsimlik ağaçlar bulunmaktadır (Şekil 4.8.47).

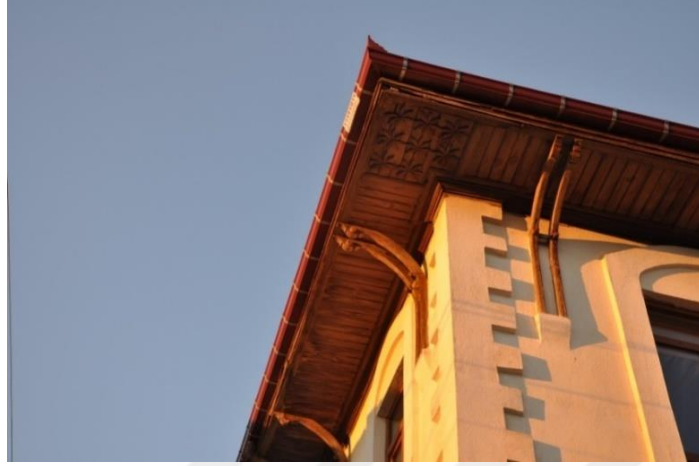
Şekil 4.8.47. Muhdes yemekhane ve kazan dairesi

Yapı süsleme bakımından içerde sade tutulmuştur. Sonradan yapılan onarımlar ve değişiklikler nedeni ile süsleme olarak günümüze fazla bir şey ulaşamamıştır. Yapıda merdiven holünün üzerini örten ahşap tavan ve holü sofaya bağlayan açıklıklardaki süslemeler dikkat çekmektedir.

4.8.3. Cephe özellikleri

Dört yönden de cephesi izlenen konakta batılı usta ve mimarların etkisi ile olacak ki avlu duvarları alçak, pencere genişlikleri yüksek tutulmuştur. Dış cephedeki tüm orijinal ahşap kapı ve pencereler sökülmüş yerlerine pvc pencere ve kapılar takılmıştır. Pencereler dış cephede sağır kemerler ile çevrelenmiştir. Kuzey ve güney cephesinin ortasında bulunan birinci kat balkonları dışa doğru taşırılmış alttan kıvrımlı payandalarla desteklenmiştir. Ahşap çıtakari tekniği ile süslenmiş balkon saçaklarının köşelerinden balkon zeminine iki demir sütun inmektedir. Balkon korkulukları beyaz boyalı ferforjedir. Konağın dört cephesini zemin ve bodrum kat tavan hizasında dışarı taşırılan silmeler dolaşmaktadır. Silmeler hem yağmur sularının aktarılmasına yardım etmekte hem de binaya ayrı bir güzellik katmaktadır. Kare formlu yapının köşelerinde, bodrum kat tavan hizasından saçaklara kadar şaşırtmalı şekilde dönenmiş köşe taşları bulunmaktadır. Bu sayede köşelerde oluşabilecek yıpranmalar önlenmiş ve binaya estetik değer katılmıştır. Dikkat çeken bir diğer süslemede binayı dört cephe boyunca dolaşan saçakların, köşelerinde bulunan ahşap oyma tekniği ile yapılmış bitkisel motiflerdir (Şekil 4.8.48). Uzun saçaklar belirli aralıklarla ikişerli ya da tek, dairesel formlu, oymalı, zarif ahşap eli böğründeler ile desteklenmiştir (Şekil 4.8.49). Konak bodrum kat tavan hizasındaki silmeye kadar çimento esaslı harç ile sıvanmış sonrasında saçaklara kadar dış cephe

boyası ile boyanmıştır. Aşağıda konağın 1998 senesinde çekilmiş iki renkli hali vardır (Şekil 4.8.50).

Şekil 4.8.48. Konak saçak altı işlemleri

Şekil 4.8.49. Ahşap eliböğründeler

Şekil 4.8.50. Konak 1998 yılı fotoğrafı

Konağın en süslü cephesi ana girişinde bulunduğu güney cephesidir. Cephede giriş eyvan tarzında uygulanarak hem hareketlilik sağlanmış hem de dışarıdan gelecek olumsuz şartlara karşı korunmuştur. Giriş balkon altında payandalarla çerçevelenerek vurgulanmıştır. Bu cephede zemin katta iki birinci katta iki olmak üzere toplam dört pencere ile bodruma açılan iki küçük pencere izlenmektedir (Şekil 4.8.51).

Şekil 4.8.51. Güney cephesi görünüş

Güney cephe ile benzer özellikler taşıyan kuzey cephesinde, binanın bir diğer girişinin sağlandığı zemin kat balkonu bulunmaktadır. Zeminden 12 basamaklı merdiven ile ulaşılan dikdörtgen formlu balkonda korkuluklar ferforjedir. Giriş karşılıklı gelen payandalarla belirginleştirilmiştir. Orijinalinde bu balkon altında bulunan ahşap çift kanatlı kapı ile bodrum kata doğrudan ulaşılabilirken günümüzde muhdes yapılar sebebi ile bu bölüm izlenmemektedir. Simetrik düzendeki cephenin zemin katta iki birinci katta iki olmak üzere dört penceresi ile bodrum kattaki iki küçük penceresi bulunmaktadır. Bodrum pencerelerinden biri muhdes olarak yapılan kazan dairesi yüzünden izlenmemektedir (Şekil 4.8.52).

Şekil 4.8.52. Kuzey cephesi görünüş

Simetrik düzendeki batı cephesinde zeminde iki, birinci katta iki ve bodrumda bir küçük olmak üzere toplamda beş pencere bulunmaktadır Parseli çevreleyen duvarla bu cephede bina beden duvarlarına saplanmışır. Bahçe duvarları üzerinde ferforje korkuluklar vardır (Şekil 4.8.53).

Şekil 4.8.53. Batı cephesi görünüş

Doğu cephesinde zeminde bir küçük, bir büyük iki pencere, birinci katta eş büyüklükte üç pencere ve bodrumda bir küçük pencere bulunmaktadır (Şekil 4.8.54).

Şekil 4.8.54. Doğu cephesi görünüş

Konak geçirdiği birçok onarım ile her ne kadar orijinalliğini kaybetmiş olsada simetrik ve güçlü yapısı, zarif detay süslemeleri ile günümüzde bile Kadınhanı'nın en dikkat çekici yapısıdır. Cephede boyada oluşan ince çatlaklar haricinde bozulması yoktur.

4.8.4. Yapım malzemesi ve tekniği

Ana yapım malzemesi olarak taş, tuğla ve ahşap kullanılmıştır. Yapı temelden bodrum kat tavana kadar kesme taş, zemin kattan saçağa kadar ateş tuğlası kullanılarak yığma olarak inşa edilmiştir. Odalar arasındaki b6luc6 duvarlar hari6 duvar kalınlığı 60-70 cm aralığında tutulmuştur. Kat y6kseklikleri ve oda ebatları standart T6rk evlerine g6re y6ksektir. D6şeme sistemi tam anlaşılamamakla birlikte d6nemi ve ustaları g6z 6n6ne alınarak b6lgedeki ve Konya'daki benzer yapılarla karşılaştırıldığında ahşap kirişleme sistemi olduğu d6ř6n6lmektedir. Tavanlar 6ıtakari tekniği ile s6slenmiş ahşap tavadır (şekil 4.8.55). Orijinalinde ahşap olan zemin 6st6nden plastik esaslı lamine parke ile kaplanmıştır (şekil 4.8.56). Taş malzeme ev ve bah6e duvarlarında, zeminde ve merdivenlerde, ateş tuğlası ise duvarlarda kullanılmıştır (şekil 4.8.57) (şekil 4.8.58).

şekil 4.8.55. Tavan kaplaması

şekil 4.8.56. Zemin kaplaması

şekil 4.8.57. Yapıda taş kullanımı

şekil 4.8.58. Yapıda ateş tuğlası kullanımı

Taş ve tuğladan sonra yapıda en çok kullanılan malzeme ahşaptır. Ahşap malzeme, tavan kaplamasında, süpürgeliklerde, dolapta, kapılarda, merdivende, saçaklarda ve elibögründelerde kullanılmıştır (Şekil 4.8.59). Demire ise bahçe kapıları, bahçe duvar korkulukları ve balkon korkulukları ile sütunlarında rastlamaktayız (Şekil 4.8.60).

Şekil 4.8.59. Yapıda ahşap kullanımı

Şekil 4.8.60. Yapıda demir kullanımı

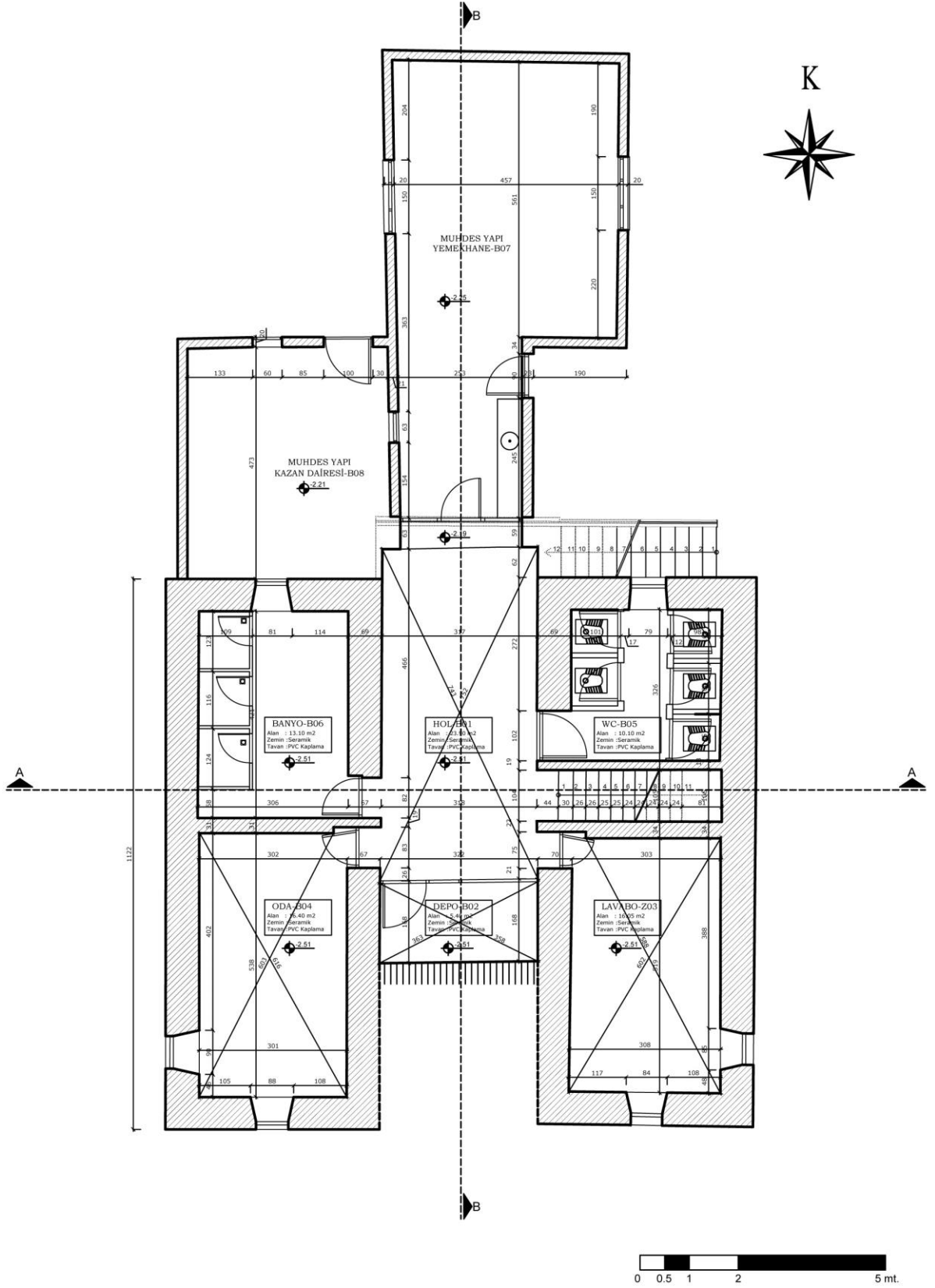
Konağın üst örtüsü ahşap kırma şeklinde yapılmış kaplama malzemesi olarak oluklu ondülin kullanılmıştır (Şekil 4.8.61). Orijinalinde yapının çatısında kuzey cepheden ışık alan çatı penceresi ve üstünde sac malzemedен soğan kubbesi bulunmakta iken günümüze ulaşamamıştır (Şekil 4.8.62). 80 cm uzunluğundaki saçaklar alttan ahşap çiteler ile kapatılmıştır.

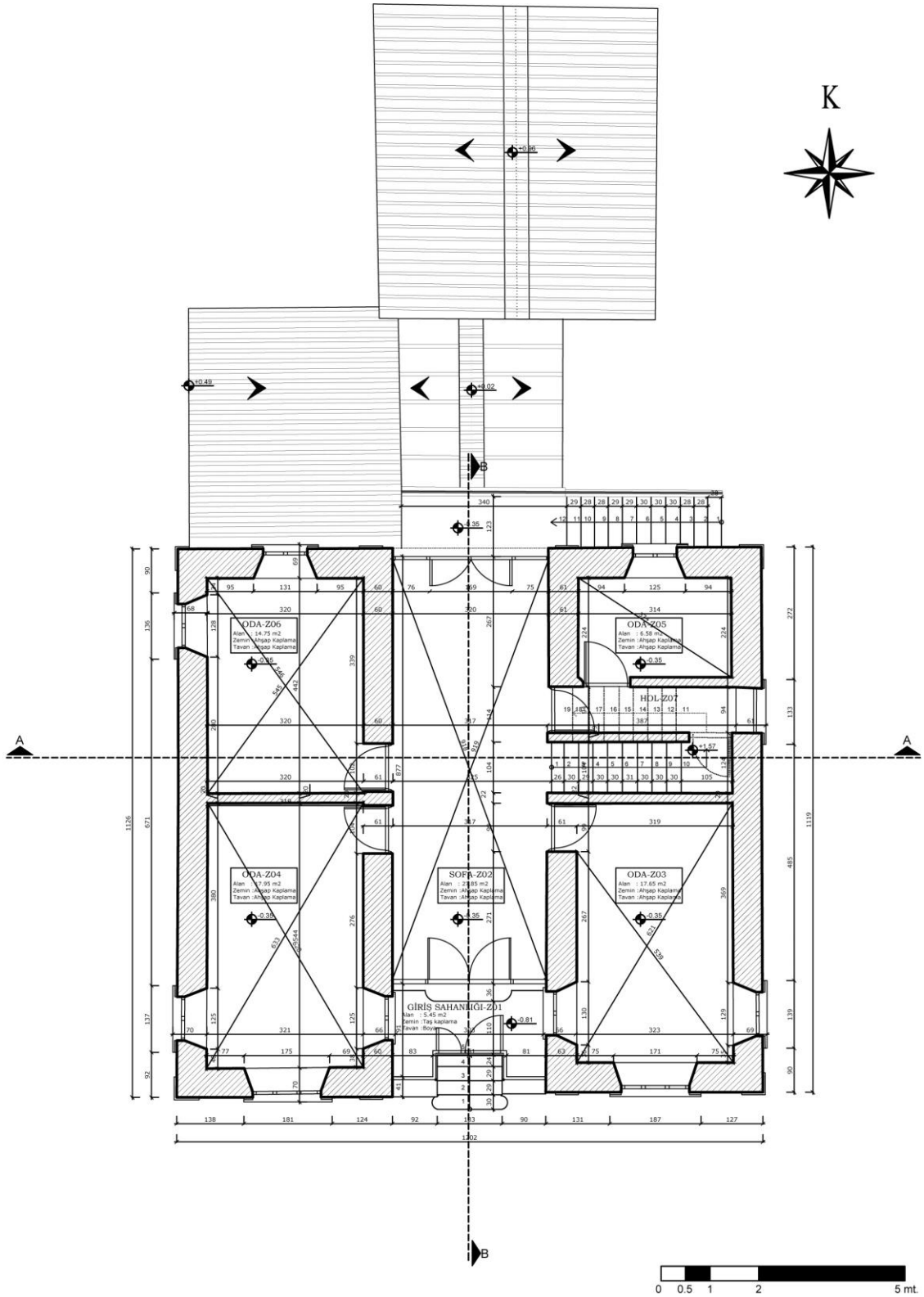
Şekil 4.8.61. Çatı

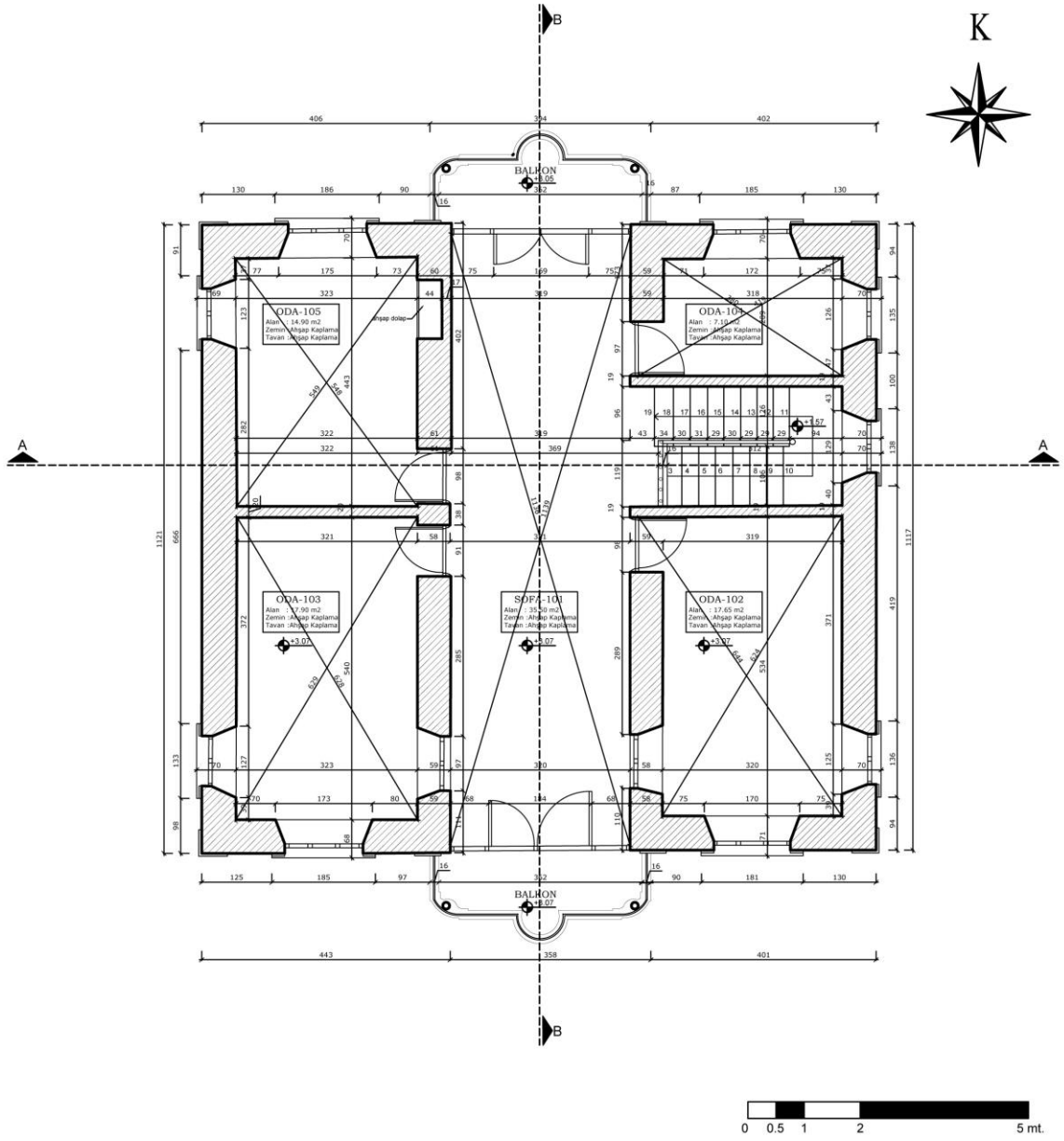
Şekil 4.8.62. Günümüze ulaşamamış çatı penceresi ve kubbesi (Hasan Maden Fotoğraf Arşivinden)

Şekil 4.8.63. Bodrum kat planı

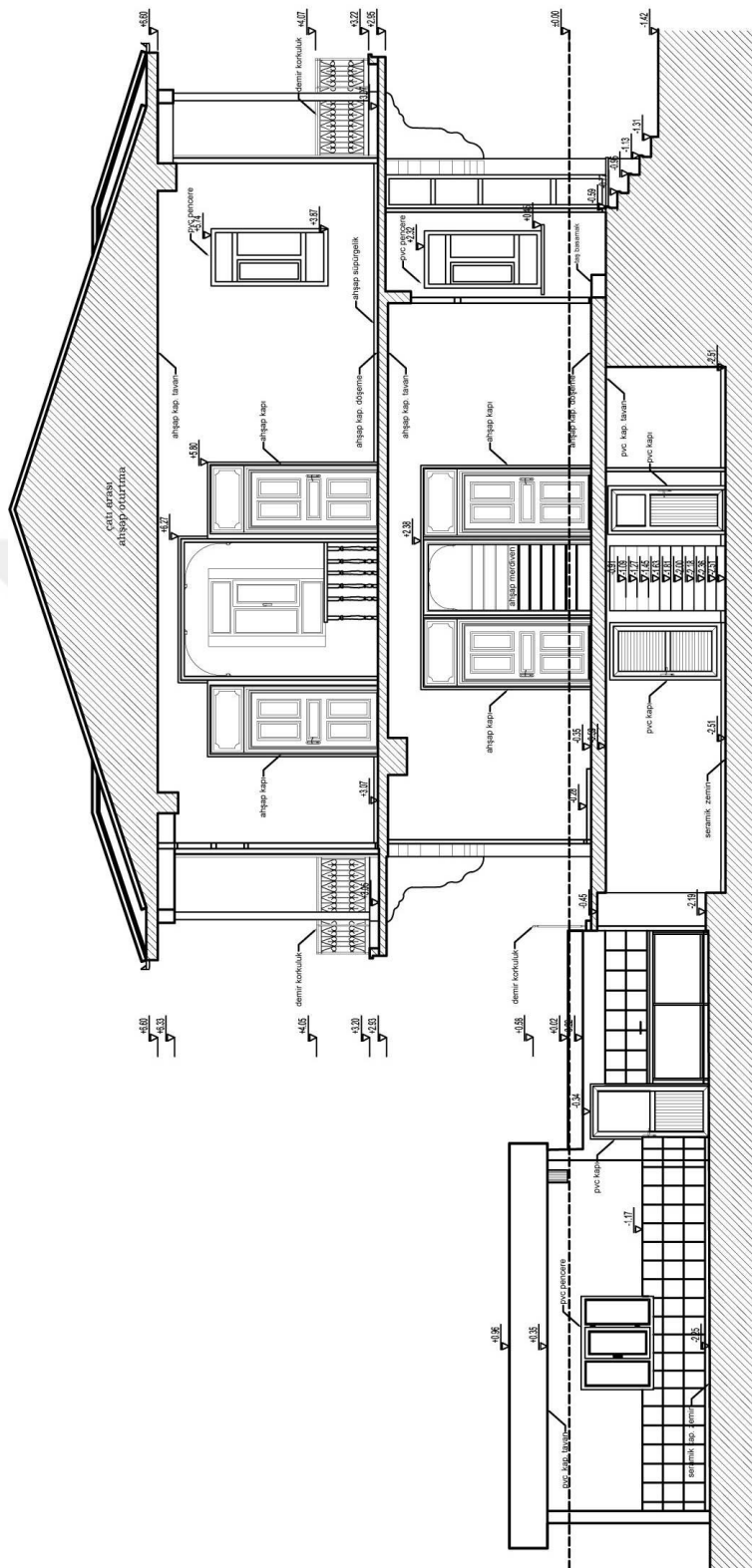
Şekil 4.8.64. Zemin kat planı

Şekil 4.8.65. Birinci kat planı

Şekil 4.8.66. A-A Kesiti

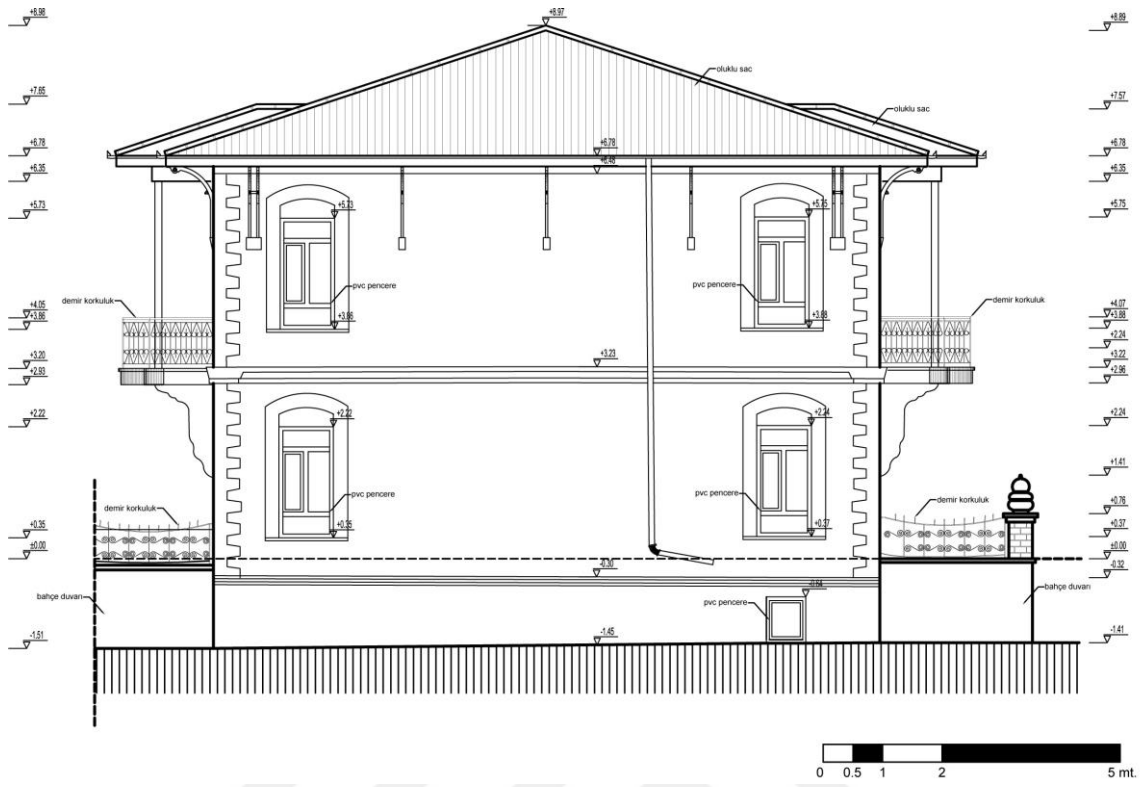
Şekil 4.8.67. B-B Kesiti

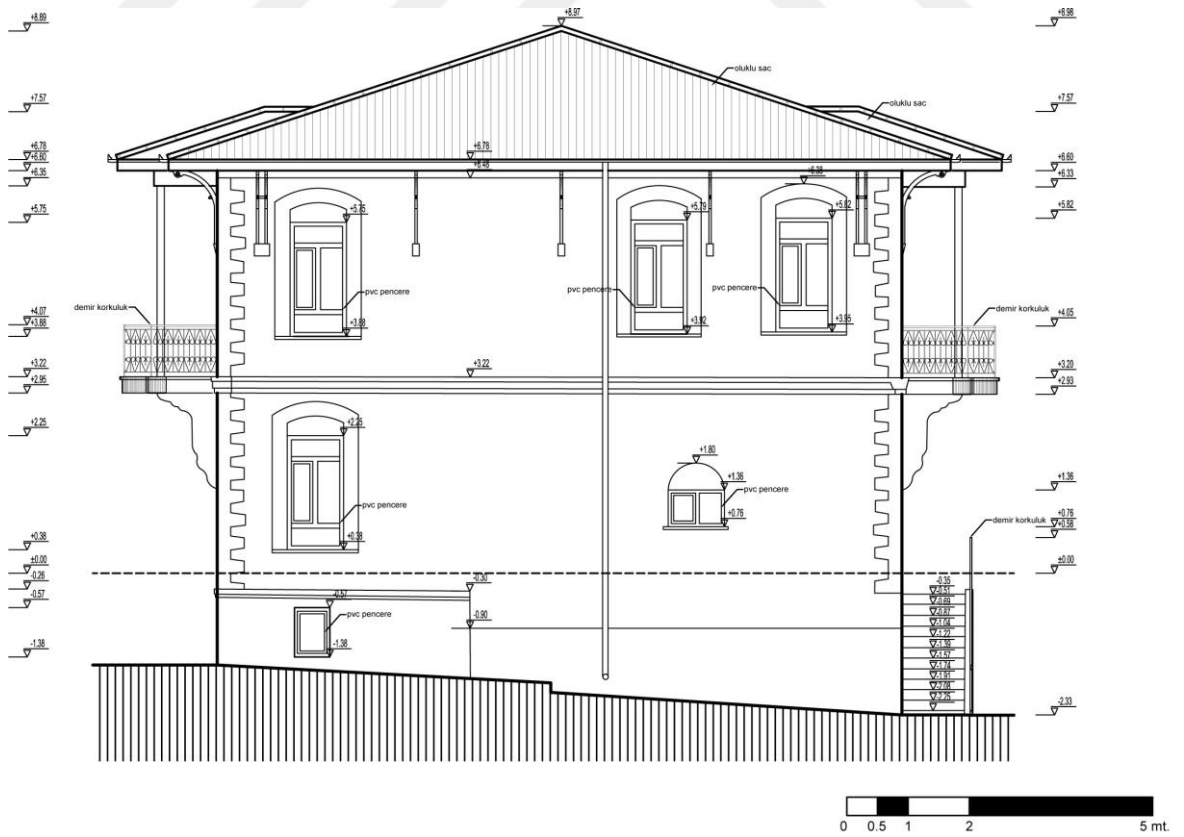
Şekil 4.8.68. Güney cephesi

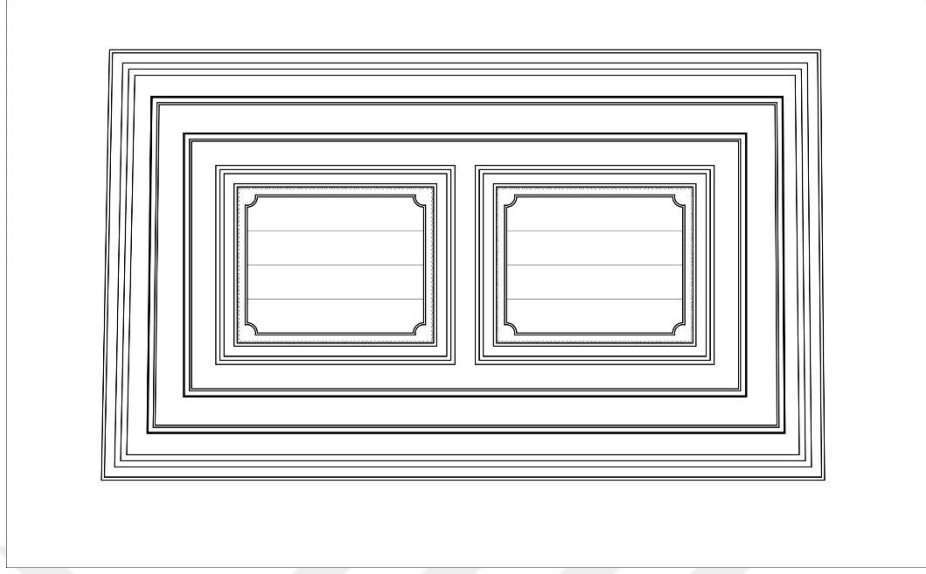
Şekil 4.8.69. Kuzey cephesi

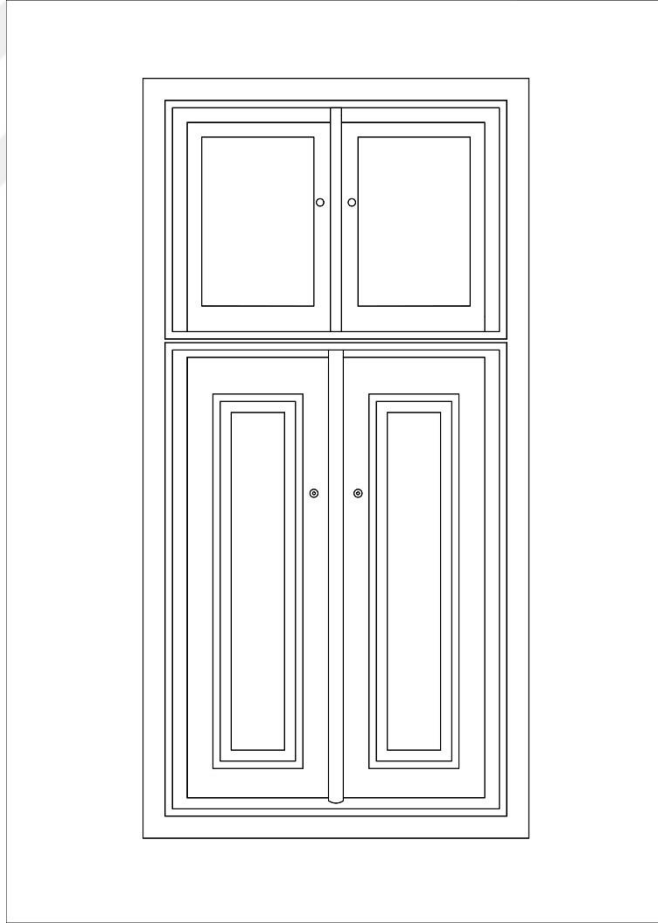
Şekil 4.8.70. Batı cephesi

Şekil 4.8.71. Doğu cephesi

Şekil 4.8.72. Merdiven holü tavan detayı

Şekil 4.8.73. Oda 105 Dolap detayı

5. GİRİLEMİYEN veya TEKNİK ÖLÇÜSÜ ALINAMAYAN KONUT ÖRNEKLERİ

5.1. Koyuncular Evi

Konya ili Kadınhanı ilçesi Güngören mah. 301 ada 19 parsel üzerinde yer alan konut, iki sokağa cepheli köşe parsel üzerinde konumlanmıştır. Parsel içinde iç sofalı plan tipinde ve bitişik şekilde iki ev, bağımsız bir ev daha ve aşhane bulunmaktadır.

5.2. Altındağ Evi

Konya ili Kadınhanı ilçesi Ünveren mah. 200 ada 3 parsel üzerinde yer alan konut ilçenin en eski yapılarından biridir. Kerpiç yığma tekniğinde ve tek katlı olarak inşa edilen evde üst örtü sac ile kaplı kırma çatıdır.

5.3. Mehmet Güven Evi

Konya ili, Kadınhanı ilçesi, Ünveren mah. 208 ada 8 parsel üzerinde bulunan ve sokağa paralel uzanan konut, iki göz bir mabeyn plan şemasının bir örneği olup iki katlı kerpiç yığma şeklinde inşa edilmiştir. Üst kat sofası sokağa ve bahçeye doğru çıkma yapmaktadır. Parselde konut haricinde evin eski aşhane ve kileri bulunmaktadır.

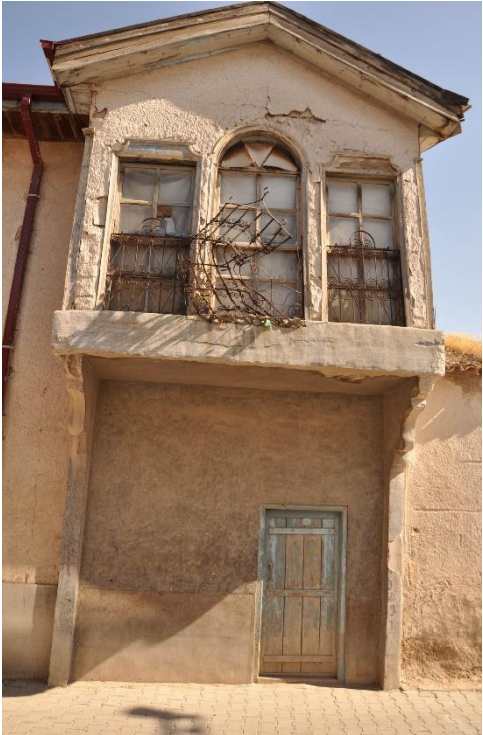
5.4. Musa Uğur Evi

Konya ili, Kadınhanı ilçesi, Ünveren mah. 200 ada 1 parsel üzerinde bulunan konut üç sokağa cepheli parsel üzerinde konumlanmaktadır. Parsel içinde konut haricinde aşhane, misafir odası ve garaj bulunmaktadır. İki katlı ve kerpiç yığma tekniği ile inşa edilen konutta sofa birinci katta sokağa doğru çıkma yapılmaktadır.

5.5. İspirler Evi

Konya ili, Kadınhanı ilçesi, Ünveren mah. 220 ada 5 parsel üzerinde bulunan konut iki sokağa cepheli köşe parsel üzerinde konumlanmıştır. İki katlı kerpiç yığma tekniği ile inşa edilen evde üst örtü kiremit kaplı kırma çatıdır. Birinci katta sokaklara uzanan iki cumbası bulunmaktadır. Sokakların kesişim noktasında bina duvarı pahlı şekilde örülmüştür.

5.6. Mustafa Özdil Evi

Konya ili, Kadınhanı ilçesi, Ünveren mah. 206 ada 1 parsel üzerinde bulunan konut kerpiç yığma tekniğinde iki katlı olarak inşa edilmiştir. Birinci katta sokağa uzanan çıkma altında evin orijinal çift kanatlı ahşap kapısı bulunmaktadır.

6. DEĞERLENDİRME

6.1. Geleneksel Kadınhanı Evlerinin Mimari Özellikleri

6.1.1. Plan özellikleri

Kadınhanı'nda evlerin çoğu sokağa paralel konumda inşa edilmişken bazı örneklerde bahçe içinde konumlandırılmıştır. Tüm evlerde parseller mahremiyet duygusu neticesinde insan boyunu aşan bahçe duvarlarıyla sınırlandırılmıştır. Hacı hafız Konağında ise bahçe duvarları alçak tutulmuştur. Sokak ile doğrudan bağlantılı evlerde bahçe duvarları evlerin beden duvarlarına saplanmıştır. Kadınhanı evlerinde bodrum kata sık rastlanılmamaktadır. Rastlanan çok az örnekte bodrum kat bulunmakla birlikte bu evlerin zemin katı bahçe kotundan yüksekte tutulmuş ve bodrum kat odalarına pencere açılması sağlanmıştır. Diğer örneklerde ise zemin kat genellikle sokak ile aynı kottadır.

Türk evi konusundaki yazılı metinlerin çoğunda en üstte yer alan katın ana kat olduğuna işaret edilmekte, bu ana katın da belirli bir plan şeması olduğu benimsenmektedir. Plan şemasının ana elemanlarını da oda, eyvan ve sofa oluşturmaktadır.

Geleneksel Kadınhanı evleri arazi yapısı, çevre şartları, ailenin ihtiyaçları ve ekonomik durumu temel alınarak tek ya da iki katlı olarak yapılmıştır. İncelediğimiz evler arasında Ali Koçak Evi ilçedeki 3 katlı tek kerpiç yapıdır. Evlerin tümünde üst kat plan şeması zemin kat plan şemasının tekrarı şeklindedir. Sedat Hakkı Eldem'in sofanın konumuna göre yaptığı Türk evi tipoloji sınıflandırmaları göz önüne alındığında evlerde iç sofalı plan tipi uygulandığı görülmektedir. Sofanın karşılıklı iki yanına odaların dizilmesiyle oluşan bu plan tipine “karnıyarık” da denir. Süreyya acar evi ise tam anlamıyla sofa olarak adlandırabilecek bir mekana sahip olmadığı için sofanın konumuna göre yapılan plan tipolojilerinden bağımsız bir plan şeması sergilemektedir.

Kadınhanı evlerinde genellikle dikdörtgen formda olan sofanın iki yanına dizilmiş dikdörtgen planlı odalar yer alır. Merdiven genelde sofanın içinde sofa ile bir bütün halinde çözülmüş iken Hacı Hafız Konağı ve Mevlüt Karaca evinde oda sırasında konumlandırılarak sofanın bölünmesi engellenmiştir.

Plan kurgusunun en temel elamanı olan sofa, bütün odaların açıldığı ortak kullanım alanı ve bir geçittir. Geçit olarak kullanılan alanların dışında kalan alanlar ise oturmaya ayrılmış bölümlerdir. Bu alanlar genellikle sofanın karşılıklı iki dar kenarında

konumlanır. Birçok Türk evinde bu alanlar bir kaç basamak yükseltilerek daha da özelleştirilmiş ve sekilik adını almışlardır. Genel bir ilke olarak sekiler yapının taşıyıcı sisteminin bir parçası olan ve hatta çoğu zaman taşıyıcı döşeme ile birlikte kurulmuş olan bir sistemle çözümlenmiştir. Sekilikler sofanın bazen tek bazen iki kenarında da bulunmaktadır. İncelediğimiz evler arasında Hacı Hafız Konağında sekilik bulunmamaktadır.

Kadınhanı evlerinde, sofa evin ön cephesinde sokağa doğru çıkma yapar. Geleneksel Türk evinde bu çıkmalara cumba adı verilmektedir. Yumurtacılar Evinde sofa iki ucunda da çıkma yapmakta iken Hacı hafız konağında çıkmalar balkon şeklindedir. Orijinalinde incelenen tüm evlerin ana girişleri çıkmalar altında çözümlenmiştir. Böylelikle çıkmalar aynı zamanda giriş saçağı görevini üstlenmiştir. Kadınhanı evlerine, bugün de çoğunda orijinali mevcut olan ahşap çift kanatlı kapılarla girilir. Bu kapıların yanlarında veya üstlerinde sofanın aydınlatılması amaçlı dikdörtgen formlu pencereler bulunur.

İncelenen iki katlı konut yapılarında zemin katlarında ikamet amacı ile kullanıldığı görülmektedir. Alt katların ahır olarak kullanılması bölgede söz konusu değildir. Sadece Süreyya Acar evinde depo ve kiler olarak kullanılan mekanlara rastlanmıştır. Ahır evin bahçesinde ve genellikle bir yönü de sokağa bakacak şekilde konumlandırılmıştır. Böylelikle biri bahçeden biri sokaktan olmak üzere iki girişleri bulunmaktadır.

Evlerde katlar sofa ve odalardan oluşur. Odalar kendi başlarına birer ünedir. Her bir oda bir ailenin bütün ihtiyaçlarına cevap verecek nitelikte düzenlenmiştir. Odalara köşelerinden çakma tekniği ya da tablalı olarak yapılan ahşap kapılardan girilir. Genellikle giriş sekisi devamında yer alan yüklük duvarında gusülhane yer alır. Gusülhanenin yanında yatakların katlanıp konulduğu bir göz ve ortada süslemeli aynalık ya da çiçeklik olarak adlandırılan bölüm bulunur. Çoğu odada kapının karşısına denk gelecek şekilde küçük bir ağzı açık ya da gömme dolap daha bulunur. Kadınhanı evlerinde geleneksel Türk evlerinde örneğine rastlanılmamış şekilde odalardan sofaya açılan geniş pencereler bulunmaktadır. Bu pencerelerin sofaya bakan yani dış yüzlerinde genellikle demir parmaklıklar bulunur. Geleneksel Türk evlerinde odalar arsında pencere bulunuyorsa eğer daha küçük ebatlarda ve tavana yakın konumlandırılır ve bu pencereler tek aydınlatma elemanı ile iki odanın aydınlatılması amaçlı yapılırlar. Kadınhanı evlerindeki iç pencereler ise odanın diğer pencereleri ile eş büyüklükte ve konumda

yapılmaktadır. Evler bu özelliği ile geleneksel Türk evlerinden farklı bir özellik sergilemektedir.

Aşhane yani mutfak orijinalinde çoğu evde bahçe içinde ve eve bitişik şekilde yapılmıştır. Aşhanelerdeki ocaklar gösteriştten uzak ve kullanıma yöneliktir. Kullanım zorluğu sebebi ile günümüzde evlerin bir odası düzenlenerek mutfak olarak işlevlendirilmiştir. Helalarda aynı şekilde orijinalinde dışarda çözümlenmiş iken günümüzde birçok evde muhdes çözümlerle içeriye alınmıştır.

6.1.2. Yapım malzemesi ve tekniği

Geleneksel Kadınhanı evlerine ilişkin yapılan araştırmalarda, yapı temellerinin taş örgü sistemi ile oluşturulduğu tespit edilmiştir. Taş malzeme genellikle; yapı temelini kazılması esnasında çıkan taşlardan ya da taş ocaklarından temin edilmiştir. 50-60 cm derinliğe ulaşan temellerden su basman kotu seviyesine kadar bu örgü devam etmektedir. Su basman kotu ortalama 40-50 cm'dir. İncelenen bazı evlerde Yumurtacılar Evi örneğindeki gibi, evlerin sokağa bakan beden duvarlarının birinci kat seviyesine kadar taştan örüldüğü gözlemlenmiştir

Geleneksel konut yapılarının çoğunluğunda, taş örgü temellerin üzerinde ahşap hatıllar bulunmaktadır. Bu hatıllar, genellikle dış etkenlere karşı dayanıklı ağaçlardan seçilmektedir. Yapıların köşe ve kırılma noktalarında bu hatıllar üst üste gelecek biçimde yerleştirilmekte ve yapının yatay yüklere karşı esnekliğini sağlamaktadır. Özellikle iki katlı yapılarda gözlemlenen ve pencere boşluklarının altına ve üstüne de atılan bu hatıllara, tek katlı yapılarda çok nadir olarak rastlanılmaktadır.

Hacı Hafız konağı hariç incelenen tüm geleneksel konut yapıları kerpiç bloklardan yığma olarak inşa edilmiştir. Yörede kullanılan kerpiç tuğlalar ana ve kuzu olmak üzere iki tiptir. Kuzu ananın yarısı kadardır. İncelenen konut örneklerinde, iç duvar kalınlıkları değişmekle birlikte, dış beden duvarlarının genellikle sıvaları ile birlikte 50-70 cm aralığında olduğu görülmüştür. Hacı Hafız konağı ise yığma taş temel üzerine ateş tuğlası ile yığma olarak inşa edilmiştir. İlçede aynı mühendis ve ustalara benzer teknikle yaptırılmış birde okul binası bulunmaktadır.

Genellikle bağdadi tekniği ile yapılan çıkmaların yükü ahşap eli böğründeler ile dikmelere veya beden duvarlarına aktarılmıştır.

Döşemeler ise yaklaşık 20-30 cm arayla atılan ahşap kirişlerin üzerine hasır serilerek, hasırın üzerine kamış, kamış demetlerinin üzerine de su, toprak ve samandan

oluşturulan bir çeşit harç serilerek oluşturulmaktadır. Ahşap kirişlerin üzerinde kullanılan hasır tabakası üst katmanlarından gelecek tozlaşmış materyalleri tutmakta ve dama aşağıdan bakıldığında estetik bir görünüm vermektedir. Döşeme kirişleri çoğu evde kaplanmamışken bazılarında çıtakari tekniğinde ahşap ile kaplanmıştır.

Evlerin üst örtüsü genellikle düz toprak dam iken bakım zorlukları sebebi ile birçoğu kırma çatıya çevrilmiş ve kiremit ya da oluklu saç ile kaplanmıştır. Ortalama 40 cm olan saçak uzunlukları Hacı Hafız konağı gibi bazı örneklerde daha uzun tutulmuş ve alttan eli böğründeler ile desteklenmiştir. Tüm örneklerde saçak altları ahşap çıtalarla kaplanmıştır. Bazı örneklerde saçak altında süslemeler bulunur.

6.1.3. Cephe özellikleri

Geleneksel Kadınhanı evlerinde dış cepheler sade ve gösterişten uzak bir görünüme sahiptir. Daha özenli yapılan ön cephelerin en dikkat çekici unsuru çıkmalardır. Çıkma genelde cephenin ortasında ve dikdörtgen formludur. Üç yönde pencereler ile aydınlatılır. Bazı örneklerde ön cepheye açılan pencerelerde, ortadaki pencere diğerlerinden daha yüksek tutularak cumbaya hareketlilik kazandırılmıştır. Bölgede bazı evlerde çıkmalar sac malzeme ile kaplanarak yapı olumsuz hava koşullarından korunmaya çalışılmıştır.

Sokağa bakan cephelerin zemin katında mahremiyet ve güvenlik anlayışı ile pencereler yüksekte ve daha küçük tutulmuştur ayrıca demir parmaklıkları bulunmaktadır. Ön cephede pencereler estetik kaygı ile genellikle üçgen alınlıklıdır. Alt kat pencereleri ile üst kat pencereleri form olarak ayrışırlar. Pencereler genellikle ahşap kanatlıdır. Cumba üzerlerinde sıklıkla giyotin pencere kullanılmıştır.

Günümüzde cepheler su basman kotuna kadar çimento esaslı sıva ile sonrasında saçağa kadar çamur ile sıvalıdır bazı örneklerde ilk kat ya da evin tamamı kireç ile sıvanmıştır.

Hacı hafız konağı ise ilçenin cephe bakımından süslemesi en yoğun evidir. Geniş pencere açıklıkları sağır kemerler ile çevrelenmiş, bina köşelerinde taşlar dışarı taşırılarak şaşırtmalı şekilde döşenmiştir. Kat hizalarında dört cephe boyunca silmeler dolaşmaktadır. Geniş ve süslemeli saçakları oymalı eliböğründeler ile desteklenmiştir. Balkon altlarında bulunan payandalar ile giriş belirginleştirilmiştir.

6.1.4. Süsleme özellikleri

Geleneksel Kadınhanı evlerinde süsleme dış cephe de sokağa açılan yani ön cephe üzerinde yoğunlaşmıştır. Geleneksel Türk evlerinin birçoğunda olduğu gibi iç mekânda süsleme dış cepheye göre daha fazladır. Süslemelerde ahşap oyma ve çakma teknikleri kullanılmıştır. Tavanlar genellikle çıtakari yöntemle süslenmiştir. Hacı Hafız Konağında merdiven holünde basit tekne tavan örneği mevcuttur. İç mekanlarda en süslü öge olarak oyma ve çakma tekniğinin kullanıldığı dolapların aynalık bölümü gösterilebilir.

Pencere kanatlarında süslemeye rastlanmamıştır. Dış cephede pencere kenarlarında pervaz dönülerek cephe kimliğine katkıda bulunulmuştur. Bazı örneklerde ise pencere açıklıkları içerde basit ahşap bordürlerle çevrilidir.

Orijinalinde çift kanatlı ve tablalı olan giriş kapılarının çoğu günümüze ulaşmamış ya da yerine demir kapılar takılmıştır. İç kapılar ise tablalı ya da çakma tekniği ile yapılmıştır. Üzerlerinde bitkisel ve geometrik motifli işlemleri bulunur.

Tüm bu bilgiler ışığında Kadınhanı'nda tespit edilip çalışması yapılan evlerin, plan, yapım teknikleri ve malzeme, süsleme ve cephe özellikleri yönünden geleneksel Türk evi özelliklerini taşıdığı görülmektedir. Kadınhanı evleri, ilçenin Konya ile benzer iklim ve coğrafyaya sahip olması sebebiyle Konya evleri ile büyük oranda benzerlik göstermektedir.

Geleneksel Konya evlerinde de iklim, ekonomi şartları ve kolay temin edilmesi sebebiyle çoğunlukla yapım malzemesi olarak kerpiç ve ahşap kullanılmış, evler taş temeller üzerine oturtulmuştur. Evler ahşap hatıllarla desteklenen kalın kerpiç duvarlar ile oluşturulmuş böylece kışın soğuğu, yazın da sıcaklığı önlenmeye çalışılmıştır. Kadınhanı evlerindeki gibi ahşap malzeme taşıyıcı sistemlerde ve iç mekânda süslemelerde kullanılmıştır.

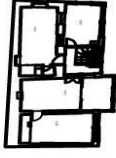

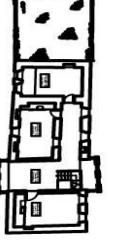

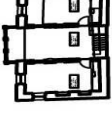

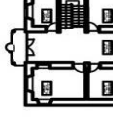

Konya evlerinde genelde karniyarık yani iç sofalı plan tipi uygulanmış, Odalar bu sofanın bir yanında yan yana sıralanmıştır. Bazı evlerde ise odalar sofanın iki tarafına sıralanmıştır.

Konya evlerinde pencereler çoğunlukla derin nişler içerisindedir. Bazıları içeriye açılan ahşap kepenklidir. Kadınhanı evlerinde ahşap kepenklere rastlanmaz. Ayrıca Kadınhanı evleri, odalardan sofalara açılan geniş pencere açıklıkları sebebi ile geleneksel Konya ve Türk evlerinden bir noktada ayrılmakta ve kendine has bir oluşum göstermektedir.

Kadınhanı evlerinde de Konya evlerindeki gibi çıkmalar genelde düz alınlıklıdır fakat Kadınhanı evlerinde; Konya evlerinde olduğu gibi oda çıkmalarına pek rastlanmaz. Çıkmalar genelde sofanın uzantısı şeklinde sokağa doğrudur.

Süsleme bakımından gerek Kadınhanı gerekse Konya evleri cephede sade tutulmuş, iç mekanda ise ahşap malzeme ile süslemeler yapılmıştır.

PLAN ÖZELLİKLERİ	MALZEME ÖZELLİKLERİ	CEPHE ÖZELLİKLERİ	SÜSLEME ÖZELLİKLERİ	ÖRNEK PLAN	ÖRNEK GÖRÜNÜŞÜ
<p>SÜREYYA ACAR EVI</p> <p>1.Yapı zemin ve birinci kattan oluşmaktadır. 2.Dikdörtgen planlı ve avlulu bir yapıdır. 3.Zemin kata avludan tek açılış ile ulaşılır. 4.İç sofi plan tipinin bir çeşit varyasyonudur. 5.Girişin sağında bulunan ahşap merdiven ile birinci kata ulaşılır. 6.Birinci katta baş odaya doğru çıkma yapmaktadır.</p>	<p>1.Yapı zemin ve birinci kattan oluşmaktadır. 2.Dikdörtgen planlı ev sokağa paralel uzanmaktadır. 3.Zemin kata orijinalinde sokaktan cumba altındaki çift kenatlı kapıdan ulaşılabilirken günümüzde arka bahçeden tek kenatlı kapı ile ulaşılmaktadır. 4.İç sofi plan tipinin bir çeşit varyasyonudur. 5.Sofada bulunan ahşap merdiven ile birinci kata ulaşılır. 6.Birinci katta sofa sokağa ve arka bahçeye doğru çıkma yapmaktadır.</p>	<p>1.Ana yapım malzemesi moloz taş ve kerpiçtir. 2.Taş ve kerpiçten sonra en çok kullanılan malzeme olan ahşaba dışgörülerde, merdivende pencere ve kapılarda, dolaplarda rastlanılmaktadır. 3.Yapının iki cephesinde bulunan ve bağdadi tekniği ile yapılan cumbalar ahşap eli böğründeler desteklemektedir. 4.Orijinalinde düz damlı olan yapı sonrasında kiremit ile kaplı kuma çatı ile örtülmüştür.</p>	<p>1.Güney cephesi konutun en sisli cephesi olup aynı zamanda tek giriş açıldığı yerdir. 2.Güney cephesinde zemin kat giriş ile avluların, Birinci kat ve cumba ise olumsuz hava koşullarının etkisini azaltmak amaçlı sac ile kaplanmıştır. 3.Diğer cepheye çamur ile sıvaldır. 4.Cumba pencereleri çamur ile sıvaldır. 5.Güney cephesinde zemin kat girişin üst kısmında birinci kat ve cumba pencereleri çamur ile sıvaldır. 6.Birinci kat ve cumba pencereleri çamur ile sıvaldır.</p>		
<p>YUMURTAÇILAR EVI</p> <p>1.Zemin kat, birinci kat ve çatı katından oluşan yapının kısmi bodrumu bulunmaktadır. 2.Ölülükçe geniş bir parselde konumlandırılan yapının zemin katına tek açılış ile ulaşılır. 3.İç sofi plan tipinin en basit uygulaması olan iki göz bir mabeyn şeklinde inşa edilmiştir. 4.Sofada bulunan ahşap merdiven ile birinci kata ulaşılır. 5.Birinci katta sofa sokağa ve arka bahçeye doğru çıkma yapmaktadır.</p>	<p>1.Ana yapım malzemesi moloz taş ve kerpiçtir. 2.Taş ve kerpiçten sonra en çok kullanılan malzeme olan ahşaba dışgörülerde, merdivende pencere ve kapılarda, dolaplarda rastlanılmaktadır. 3.Yapının iki cephesinde bulunan ve bağdadi tekniği ile yapılan cumbalar ahşap eli böğründeler desteklemektedir. 4.Orijinalinde düz damlı olan yapı sonrasında kiremit ile kaplı kuma çatı ile örtülmüştür.</p>	<p>1.Sobağa paralel uzanan kuzey cephesinde dikhat çeken tek unsur sokağa doğru çıkma yapan çembürdür. 2.Evin girişinde bulunduğu güney cephesi daha önemli tutulmuştur. 3.Doğu ve batı cepheleleri sağır bırakılmıştır. 4.Cumbalar sac ile kaplıdır. 5.Yapı cepheleerisubansana kotuna kadar çimento esaslı sıva ile sonrasında sorağa kadar çamur ile sıvanmıştır.</p>	<p>1.Sade ve gösterişten uzak bir yapıdır. 2.Cumba pencerelerinde bulunan ve günümüzde kısmen ulaşılabilen ahşap kafesler oldukça yıpranmış durumdadır. 3.İç mekanda silsileme ahşap malzeme ile sağlanmıştır. 4.Birinci kat sofi alanında bulunan hat sanatı ile oluşturulan panolar günümüzde ulaşamamıştır.</p>		
<p>ALİ KOÇAK EVI</p> <p>1.Zemin kat, birinci kat ve çatı katından oluşan yapının kısmi bodrumu bulunmaktadır. 2.Ölülükçe geniş bir parselde konumlandırılan yapının zemin katına tek açılış ile ulaşılır. 3.İç sofi plan tipinin en basit uygulaması olan iki göz bir mabeyn şeklinde inşa edilmiştir. 4.Sofada bulunan ahşap merdiven ile birinci kata ulaşılır. 5.Birinci katta sofa sokağa ve arka bahçeye doğru çıkma yapmaktadır.</p>	<p>1.Ana yapım malzemesi moloz taş ve kerpiçtir. 2.Taş ve kerpiçten sonra en çok kullanılan malzeme olan ahşaba dışgörülerde, merdivende pencere ve kapılarda, dolaplarda rastlanılmaktadır. 3.Yapının iki cephesinde bulunan ve bağdadi tekniği ile yapılan cumbalar ahşap eli böğründeler desteklemektedir. 4.Orijinalinde düz damlı olan yapı sonrasında kiremit ile kaplı kuma çatı ile örtülmüştür.</p>	<p>1.Çirgin de yer aldığı kuzey cephesi, giriş kapısının iki yanlarında bulunan ahşap sütunlarla taşınan birinci kat cumbası ve üstünde bulunan ikinci kat balkon ile hareketlendirilmiştir. 2.Bitişik nizamdan dolayı büyük kısmı kapalı olan güney cephesinin en gözde kısmı çamur ile sıvaldır. 3.Doğu ve batı cepheleleri sağır bırakılmıştır. 4.Cumbalar sac ile kaplıdır. 5.Yapı cepheleerisubansana kotuna kadar çimento esaslı sıva ile sonrasında sorağa kadar çamur ile sıvanmıştır.</p>	<p>1.Cepheye dikkat çeken tek süsleme güney cepheye çatı tekniğinde geometrik motiflerle süslenmiş üçgen çatı alınmıştır. 2.Sade ve gösterişten uzak iç mekanda ise silsileme ve yoğunluk dolaplarıdır. 3.İç mekanda silsileme ahşap malzeme ile sağlanmıştır. 4.Birinci kat sofi alanında bulunan hat sanatı ile oluşturulan panolar günümüzde ulaşamamıştır.</p>		
<p>ABDÜL MÜMİN EVI</p> <p>1.Zemin kat, birinci kat ve çatı katından oluşan yapının kısmi bodrumu bulunmaktadır. 2.Ölülükçe geniş bir parselde konumlandırılan evin zemin katına tek açılış ile ulaşılır. 3.İç sofi plan tipinin en basit uygulaması olan iki göz bir mabeyn şeklinde inşa edilmiştir. 4.Sofada bulunan ahşap merdiven ile birinci kata ulaşılır. 5.Birinci katta sofa sokağa ve arka bahçeye doğru çıkma yapmaktadır.</p>	<p>1.Ana yapım malzemesi moloz taş ve kerpiçtir. 2.Taş ve kerpiçten sonra en çok kullanılan malzeme olan ahşaba dışgörülerde, merdivende pencere ve kapılarda, dolaplarda rastlanılmaktadır. 3.Yapının iki cephesinde bulunan ve bağdadi tekniği ile yapılan cumbalar ahşap eli böğründeler ile desteklemektedir. 4.Orijinalinde düz damlı olan yapı sonrasında kiremit ile kaplı kuma çatı ile örtülmüştür.</p>	<p>1.Sobağa paralel uzanan kuzey cephesi konutun en sisli cephesi olup aynı zamanda çıkma ve ana girişin bulunduğu cephe dir. 2.Sac ile kaplı cumba pencereleri kemer görünümlü ahşap malzeme ile kaplanmıştır. 3.Doğu cephesi sağır bırakılmışken, batı cephesinde tek pencere açıldığı bulunmaktadır. 4.Yapı su basman kotuna kadar çimento esaslı sıva, birinci kata kadar kireç ile sonrasında çamur ile sıvanmıştır.</p>	<p>1.Süsleme bakımından oldukça sade tutulan evde cumba pencereleri kemer görünümlü ahşap malzeme ile kaplanarak cepheye hareketlilik kazandırılmıştır. 2.İç mekanda silsileme ve yoğunluk dolaplarıdır. 3.İç mekanda silsileme ahşap malzeme ile sağlanmıştır. 4.Birinci kat sofi alanında bulunan hat sanatı ile oluşturulan panolar günümüzde ulaşamamıştır.</p>		
<p>ABDÜL KARACA EVI</p> <p>1.Yapı zemin ve birinci kattan oluşmaktadır. 2.Dikdörtgen planlı hacim sokağa paralel uzanmaktadır. 3.Zemin kata orijinalinde sokaktan cumba altındaki kapıdan ulaşılabilirken günümüzde avludan muhtes kapı ile ulaşılmaktadır. 4.İç sofi plan tipinin bir çeşit varyasyonudur. 5.Merdiven sofiada değil, odaların arasında bulunan ayrı bir hacimde konumlandırılmıştır. 6.Birinci katta sofa sokağa doğru çıkma yapmaktadır.</p>	<p>1.Ana yapım malzemesi moloz taş ve kerpiçtir. 2.Taş ve kerpiçten sonra en çok kullanılan malzeme olan ahşaba dışgörülerde, merdivende pencere ve kapılarda, dolaplarda rastlanılmaktadır. 3.Yapının iki cephesinde bulunan ve bağdadi tekniği ile yapılan cumbalar ahşap eli böğründeler ile desteklemektedir. 4.Orijinalinde düz damlı olan yapı sonrasında kiremit ile kaplı kuma çatı ile örtülmüştür.</p>	<p>1.Sobağa paralel uzanan doğu cephesinde dikhat çeken tek unsur sokağa doğru çıkma yapan etrafı ahşap bordür çevrili ve ali böğründelerle desteklenmiş olan cumbadır. 2.Yapının ikinci girişinde bulunduğu batı cephesinde dağınık bir düzen hakimdir. 3.Kuzey ve güney cepheleeride değiştirilen pencereler sebebi ile düzensiz bir görünümdedir. 4.Yapı su basman kotuna kadar çimento esaslı sıva sonrasında çamur ile sıvanmıştır.</p>	<p>1.Ev süsleme bakımından içeride de dışarıda da sade bir Türkiye örneğidir. 2.İç mekanda silsileme ve yoğunluk dolaplarıdır. 3.İç mekanda silsileme ahşap malzeme ile sağlanmıştır. 4.Birinci kat sofi alanında bulunan hat sanatı ile oluşturulan panolar günümüzde ulaşamamıştır.</p>		
<p>HACI HARİZ KONAĞI</p> <p>1.Yapı bodrum kat zemin kat ve birinci kat olmak üzere üç katlıdır. 2.Konağın bulunduğu parselde iki bahçe kapısı ile ulaşılır. 3.Zemin kata kuzey ve güney yönündeki balkon altındaki kapılardan ulaşılabilirken. 4.İç sofi plan tipinin bir çeşit varyasyonudur. 5.Merdiven sofiada değil, odaların arasında bulunan ayrı bir hacimde konumlandırılmıştır. 6.Birinci katta sofa sokağa ve arka bahçeye doğru çıkma yapmaktadır.</p>	<p>1.Ana yapım malzemesi moloz taş ve kerpiçtir. 2.Taş ve kerpiçten sonra en çok kullanılan malzeme olan ahşaba dışgörülerde, merdivende pencere ve kapılarda, dolaplarda rastlanılmaktadır. 3.Yapının iki cephesinde bulunan ve bağdadi tekniği ile yapılan cumbalar ahşap eli böğründeler ile desteklemektedir. 4.Orijinalinde düz damlı olan yapı sonrasında kiremit ile kaplı kuma çatı ile örtülmüştür.</p>	<p>1.Konak dengeli ve simetrik yapısı ile dikhat çeken bir yapıdır. 2.Kuzey ve güney yönlerinde bulunan ve payandalar ile desteklenen balkonlar cepheleerde hakim görünümlü olmaktadır. 3.Pencerer açılıklarını çevreye kemer görünümlü ve yapının köşelerinde bulunan taş süslemeler cepheye öne çıkan bir diğer unsurlardır. 4.Yapı su basman kotuna kadar çimento esaslı sıva sonrasında çamur ile sıvanmıştır.</p>	<p>1.Konak cepheye silsileme bakımından ilginç bir dikhat çeken sıval mimarlık örneğidir. 2.Kat hizalarında dolmuş sınırlar, pencereleri çevreye kemerler, yapının köşelerinde bulunan sıyrılmış doğeşmiş köşe taşları, ferforje korkuluklu balkonları, ahşap eli böğründelerle desteklenmiş çiçek motifli sacakları cepheye öne çıkan süsleme öğeleridir. 3.Dışarıdaki süslemelerin aksine içeride oldukça sade tutulan konak ve sisli öge merdiven holünün tavanıdır.</p>		

Tablo 6.1.1. İncelenen Kadınhanı evlerinin plan, malzeme, cephe ve süsleme özelliklerinin karşılaştırılması

7. SONUÇ VE ÖNERİLER

7.1. Sonuç

Geleneksel Kadınhanı evlerinin oluşumunda, iklim şartları, coğrafi konum, jeolojik yapı, örf ve adetler, gelenekler, inanç şekli, sosyal hayat, üretim ve tüketim şeklinin çok önemli yer tuttuğu görülmektedir.

Kadınhanı evleri, plan tipi ve özellikleri, malzeme ve yapım tekniği, cephe ve süsleme özellikleri dikkate alınarak değerlendirilmiştir. Sözlü kaynaklardan elde edilen bilgiler doğrultusunda evlerin çoğunun 19. yy sonu 20. yy başlarında yapıldığı tespit edilmiştir. İncelenen örneklerde bazı evler sokak dokusuna katılırken, bazıları bulunduğu parselin bir sınırına konumlandırılmıştır. Tüm örneklerde avlu, ön bahçe ya da arka bahçe oluşumlarından bir veya birkaçı bulunmaktadır. Genelde iki katlı ve iç sofalı plan şemasında inşa edilen evlerin sofaları sokak yönünde çıkma yapmaktadır. Üst kat ve alt kat kullanımı aynıdır. Bodrum katlı ev örneğine çok rastlanılmamakla birlikte olan örneklerde mekana bahçeden ulaşılmaktadır.

Parsel içinde konut haricinde aşhane, hela ve ahır bulunur. Günümüzde ahırlar ya harap halde ya da aslına uygun kullanılmamaktadır. Mutfaklar evin içine taşınarak aşhaneler tandır evi olarak kullanılmaya devam etmektedir. Banyo görevini ise hemen hemen her odada, odanın dar duvarında bulunan yekpare dolaplardaki gusülhaneler üstlenmiştir.

Malzeme ve yapım teknikleri olarak bölgede kolay bulunan malzemeler tercih edilmiş ve uygulamaları yöresel ustalara yaptırılmıştır. Yapım tekniği genelinde temelde yığma taş, üstünde ise yığma kerpiç şeklindedir. Hacı hafız konağında beden duvarlarında kerpiç yerine ateş tuğlası kullanılmıştır. Yapı bu ve benzer birkaç özelliği ile ilçedeki diğer sivil mimarlık örneklerinden ayrılmaktadır.

Süsleme ve cephe özelliklerine bakıldığında oldukça sade bir yapıya sahip olduğu görülmektedir. İç mekanda ise tavan, dolap, merdiven ve kapılarda ahşap süslemelerin yapıldığı tespit edilmiştir.

Günümüzde evlerde üst örtü, kiremit ya da oluklu sac kaplı kırma çatıdır. Sac malzeme kullanımına cumbalarda da rastlanılmaktadır.

Kadınhanı Geleneksel Konutları'na gereken önem verilmemektedir. Evlerin genel durumu incelendiğinde bir kısmının kullanılamaz durumda olduğu, kullanılabilir durumda olanların ise geçirdikleri tamiratlar sonucunda özgün görünülerinden

uzaklaştırıldığı görülür. Gerek bazı konak sahipleri gerekse çevre halkı eski evleri bakımsız olduğundan dolayı sırtlarına bir yük olarak görmektedirler. Rölöve çalışmaları sırasında tescilli olmasına rağmen Süreyya Acar evi tehdit oluşturduğu sebebiyle belediye tarafından yıkılmıştır. Bu bakımdan koruma anlayışının pek geliştiği söylenemez. Türk kültüründe ataya ve ata yadigârına saygının bir yansıması olarak miras yoluyla bugünkü sahiplerine kalan evlerin, sonradan satın alma yoluyla el değiştirenlere nazaran daha özenle korunduğu gözlemlenmiştir.

7.2. Öneriler

Geleneksel Türk evi kültürel değerlerimizin oluştuğu Türk kültür hayatının merkezi ve kültür mirasımızın en değerli varlıklarıdır. Tarihimize ışık tutan bu yapılar, aynı fonksiyonlarını koruyarak, herhangi bir bozulmaya uğramadan gelecek nesillere aktarırsa bu kültür değerlerimizin devamlılığı sağlanmış olur.

Tarihini tanıyan, değerlerine bağlı nesillerin yetişmesi, kültürel değerlerimizi oluşturan tarihi süreç içinde oluşmuş mimari eserlerimizin korunması ve yaşatılması ile mümkün olacaktır. Bu yüzden bu eserlerin iyi tespit edilip çevresiyle birlikte korunarak gelecek nesillere aktarılması gerekmektedir.

Ancak günümüzün ekonomik koşulları, hızlı değişen kentleşme ve insanların yaşamındaki farklılaşma gibi pek çok nedenlerle bu yapılar kullanılmamakta ve bu da yapıların giderek bozulmasına yol açmaktadır.

Bütün bu olumsuzluklara rağmen toplum olarak bilinçlenmeli ve ulusal kültürümüzün bu değerlerine sahip çıkmalıyız.

Bu yüksek lisans çalışmasının amacı Kadınhanı evlerinin geleneksel özelliklerini ortaya çıkararak, rölöve ve resimlerle tespitlerini yaparak kültür tarihimize kazandırmaktır. Bu çalışma ileride yapılacak araştırmalara kaynak olacaktır.

KAYNAKLAR

- Asatekin, G.S.,1994, Anadolu'daki Geleneksel Konut Mimarisinin Biçimlenmesinde Aile-Konut Karşılıklı İlişkilerin Rolü. Kent, Planlama Politika, Sanat Tarık Okyay Anısına Yazılar, ODTÜ Mimarlık Fakültesi Yayınları, Ankara
- Bozkurt, S.G.,2012,19.yy da Osmanlı Konut Mimarisinde İç Mekan Kurgusunun Safranbolu Evleri Örneğinde İrdelenmesi yüksek lisans tezi.
- Demir, R.,2012, Süreyya Acar Evi Rölöve Çizimleri, Konya
- Eldem, S.H.,1954,Türk Evi Plan Tipleri, İtü Mimarlık Fakültesi Yayınları, İstanbul
- Eldem, S.H.,1984,Türk Evi Osmanlı Dönemi 1,Turizim değerlerini koruma vakfi yayınları, İstanbul
- Eldem, S.H.,1987,Türk Evi Osmanlı Dönemi 3,Turizim değerlerini koruma vakfi yayınları, İstanbul
- Günay, B. ve Selman, M.S., 1994, Kentsel Görüntü ve Kentsel Estetik Örnek Kent: Ankara. Kent, Planlama Politika, Sanat Tarık Okyay Anısına Yazılar, ODTÜ Mimarlık Fakültesi Yayınları, Ankara.
- Günay, R.,1999,Türk Ev Geleneği ve Safranbolu Evleri, İstanbul
- Gögebakan, Y., Karakteristik Bir Değer Olan Geleneksel Türk Evi'nin Oluşumunu Belirleyen Unsurlar Ve Bu Evlerin Genel Özellikleri, 2015,İnönü Üniversitesi Kültür Ve Sanat Dergisi
- Hasol,D.,2017,Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü, Yem Yayınevi, İstanbul
- Karpuz, H.,1993, Türk İslam Mimarisinde Erzurum Evleri, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- Keleş, R. ve Hamamcı, C. S., 2002, Çevrebilim. İmge Kitabevi, Ankara.
- Keser,O.,2015, Tarihi, Sosyal ve Kültürel Yönleriyle Kadınhamı ilaveli ikinci baskı, Kadınhamı Belediyesi,Konya
- Kuban,D.,1976,“Sanat Tarihimizin sorunları”, Çağdaş yayınları, İstanbul
- Kuban, D.,1992. Mimarlık Kavramları. Yem Yayın, İstanbul.
- Küçükerman Ö., 1973 Anadolu'daki Geleneksel Türk Evinde Odalar, İstanbul.
- Küçükerman,Ö.,1995,Anadolu Mirasında Türk Evi
- Maden, H.,2004,Kadınhamı Ev Mimarisi Lisans Tezi,Konya

Sarıköse, B., 2014, “Konya Vilayet Salnamelerine Göre SaidiliNahiyesi’nin İdari ve Sosyo – Ekonomik Yapısı”, Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi, Konya

SARRE, F., 1998, Küçük Asya Seyahati 1895 Yazı, (Çev.: Dârâ ÇOLAKOĞLU), Pera Yay., İstanbul

Sözen, M., 2001, Türklerde Ev Kültürü, İstanbul.

Orhonlu, C., 1990, Osmanlı İmparatorluğunda Derbend Teşkilâtı, Eren yayınları, İstanbul

(<https://www.kadinhani.bel.tr/sayfa/4/sayilarla-kadinhani>)

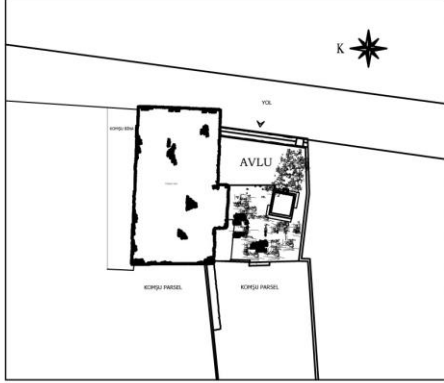
(<https://www.kadinhani.bel.tr/sayfa/2/cografi-yapisi>)

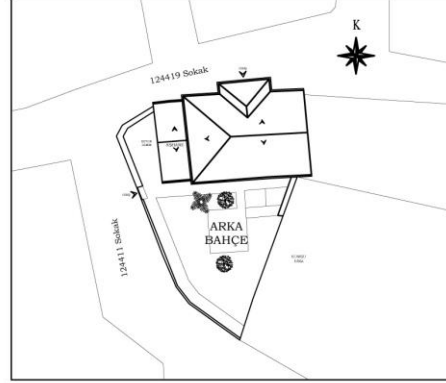
EKLER

GELENEKSEL KADINHANI EVLERİ YAPI-PARSEL İLİŞKİSİ

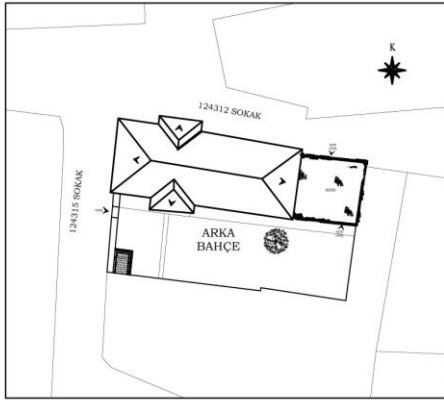
SÜREYYA ACAR EVİ

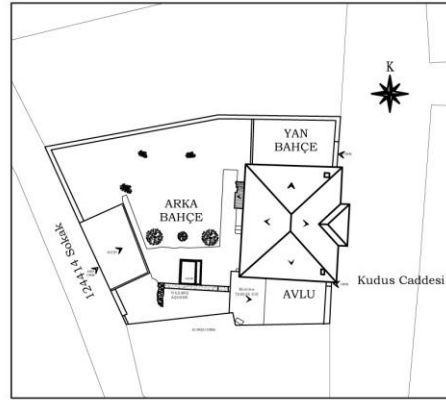
ABDÜL MÜMİN EVİ

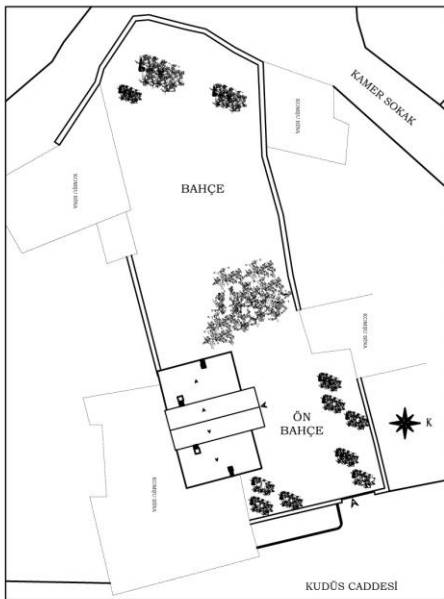
YUMURTACILAR EVİ

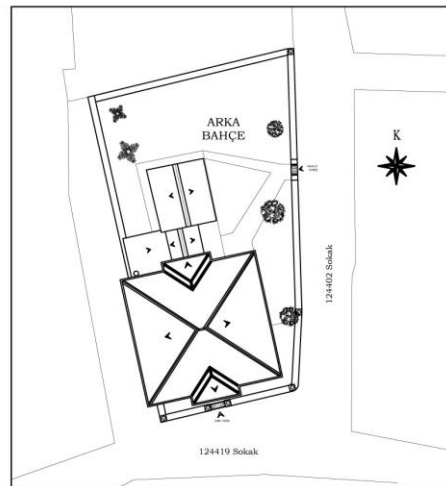
MEVLÜT KARACA EVİ

ALİ KOÇAK EVİ

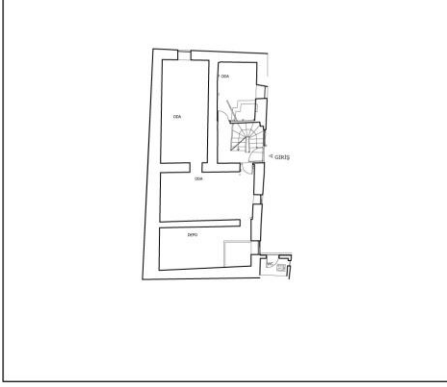

HACI HAFIZ KONAĞI

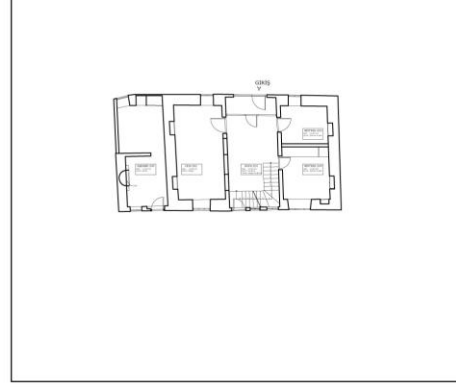

GELENEKSEL KADINHANI EVLERİ ZEMİN KAT PLANLARI

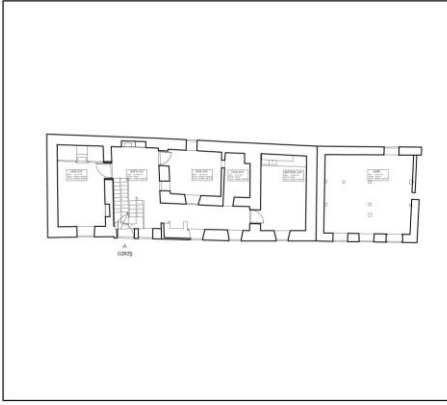
SÜREYYA ACAR EVİ

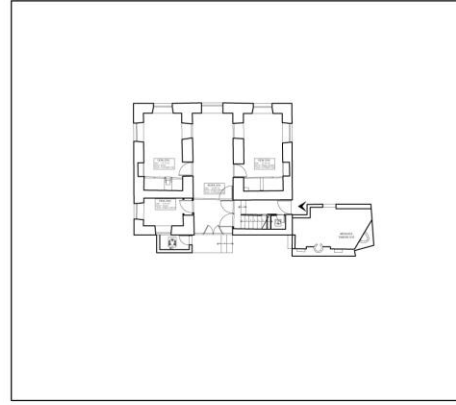
ABDÜL MÜMİN EVİ

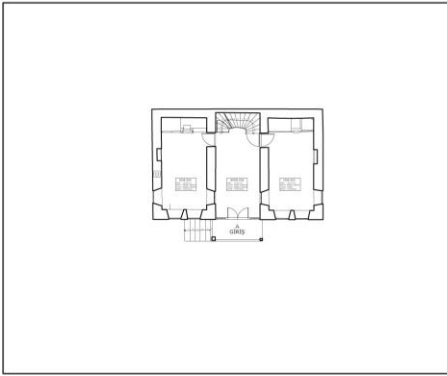
YUMURTACILAR EVİ

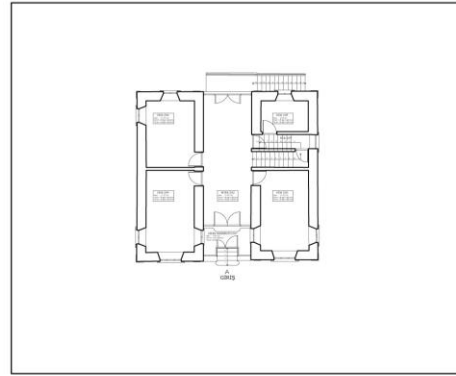
MEVLÜT KARACA EVİ

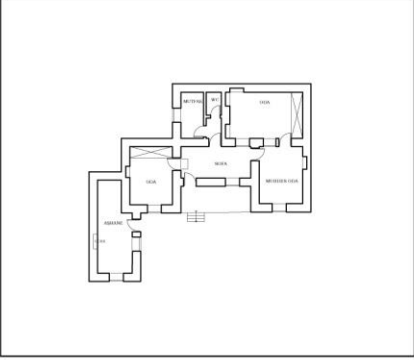
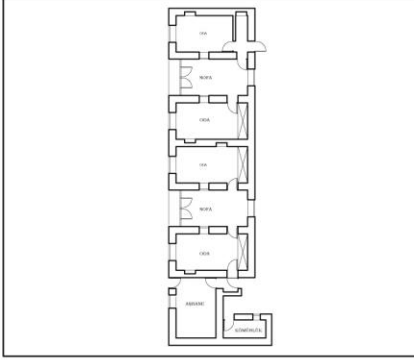
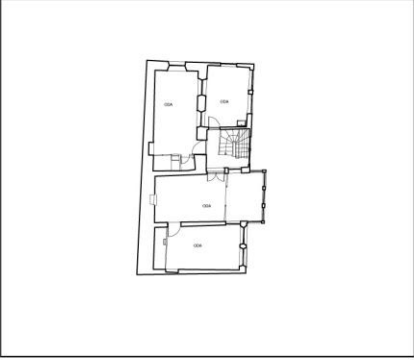
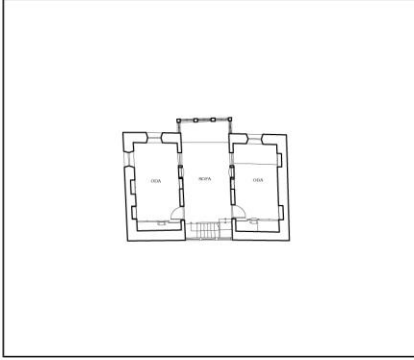
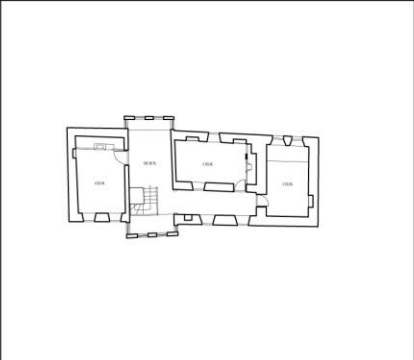
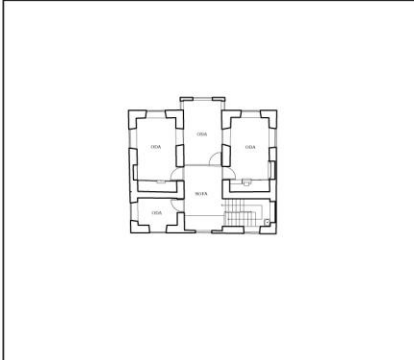
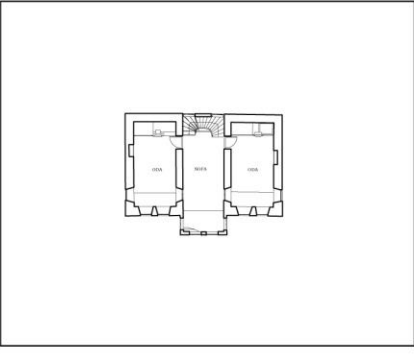
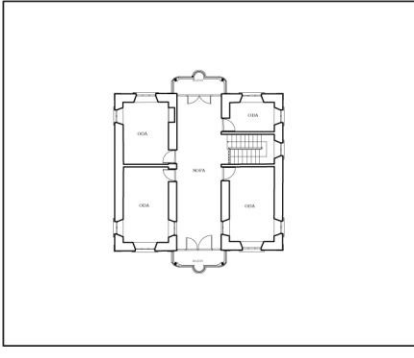
ALİ KOÇAK EVİ

HACI HAFIZ KONAĞI

EK-2

GELENEKSEL KADINHANI EVLERİ PLAN TİPOLOJİSİ	
<p>SALİH ACAR EVİ</p> 	<p>TAYKAYALAR EVİ</p>
<p>SÜREYYA ACAR EVİ</p> 	<p>ABDÜL MÜMİN EVİ</p>
<p>YUMURTACILAR EVİ</p> 	<p>MEVLÜT KARACA EVİ</p>
<p>ALİ KOÇAK EVİ</p> 	<p>HACI HAFIZ KONAĞI</p>

GELENEKSEL KADINHANI EVLERİ ÖN CEPHELERİ

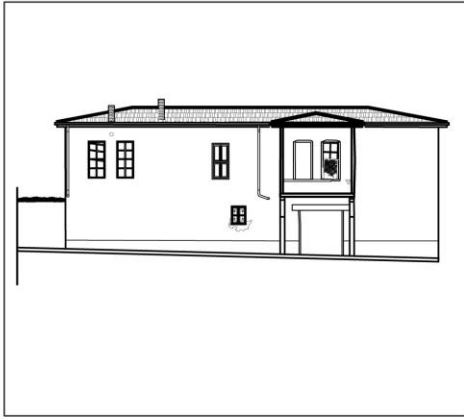
SÜREYYA ACAR EVİ

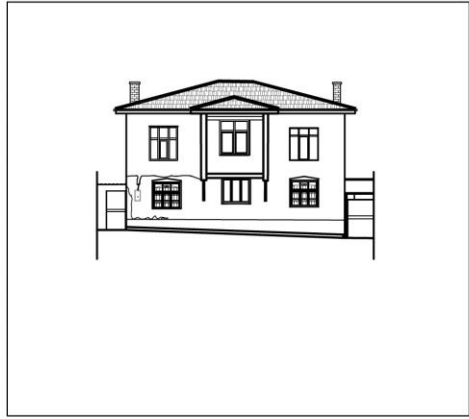
ABDÜL MÜMİN EVİ

YUMURTACILAR EVİ

MEVLÜT KARACA EVİ

ALİ KOÇAK EVİ

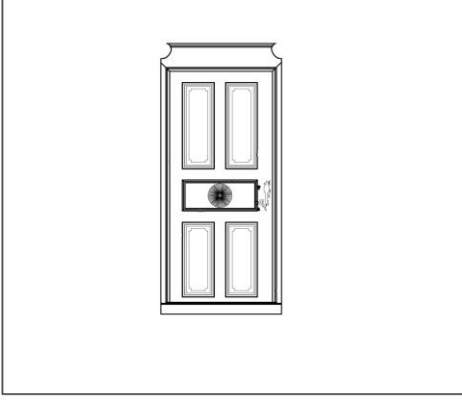

HACI HAFIZ KONAĞI

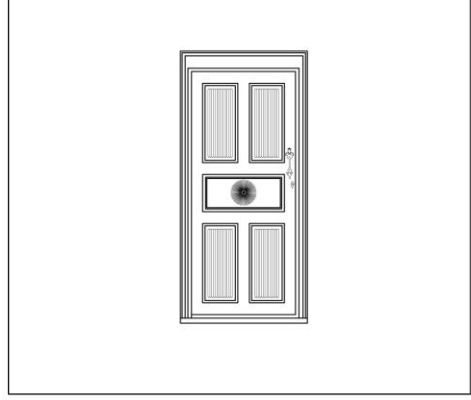

GELENEKSEL KADINHANI EVLERİ ODA KAPILARI

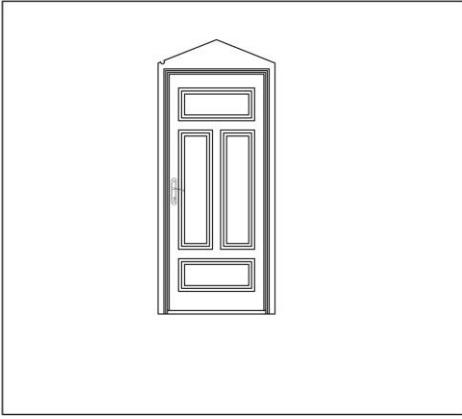
SÜREYYA ACAR EVİ

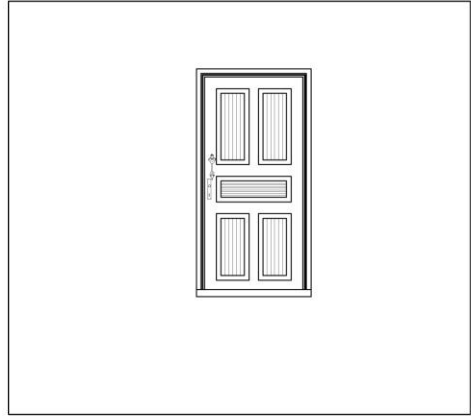
ABDÜL MÜMİN EVİ

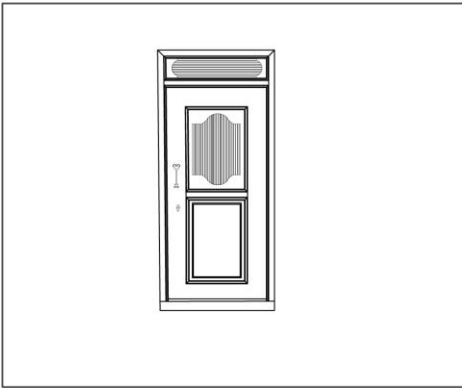
YUMURTACILAR EVİ

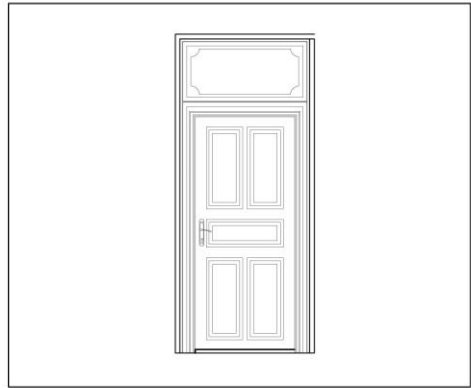
MEVLÜT KARACA EVİ

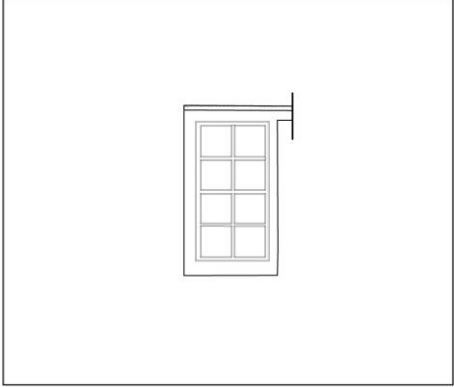
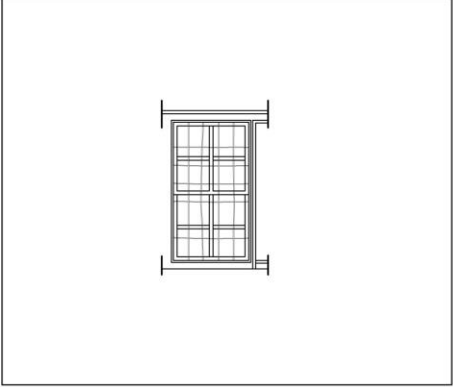
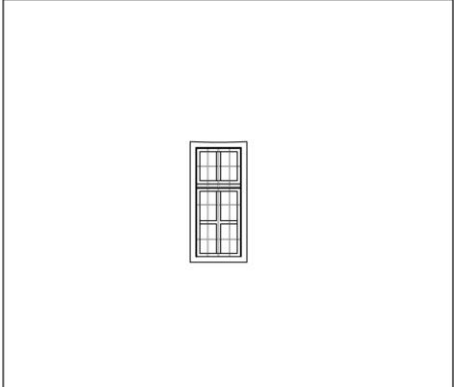
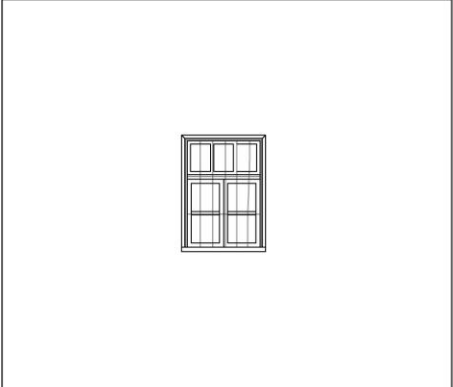
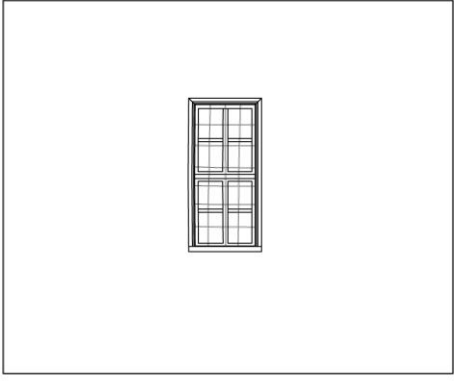
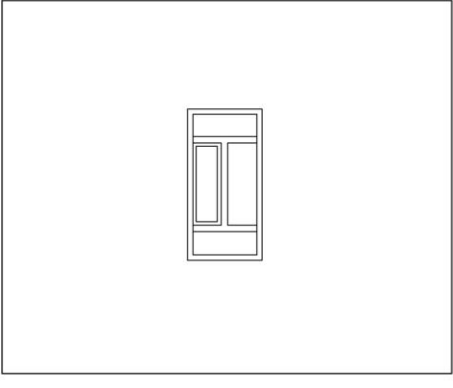

ALİ KOÇAK EVİ

HACI HAFIZ KONAĞI

GELENEKSEL KADINHANI EVLERİ İÇ PENCERELERİ	
<p>SÜREYYA ACAR EVİ</p> 	<p>ABDÜL MÜMİN EVİ</p>
<p>YUMURTACILAR EVİ</p> 	<p>MEVLÛT KARACA EVİ</p>
<p>ALİ KOÇAK EVİ</p> 	<p>HACI HAFIZ KONAĞI</p>

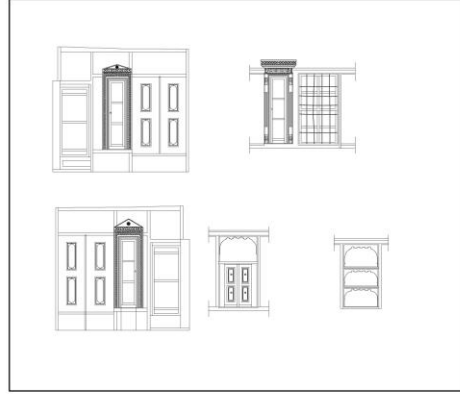
EK-6

GELENEKSEL KADINHANI EVLERİ DOLAPLARI

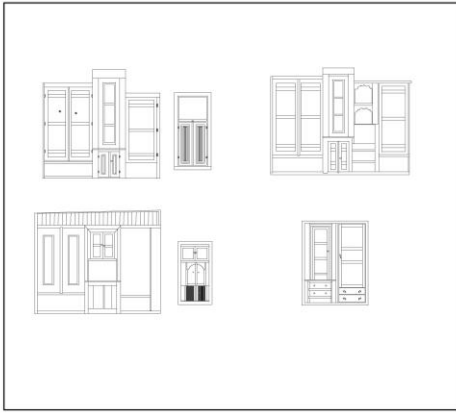
SÜREYYA ACAR EVİ

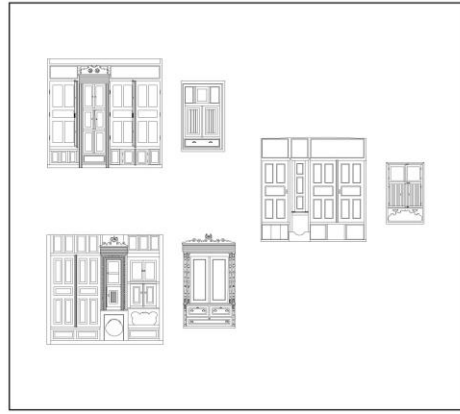
ABDÜL MÜMİN EVİ

YUMURTACILAR EVİ

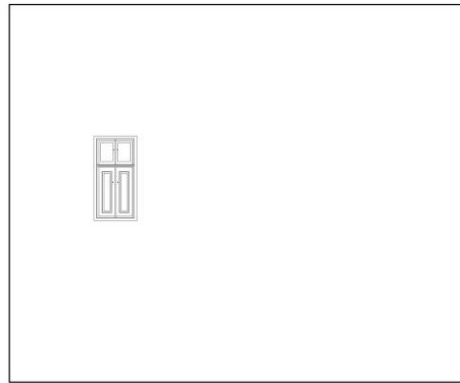
MEVLÛT KARACA EVİ

ALİ KOÇAK EVİ

HACI HAFIZ KONAĞI

ÖZGEÇMİŞ**KİŞİSEL BİLGİLER**

Adı Soyadı : Gülsen ÇIRAY
Uyruğu : T.C.
Doğum Yeri ve Tarihi : Selçuklu/1989
Telefon : 05446767957
Faks :
E-Posta : gulsenkutukcu@gmail.com

EĞİTİM

Derece	Adı	İlçe	İl	Bitirme Yılı
Lise	: Karatay S.D.M.P.A.L.	Karatay	Konya	2007
Üniversite	: Selçuk Üniversitesi	Selçuklu	Konya	2012
Yüksek Lisans	: Konya Teknik Üniv.	Selçuklu	Konya	2019

UZMANLIK ALANI Mimarlık

YABANCI DİLLER İngilizce